ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

(ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ)

(ಸಮಾಜಕಾರ್ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ
ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕರು
ಚೆಂದಪ್ಪ ರಾಜಪ್ಪ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ. ಸ. ಚಿ. ರಮೇಶ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ಸಹ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ. ರಮೇಶ ಎಂ. ಸೋನಕಾಂಬಳೆ
ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಸಮಾಜಕಾರ್ಯ ವಿಭಾಗ
ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಹಿಳಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ವಿಜಯಪುರ

ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ೫೮೩ ೨೭೬
೨೦೨೦

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

(ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ)

(ಸಮಾಜಕಾರ್ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಡಾಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಫಿಲಾಸಫಿ (ಪಿಎಚ್.ಡಿ.) ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕರು

ಚೆಂದಪ್ಪ ರಾಜಪ್ಪ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ. ಸ.ಚಿ. ರಮೇಶ

ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ಸಹ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ. ರಮೇಶ್ ಎಂ. ಸೋನಕಾಂಬಳೆ

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಸಮಾಜಕಾರ್ಯ ವಿಭಾಗ

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಹಿಳಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ವಿಜಯಪುರ

ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ

ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ–೫೮೩೨೭೬

೨೦೨೦

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರ

ಚೆಂದಪ್ಪ ಇವರು ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ **ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ (ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ)** ಎಂಬ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ **ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ** ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಯಾವುದೇ ಪದವಿ ಅಥವಾ ಇತರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ದೃಢೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ. ಸ.ಚಿ.ರಮೇಶ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ – ೫೮೩ ೨೭೬

ದಿನಾಂಕ: 13.3.2020
ಸ್ಥಳ : ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಸಹ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರ

ಚೆಂದಪ್ಪ ಇವರು ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ನನ್ನ ಸಹ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ **ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ (ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ)** ಎಂಬ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ **ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ** ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಯಾವುದೇ ಪದವಿ ಅಥವಾ ಇತರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ದೃಢೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಹ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ. ರಮೇಶ್ ಎಂ. ಸೋನಕಾಂಬಳೆ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಸಮಾಜಕಾರ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ
ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಹಿಳಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ವಿಜಯಪೂರ

ದಿನಾಂಕ:
ಸ್ಥಳ : ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಸಂಶೋಧಕರ ಘೋಷಣಾ ಪತ್ರ

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ (ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ) ಎಂಬ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ, **ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗದ,** ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ **ಡಾ.ಸ.ಚಿ. ರಮೇಶ** ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಹಿಳಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ, ಸಮಾಜಕಾರ್ಯ ವಿಭಾಗದ ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ **ಡಾ. ರಮೇಶ್ ಎಂ. ಸೋನಕಾಂಬಳೆ** ಅವರ ಸಹ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಯ ಅಥವಾ ಇತರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ಘೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸಂಶೋಧಕರು

ಚೆಂದಪ್ಪ ರಾಜಪ್ಪ
ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ – ೫೮೩ ೨೭೬

ದಿನಾಂಕ:
ಸ್ಥಳ : ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

ಸಂಕ್ಷೇಪಗಳು	
ಯುನಿಸೆಫ್ (UNICEF)	ಯುನೈಟೆಡ್ ನೇಷನ್ ಇಂಟರ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಎಮರ್‌ಜೆನ್ಸಿ ಫಂಡ್
ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್	ಮಕ್ಕಳ ಸಹಾಯವಾಣಿ
ಸಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಸಿ	ಚೈಲ್ಡ್ ವೆಲ್‌ಫೇರ್ ಕಮಿಟಿ (ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿ)
ಜೆ.ಜೆ.ಬಿ	ಜ್ಯುವೆನಲ್ ಜಸ್ಟಿಸ್ ಬೋರ್ಡ್ (ಬಾಲ ನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿ)
ಎಚ್.ಪಿ	ಹೋಮ್ ಪ್ಲೇಸ್‌ಮೆಂಟ್ (ಮನೆವಾಪಸಾತಿ)
ಅ.ಶಿ	ಅಮೂಲ್ಯ ಶಿಶು ಗೃಹ
ಅಂಗನ	ಅಂಗನವಾಡಿ ಕೇಂದ್ರ
ಪ್ರಾ.ಸೇ	ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆ
ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ಯಾದಗಿರಿ
ಪೋ.ಠಾ.ಶ	ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ಶಹಾಪುರ
ಪೋ.ಠಾ.ಸು	ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ಸುರಪುರ
ಪೋ.ಠಾ.ವ	ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ವಡಿಗೇರಾ
ಪೋ.ಠಾ.ಸೈ	ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ಸೈದಾಪುರ
ಪೋ.ಠಾ.ಗು	ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆ ಗುರುಮಿಠಕಲ್
ನ್ಯಾ.ಯಾ	ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಯಾದಗಿರಿ
ವ.ಗು	ವರ್ಗಾವಣೆ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ
ವ.ಬಿ	ವರ್ಗಾವಣೆ ಬಿಜಾಪುರ
ವ.ಗ	ವರ್ಗಾವಣೆ ಗದಗ
ಬೆ.ವರ್ಗಾ	ಬೆಂಗಳೂರು ವರ್ಗಾವಣೆ
ಸಿ.ಡಿ.ಪಿ.ಒ	ಚೈಲ್ಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಪ್ರೊಗ್ರಾಮ್ ಆಫಿಸರ್
ಬಾ.ಮ	ಬಾಲಕರ ಬಾಲಮಂದಿರ
ಸೇ.ಯಾ	ಯಾದಗಿರಿ ಬಾಲಕಿಯರ ಬಾಲಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ
ಡಾ.ಬಾ	ಡಾನ್ ಬಾಸ್ಕೋ ಸಂಸ್ಥೆ ಯಾದಗಿರಿ
ಡಿ.ಸಿ.ಪಿ.ಒ	ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಚೈಲ್ಡ್ ಪ್ರೊಟೆಕ್ಸೆನ್ ಆಫೀಸರ್
ಡಿ.ಸಿ.ಪಿ.ಯು	ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಚೈಲ್ಡ್ ಪ್ರೊಟೆಕ್ಸೆನ್ ಯುನಿಟ್ (ಜಿಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣ ಘಟಕ
ಬಾ.ಕಾ.ನಿ	ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ನಿಯೋಗ
ಯಾ	ಯಾದಗಿರಿ
ಶ	ಶಹಾಪುರ
ಸು	ಸುರಪುರ

ಸಂಕೇತಾಕ್ಷರಗಳು

ರೇಖಾ ಚಿತ್ರಗಳ ಪಟ್ಟಿ

ಕ್ರ.ಸಂ	ರೇಖಾ ಚಿತ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೀರ್ಷಿಕೆ	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ
೧	೩.೧	ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಶೇಕಡವಾರು ವಯಸ್ಸಿನ ವಿವರ	೭೯
೨	೩.೨	ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಲಿಂಗವಾರು ವಿವರ	೮೧

ಲಂಬಾ ಚಿತ್ರಗಳ ಪಟ್ಟಿ

ಕ್ರ.ಸಂ	ಲಂಬಾ ಚಿತ್ರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೀರ್ಷಿಕೆ	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ
೧	೩.೧	ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ವಯಸ್ಸುವಾರು ವಿವರ	೮೦

ಕೋಷ್ಟಕಗಳ ಪಟ್ಟಿ

ಕ್ರ.ಸಂ	ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೀರ್ಷಿಕೆ	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ
೧	೩.೧	ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳ ರಾಜ್ಯವಾರು ಮತ್ತು ಶೇಕಡವಾರು ವಿವರ	೭೮
೨	೩.೨	ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ವಿವರ	೭೯
೩	೩.೩	ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ವಯಸ್ಸಿನ ಶೇಕಡ ಲಿಂಗವಾರು ವಿವರ	೮೦
೪	೩.೪	೨೦೧೩ರ ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಇನ್‌ಫ್ಲೋ ಆಫ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್	೧೦೭
೫	೩.೫	ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬೀದಿಗೆ ಬರುವ ಮಕ್ಕಳ ವಿವರ	೧೦೮
೬	೩.೬	ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇತರ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಬರುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿವರ	೧೦೯
೭	೪.೧	ಪೋಕ್ಸೋ ಅಡಿ ಲೈಂಗಿಕ ಅಪರಾಧಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆ ವಿವರ	೧೨೩
೮	೪.೨	ಪ್ಲಾನ್ ಟಾರ್ಗೆಟ್ ಮತ್ತು ಮಿಲೇನಿಯಮ್ ಡೆವೆಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಗೋಲ್-ಸೂಚ್ಯಾಂಕಗಳ ವಿವರ	೧೩೩
೯	೫.೧	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಮಾತೃಭಾಷೆ ವಿವರ	೧೫೫
೧೦	೫.೨	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ವಯಸ್ಸಿನ ವಿವರ	೧೫೭
೧೧	೫.೩	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿವರ	೧೬೦
೧೨	೫.೪	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಗುವಿನೊಂದಿಗೆ ಪಾಲಕರು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯ ವಿವರ	೧೬೪
೧೩	೫.೫	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸಗಳ ವಿವರ	೧೬೭
೧೪	೫.೬	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳ ವಿವರ	೧೭೦
೧೫	೫.೭	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಲಾವಧಿ (ಬೀದಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ದಿನಗಳು) ವಿವರ	೧೭೩

೧೬	೫.೮	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಗಳ ವಿವರ	೧೭೬
೧೭	೫.೯	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವ ಮುನ್ನ ಮಗು ಯಾರೊಂದಿಗೆ ವಾಸವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದರ ವಿವರ	೧೮೦
೧೮	೫.೧೦	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವ/ಆಶ್ರಯಿಸುವ ತಾಣಗಳ ವಿವರ	೧೮೨
೧೯	೫.೧೧	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸಗಳ ವಿವರ	೧೮೫
೨೦	೫.೧೨	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸದ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸಮಯಗಳ ವಿವರ	೧೮೮
೨೧	೫.೧೩	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿನ ಶೋಷಣೆಗಳ ವಿವರ	೧೯೧
೨೨	೫.೧೪	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇರುವ ಆರೋಗ್ಯ ತೊಂದರೆಗಳ ವಿವರ	೧೯೪
೨೩	೫.೧೫	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯ ವಿವರ	೧೯೭
೨೪	೫.೧೬	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಪೊಲೀಸ್ ಮತ್ತು ಇತರರಿಂದ ಕಿರುಕುಳ ವಿವರ	೨೦೦
೨೫	೫.೧೭	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಗುವಿನ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆಗಳ ವಿವರ	೨೦೩
೨೬	೫.೧೮	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧಗಳ ವಿವರ	೨೦೬
೨೭	೬.೧	ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಗರ ಜನಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವಿವರ	೨೧೫
೨೮	೬.೨	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ವಲಸೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿವರ	೨೨೦
೨೯	೬.೩	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ತಂದೆ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗದ ವಿವರ	೨೨೪
೩೦	೬.೪	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ತಾಯಿ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗದ ವಿವರ	೨೨೭
೩೧	೬.೫	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ತಂದೆಯಂದಿರ ವೃತ್ತಿ ವಿವರ	೨೩೦
೩೨	೬.೬	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ತಂದೆ-ತಾಯಂದಿರ ವಾರದ ಆದಾಯ ವಿವರ	೨೩೩
೩೩	೬.೭	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುಟುಂಬದ ಆದಾಯ ವಿವರ	೨೩೭
೩೪	೬.೮	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ನಿತ್ಯದ ಉಳಿತಾಯದ ವಿವರ	೨೪೦
೩೫	೬.೯	ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಉಳಿತಾಯದ ಹಣ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವ ವಿವರ	೨೪೨
೩೬	೭.೧	ನಿಮಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕರೆ ಈ ಬೀದಿ ಜೀವನ ತ್ಯಜಿಸುವಿರಾ ಎಂಬುದರ ವಿವರ	೨೬೦
೩೭	೭.೨	ನಿಮಗಿರುವ ಕೆಲಸದ ಅಪಾಯಗಳು ಯಾವುವು ಎನ್ನುವುದರ ವಿವರ	೨೬೩
೩೮	೭.೩	ನಿಮಗೆ ಗುರಿ ಇದೆಯೇ ಎನ್ನುವುದರ ವಿವರ	೨೬೫
೩೯	೭.೪	ನಿಮಗೆ ಮನೋರಂಜನ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು (ಆಟೋಟಗಳು) ದೊರಕಿವೆಯೋ ಎಂಬುದರ ವಿವರ	೨೬೮
೪೦	೭.೫	ನಿಮಗೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲು ಬೇಕಾಗಿರುವ ತುರ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಯಾವುವು ಎನ್ನುವುದರ ವಿವರ	೨೭೧

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ
(ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ)

ಪರಿವಿಡಿ

ಅಧ್ಯಾಯ : ಒಂದು ೧–೩೩

ಅಧ್ಯಯನ ಉದ್ದೇಶ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ವಿಧಾನ, ಮಹತ್ವ, ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪ

೧.೧ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

೧.೨. ಅಧ್ಯಯನ ಉದ್ದೇಶ

೧.೩. ಅಧ್ಯಯನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

೧.೪. ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನ

೧.೫ ಅಧ್ಯಯನ ಮಹತ್ವ

೧.೬. ಅಧ್ಯಯನ ಸಮೀಕ್ಷೆ

೧.೭. ಅಧ್ಯಯನ ಸ್ವರೂಪ

ಅಧ್ಯಾಯ : ಎರಡು ೩೪–೭೪

ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪರಿಚಯ

೨.೧. ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪರಿಚಯ

೨.೧.೧. ಯಾದಗಿರಿ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

೨.೧.೨. ಯಾದಗಿರಿ ಸ್ಥಳನಾಮ

೨.೨. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

೨.೩. ಭೌಗೋಳಿಕತೆ

೨.೪. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳು

೨.೫. ಜನತೆ

೨.೬. ಶಿಕ್ಷಣ

೨.೭. ಆರೋಗ್ಯ

೨.೮. ಆರ್ಥಿಕತೆ

೨.೯. ಆಡಳಿತ

೨.೧೦. ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ : ಮೂರು ೭೫–೧೧೧

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

೩.೧ ಮಗು ಎಂಬುದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆ

೩.೨ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಥಾನಮಾನ

೩.೩ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ

೩.೪ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುವುದು ಎಲ್ಲಿಂದ

೩.೫ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ಅನಾಥರೇ

೩.೬ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವರ್ಗೀಕರಣ

೩.೭ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣಗಳು

೩.೮ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಜೀವಿಸುವ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಆಧಾರಿತ ಸ್ಥಳಗಳು

೩.೯ ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವರೂಪ

ಅಧ್ಯಾಯ : ನಾಲ್ಕು ೧೧೨-೧೪೯

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಗಿರುವ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

೪.೧. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಹಕ್ಕುಗಳು
೪.೧.೧. ಹಕ್ಕುಗಳು
೪.೧.೨. ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು
೪.೨. ಕಾಯ್ದೆ-ಕಾನೂನುಗಳು
೪.೨.೧. ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆ ನಿಷೇಧ ಕಾಯ್ದೆ(ಪಿ.ಸಿ ಆ್ಯಂಡ ಪಿ.ಎನ್.ಡಿ.ಪಿ)
೪.೨.೨. ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ(ಆರ್.ಟಿ.ಇ)
೪.೨.೩. ಹಿಂದೂ ದತ್ತಕ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಂಶ ಅಧಿನಿಯಮ-೧೯೫೬
೪.೨.೪. ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ(ನಿಷೇಧ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ)ಅಧಿನಿಮಯ ೧೯೮೬
೪.೨.೫. ಗಾರ್ಡಿಯನ್ಸ್ ಮತ್ತು ವಾರ್ಡ್ಸ್ ಕಾಯ್ದೆ ೧೮೯೦
೪.೨.೬. ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಲೈಂಗಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ ತಡೆ(ಪಿ.ಓ.ಎಸ್.ಸಿ.ಓ ಆ್ಯಕ್ಟ್)ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೧೨
೪.೨.೭. ಫೋಕ್ಸ್ ಅಡಿ ಲೈಂಗಿಕ ಅಪರಾಧಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆ
೪.೨.೮. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ನೀತಿ
೪.೩. ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳು, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಆಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
೪.೩.೧. ಸಮಗ್ರ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆಗಳು
೪.೩.೨. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು
೪.೩.೩. ಆಯೋಗಗಳು
೪.೩೪. ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿರುವ ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ : ಐದು ೧೫೦-೨೧೦

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

೫.೧. ಕುಟುಂಬಗಳ ಸ್ವರೂಪ
೫.೨. ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಮಾತೃಭಾಷೆ
೫.೩. ವಯೋಮಾನ
೫.೪. ಶಿಕ್ಷಣ
೫.೫. ಪಾಲಕರು ಮಗುವಿನೊಂದಿಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ
೫.೬. ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸಗಳು
೫.೭. ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳು
೫.೮. ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಲಾವಧಿ(ಬೀದಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ದಿನಗಳು)
೫.೯. ಬೀದಿ ಜೀವನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶ
೫.೧೦. ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆ
೫.೧೧. ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವ/ಆಶ್ರಯಿಸುವ ತಾಣಗಳು
೫.೧೨. ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸಗಳು
೫.೧೩. ಶೋಷಣೆ
೫.೧೪. ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ
೫.೧೫. ಕಿರುಕುಳ
೫.೧೬. ಬೀದಿ ಮಗುವಿನ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ
೫.೧೭. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧ
೫.೧೮. ಕಲೆ
೫.೧೯. ತಾರತಮ್ಯ

ಅಧ್ಯಾಯ : ಆರು ೨೧೧-೨೪೫
ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ
೬.೧. ಅಸಂಘಟಿತ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನ
೬.೨. ವಲಸೆ ಕರಾಳ ಭಾಗ
೬.೨.೧. ವಲಸೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ತಿಳುವಳಿಕೆ
೬.೨.೨. ನಗರೀಕರಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು
೬.೨.೩. ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗೊಂದಲಗಳು
೬.೨.೪. ವಲಸೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು
೬.೩. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕತೆ
೬.೪. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ನಿರುದ್ಯೋಗ
೬.೫. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಸಮರ್ಪಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳು
೬.೬. ತಂದೆ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗ
೬.೭. ತಾಯಿ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗ
೬.೮. ತಂದೆಯಂದಿರ ವೃತ್ತಿ ಜೀವನ
೬.೯. ತಂದೆ-ತಾಯಂದಿರ ವಾರದ ಆದಾಯ
೬.೧೦. ಕುಟುಂಬದ ಆದಾಯ
೬.೧೧. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ನಿತ್ಯದ ಉಳಿತಾಯ
೬.೧೨. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಖರ್ಚು

ಅಧ್ಯಾಯ : ಏಳು ೨೪೬-೨೭೭
ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಸವಾಲುಗಳು ಹಾಗೂ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳು
೭.೧. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು
೭.೨. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸವಾಲುಗಳು
೭.೩. ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ : ಎಂಟು ೨೭೮-೨೯೦
ಸಮಾರೋಪ
* ಫಲಿತಗಳು
* ಸಲಹೆಗಳು

ಅನುಬಂಧ ೨೯೧-೩೧೭
* ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು
* ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ
* ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಟ್ಟಿ, ಭಾಗ -೧ ಮತ್ತು ಭಾಗ - ೨
* ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ : ಒಂದು

ಅಧ್ಯಯನ ಉದ್ದೇಶ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ವಿಧಾನ, ಮಹತ್ವ, ಸಮೀಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವರೂಪ

ಅಧ್ಯಾಯ : ಒಂದು

ಅಧ್ಯಯನ ಉದ್ದೇಶ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ವಿಧಾನ, ಮಹತ್ವ, ಸಮೀಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವರೂಪ

೧.೧ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ದೇಶ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಲ್ಲದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ರೀತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎಲ್ಲ ದೇಶದ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವು ಹಿಂದೆಯೂ ಇದ್ದವು, ಇಂದು ಇವೆ, ಮುಂದೆಯೂ ಇರುವಂತಹುಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರು ಒಂದು ತೊಂದರೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡದೇ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಈಗ ಕಾಣಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಅದರೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸತಿಪದ್ಧತಿ, ಬೆತ್ತಲೆ ಸೇವೆ, ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಈಗ ಇಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಕೈಗಾರೀಕರಣ, ನಗರೀಕರಣ, ಖಾಸಗೀಕರಣ, ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಉದಾರೀಕರಣದಿಂದಾಗಿ ವಸತಿ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಮಾದಕ ವಸ್ತು ಸೇವನೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ, ವ್ಯಭಿಚಾರ, ಮಹಿಳೆ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಮಾರಾಟ ಜಾಲಗಳು, ವಿವಿಧ ಅಪರಾಧಗಳು, ಭಿಕ್ಷಾವೃತ್ತಿ, ಮಕ್ಕಳ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಅಥವಾ ಕಣ್ಮರೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. 'ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು' ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ದುರವಸ್ಥೆಯ ಸಂಕೇತವೆನ್ನಬಹುದು.

ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಾಗ ಹಾಗೂ ಅವನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಬೀದಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಸಮಾಜದ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ 'ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ' ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹಲವು ಮುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣಗಳಂಥ ಸ್ವರೂಪ ಹೊಂದಿರುವ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸ್ವಪ್ರೇರಿತವಾಗಿಯೂ, ಕೆಲವು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯುವಂತಹ ಕಾರ್ಯವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆ ಕೇವಲ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಬದುಕಿನ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲದೆ ಅದೊಂದು ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ.

ನೂರಾರು ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿಗಳೇ ಉಡುಗಿ ಹೋಗಿರುವಾಗ ಇನ್ನೂ ಮಾತು ಬಾರದ, ಈಗಷ್ಟೇ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಲು ಕಲಿತ ಈ ಮುಗ್ಧ ಮಕ್ಕಳ ಕಣ್ಮರೆ ಹಾಗೂ ಮೋಸಕ್ಕೊಳಗಾಗುವ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಆತಂಕಕಾರಿ ವಿಷಯ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದ ನಂತರ ಯಾವುದೇ ಪ್ರೀತಿ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಸೂಕ್ತ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಬೆನ್ನುಬಿಡದೆ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ದರೋಡೆಕೋರರು, ಮಕ್ಕಳ ಕಳ್ಳರು, ಹಿಂಸೆಗಾರರು, ದೌರ್ಜನ್ಯ ಎಸಗುವ ಗುಂಪುಗಳು ಸಮಾಜಘಾತಕರು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸಿದ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಡದೆ ಪುನಃ ಹಿಂಸಿಸುವ, ವಂಚನೆಯಿಂದ ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಹಣ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಈ ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಅನುಭವಿಸುವ ನೋವು ಹೇಳತೀರದು.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕಿಗೆ ಬಹಳ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಇದು ಇಂದು ಇದ್ದು ನಾಳೆಯೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗವಿದ್ದಂತೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣು–ಗಂಡು ಎಂಬ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಇಡೀ ಸಮೂಹವನ್ನೇ ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇವರು ನಗರ, ಮಹಾನಗರಗಳಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಟ್ಟಣ, ಹೋಬಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಏರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಯುನೈಟೆಡ್ ಕಿಂಗ್ಡಮ್ ಸಂಬಂಧಿತ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆಧಾರಿತ ಕನ್ಸೋರ್ಟಿಯನ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್‌ನ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ವಿಶ್ವಾದ್ಯಂತ ನಗರ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ೧೦೦ ದಶಲಕ್ಷ ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಯೂನಿಸೆಫ್ ಅಂದಾಜಿಸಿದೆ. ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕೌಟಂಬಿಕ ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಊಟ, ವಸತಿ, ಭದ್ರತೆ, ಆರೋಗ್ಯದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿರುವುದು, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕೊರತೆಗಳಿಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಕಾಣುತ್ತಾರೆಂದು ಲುಗಲ್ ಮತ್ತು ಎಂ.ಬಿ.ವಂಬೋ ಅವರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬಚಪನ್ ಬಚಾವೋ ಆಂದೋಲನ ಎಂಬ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ ೨೦೧೧ ರಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩.೨೮ ಲಕ್ಷ ಮಕ್ಕಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೬೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಎಂದು ವರದಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳು ಕಾಣೆಯಾಗುವ ಅಥವಾ ಬೀದಿಗೆ ಬೀಳುವ ಮಕ್ಕಳು ಬಿಹಾರ, ಜಾರ್ಖಂಡ್, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿವೆ. ಆದರೆ ನಿಖರವಾದ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ದಾಖಲಾತಿಯ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ನಿಜವಾದ ಚಿತ್ರಣ ಹೊರ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಚಪನ್ ಬಚಾವೋ ಆಂದೋಲನ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳ ಮಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳು ಇನ್ನೂ ವರದಿ ಸಲ್ಲಿಸಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಪರಾಧ ದಾಖಲೆ ವಿಭಾಗ 'ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕ್ರೈಂ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಬ್ಯೂರೋ' ಸಮೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ೨೦೧೫ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ ೧೩೦ ಮಕ್ಕಳು ಕಾಣೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ೨೦೧೫ರ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ದಾಖಲಾದ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು ೧೫.೯೮೮ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೬,೯೨೧ ಮಕ್ಕಳು ಇನ್ನೂ ಪತ್ತೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ೨೦೧೧ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೯೦.೬೪೫ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ೩೪,೪೦೬ ಮಕ್ಕಳು ಕಾಣೆಯಾಗಿ ಸಿಗದೆ ಹೋದದ್ದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ೨೦೧೨ರಲ್ಲಿ ಕಾಣೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳು ೬೫,೦೩೮, ೨೦೧೩ರಲ್ಲಿ ೭೭.೭೨೧, ೨೦೧೪ರಲ್ಲಿ ೭೪,೫೪೯ ಕಾಣೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿದೆ.

ಕಾಣೆಯಾಗುವ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಅಂದುಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾದದ್ದು ಹಾಗೂ ಬೃಹತ್ತಾದದ್ದು. ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ೮ ನಿಮಿಷಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಮಕ್ಕಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಪೊಲೀಸರಲ್ಲಿ ದೂರು ದಾಖಲಾಗದೆ ಇರುವ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಒಂದು ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ(೧,೦೦,೦೦೦) ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳು ಕಾಣೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಇವರನ್ನು ತೊರೆದು(ಬಿಟ್ಟು)ಹೋದ ಮಕ್ಕಳು, ಓಡಿ ಹೋದ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಪದಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇವರಿಗೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಯೋಜನಾ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಯಸ್ಸು, ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಮನೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದಾಗ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದದ್ದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಭಿನ್ನವಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆ, ಅಪರಾಧದಂತಹ ಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಯಾನಕ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಇಡೀ ಸಮೂಹವೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಒದಗಿದೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಪುನರ್ವಸತಿಗೆ ಸಹಕರಿಸುವಂತೆ

ಸಮಾಜ ಬಯಸುತ್ತಿದೆ. 'ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳೇ ನಾಳಿನ ಪ್ರಜೆಗಳು' ಎನ್ನುವ ಮಾತಿನಂತೆ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಈ ಅನಿಷ್ಟ ದೌರ್ಜನ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡಾಯದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಚಿಂತನೆ ನಡೆದಿದೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಕಣ್ಮರೆ ಎಂದಾಕ್ಷಣ ಇವತ್ತು ಕ್ರೂರ ಅಪರಾಧಿ ಜಗತ್ತೇ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಕಳ್ಳಸಾಗಣೆ ಆಗುವುದು ಮಾತ್ರ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಅನೇಕಾನೇಕ ಮುಖಗಳಿವೆ. ಅಪರಾಧ ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಮುಖವಾದರೂ, ಉಳಿದ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ನಾವು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಅಪರಾಧ ಜಗತ್ತಿನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುವ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ನೂರಾರು ಸಾಕ್ಷ್ಯಚಿತ್ರಗಳು, ಸಿನಿಮಾಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಬಂದಿವೆ. ಅಪರಾಧ ಜಗತ್ತಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರೆ ಅದೊಂದರಲ್ಲೇ ಹತ್ತು ಹಲವು ಅಂಶಗಳಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ತೀವ್ರತೆ ನಮಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಮಕ್ಕಳ ಅಪಹರಣಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಲವಾರು ಗುಂಪುಗಳು ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತವೆ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಹರಿಸಿ ತಂದ ಅನಾಥ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಗತಿಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಂಗಹೀನಗೊಳಿಸಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಲಾಭ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದಂಧೆ ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅಪಹರಿಸಿ ಅಥವಾ ದೊರಕಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ. ಕೆಲವು ಸತ್ಯಾ ಘಟನೆಯಾಧಾರಿತ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷ್ಯಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೇವಲ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆ. ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಲು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುವ, ಓದಲು ಬರೆಯಲು ಬರುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತರ ಐಷಾರಾಮಿ ಪಾರ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ದೂಡಿದರೆ, ಉಳಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರ ಹಾಗೂ ಅನಾಗರಿಕವಾಗಿ ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿಗೆ ದೂಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ದೇಶಗಳು ಮಕ್ಕಳ ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದು, ಋಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಈ ವೃತ್ತಿಗೆ ದೂಡುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳು ಹಾಗೂ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಬಲು ಬೇಗ ಬಲಿಯಾಗಿ ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆಂದು ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ಬಸವರಾಜ ಶಾಲಿ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಮೋಸಗೊಳಿಸಿ ತಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದಲ್ಲಾಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀಮಂತರು ಮದುವೆಗಾಗಿ ಖರೀದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಗಜ್ಜರ ಮದುವೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಖರೀದಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಎಂದೂ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಅವರನ್ನು ಜೀತದಾಳಿನಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಖರೀದಿಸಿದ ಮನೆಯ ಕೆಲವು ಗಂಡಸರೂ ಅವಳನ್ನು ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಈ ರೀತಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶೋಷಣೆಯ ಈ ಕರಾಳ ಮುಖದ ಕೆಲವು ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಎಂಥವರ ಕರುಳೂ ಕಿತ್ತುಬರುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಈಗಷ್ಟೇ ೧೨ ದಾಟಿದ ಎಳೆಯರೂ, ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರೇಮದ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುವುದು ನಂತರ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ನೋಡಿದರೆ ನಮಗೆ ಗಾಬರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರೇಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಮತ್ತು ಪುರುಷರು ಮೋಸ ಮಾಡಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆತಂದು ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿಗೆ ಮಾರಿ ಹೋಗುವುದು, ಬಡ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಭವಿಷ್ಯದ ಆಸೆ ತೋರಿಸಿ ಕರೆತಂದು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಹೋಗುವುದು ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ದಿಢೀರ್ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಹೊಂದಬಯಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಡಿಕೆ ಇಡುವುದು; ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎನಿಸಿದಾಗ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಇಲ್ಲವೇ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಹೋಗುವ ಪ್ರಕರಣಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟು ದಾಖಲಾಗುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಬೆಂಗಳೂರು ಡಾನ್ ಬಾಸ್ಕೊ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ನೆನಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಹುತೇಕ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು, ಏನು ಮಾಡಬಾರದು ಎಂಬ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಏನೂ ತೋಚದೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ವಸತಿಗಾಗಿ, ಊಟಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರಮುಖ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಫುಟ್‌ಪಾತ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ, ಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಕೆಳಗಡೆ, ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ, ಇತರೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ, ಹೊಟೇಲ್-ಗ್ಯಾರೇಜ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರೈಲ್ವೆ ಫ್ಲಾಟ್‌ಫಾರಂಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿ ಬೀದಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಚಿಂತನದಾಯಕವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ.

ಒಂದೆಡೆ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅನಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಹೊರೆಯೆಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದವರೆಗೂ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ನೋಡುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಭ್ರೂಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮಗುವನ್ನು ಸಾಯಿಸುವ ಅಮಾನವೀಯ ಪದ್ಧತಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆ ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರ ಅಪರಾಧವಾಗಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಸರಕಾರವು ಹಲವಾರು ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಅಮಾನವೀಯ ಪದ್ಧತಿ ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವುದು ದುರದೃಷ್ಟಕರ ಸಂಗತಿ. ಇದಕ್ಕೆ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಾದ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಹೆಣ್ಣು ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆಗೆ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಪತ್ತೆಯನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಭ್ರೂಣದಲ್ಲಿ

ಶಿಶುವನ್ನು ಸಾಯಿಸುವ ಮತ್ತು ತಾಯಿಯ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಲು ಈ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಾನವ, ಇದೇ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಿಂದ ಭ್ರೂಣದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಶು ಮರಣ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ತಾಯಿಯ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹದಗೆಡಿಸುವ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಾದನೀಯ. ಇದೆಲ್ಲ ಉಪಾಯಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ, ಶಿಶು ಜನಿಸಿದ ಐದು ಗಂಟೆಗಳ ನಂತರ ಅದು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುವಂತೆ ಮಾಡುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಇಂದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಐ.ಸಿ.ಡಿ.ಎಸ್ ಎಂಬ ಬಹು ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ನಗರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಶು ಮರಣ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಕೀಳರಿಮೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಧೋರಣೆ(ವಾಣಿ ೨೦೧೨; ಶ್ಯಾಮಲ ೨೦೧೩; ಸುಬ್ಬೈಯ ೨೦೧೩). ಶಿಶು ಮರಣದಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಐ.ಸಿ.ಡಿ.ಎಸ್ ಯೋಜನೆ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆಯ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಾಗಿ ಲಿಂಗಾನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದು ಕಳವಳಕಾರಿ ಅಂಶವೆಂದರೆ ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ೧೦೦೦ ಪುರುಷರಿಗೆ ೯೬೦ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದ ಸೂಚ್ಯಂಕ ೨೦೦೧ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ೧೦೦೦ ಪುರುಷರಿಗೆ ೯೪೯ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಣ್ಣು ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆ, ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ, ಮಕ್ಕಳ ಸಾಗಣೆ, ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹ, ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸರಕಾರವು ೨೦೦೬ರಲ್ಲಿ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಡಿಯಲ್ಲಿ, ಬಿ.ಪಿ.ಎಲ್ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರತಿ ಗರ್ಭವತಿಗೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಧನಸಹಾಯ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಗರ್ಭವತಿಗೆ ಮೊದಲನೆ ಬಾರಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗು ಜನಿಸಿದಲ್ಲಿ ೧೯,೩೦೦ ಮತ್ತು ಎರಡನೆ ಬಾರಿಯೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿದರೆ ೧೮,೩೫೦ ರೂ. ಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಸೌಲಭ್ಯವಿದೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಗರ್ಭವತಿಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮಗುವಿನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ನಿಗದಿತ ಠೇವಣಿ ಇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಗುವಿಗೆ ೧೮ ವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ನಂತರ ಈ ಹಣವನ್ನು ಬಡ್ಡಿ ಸಹಿತ ನಗದು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ, ಮಗು ೧೫ ವರ್ಷದವಳಾದಾಗ ತನಗೆ ನೀಡಲಾದ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪತ್ರವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಅಡವಿಟ್ಟು ೫೦,೦೦೦ರೂ.ಗಳವರೆಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದಲ್ಲದೆ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಸೌಲಭ್ಯವಿರುವ ಈ ಯೋಜನೆ ಸರಕಾರದ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಯೋಜನೆಗಳು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸಹ, ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವುದು ಏಕೆ? ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರವೇನು? ಈ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ ಸಾಕಾರಗೊಂಡಿದೆಯೇ?

ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆಯೆ? ಎಂಬ ಹಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹುಡಕಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸರಕಾರದ ಈ ಯೋಜನೆಗಳು ವಿಫಲಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಪಾಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಜಾತಿಗೆ ನೇರ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ವರ್ಗಭೇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜಾತಿ ಶ್ರೇಣೀಕರಣವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಬಡತನ, ಅವಮಾನ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯ ವಂಚಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ಹಲವಾರು ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಬಡವರು ಸಮಾಜದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಡವರು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಾರೆಂದು ವಿಷಾದ ಪಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರಗಳು ಕಳೆದ ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರಲು ಹಲವಾರು ಪ್ರಯತ್ನ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದಿವೆ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ನಿಷೇಧ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ೫೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿಯೇ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸರಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿ, ವಸತಿ ಸೌಲಭ್ಯ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಯೋಜನೆ ಮುಂತಾದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದು ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಳಿತಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾ ಬರಲಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅವರು ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮುಂದುವರೆಸಿದರೆ ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನೂ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಐ.ಐ.ಟಿ ಮತ್ತು ಐ.ಐ.ಎಸ್‌ಸಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಂ.ಫಿಲ್ ಮತ್ತು ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮುಂತಾದ ಕೋರ್ಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ.ಜಾ. ಮತ್ತು ಪ.ಪಂ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶಿಷ್ಯವೇತನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದೇಶಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುವ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸರಕಾರಗಳು ಈ ಸಮುದಾಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸರಕಾರವು ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಮುಂದುವರೆದು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ಮತ್ತು ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಉಚಿತವಾಗಿ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕ, ಸಮವಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪ.ಜಾತಿಯ ಕುಟುಂಬದ ವಾರ್ಷಿಕ ವರಮಾನ ಒಂದು ಲಕ್ಷಕ್ಕು ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಕುಟುಂಬದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ, ನವೋದಯ ಮುಂತಾದ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಉಚಿತ ವಸತಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಉಚಿತ ಸೋಪು, ಹಾಸಿಗೆ, ಹಣ್ಣು ಮುಂತಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರವು ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ

ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಿವೆಯೋ ಎಂದರೆ ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಗೊಂಡವರಲ್ಲ. ಯಾರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ಈ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಪೆಷಲ್ ಕಾಂಪೋನೆಂಟ್ ಪ್ಲಾನ್ ಎಂಬ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತರಲಾಗಿದೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ವಸತಿ ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರಾಜೀವ್ ಗಾಂಧಿ ಹೌಸಿಂಗ್ ಕಾರ್ಪೋರೇಶನ್ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಉಚಿತ ವಸತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಹೌಸಿಂಗ್ ಸ್ಕೀಮ್ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಉದ್ಯೋಗ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ನವಚೇತನ ಯೋಜನೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಬಡತನದಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ತ್ಯಜಿಸುವ ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಪಾಲಾಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಭೂರಹಿತ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಭೂಮಿ ನೀಡುವ ಯೋಜನೆಯೂ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಹಣವನ್ನು ಮುಂಗಡವಾಗಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟಿದ್ದು, ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಈ ಹಣವನ್ನು ಹಂಚಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಭೂಮಿ ಪರಬಾರೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಎನ್.ಎಫ್.ಡಿ.ಸಿ ಮುಖಾಂತರ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ತಮಗೆ ನೀಡಲಾದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಗಂಗಾ ಕಲ್ಯಾಣ ಯೋಜನೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ವಲಸೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಮತ್ತು ಬಡತನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವಿರುವ ಇನ್ನು ಹತ್ತು ಹಲವು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಬಡಕುಟುಂಬಗಳು ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಈ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯಾಯೋಜನೆಗಳು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಅನುದಾನವನ್ನು ಮೀಸಲಿರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಚಾಲ್ತಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ವಸತಿಯುತ ಶಾಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ೨೦೦ ರೂಪಾಯಿ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಬಡಕುಟುಂಬ ಆದಾಯ ವಾರ್ಷಿಕ ೧,೦೮,೦೦೦/-ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಕುಟುಂಬದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ನಂತರದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಮಕ್ಕಳು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಸರಕಾರವು ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದೆ. ಇವರಿಗೂ ಸಹ ವಸತಿಯುತ ಶಾಲೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನ, ಹಣಕಾಸಿನ ಸೌಲಭ್ಯ, ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ಸೌಲಭ್ಯ, ಶುಲ್ಕ ರಿಯಾಯಿತಿ, ಉದ್ಯೋಗಾಧಾರಿತ ತರಬೇತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದಿದೆ. ಈ

ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಗಿದೆ. ನರ್ಸಿಂಗ್ ಕೋರ್ಸ್, ಕಿಯೋನಿಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಐ.ಪಿ.ಇ.ಟಿ, ಮೈಸೂರು ವತಿಯಿಂದ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ತರಬೇತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಫ್ಯಾಶನ್ ಡಿಸೈನಿಂಗ್, ಹೊಟೇಲ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್, ಫುಡ್ ಪ್ರೊಸೆಸಿಂಗ್ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ರೂಡ್‌ಸೆಡ್ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಯುವಕರು ಸೈಕಲ್ ರಿಪೇರಿ, ಹಣ್ಣು, ತರಕಾರಿ ಮಾರಾಟ, ಕಾರ್ಪೆಂಟರಿ, ಟೈಲರಿಂಗ್ ತರಬೇತಿ ಮುಂತಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲೆಮಾರಿ ಮತ್ತು ಅರೆ-ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯದವರಿಗೂ ವಿಶೇಷ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದು, ೨೦೦೬ರಲ್ಲಿ ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಬಲರಾಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸ್ವಉದ್ಯೋಗ ತರಬೇತಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡಿದೆ. ಸೂಕ್ತ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ದೊರಕಬೇಕು.

ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅದರ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಹಜವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾವೇನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಬಹುಪಾಲು ಮಕ್ಕಳೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ (೧೯೯೧ರ ಜನ ಗಣತಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇದು ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ೩೬.೫% ಆಗಿದ್ದು, ಅವರು ೦-೧೪ ವರ್ಷದ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ) ಅವರು ನಮ್ಮ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಭಾಗ ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

'ಮಗು' ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದದ ಪರಿಭಾಷೆಯೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರದೆ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಯಿದೆ, ನೀತಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ವಯಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿರ್ದೇಶನವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಏಕರೂಪತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಒಪ್ಪಿತವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ದೈಹಿಕವಾಗಿ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ವಂಚಿತರಾಗುವ ಸಂಭವಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ನಿಭಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಮಕ್ಕಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ವಯೋಮಿತಿಯಂತೆ ಅವರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ನಿಯಂತ್ರಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಗು, ಮಕ್ಕಳು ಎಂಬುದರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇದನ್ನು ಅರಿತು ೧೯೭೪ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಕ್ಕಳ ನೀತಿಯು 'ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮಕ್ಕಳು ನಮಗೆ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಪೋಷಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಜನನಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮತ್ತು ಅವರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಸೂಕ್ತ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವುದು, ಅವರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾನಸಿಕ, ದೈಹಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ

ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಖಾತರಿ ಒದಗಿಸತಕ್ಕದ್ದು'. ಈ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿರುವುದೇನೆಂದರೆ, ಆ ಮಕ್ಕಳು ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಅರ್ಹತೆ ಗಳಿಸಲು, ವಿಶೇಷ ಗಮನ ನೀಡಿ, ಅವರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಕಾನೂನಿನಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಸಮರ್ಪಕ ಪರಿಹಾರ ಎಂದೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಮರ್ಪಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಅವರು ನೀಡುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕೈಜೋಡಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದೊಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಈ ಮೂಲಕ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಸಕರಾತ್ಮಕ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವಂತ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವ ಇದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಇದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಬಾಲ ನ್ಯಾಯ ಕಾಯ್ದೆ ೧೯೫೬ರ ಪ್ರಕಾರ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆ ೧೯೮೯ರ ಮಹಾಸಭೆ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಂತೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಬಹುತೇಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರ-ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ-ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಬಳಿ-ಗ್ರಾಮಗಳ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಕುರಿತಂತೆ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದ್ದರೂ ಹಲವು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇಂದಿಗೂ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ದುರಂತ. ಭಾರತದ ೧೨೧ ಕೋಟಿ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ೬ ಕೋಟಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೭ ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಕಾಣೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ 'ನಾಪತ್ತೆ ಪ್ರಕರಣಗಳು' ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ. ತೀರಾ ಇತ್ತೀಚಿನ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಸರಾಸರಿ ೪೦ ಮಕ್ಕಳು ನಾಪತ್ತೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಪಾಲು ೩/೨ ರಷ್ಟು ಇದ್ದದ್ದು ದುರಂತವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಮರಳಿ ಪೋಷಕರ ಮಡಿಲು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದ ಮಕ್ಕಳ ಕಣ್ಮರೆ ಆತಂಕ ಮೂಡಿಸಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ನಾಪತ್ತೆ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಕುಖ್ಯಾತಿ ಗಳಿಸಿದೆ. ನಾಪತ್ತೆಯಾದವರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಂದಿ ಕಳ್ಳಸಾಗಣೆಯಾಗಿ ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿಗೆ ತಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ, ಮನೆಗೆಲಸ, ಜೀತಕ್ಕೂ ಇವರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಗೂ ಅಪಹರಣಗೊಂಡಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಪತ್ತೆಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸರು ವಿಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಆರೋಪಗಳೂ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿವೆ. ವಿಫಲಗೊಂಡ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತಿರುಚುವ ಹಾಗೂ ಕಣ್ಣು ಕೀಳುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೆಲವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರನ್ನು ಅಂಗವಿಕಲಗೊಳಿಸಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಲು ಹಾಗೂ ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ

ಎಂಬುದು ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಗಂಭೀರ ಆರೋಪಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇಂದು ಕೇವಲ ರಕ್ಷಣೆಯ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸದೆ, ಹಕ್ಕುಗಳ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

೧.೧.೧ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವರೂಪ: ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತು ಹಲವರು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಹಲವಾರು ಶಬ್ದಗಳಾದ ಆಶ್ರಯ ರಹಿತ ಮಕ್ಕಳು, ಶಾಲೆಯಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದ ಮಕ್ಕಳು, ಓಡಿ ಹೋದ ಮಕ್ಕಳು, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ಮಕ್ಕಳು, ಅಲೆಮಾರಿ ಮಕ್ಕಳು ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯುನಿಸೆಫ್ ಪ್ರಕಾರ ಅವರನ್ನು ಅನಾಥರು, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಕುಟುಂಬಗಳು ಅಥವಾ ಕೊಳಚೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಡ ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿರುವ, ಪರಿತ್ಯಕ್ತ, ಅಲೆದಾಡುವ ಹಾಗೂ ಅಪರಾಧಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದೆ.(ಯುನಿಸೆಫ್ ವರದಿ ೧೯೯೯:೪೭)

ಯುನಿಸೆಫ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಕಾರ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯ ಮಂಡನೆಯು ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರವೆಂದು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಕೆಲವರು ಆದಾಯ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನಗರದ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ರಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ಯುವಕರನ್ನು 'ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಯಿತು'. ಬಹುತೇಕ ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು,, ಅಲ್ಪ ಸಮಯವನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗೆ ಬೆಸುಗೆಯನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಂಡು ಬೀದಿಯಲ್ಲೇ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅತಿಯಾದ ಸಣ್ಣ ಗುಂಪು ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಬಲ ಗುಂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸರಳವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದಾದರೆ, ಯಾವ ಯುವಕರು, ಮಕ್ಕಳು ನಗರ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರನ್ನು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದೆ.

ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಷಯ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಇದರಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಲಾದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧.೧.೨ ಮಕ್ಕಳು: ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ೦ ದಿಂದ ೧೮ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧.೧.೩ ಬೀದಿ: ಪಟ್ಟಣ ಅಥವಾ ಹಳ್ಳಿಯ ಒಳಗಿನ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ರಸ್ತೆ ಬೀದಿ ಎಂಬುದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ರಸ್ತೆಯ ಎರಡು ಬದಿಗಳಲ್ಲಿನ ಮನೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ನಿಘಂಟಿನಲ್ಲಿ ನಮೂದಾಗಿದೆ.

೧.೧.೪ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು: ಯಾವ ಮಕ್ಕಳು ವಯಸ್ಕರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಅಥವಾ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಅಥವಾ ಪಾದಚಾರಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ದಿನದ ಬಹಳ ಸಮಯವನ್ನು ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುವ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವವರನ್ನು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳೆನ್ನುವರು.

೧.೧.೫ ಅವಶ್ಯಕತೆ: ವೆಬಸ್ಟರ್ಸ್ ನಿಘಂಟಿನ ಪ್ರಕಾರ ಪೂರೈಕೆ ಅಥವಾ ಸಮಾದಾನ ಕಲಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಅಥವಾ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಬಹಳ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯ ಇಬ್ಬಂಗೆಯು ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಾಮಪದ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅರ್ಥ ಹೊಂದಿವೆ. 'ಬೇಡಿಕೆಯು ಒಂದು ನಾಮಪದವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿ(ಏನು) ಮತ್ತು ಆಶಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿ, ಭವಿಷ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿ ಅಥವಾ ಸ್ಥಿತಿಗಳಂತೆ(ಏನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ) ಎಂಬುದರ ನಡುವಿನ ಅಂತರವಾಗಿದೆ. ಬೇಡಿಕೆಯೆಂಬುದು ವರ್ತಮಾನದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಪಡೆದವುಗಳನ್ನು ಭವಿಷತ್‌ಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಬೇಡಿಕೆ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿದೆ'. 'ಬೇಡಿಕೆಯು ಕ್ರಿಯಾಪದ ರೂಪವಾದಲ್ಲಿ ತುದಿಯನ್ನು ತಲುಪುವಲ್ಲಿ, ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತುಂಬುವಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಸಾಧನ. ಸುಲಭ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬೇಕಾದ ತುಡಿತ ತಲುಪುವ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಸಾಧನವಾಗಿವೆ. ಅವು ಮುಂದಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಾಗಿವೆ'. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ 'ಬೇಡಿಕೆ' ಪದವನ್ನು ನಾಮಪದ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಾಗಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

೧.೧.೬ ಪುನರ್ವಸತಿ ಬೇಡಿಕೆಗಳು: ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾದ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹಾರಗಳು ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧.೧.೭ ಬೇಡಿಕೆ/ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಿಕೆ: ಪುನರ್ವಸತಿ ಒದಗಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಬೇಡಿಕೆಗಳ ನಿರ್ಧರಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಏಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಆದ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಗುರುತು ಮಾಡಲಾಗದ ಬೇಡಿಕೆ ಆದ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.

೧.೧.೮ ಪುರ್ನವಸತಿ: ಪುನರ್ವಸತಿ ಎಂದರೆ ಸಹಜ ಜೀವನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದು ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ನಿಘಂಟು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಪುನರ್ವಸತಿ ಎಂಬುದು ಮೂರನೇ ಹಂತದ ಔಷಧಿ (ತಡೆಗಟ್ಟುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಉಪಚರಿಸಿ ವಾಸಿ ಮಾಡುವಿಕೆಗಳು ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೊದಲನೇ ಮತ್ತು ಎರಡನೇ ಹಂತಗಳಾಗಿವೆ)ಈ ಪದವನ್ನು ಈಗ ಇಡಿಯಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪುನರ್ವಸತಿ ಸೇವೆ

ಈಗ ಬಹುಶಿಸ್ತೀಯ ಅನ್ವಯಿಕ ಪದವಾಗಿದೆ. ಪುನರ್ವಸತಿ ಪದ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವುದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಮಗು ಮನೆಯವರ ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಮಮತೆಯಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗದೆ ಬದುಕುವುದು, ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಜೀವನ ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಮುಂಜಾಗ್ರತೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಯಿಂದ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದು ಇತರರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು. ಮಕ್ಕಳು ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಪರಾಧ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ಹಾಳಾಗದಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಇಂತಹ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು, ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು ಹಾಗೂ ಸುಧಾರಣ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಅವಶ್ಯವಿರುವುದನ್ನು ಮನಗಂಡು ಈ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರಲು ಕಾರಣಗಳು, ಜೀವಿಸುವ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಆಧಾರಿತ ಸ್ಥಳಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಈ ಮೂರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಇಡೀಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

೧.೨ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶಗಳು: ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯು ರಾಜ್ಯ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಹಾಗೂ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ನರಳುವ ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಕಾಯ್ದೆ ಕಾನೂನುಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಆದರೂ ಈ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪರಿಹಾರಗೊಂಡಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಅವರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಉತ್ತಮ ವಾತಾವರಣ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆ ಕುರಿತಂತೆ ಕೆಲವು ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳಾಗಿದ್ದು ಆ ಅಧ್ಯಯನಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿಶಾಲವಾದ ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಡೆದಿರುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳಾಗಿವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ವಿಫಲಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅರಿತು, ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಅರಿಯುವ ಮತ್ತು ಸೂಚಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ' (ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ) ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅಗತ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ಜಾರಿಗೆ ತರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಹಾಗೂ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ನೀತಿಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕದ ನಗರವಾದ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು

ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

೧. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದು

೨. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು

೩. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು

೪. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು

೫. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು

೧.೩ ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ: ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ(ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ)ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ದಿನಾಂಕ ೩೦-೧೨-೨೦೦೯ ರಂದು ವಿಭಾಗಿಸಲಾಯಿತು. ಹೊಸ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಈ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಶಹಾಪುರ, ಸುರಪುರ, ಯಾದಗಿರಿ ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ೩ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಕಳೆದ ೨ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರು ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೫೧೯ ಹಳ್ಳಿಗಳಿವೆ. ೩ ನಗರ ಸಭೆ, ೩ ಪುರಸಭೆ ಮತ್ತು ೧ ಅಧಿಸೂಚಿತ ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೧೧.೭೪ ಲಕ್ಷ ಜನರಿದ್ದಾರೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ೦-೧೮ ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳು ೫,೧೯,೩೩೬ ಇದ್ದಾರೆ. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮೊದಲನೆಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಾದಗಿರಿ, ಸುರಪುರ ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ೫೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ೧೫೦ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ತಾಲೂಕಿನ ೫೦ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಾದ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇತರೆ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ಇತರೆ ಗುಂಪು ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ೧೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ತಲಾ ೧೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗಂಡು ೭, ಹೆಣ್ಣು ೩ರಂತೆ ೭:೩ ಅನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಗಂಡು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದಿದೆ. ಆರಂಭ(೨೦೦೯)ದಿಂದ ಇಂದಿನ ದಿನದ(೨೦೧೯)ವರೆಗೆ ಆಗಿರುವ ಒಟ್ಟು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಪಾಲಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಗಧಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

೧.೩.೧ ಅಧ್ಯಯನದ ಮಿತಿಗಳು: ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಮುಖ ಮಿತಿಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

೧. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಯಾದಗಿರಿಯ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕೇವಲ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರದೇ ಇರುವ ಸ್ವಭಾವ ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ನಮೂನೆಯ ಗಾತ್ರವನ್ನು ೧೫೦ಕ್ಕೆ ಮಿತಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಮಗ್ರತಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ನಿಗಾ ವಹಿಸಿದರೂ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆ, ಶಿಶು ನಿಂದನೆ ಮತ್ತು ಮಾದಕ ವ್ಯಸನ ಇಂಥ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿದ್ದರೂ ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದರೆ ಅವು ಅಧ್ಯಯವನ್ನೇ ಹಾಳು ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾದ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೂ ಕೂಡ ಅಧ್ಯಯನದ ಒಂದು ಮಿತಿಯಾಗಿದೆ.

೩. ಅಧ್ಯಯನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದರೂ ಒಟ್ಟು ೧೫೦ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಆಯ್ದ ತಾಲೂಕುಗಳಾದ ಯಾದಗಿರಿ, ಶಹಾಪುರ ಮತ್ತು ಸುರಪುರಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ೫೦ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿ ತಾಲೂಕಿನ ೫೦ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ೩೫ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು, ೧೫ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಈ ಪ್ರತಿ ತಾಲೂಕಿನ ೫೦ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಾದ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೧೦ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಗಂಡು ೭ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ೩ರಂತೆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ಪ್ರತಿಶತ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೭೦ರಷ್ಟು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೭:೩ ಅನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಇಂತಿವೆ.

ಅ) ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ವಸತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿಲ್ಲ. ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಇಲ್ಲದೆ ಹಾಗೂ ನಂಬಲು ಕಡಿಮೆ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸದೇ ಇರಲು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಬ) ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ನೈಜ ವಯಸ್ಸಿನಂಥ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೀದಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

೪. ನಮೂನೆ ನಿಗದಿತ ಗಾತ್ರ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಫಲಿತಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

೧.೩.೨ ಪ್ರಾಕಲ್ಪನೆ

ಸಂಶೋಧಕನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾದ ವಿಷಯ ಅಥವಾ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಪರಿಹಾರ ಅಥವಾ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಕಲ್ಪನೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಸಂಶೋಧಕನಿಗೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಯೋಚನೆ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಕಲ್ಪಿತ ನಿರ್ಧಾರಗಳು. ಈ 'ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ' ಎಂಬ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಾಕಲ್ಪನೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು. ಅವುಗಳು ಇಂತಿವೆ.

- ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ಅನಾಥರು ಮತ್ತು ಅಶಿಕ್ಷಿತರು.
- ಎಲ್ಲಾ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತುಂಬ ಕ್ರೂರಿಗಳು.
- ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖ, ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ.
- ಪಾಲಕರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.
- ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ಅತ್ಯಂತ ಕಡು ಬಡವರು.
- ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಇವರು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಮನೆಯಿಂದ ಸಂಪರ್ಕ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರು.
- ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೧.೪ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನ

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಂಶೋಧನಾ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಬೇಕಾದರೆ ಅದರ ಆಳ ಹರವು, ವಿಸ್ತಾರ, ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಸಮಾಜಕಾರ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೂಲ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಪರಿಸರ, ಕುಟುಂಬ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮುಖೇನ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಶೋಧನೆಯು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ 'ಸಮಾಜಕಾರ್ಯ' ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ನಮೂನೆಯಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆಳವಾದ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು 'ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ' ವಿಧಾನವನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಊಹಿಸಲು 'ವಿವರಣಾತ್ಮಕ' ವಿಧಾನವು ಉತ್ತಮವೆಂದು ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಸಂಶೋಧನೆ ಪ್ರಯೋಗಾತ್ಮಕ(ಎಂಪೇರಿಕಲ್) ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮೂಲಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು(ಪಿ.ಎಮ್) ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದ್ವಿತೀಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಮತ್ತು ಆನುಷಂಗಿಕ ಅಥವಾ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಆಕರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ. ಅವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಶನ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಅಗತ್ಯವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಧಾನ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸವಾಲುಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಬಗೆಗೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂತ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ದಿನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ವರ್ತಮಾನದೊಂದಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿಗೊಳಿಸಿ ಅವುಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಭಾವಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ವಿಧಾನ

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವರ್ತಮಾನದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಲವು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕಲೆಹಾಕುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕುಟುಂಬಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಗ್ರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ವಿಧಿವಿಧಾನ, ಧ್ಯೇಯೋದ್ದೇಶ, ಸವಾಲುಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ೫ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಪುಟವು ಭಾಗ ಒಂದು ಆಗಿದ್ದು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಭಾಗ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಭಾಗ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಭಾಗ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ

ಸವಾಲುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಭಾಗ ಐದರಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಕೆಲವು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲಕರಿಗೆ, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕೆಲವು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತಕರಿಗೆ ಕೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಸಂದರ್ಶನ ವಿಧಾನ

ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರು ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಕೆಲವು ವಿವಿಧ ವಯೋಮಾನದ ಜನರಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಬೀದಿ ಜೀವನದ ಸಮಗ್ರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅನುಭವವನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಮೂಲಕ ಅವಲೋಕಿಸಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅವಲೋಕನ ವಿಧಾನ

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆ, ಜೀವನ ಮಟ್ಟ, ಬೀದಿ ಜೀವನದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅವರು ವಾಸಿಸುವ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವಲೋಕಿಸಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು 'ಅವಲೋಕಿಸುವ' ಮೂಲಕ ಸಂಶೋಧಕ ಪಡೆದ ಮಾಹಿತಿ ಬಹಳಷ್ಟು ನಿಖರತೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸನೀಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಶೋಧಕನಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲ ವಸ್ತು ಮಕ್ಕಳು.

ಧ್ವನಿ ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ವಿಧಾನ

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕ್ಷೇತ್ರಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ವಾಸಿಸುವ ಗುಡಾರ, ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣ, ಬಸ್‌ನಿಲ್ದಾಣ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಹಾಳುಬಿದ್ದ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಟ್ಟಡ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳ, ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ (ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ) ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿರುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಂಶಿಕವಾಗಿ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಮಾದರಿಗಳ ಆಯ್ಕೆ

ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿರುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ವಾಸಿಸುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಸಮಯ ಕಳೆಯುವ ಸ್ಥಳಗಳಾದ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣ, ಸೇತುವೆ, ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ, ಉದ್ಯಾನವನಗಳು, ವ್ಯಾಪಾರ ಸ್ಥಳಗಳಾದ ಗಾಂಧಿ ಚೌಕ್, ಸ್ಟೇಷನ್ ಏರಿಯಾ,

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಳಗಳಾಗಿವೆ. ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ನಿರಾಶ್ರಿತ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ತಾಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಕರವಾದ್ದರಿಂದ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಮೂನೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು 'ಸ್ಯಾಂಪಲಿಂಗ್' ಸರ್ವೇ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಮೂನೆಯ ಪ್ರಮಾಣ

ಈ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಒಟ್ಟು ೩ ತಾಲೂಕುಗಳಿವೆ.

೧. ಯಾದಗಿರಿ, ೨. ಶಹಾಪುರ, ೩. ಸುರಪುರ

ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ೩ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ. ಸಮೀಕ್ಷೆಯಂತೆ ಯಾದಗಿರಿ, ಶಹಾಪುರ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಾದಗಿರಿ, ಸುರಪುರ ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಪ್ರತಿ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ೫೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ೧೫೦ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ತಾಲೂಕಿನ ೫೦ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಾದ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇತರೆ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ತಲಾ ೧೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ತಲಾ ೧೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗಂಡು ೭, ಹೆಣ್ಣು ೩ರಂತೆ ೭ ಮತ್ತು ೩ ಅನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಗಂಡು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರ ವಿವಿಧ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಸಾಧನಗಳು ಲಭ್ಯವಿರುವ ದ್ವಿತೀಯ ಹಂತದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಪಡೆಯುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಿಗಾ ವಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂದರ್ಶನ ನೀಡಿರುವುದು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ಹೊರಡುವ ಮುನ್ನ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ, ಸರಾಸರಿ ಮತ್ತು ಶೇಕಡಾ ಎಂಬ ನಮೂನೆ ಸಂಖ್ಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಧನೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಮಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲು ಕೋಷ್ಟಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಸಹ-ಸಂಬಂಧ ತಂತ್ರ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

ಆನುಷಂಗಿಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಛೇರಿಗಳಿಂದ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಕೋಷ್ಟಕಗಳನ್ನು, ಸಂಖೇತಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸರ್ಕಾರದ ಆದೇಶ ಸುತ್ತೋಲೆಗಳು, ಲೇಖನಗಳು, ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳು, ಜಿಲ್ಲಾ ಗೆಜೆಟೆಯರ್, ಸಂಶೋಧನ ಕೃತಿಗಳು, ದಿನಪತ್ರಿಕೆ, ನಿಯತಕಾಲಿಕೆ ಹಾಗೂ ಬಿಡಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು.

೧.೫ ಅಧ್ಯಯನ ಮಹತ್ವ: ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ದಿನೇ ದಿನೇ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಬಹಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿವೆ. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಆಗಿವೆ. ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಈ ಕುರಿತಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿವೆ ಎಂಬ ನೈಜ ಚಿತ್ರಣ ತೋರುತ್ತದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಎಲ್ಲ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯಿಲ್ಲ. ಬಹಳಷ್ಟು ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಪೂರೈಕೆಗಳಾದ ಆಹಾರ, ಬಟ್ಟೆ, ಶೌಚಾಲಯ, ಸ್ನಾನ, ಸೂರಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಬಿಡುವು ಮತ್ತು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಭಾವನಾತ್ಮಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ನೆಮ್ಮದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯು ನಗರ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೊಂದು ಸಮಗ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪುನರ್ವಸತಿಗೆ ಚೌಕಟ್ಟು ರೂಪಿಸಲು ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಿದೆ
- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಶೋಷಣೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೊಳಪಡಿಸಬೇಕಾದ ತುರ್ತು ಅಗತ್ಯವಿದೆ.
- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಇಂದಿನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಿದೆ.
- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವುದು ಜರೂರಿದೆ.
- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇಂದು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಆವಲೋಕಿಸಿ, ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.
- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಪೋಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾನೂನಾತ್ಮಕ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವುದು ಜರೂರಿದೆ.

- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನದ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಮಹತ್ವವಾಗಿದೆ.
- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸ್ಥಿರವಾದುದಲ್ಲ. ಅದು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದು ಗತಿಶೀಲವಾದದ್ದು, ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬದಲಾಗುತ್ತ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅರಿತು ಮಕ್ಕಳ ತಪ್ಪು ಒಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಮುಂದೆ ಆಗುವ ಅನಾಹುತಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಮುಂಜಾಗ್ರತೆ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಅವಶ್ಯವಿದೆ.
- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಪಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ನಡೆಸುವಂತೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಲು ಅವಶ್ಯವಿದೆ.
- ಕೌಟುಂಬಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಆಪ್ತಸಮಾಲೋಚನೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವಂತೆ ಒತ್ತಡ ತರಲು.
- ಸಮುದಾಯ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ, ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು.
- ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಕುರಿತಾಗಿದ್ದು, ಅಧ್ಯಯನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವಾಗುವ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಹೊಂದಿದೆ.

೧.೬ ಇದುವರೆಗೆ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ: ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂಬುದು ಒಂದು ಹೊಸ ವಿದ್ಯಮಾನವಾದುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿವೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಲೇಖನಗಳು, ಕೆಲವೇ ಕೆಲವುಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಗಿರುವಂಥವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯು ನಗರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದದು ಎಂದು ಬಿಂಬಿತವಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಕೂಡ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ್ದಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಸಿಂಗ್ (೧೯೯೬) ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಅತೀ ವೇಗದಿಂದ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದಾಗುವಿಕೆ, ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಯೋಜಿಸಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ನಗರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇಳಿಮುಖವಾಗುವಿಕೆ, ಇಂಥವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲಿದೆ. ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಕೈಗೊಂಡ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಅತೀ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವ ಹಲವು ಬಿಡಿ ಹಾಗೂ ಸಮಗ್ರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಲೇಖನಗಳು, ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಮೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧.೬.೧ ಜನಾರ್ದನ ಅವರು ೨೦೧೨ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಭಿಕ್ಷುಕರ ಬದುಕು' ಒಂದು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಕರ ಬದುಕಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಿಚಾರಗಳು, ಭಿಕ್ಷುಕರ ಬಗೆಗಳು, ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯ ಕಾರಣಗಳು, ಭಿಕ್ಷುಕರ ಹಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ವಿವಿಧ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿಲ್ಲ.

೧.೬.೨ ನಿನಾ ಪಿ. ನಾಯಕ ಆ್ಯಂಡ್ ಅನುರಾಧ ಸಾಯಿಬಾಬಾ ರಾಜೇಶ್, ಜಸ್ಟಿಸ್ ಫಾರ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್, (೨೦೦೯, ಪಿ, ಪುಲಿಯನಿ, ಬೆಂಗಳೂರು). ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಜಾಗತೀಕ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಣೆ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಭದ್ರತೆಗಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನವು ಹಲವಾರು ಭದ್ರತೆಗಳನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಭರವಸೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಾತ್ಮಕ ತತ್ವಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ಕಾರವು ಸಹ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಳ ಹೊಣೆ ಅಥವಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನದ ೧೪ನೇ ವಿಧಿಯು ಕಾಯ್ದೆ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು ಮತ್ತು ಕಾಯ್ದೆ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರೂ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹರು ಎಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ೧೫(೩)ನೇ ವಿಧಿಯು ರಾಜ್ಯವು ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿಶೇಷ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನದ ೧೯(೧)ನೇ ಉಪವಿಧಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದೆ ಮತ್ತು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗಳ ಮೂಲಕವು ಸಹ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ೨೧ನೇ ವಿಧಿಯು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಮತ್ತು ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಖಾತರಿಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನ ೨೧(ಎ)ನೇ ವಿಧಿಯು ೧೪ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ನೀಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ೨೨ನೇ ವಿಧಿಯು ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯುವ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ. ೨೩ನೇ ವಿಧಿಯು ಬಲವಂತದ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಮಾನವತೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ. ೨೪ನೇ ವಿಧಿಯು ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅಂದರೆ ೧೪ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಪನಿ, ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಗಣಿ, ಬಾರ್ ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್ ಮತ್ತು ಹೋಟೇಲ್‌ಗಳಂತಹ ಅಪಾಯಕಾರಿ

ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಬಗ್ಗೆ ಖಾತರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನದ ನಾಲ್ಕನೇ ಭಾಗದ ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಾತ್ಮಕ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಮುದಾಯದ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಸಂವಿಧಾನದ ೪೧ನೇ ವಿಧಿಯು ರಾಜ್ಯವು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಇತರ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲಕರ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ೪೫ನೇ ವಿಧಿಯು ೧೪ ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು ಎಂದು ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಾತ್ಮಕ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ. ೪೬ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯವು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಜನರನ್ನು ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ೪೭ನೇ ವಿಧಿಯು ರಾಜ್ಯವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಅಪೌಷ್ಠಿಕತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಅಗತ್ಯಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡಿದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ೫೧(ಸಿ) ವಿಧಿಯು ರಾಜ್ಯವು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಯ್ದೆ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸೌಹಾರ್ದತೆ ನೆಲೆಸುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ತರಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಬಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಿಲ್ಲ.

೧.೬.೩ ಫಿಲ್ಲಿಪ್ಸ್ ಡಬ್ಲ್ಯು.ಎಸ್.ಕೆ ಅವರ 'ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಆಫ್ ಇಂದೋರ್'(1992) ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇಂದೋರ್ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರೊಫೈಲ್‌ಗಳು, ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಕೆಲವು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಚರಿತ್ರೆ(ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅಧ್ಯಯನ)ವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸದೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ(ಜನರಲ್) ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿಲ್ಲ.

೧.೬.೪ ರೆಡ್ಡಿ ಎನ್, ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಆಫ್ ಬೆಂಗಳೂರು, (೧೯೯೨, ಎನ್. ಎಲ್. ಆಯ್ ನೊಡಿಯ, ನವ ದೆಹಲಿ) ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದಲ್ಲಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕುರಿತು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಗೈಯುವ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ಮಾದರಿಯ

ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವೆಡೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧.೬.೫ ರೀಟಾ ಪನಿಕೇರ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಕಲ್ಪನಾ, ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಗರ್ಲ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಆಫ್ ದೆಹಲಿ, ೧೯೯೩, ಎನ್, ಎಲ್, ಆಯ್ ನೊಡಿಯ(ಚೈಲ್ಡ್ ಲೇಬರ್ ಸೆಲ್) ನವ ದೆಹಲಿ. ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕು, ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗಿನ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಭವಿಷ್ಯದ ಕುರಿತಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಮಾದರಿಯೂ ಇತರೆ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿನ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎನ್ನುವಂತಿದೆ.

೧.೬.೬ ಯುನೆಸ್ಕೋ, ಏಜುಕೇಶನ್ ಫಾರ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಆ್ಯಂಡ್ ವರ್ಕಿಂಗ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯ, ೨೦೧೧, ಯುನೆಸ್ಕೋ, ದೆಹಲಿ. ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೆಸರೆ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಭಾರತದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹೇಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದರೆ ಯಾರು? ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೇಗೆ ಮೊಟಕುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ? ಮಕ್ಕಳು ಪುನಃ ಹೇಗೆ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ? ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರು ಆಗುತ್ತಾರೆ? ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕು ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ? ಅಂಥ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೇಗಿರಬೇಕು? ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಏಕೆ? ಎಂಬ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದೊಂದು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾದ ಕೃತಿ ಅಂದರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ(ಅಹ್ಮದ್‌ನಗರ, ಚೆನ್ನೈ, ದೆಹಲಿ, ಹೈದರಾಬಾದ್, ಖಾನ್‌ಪುರ, ಕಲ್ಕತ್ತಾ, ಮುಂಬೈ ಮತ್ತು ವಾರಣಾಸಿ) ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶನ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

೧.೬.೭ ಘೋಷ್. ಎ. ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಆಫ್ ಕಲ್ಕತ್, (೧೯೯೨, ಎನ್.ಎಲ್.ಆಯ್ ನೊಡಿಯ, ನವ ದೆಹಲಿ) ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ನಗರದಲ್ಲಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೇಗೆ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡಬೇಕು, ಅದರ ಮಾನದಂಡಗಳು ಏನು, ಆ ಮಕ್ಕಳ ಕುಟುಂಬಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿವರಣೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೃತಿಯೂ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಾದರಿ ಮತ್ತು ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ.

೧.೬.೮ ನಿಕ್ ಫ್ರಾಟ್ ಆ್ಯಂಡ್ ನಿಗೆಲ್ ಪಾರ್ಟನ, ಅಂಡ್ರಸ್ಟ್ಯಾಂಡಿಂಗ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ಸ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ಕೇರ್, (೨೦೦೯, ಸಗೆ ಲಂಡನ್) ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇರುವ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳು, ಮಕ್ಕಳ ಸೇವೆಗಳು, ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳು, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಆಳವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧.೬.೯ ಫಾದರ್ ವರ್ಗೀಸ್ ಪಲ್ಲೀಪುರಂ(ಸಂ), ಮಡಿಲ ಸೇರಿದ ಹೂಗಳು, (ಬಾಸ್ಕೋ ನ್ಯಾಷನಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಆಂಡ್ ಡಾಕ್ಯುಮೆಂಟೇಶನ್ ಸೆಂಟರ್, ಬೆಂಗಳೂರು) ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಬೀದಿಗೆ ಬಂದು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿದ ಒಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಜನರ ಜೀವನದ ಕುರಿತಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೊಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಣ್ಣಗಾದ ಬುಸುಗುಟ್ಟುವ ನಗರ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಬಂದವ, ತರ್ಲೆಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತೆರೆದಾಗ, ಬದುಕಿನ ಏರಿಳಿತಗಳಲ್ಲಿ, ಹೊಂಗಿರಣ ಹೊಳೆದಾಗ, ಬೀದಿ ತಂಟೆ ಬಿಟ್ಟು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗೆ ಹೆಗಲುಕೊಟ್ಟೆ, ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಮಾರ್ಗ ಉಂಟು, ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿತವಾದ್ದನ್ನು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಕೊನೆಗೆ ಬೇರು ಗಟ್ಟಿಯಾಯಿತು, ನಗರವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ನಲ್ಲ, ಈ ಆಟೋ ಎಲ್ಲಪ್ಪ, ಮನೆ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮನೆ, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬುಜ್ಜಿ ಈಗ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಿಜು, ನಾನು ಗೆದ್ದೇ ಗೆಲ್ತಿನಿ, ಗೆಲ್ಲುವ ಭರವಸೆಯಲ್ಲಿ, ಮಾರ್ಗೋದಯಕ್ಕೆ ದಾರಿ, ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಹೊಸ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗ, ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಏಣಿ ಹಾಕುವಾಸೆ, ಯಶಸ್ಸಿನ ಏಣಿಯ ಮೇಲೆ, ಕೌರವದ ರುಚಿ ಹತ್ತಿದಾಗ ತುಂಟತನ ತಂಟೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಮತ್ತು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಜೀವನ ಯಶೋಗಾಥೆಯನ್ನು ಕಥೆಯ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕಥೆಗೆ ಅಂತಿಮ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲಗೊಂಡಿದೆ. ಹಾಗೂ ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಮತ್ತು ಅನುಭವದಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯಗಳ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕೃತಿ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃತಿ ಉತ್ತಮ ಎನಿಸುತ್ತಿದೆ.

೧.೬.೧೦ ವಾಸುದೇವ ಶರ್ಮಾ, ೨೦೧೦, ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ...., (ಸಂವಹನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು) ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಯಾರು? ಮಕ್ಕಳು ದುಡಿಯಬಹುದೇ?, ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು, ಚಿನ್ನದ ಹುಡುಗರು, ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ, ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಯುನಿಸೆಫ್ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು, ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೇನಿದೆ, ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ಸಹಸ್ರಮಾನದ ಗುರಿಗಳು, ಮತ್ತೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳು, ಹೊಡೆತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲಿಸುವ ಕೆಟ್ಟ ಪಾಠ, ಮಕ್ಕಳು ಏನು

ತಪ್ಪು ಮಾಡಿಲ್ಲ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಎಷ್ಟಪ್ಪ ಚಿದಂಬರಪ್ಪ, ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆಯೇ?, ಉಳ್ಳವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಇಲ್ಲದವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ!, ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಶಾಲೆ ಬೇಡ, ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಬೇಡ, ಶಾಲೆಗೇಕೆ ಮಕ್ಕಳು ಹೋಗಿ ಕಲಿಯಬೇಕು, ಟ್ಯೂಷನ್ ವಸತಿ ಶಾಲೆಗಳು, ತೊಟ್ಟಿಲ ಮಗುವನ್ನು ಚಿವುಟಿ ತೂಗುವ ಸರ್ಕಾರ, ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಸ್ನೇಹಿಗಳಾಗುವತ್ತ, ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ವಿಶೇಷ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆ ಮತ್ತು ಅಂಗನವಾಡಿಗಳೇಕೆ ಬೇಕು ಎಂಬ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾತ್ಮಕ ಕೃತಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

೧.೬.೧೧ **ವಾಸುದೇವ ಶರ್ಮಾ, ೨೦೧೭, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು, (ಚೈಲ್ಡ್ ರೈಟ್ಸ್ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು)** ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಇದೆ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಬದುಕು, ರಕ್ಷಣೆ, ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಭಾಗವಹಿಸುವ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮತ್ತು ವಿಭಾಗಗಳು, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಮಕ್ಕಳಾದ ನಮಗೆ ಹಕ್ಕುಗಳಿವೆ ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಕರ್ತವ್ಯಗಳೂ ಇವೆ, ಶಾಲೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಂಘದ ರಚನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ, ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ನೀತಿ ಇದೆಯೇ?, ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಗ್ರಾಮಸಭೆ. ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿ 'ಮೀನಾ', ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ಆಯೋಗ, ಕಡ್ಡಾಯ ಮತ್ತು ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ಈಗ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು, ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಕಾನೂನುಗಳು, ಮಕ್ಕಳಿಗೇನು ಬೇಕು?, ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು ನಿಮಗೆಷ್ಟು ಗೊತ್ತು? ಎಂಬ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಸಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಶೋಧನಾ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

೧.೬.೧೨ **ಜಿ. ಜಾರ್ಜ್ ಕೊಲ್ಲಶ್ಶನಿ(ಸಂ), ೨೦೦೬, ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಪ್ರಜೆನ್ಸಿ, (ಬಾಸ್ಕೋ ನ್ಯಾಷನಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಆಂಡ್ ಡಾಕ್ಯುಮೆಂಟೇಶನ್ ಸೆಂಟರ್, ಬೆಂಗಳೂರು)** ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಅವರ ದೈಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಅವರ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಅವರಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತವೆಯೇ?, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಖಾಸಗಿ ಜೀವನದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

೧.೬.೧೩ **ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆ, ೨೦೧೬, ಅಂತಃಕರಣ, (ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಮಗ್ರ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ಸೊಸೈಟಿ, ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆ ಹಾಗೂ ವಿಕಲಚೇತನರ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ನಾಗರಿಕರ ಸಬಲೀಕರಣ ಇಲಾಖೆ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು)** ಎಂಬ ಸಂಪಾದನೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿದರೆ ಓಡಿ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳು ನಡೆದು ಬಂದ ಕಠೋರ ಕ್ಷಣಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೆನಪಾಗುವುದು ಸಹಜ, ಎಲ್ಲೋ ಚಿಂದಿ ಆಯುವ, ತಂದೆ

ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ, ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ಬದುಕುವ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುವ ಬಾಲಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಪುನರ್ವಸತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ರಕ್ಷಣಾ ಘಟಕದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ಅನೇಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಇತರ ಇಲಾಖೆಯ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಯಶೋಗಾಥೆಗಳನ್ನು 'ಅಂತಃಕರಣ' ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಪುಸ್ತಕದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಇಲಾಖೆ ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೃತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.

೧.೬.೧೪ **ಬಾಸ್ಕೋ, ಎ ಸ್ಟಡಿ ಆನ್ ದಿ ಪ್ರಾಕ್ಟೀಸ್ ಆಫ್, ಫಾಸ್ಟರ್ ಕೇರ್, (ಬಾಸ್ಕೋ ನ್ಯಾಷನಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಡಾಕ್ಯುಮೆಂಟೇಶನ್ ಸೆಂಟರ್, ಬೆಂಗಳೂರು)** ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ, ಆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಕಾಯ್ದೆಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಮತ್ತು ಈಗಾಗಲೇ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದಂಥ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಇದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಉದ್ದೇಶಗಳು, ಸಂಶೋಧನಾ ವಿನ್ಯಾಸ, ದತ್ತಾಂಶ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ದತ್ತಾಂಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ , ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಹ ವಿವರವಾಗಿ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮಾದರಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಸ ಸಂಶೋಧಕರು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದೊಂದು ಮ್ಯಾಕ್ರೋ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕೃತಿ ಆದ್ದರಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ಅತೀ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೈಬಿಡಲಾಗಿದೆ.

೧.೬.೧೫ **ಮ್ಯಾಥಿವ್ ಥಾಮಸ್, ಜೊಬಿನ್ ಟಾಮ್, ಶಾರಾ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ ಜೀ, ೨೦೧೮, ಕ್ವೆಸ್ಟ್ ಫಾರ್ ಚೆಂಜ್(ಎ ಗ್ಯಾಲೆನ್ಸ್ ಎಟ್ ದಿ ರಿಲೇಟೀವ್ಸ್ ಆಫ್ ರ್ಯಾನ್‌ಅವೇ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್) (ಬಾಸ್ಕೋ ನ್ಯಾಷನಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಡಾಕ್ಯುಮೆಂಟೇಶನ್ ಸೆಂಟರ್, ಬೆಂಗಳೂರು.)** ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಎಂಬ ಕೃತಿ ಇದು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾಡಿದ ಸಂಶೋಧನ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಏಕೆ ಬೀದಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ? ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳೇನು? ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಾರಣಗಳೇನು? ಅದರಿಂದಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳೇನು? ಮಕ್ಕಳಿಗಿರುವ ಕಾಯ್ದೆ ಕಾನೂನುಗಳೇನು? ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಕುರಿತಾದ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ, ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು, ಫಲಿತಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಕರು ಗ್ರಹಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿ ಕೇವಲ ಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮಿತಿಗೊಳಿಸಿದೆ. ಅದರಾಚೆಗೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿಲ್ಲ.

೧.೬.೨ ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ :

೧.೬.೨.೧ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ರಾವ್ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ 'ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಲಾಭ ಪಡೆಯುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪಾಲಕರಾಗಲಿ, ಪೋಷಕರಾಗಲಿ ಹೆದರಿಸಿ, ಭಯಪಡಿಸಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೀದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು, ಮುಂದುವರೆದು ಅವರನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ಪಾಲಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರು ಹಿಂಸಾಚಾರ, ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮತ್ತು ನಿಂದನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ'. ಹಾಗೆ 'ಇತರೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮಗೆ ಸೂರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗಿರಾಕಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಂದರೂ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಈ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಉಳಿದ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ತರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಆಗದೆ ಕೇವಲ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿದ್ದರೂ ಅವು ಕೇವಲ ಅವರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಕೆಲಸಗಳ ಮೇಲೆ ಗಮನಹರಿಸಿದ್ದಾವೆಯೇ ಹೊರತು, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಈ ಮಕ್ಕಳ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಸುದೀರ್ಘ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು ಇಲ್ಲ.

೧.೬.೨.೨ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಫಿಲಿಪ್ಸ್ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ 'ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ರಕ್ಷಣೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಉಳಿಯದೆ ವೇಶ್ಯಾಗೃಹದ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳು ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸಿಕಂದರಾಬಾದ್‌ನ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣದ ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿ ೨೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದೆಂಬುದು ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೧.೬.೩ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಗಳು :

೧.೬.೩.೧ ನಾಯಕ ಎಸ್.ಎಸ್. ೨೦೧೬ ಅವರ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ಸಂಶೋಧನ ಗ್ರಂಥ 'ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಲೆಮಾರಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ' ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಮಂಡಿಸಿದ್ದ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಎಂದರೆ ಯಾರು, ಅವರ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳು, ಅವರ ಜೀವನ ಕ್ರಮಗಳು, ಅವರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಹ ಅಲೆಮಾರಿಗಳಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಅನೇಕ ಅಲೆಮಾರಿಗಳ ಕುಟುಂಬಗಳ ಮಕ್ಕಳು

ಬೀದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡದಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

೧.೬.೩.೨ ರವಿ ಕುಮಾರ, ರೆಸ್ಕಿವ್ ಆಂಡ್ ರಿಹಾಬ್ಲಿಟೇಷನ್ ಪ್ರೊಗ್ರಾಮ್ಸ್ ಫಾರ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ಸ್ ಇನ್ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸಿಟಿ, (೨೦೧೩, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂದ, ಆಚಾರ್ಯ ನಾಗರ್ಜುನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಗುಂಟೂರು.) ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳು, ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳು, ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾದ ಬಗೆಗಳು ಮತ್ತು ವರ್ಗೀಕರಣಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಕೇವಲ ಪುನರ್ವಸತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣಗಳು, ಕಾರಣೀಕರ್ತರನ್ನು ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇದರಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಬಲ್ಲದು.

೧.೬.೩.೩ ರೀಮಾ ಕುಮಾರಿ, ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಇನ್ ಮೀರತ್, (೨೦೦೬, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂದ, ಚರಣ್ ಚಿಂಗ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಪೂರ) ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದರೆ ಯಾರು? ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಯಾವುವು? ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣಗಳೇನು? ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಎಂಥದ್ದು ಎಂಬ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಓದಿ ಗಮನಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿನ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಕರು ಸಂಶೋಧನಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

೧.೬.೩.೪ ಸಮಂತ ವ್ಹಿ, ರಿಹ್ಯಾಬಿಲಿಟೇಷನ್ ನೀಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್, (೨೦೦೧, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಅನಂತಪುರ) ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತ ಅವರನ್ನು ಹೇಗೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧.೬.೩.೫ ವಾಸದೇವ ಎಮ್. ಸಿ., ಪ್ರಾಬಲಮ್ಸ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಪ್ರಾಸ್ಪೆಕ್ಟಸ್ ಆಫ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಇನ್ ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ; ಎ ಸೋಶಿಯಲೋಜಿಕಲ್ ಸ್ಟಡಿ, (೨೦೧೩, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು) ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವುದು ಏಕೆ? ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು

ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕೆಲಸಗಳು ಯಾವುವು? ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವರು ಇತರ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಹುದೆಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧.೬.೪ ಲೇಖನಗಳು

೧.೬.೪.೧ ರಾಮದೀಪ್ ಕೌರ್ ಅವರ **'ಆನ್ ದಿ ರೈಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಲೈಫ್'** ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಏಕೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೀದಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಬಂದಾದ ನಂತರ ಅವರ ಜೀವನ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ ಅನೈತಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಅದರ ಹಿಂದಿರುವ ಹುನ್ನಾರು ಏನು, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಯಾರದ್ದು ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅದಕ್ಕೆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

೧.೬.೪.೨ ಲಲಿತ ಅಯ್ಯರ್, ಅವರ ಸ್ಪೇಷಿಯಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್: ಅಬ್ಯೂಸ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಪಾವರ್ಟಿ ಫೋರ್ಸ್ ಮನಿ ಬಾಯಸ್ ಟು ರ್‍ಯಾನ್‌ಅವೇ ಫ್ರಮ್ ಹೋಮ್. ಮೋಸ್ಟ್ ಆಫ್ ದೆಮ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಅಪ್ ಲಾಸ್ಟ್ ಆನ್ ರೈಲ್ವೆ ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರಂ' ಎನ್ನುವ 'ದಿ ವೀಕ್' ೮ ಮಾರ್ಚ್, ೨೦೧೫ರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೮ ಮಕ್ಕಳ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದೊಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಕಾರ ಲೇಖನವಾಗಿದೆ.

೧.೬.೪.೩ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಂಕಲಗಿ ಅವರ 'ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಬಿಡುವುದೇಕೆ?' 'ಸುಧಾ' ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯ ೨೩-೦೩-೨೦೧೭ರ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆಲೋಚನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸಂಶೋಧನ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವರ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧.೬.೪.೪ ಶೆಟ್ಟಿಕೇರಾ ಸಿ.ಆರ್. ಕಂಬಾರ. (೨೦೧೮, ಗಿರಿನಾಡು 'ಗಿರಿನಾಡಿನ ರೈಲ್ವೆ ಮಕ್ಕಳು') ಪ್ರಕಟಿತ ಲೇಖನ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ, ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೇರಳವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಇದು ದುರಂತವಾಗಿದೆ. ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳು, ನಾಳಿನ ನಾಗರೀಕರು ಎನ್ನುವ ಬದಲಾಗಿ ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ 'ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳು ನಾಳಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು' ಎಂದು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕಳವಳ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಮಕ್ಕಳು ಯಾವುದೋ ಸಣ್ಣ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ, ಯಾರಿಂದಲೋ ಮೋಸಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ, ಇಲ್ಲವೇ ವಿಲಾಸ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ, ವ್ಯಾಮೋಹ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗಡೆ ಬಂದು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಪರಿಹಾರ ನೀಡುವಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಸಾಮಾನ್ಯ

ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಬಾಳಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಿದೆ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆಪ್ತ ಸಮಾಲೋಚನೆ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂದರ್ಶನ, ಕಲಿಕೆ, ಉದ್ಯೋಗ, ಶಿಕ್ಷಣ, ತರಬೇತಿ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸನ, ಮನೆ ವಾಪಸಾತಿ, ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಮಗುವಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸೂಕ್ತ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಸರಳ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವದು ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಸಂಶೋಧಿಸಿ ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಹಂತ-ಹಂತವಾದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಪಾತ್ರಗಳೇನು? ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ, ಇನ್ನೂ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರ ತಂಡದಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಸಿದ್ಧಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹಲವು ಪ್ರಕಾರದ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ, ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವ ಜೀವಿಗೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಸಹ ರಕ್ಷಿಸಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಆದರ್ಶ ನಾಗರೀಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. 'ಬೆಳೆಯುವ ಸಿರಿ ಮೊಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣು' ಎಂಬಂತೆ ಮಕ್ಕಳ ಭವಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೆ, ಆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮಕ್ಕಳನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕಿದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲೇಖನವು ಸಹ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ.

೧.೬.೫ ವರದಿಗಳು

೧.೬.೫.೧ ಯುನೈಟೆಡ್ ಕಿಂಗ್ಡಮ್ ಸಂಬಂಧಿತ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆಧಾರಿತ ಕನ್ಸೋರ್ಟಿಯಂನ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ವರದಿ: ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ನಗರ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ೧೦೦ ದಶಲಕ್ಷ ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಯುನಿಸೆಫ್ ಅಂದಾಜಿಸಿದೆ. ಇವರು ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕೌಟಂಬಿಕ ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಊಟ, ವಸತಿ, ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿರುವರು ಎಂದು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತು ವರದಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

೧.೬.೫.೨ ಬಚಪನ್ ಬಚಾವೋ ಆಂದೋಲನ ಎಂಬ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆ ವರದಿ: ೨೦೧೧ರಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩.೨೮ ಲಕ್ಷ ಮಕ್ಕಳು ಕಣ್ಮರೆ ಆಗಿ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೬೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳು ಕಾಣೆಯಾಗುವ ಅಥವಾ ಬೀದಿಗೆ ಬೀಳುವ ಮಕ್ಕಳು

ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಹಾರ, ಜಾರ್ಖಂಡ್, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ನಿಖರವಾದ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ದಾಖಲಾತಿಯ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ನಿಜವಾದ ಚಿತ್ರಣ ಹೊರ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಚಪನ್ ಬಚಾವೋ ಆಂದೋಲನ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳ ಮಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳು ಇನ್ನೂ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ವರದಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

೧.೬.೫.೩ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಪರಾಧ ದಾಖಲೆ ವಿಭಾಗ (National Crime Records Beureau) ಸಮೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ೨೦೧೫ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ ೧೩೦ ಮಕ್ಕಳು ಕಾಣೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ೨೦೧೫ರ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳದವರೆಗೆ ದಾಖಲಾದ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು ೧೫.೯೮೮ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೬,೯೨೧ ಮಕ್ಕಳು ಇನ್ನೂ ಪತ್ತೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ೨೦೧೨ರಲ್ಲಿ ಕಾಣೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳು ೬೫,೦೩೮, ೨೦೧೩ರಲ್ಲಿ ೭೭.೭೨೧, ೨೦೧೪ರಲ್ಲಿ ೭೪,೫೪೯ ಕಾಣೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

೧.೭ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸ್ವರೂಪ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಷಯವು "ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ"(ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ)ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಎಂಟು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಮಿತಿ, ವಿಧಾನ, ಮಹತ್ವ, ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪ ಕುರಿತು ಈ ಅಧ್ಯಾಯನದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪರಿಚಯ ಹಾಗೂ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಭೌಗೋಳಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಭಾಷೆ, ಜನತೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ಆರ್ಥಿಕತೆ, ಆಡಳಿತ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆ, ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವರ್ಗೀಕರಣ, ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣಗಳು, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಜೀವಿಸುವ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಆಧಾರಿತ ಸ್ಥಳಗಳು ಹಾಗೂ ವಿದೇಶ, ದೇಶ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಹಕ್ಕುಗಳು, ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು, ಈ ಮೂಲಕ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಯ್ದೆ–ಕಾನೂನು, ನೀತಿ–ನಿಯಮಗಳು, ಯೋಜನೆಗಳು, ಆಯೋಗಗಳು, ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಸುಧಾರಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಇತರೆ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಗಳ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಐದನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವಯೋಮಾನ, ಮಗು ಮನೆ ಬಿಡುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾರೊಂದಿಗೆ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಪಾಲಕರ ನಡವಳಿಕೆ, ನೆರೆಹೊರೆಯವರೊಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸಗಳು, ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳು, ಬೀದಿ ಜೀವನವೇ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶಗಳು, ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಆಶ್ರಯಿಸುವ ತಾಣಗಳು, ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ದಿನಗಳು, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸಮಯಗಳು, ಶೋಷಣೆಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಿರುಕುಳಗಳು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇರುವ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆಗಳು, ತಾರತಮ್ಯ, ಆ ಮಕ್ಕಳ ಭಾಷೆ, ಆಹಾರ, ಆರೋಗ್ಯ, ವೈದ್ಯ, ಉಡುಗೆ–ತೊಡುಗೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ಮನರಂಜನೆ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಆರನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಆದಾಯ, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ನಿತ್ಯದ ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ಖರ್ಚು, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವಲಸೆ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನದ ವೃತ್ತಿಗಳು, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಏಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಯಾವುವು? ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಷ್ಟದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮಕ್ಕಳು ಯಾರು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಕೆಲವರು ಹೇಗೆ ಅಪರಾಧ ಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಇವರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಇವರ ಸವಾಲುಗಳು ಯಾವುವು, ಬೀದಿ ಜೀವನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಬಯಸುವಲ್ಲಿನ ಸವಾಲುಗಳು ಯಾವುವು, ಕೆಲಸದಲ್ಲಿನ ಅಪಾಯಗಳು ಯಾವುವು, ಇವರ ಭವಿಷ್ಯದ ಗುರಿಯ ಅರಿವಿಲ್ಲದಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲು ಬೇಕಿರುವ ತುರ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಸವಾಲುಗಳು ಯಾವುವು ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಎಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಎಲ್ಲ ಅಧ್ಯಯಗಳ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಾರಾಂಶ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳು, ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಸಾರಾಂಶದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಆಕಾರಗ್ರಂಥಗಳು, ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ. ಬೀದ ಮಕ್ಕಳ ಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ : ಎರಡು

ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪರಿಚಯ

೨.೧ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪರಿಚಯ

೨.೧.೧ ಯಾದಗಿರಿ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

೨.೧.೨ ಯಾದಗಿರಿ ಸ್ಥಳನಾಮ

೨.೨ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

೨.೩ ಭೌಗೋಳಿಕತೆ

೨.೪ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳು

೨.೫ ಜನತೆ

೨.೬ ಶಿಕ್ಷಣ

೨.೭ ಆರೋಗ್ಯ

೨.೮ ಆರ್ಥಿಕತೆ

೨.೯ ಆಡಳಿತ

೨.೧೦ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ : ಎರಡು

ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪರಿಚಯ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಸಂಶೋಧನಾ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಾದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳ ಸಮೃದ್ಧ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ತೊಡಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಸಹಜ ಪ್ರತಿಭೆ ಅರಳಲು ಬೇಕಾಗಿರುವಂಥ ಪರಿಸರಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿರುವುದು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ೦-೧೮ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಸೌಲಭ್ಯ ವಂಚಿತ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳು ನಮಗೆ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತಾರೆ.

೨೦೧೧ರ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ೦-೧೮ ವಯೋಮಾನದ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೩೩.೯೨ ಅಂದರೆ(೨,೦೭,೨೯,೫೭೧)ರಷ್ಟಿದೆ. (ಗಂಡು ೧,೦೭,೦೫,೫೨೨, ಹೆಣ್ಣು ೧,೦೦,೨೪,೦೪೯) ಮಕ್ಕಳ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ ೧೦೦೦ಕ್ಕೆ ೯೩೬ ಇದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಚ್ಯಂಕ ೦.೩೨೮ ಇದ್ದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೨೫ನೇ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪೌಷ್ಠಿಕತೆ ೦.೬೧೨ ಇದ್ದು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ೦.೧೧೧ ಇದ್ದು ೨೯ನೇ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ ೦.೧೪೬ ಇದ್ದು ೨೭ನೇ ಸ್ಥಾನವಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ನೆರವಾಗುವಂತಹ ನೀತಿ ರೂಪಿಸಲು ಇದು ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಸಂಶೋಧನಾ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಆ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕು, ಆರ್ಥಿಕ ಅಂತಸ್ತು, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಡಳಿತ, ರಾಜಕೀಯ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಭೌಗೋಳಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪರಿಹಾರ ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಜೋಡಿಸಲು ಪೂರಕವಾಗುವುದು.

ಭಾರತೀಯ ಒಕ್ಕೂಟದ ೨೯ ರಾಜ್ಯ, ೯ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕರ್ನಾಟಕದ ೩೦ನೆಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿರುವ ಯಾದಗಿರಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಗಿರಿನಾಡು ಎಂದೇ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದ ಯಾದಗಿರಿಗೆ ಸುದೀರ್ಘ ಇತಿಹಾಸವಿದ್ದು ಚರಿತ್ರೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಇದು ಭಿನ್ನ-ವಿಭಿನ್ನ ಮೂಲಗಳ ಜನ-ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ನೈರುತ್ಯ ಭಾಗದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ೨೦೧೦ ಏಪ್ರಿಲ್ ೧೦ರಂದು ೩೦ನೇ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿ ರಚನೆಯಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಲಬುರಗಿ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ರಾಯಚೂರು, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ವಿಜಯಪುರ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ತೆಲಂಗಾಣ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದಿದೆ.[೧] ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತ್ಯಂತ ಎರಡನೆಯ ಚಿಕ್ಕ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಹೌದು, ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಹೌದು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಜನರು ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಸಮುದಾಯಗಳು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಸಮುದಾಯಗಳು, ಕಬ್ಬಲಿಗರು, ಇತರೆ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸಮುದಾಯಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ಲಿಂಗಾಯತರು ಹಾಗೂ ದೊರೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಲಿಂಗಾಯಿತರು, ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಭೂ ಪ್ರದೇಶದ ಮಾಲೀಕರಾಗಿದ್ದು ಈ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನಿಯಂತ್ರಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನೆರೆಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಹೋಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಅತೀ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ವಲಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಉದ್ಯೋಗ ಲಭ್ಯತೆಯ ಕೊರತೆ. ಬಹುತೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿವೆ. ಕೃಷಿಯಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯದಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಅಂದಾಜು ೨-೪ ಸದಸ್ಯರು ಇತರೆ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಕುಂಬಾರಿಕೆ, ಕಂಬಾರಿಕೆ, ಮಡಿವಾಳ, ಅಂಗಡಿ, ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಇತರೆ ದಿನಗೂಲಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಅರಸಿ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ವಲಸೆ ಹೋಗುವ ಬಹುತೇಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಪೈಕಿ ೧೫-೪೦ ವರ್ಷ ವಯೋಮಾನದ ಪುರುಷರು ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ ದುಡಿಯುವಂತಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯು ಕೆಲವು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಫಲವತ್ತಾದ ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿರುವುದರಿಂದ ತೊಗರಿ ಮತ್ತು ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಳವಾಗಿಯು ಹೆಸರು ಹೊಂದಿದೆ.

೨.೧ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪರಿಚಯ: ಕರ್ನಾಟಕದ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಭಾರತೀಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇಯಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕೋಟೆ ಕೊತ್ತಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಗತಕಾಲದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಹಿರಿಮೆ-ಗರಿಮೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಿದೆ. ಯಾದಗಿರಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಆದಿಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದಲೂ ಆದಿಮ ಚಿತ್ರಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಹಲವಾರು ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಸದಾ ಸಂವಾದಿಸುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮಹಾ ಪುರುಷರು, ಸಾಧು-ಸಂತರು ಬಾಳಿ ಬೆಳಗಿದ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿವೆ. ಅನೇಕ ಶರಣರು, ಸತ್ಪುರುಷರು ಮೆಟ್ಟಿದ ಪವಿತ್ರ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ ಇದಾಗಿದೆ. ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಾಲದುದ್ದಕ್ಕೂ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕೀರ್ತಿ ಇದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಚರಿತ್ರೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವುದಾದರೆ ಇದು ಶಾತವಾಹನರು, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯರು, ಹೈಹಯರು, ಕಳಚೂರಿಗಳು, ಯಾದವರು(ಸೇವಣರು), ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು, ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರು, ವಿಜಯಪುರ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಗಳು, ಹೈದರಾಬಾದ್ ನಿಜಾಮರು ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳು ಆಳಿದ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ನಾಡು. ಶರಣರು, ಸಂತರು ನೆಲೆಸಿದ ಶರಣ ನಾಡು. ಆಯಾ ಅರಸರ ಹಾರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ, ಸಂಗೀತ, ಲಲಿತಕಲೆಗಳು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳು, ದೇವಾಲಯಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು, ಸಾಧಕರು ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಯಾದಗಿರಿ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ನಾಡಾಗಿದೆ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಯಾದಗಿರಿಯು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಯಾತ್ಗಿರಿ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಪುರಾತನದ ಅನೇಕ ಸ್ಮಾರಕಗಳು, ಮಠ-ಮಂದಿರಗಳು, ನೈಸರ್ಗಿಕದತ್ತವಾಗಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ತಾಣಗಳು ಮತ್ತು ಮೂರು ಸುತ್ತಿನ ಕೋಟೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಭವ್ಯವಾದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಯಾದಗಿರಿ ಕೋಟೆ ಇಲ್ಲಿನ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಶಹಾಪುರಿನ ಮಲಗಿದ ಬುದ್ಧನ ಆಕಾರದ ಬೆಟ್ಟ, ಸುರಪುರ ಕೋಟೆ, ಚಂಡರಿಕಿ ದೇಶಮುಖರ ಕೋಟೆ, ಕಾಕಲವಾರ ಕೋಟೆ, ಕೋಟಗಿರ ಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಗುರುಮಿಠಕಲ್ ಕೋಟೆಗಳು ರಾಜವೈಭವಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಕೈಗನ್ನಡಿಗಳಾಗಿವೆ. ಗತಕಾಲದ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಮಸೀದಿಗಳು, ಆಧುನಿಕತೆಯ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣ ಬಳಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಸದಾ ಗುದ್ದಾಡುತ್ತಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಮೈದುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮೆರುಗನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಕೃಷ್ಣಾ-ಭೀಮಾ ನದಿಗಳು, ಕೆಲವು ಉಪನದಿಗಳು, ಜೋಗಫಾಲ್ಸ್‌ದಂಥ ದಬ್-ದಬಿ ಜಲಪತಾ, ಹಳ್ಳ-ಕೊಳ್ಳಗಳು, ಕೆರೆ-ಬಾವಿಗಳಲ್ಲವೂ ಜನಪದರ ಜೀವನಾಡಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಯಾದಗಿರಿ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕನ ಬಡತನನೀಗಿ ಸುಸ್ಥಿರ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿವೆ.

ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಭೌಗೋಳಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಆಡಳಿತ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ, ಧರ್ಮ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದವರೆಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಯಾದಗಿರಿ ಎತ್ತರವಾದ ಅನೇಕ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು, ಆಕರ್ಷಕ ನೈಸರ್ಗಿಕ ತಾಣಗಳು, ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ ತಾಣಗಳು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಜಲಸಂಪತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ರಾಜರು ಈ ಗಿರಿನಾಡನ್ನು ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿ-ಉಪರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಐಷಾರಾಮದ ವೈಭವಯುತ ಜೀವನವಿಲ್ಲದ ಅಪಾರ ದೈವಭಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ಸಂಗೀತ, ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಗೌರವ ಕೊಡುವ ಅಲೆಮಾರಿಗಳು ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಸಮೀಪದ ಭೀಮಾನದಿ, ಹತ್ತಿಕುಣಿ ಮತ್ತು ಸೌದಾಗರ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು, ನದಿಗೆ ಕಟ್ಟಲಾಗಿರುವ ಬ್ರಿಜ್ ಕಂ ಬ್ಯಾರೇಜ್, ಹಿರೇಹಳ್ಳ ಮತ್ತು ಯಾದಗಿರಿ ಸುತ್ತಲಿನ ಕೆರೆಗಳೆಲ್ಲ ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿದ ಈ ನಾಡು ಇಂದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಯಾದಗಿರಿಯಾಗಿದೆ.

೨.೧.೧ ಯಾದಗಿರಿ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಜಿಜ್ಞಾಸೆ: ಯಾದಗಿರಿ ಪಟ್ಟಣ ಇದು ಗಿರಿನಾಡು ಎಂದೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಯಾದಗಿರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸುತ್ತ ಹಲವು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾದಗಿರಿ ಪಟ್ಟಣ ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಟ್ಟ-ಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕೋಟೆಗಳು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿಯ ಬೆಟ್ಟದ ಆಕಾರ ಎತ್ತಿನ ಡುಬ್ಬದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿನಗಿರಿ ಎಂಬುದು ಏತಗಿರಿಯಾಗಿ ಜನರು ಆಡುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕೆಲವು ಸ್ಥಳೀಯರ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವಾದದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾದಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟದ ಸುತ್ತಲು ಸುತ್ತಿ ನೋಡಿದರು ಬೆಟ್ಟವು ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಿಂದ ಎತ್ತಿನ ಆಕಾರ ಮತ್ತು ಎತ್ತಿನ ಡುಬ್ಬದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಮತ್ತೊಂದು ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಯಾದವಗಿರಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವರು, ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೪೭ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೨೫ರವರೆಗೂ ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಹಾಗೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾದರೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಶಾತವಾಹನರು (ಕ್ರಿ.ಶ ೧ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೩ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ),

ಮಾನ್ಯಖೇಟದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು(ಕ್ರಿ.ಶ ೭೫೭ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೯೭೩ರವರೆಗೆ), ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು(ಕ್ರಿ.ಶ ೯೭೩ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೧೮೯ರವರೆಗೆ), ಕಳಚೂರಿಯರು(ಕ್ರಿ.ಶ ೧೧೫೬ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೧೮೩ರ ವರೆಗೆ), ಕಾಕತೀಯರು(ಕ್ರಿ.ಶ ೧೦೦೦ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೩೨೬ರವರೆಗೆ) ನಂತರ ಯಾದವರು(ಕ್ರಿ.ಶ ೧೧೮೯ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೩೧೨ರವರೆಗೆ) ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೦೭೭ರ ರೂಗಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಏತಗಿರಿ ಎಂತಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ.

ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಈ ಯಾದಗಿರಿ ಬೇರೆ ಗಿರಿಗಳಿಗಿಂತ ಬೆಟ್ಟ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತು ಬಹು ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಗಿರಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಎತ್ತರದ ಗಿರಿಯೂ ಹೌದು, ಆಕರ್ಷಣೀಯ ಗಿರಿಯೂ ಹೌದು. ಹಾಗಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ, ನೆನಪು ಇಡುವಂಥ ಸ್ಥಳ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು 'ಎತ್ತರದಗಿರಿ' ಎಂದು ಕರೆದಿರಬೇಕು.[೨] ಮುಂದೆ 'ರ' ಮತ್ತು 'ದ'ಕಾರಗಳು ಲೋಪವಾಗಿ 'ಎತಗಿರಿ' 'ಏತಗಿರಿ'ಯಾಗಿ, 'ಎ' ಕಾರವು 'ಯ'ಕಾರವಾಗಿ 'ಯತಗಿರಿ'ಯಾಗಿ, 'ತ'ಕಾರವು 'ದ'ಕಾರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡು 'ಯದಗಿರಿ'ಯಾಗಿ ಜನಪದರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಇಂದು 'ಯಾತಗಿರಿ' ಆಗಿದ್ದು, ಸರ್ಕಾರದ ದಾಖಲೆಯ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಯಾದಗಿರಿ' ಎಂದು ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

೨.೧.೨ ಯಾದಗಿರಿ ಸ್ಥಳನಾಮ: ಯಾದಗಿರಿ ಸ್ಥಳನಾಮ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದಾದರೆ, ಯಾದಗಿರಿ ಸ್ಥಳನಾಮವನ್ನು ಸಮಾಜೋ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಭಾಷಿಕ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ಜಾನಪದೀಯ ಮತ್ತು ಜೀವ ಸಂಕುಲಿಕ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳನಾಮ ವಿಜ್ಞಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ನೋಡುವುದು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಿಕ(ವ್ಯಾಕರಣ–ಹಿನ್ನೆಲೆ), ಚಾರಿತ್ರಿಕ, ಭಾಷಿಕ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ವಿವಿಧ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಹೆಸರು **'ಏತಗಿರಿ'** ಆಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನದ ಈ ಹೆಸರು ಅನೇಕ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿಕರಿಸುವುದಾದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೨೮ರ ಮದ್ದರಕಿ ಶಾಸನವು– 'ಶ್ರೀಮಜ್ಜಗದೇಕಮಲ್ಲದೇವರ್ ಏತಗಿರಿಯ ನೆಲೆವೀಡಿನೋಳ್' ಎಂಬ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾನವಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬಲ್ಲಟಗಿ ಶಾಸನ(ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೩೧) ಮತ್ತು ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೩೩ರ ತಡಕಲ್ ಶಾಸನ ಹಾಗೂ ವಿಜಯಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ರೂಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೯೯ರ ಶಾಸನ **'ಏತಗಿರಿ'** ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತವೆ.[೩] ಹೆಸರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬಹುದಿನಗಳ ಕಾಲ ಈ ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಆಳಿದ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಅರಸ ಮನೆತನಗಳು ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಮನೆತನಗಳ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಇಂತಿವೆ.

೨.೧.೨.೧ ಕನ್ನಡ ಅರಸರ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾದ ಹೆಸರು 'ಏತಗಿರಿ': ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೪೩ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ದೊರೆ, ಇಮ್ಮಡಿ ತೈಲಪನು(ಕ್ರಿ.ಶ.೯೭೩) ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕ, ಪೊಟ್ಟಲ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕಾಗಿ ಏತಗಿರಿಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಇದೇ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದೊರೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಜಯಸಿಂಹ(ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೧೫ – ಕ್ರಿ.ಶ ೧೦೪೪)ನ ಕಾಲದ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೨೭ರ ಶಾಸನ **ಏತಗಿರಿಯೇ** ಈತನ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಏತಗಿರಿ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಏತ+ಗಿರಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಘಟಕಗಳಿವೆ. ಏತ ಎಂದರೆ ಎತ್ತರವಾದದ್ದು ಎಂದರ್ಥ. ಗಿರಿ ಎಂದರೆ ಗುಡ್ಡ, ಬೆಟ್ಟ, ಪರ್ವತ ಎಂದರ್ಥ. ಎರಡನ್ನೂ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿದಾಗ ಎತ್ತರವಾದ ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಊರು ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಯಾದಗಿರಿ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಯಾದ+ಗಿರಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಘಟಕಗಳಿವೆ. ಆದರೂ ವ್ಯಾಕರಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಏ' ಕಾರವು 'ಯ' ಕಾರ(ಏ>ಯ)ವಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಹೀಗಾಗಿ 'ಏ' ಕಾರದ ಬದಲಾಗಿ 'ಯ' ಕಾರ ಬಳಸಬಹುದು. ಅದೇ ರೀತಿ 'ತ' ಕಾರದ ಬದಲಾಗಿ 'ದ' ಕಾರ ಬರುವುದು ಸಹಜ.[೪] ಹೀಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಏತ–ಇದು **ಯಾದ** ಆಗಿ, **ಗಿರಿ** ಪದವು ಹಾಗೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಯಾದ+ಗಿರಿ=ಯಾದಗಿರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಇದರ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಏತಗಿರಿ> ಯಾತಗಿರಿ> ಯಾದಗಿರಿ ಆಗಿದೆ.

೨.೧.೨.೨ ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆಗಳ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಸರು 'ಯಾದ್ಗೀರ್': ವಿಜಯಪುರದ ಆದಿಲ್‌ಷಾಹಿಗಳು ಮತ್ತು ಹೈದರಾಬಾದ್‌ನ ನಿಜಾಮರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಉರ್ದು ಮತ್ತು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳು ಅವರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಹೀಗಾಗಿ ಉರ್ದು ಭಾಷೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುಜನರ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಆಗ ಯಾದಗಿರಿಯ ಹೆಸರು'ಯಾದ್ಗೀರ್'(YADGIR) ಆಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಯಾದ್ಗೀರ್ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಯಾದ್+ಗೀರ್ ಎಂಬ ಎರಡು ಘಟಕಗಳಿವೆ. ಯಾದ್ ಎಂದರೆ ನೆನಪು. ಗೀರ್ ಎಂದರೆ ಗ್ರಾಮ, ಹಳ್ಳಿ, ಪಟ್ಟಣ ಎಂದರ್ಥ. ಅಂದರೆ ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ 'ನೆನಪಿನ ಗ್ರಾಮ', 'ಸ್ಮರಣ ನಗರಿ' ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ 'ಯಾದ್ಗೀರ್' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿರಬಹುದು.[೫]

೨.೨ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ: ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದರ ಬಗೆಗಿರುವ ಕೆಲವು ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದು ಸೂಕ್ತ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಮಹಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ಶಾತವಾಹನರು(ಕ್ರಿ.ಶ ೧ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೩ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ), ಮಾನ್ಯಖೇಟದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು(ಕ್ರಿ.ಶ ೭೫೭ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೯೭೩ದವರೆಗೆ), ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು(ಕ್ರಿ.ಶ ೯೭೩ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೧೮೯ದವರೆಗೆ), ಕಳಚೂರಿಯರು(ಕ್ರಿ.ಶ ೧೧೫೭ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೧೮೩ದವರೆಗೆ), ಯಾದವರು(ಕ್ರಿ.ಶ ೧೧೮೯ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೩೧೨ದವರೆಗೆ) ಕಾಕತಿಯರು(ಕ್ರಿ.ಶ

೧೦೦೦ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೩೨೬ದವರೆಗೆ), ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು(ಕ್ರಿ.ಶ ೧೩೩೬ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೫೬೫ದವರೆಗೆ) ಬಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್‌ಷಾಹಿಗಳು, ನಿಜಾಮ ಮನೆತನದವರು, ಸುರಪುರದ ಸಂಸ್ಥಾನ ಹಾಗೂ ಸಾಮಂತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶಿಲಾಹರ ಶಾಖೆ, ಹೈಹಯ ಮನೆತನ, ಬಾಣವಂಶ, ಸಿಂಧರು, ನಾಳ್ವುಭೂಗಳು, ಬೌಧಕಿ, ಮನ್ನೆಯರು, ಗಾವುಂಡರ ಹೀಗೆ ಹಲವು ಮನೆತನಗಳು ಕ್ರಿ.ಶ ೭೫೭ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೭೨೬ರವರೆಗೆ ಮತ್ತು ನಂತರದ ಅವಧಿವರೆಗೂ ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[೬]

ಪ್ರಸ್ತುತ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುರಿತು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಗರನಾಡು ಅಥವಾ ಸಗರ–೩೦೦, ಹಗರಟಗಿನಾಡು ಅಥವಾ ಹಗರಟಗಿ–೩೦೦ ಎಂತಲೂ, ಕಲ್ಲಕೆಳಗನಾಡು ಅಥವಾ ಕೆಲ್ಲಕೆಳಗು–೫೦೦ ಎಂಬುದಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ದಿನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಮೂರು ನಾಡುಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸೀಮೆಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನಾಡುಗಳ ಮುಂದಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ ಎಂದು ಹಲವು ಇತಿಹಾಸದ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಗರನಾಡು ಮತ್ತು ಗಿರಿನಾಡು ಎಂಬ ಎರಡು ಹೆಸರುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಹಾಪುರ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಗಳು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೊಸ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ರಚನೆಗೊಂಡ ಹುಣಸಗಿ{(ಹಿಂದೆ ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕು ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ಮತ್ತು ವಡಗೇರಿ(ಹಿಂದೆ ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕು ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು)} ಸಗರನಾಡು ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕು ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಲುಕೆಳಗು ನಾಡು–೫೦೦ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಕಲ್ಲುಕೆಳಗು ನಾಡು–೫೦೦ರ ನಾಡಿನ ರಾಜಧಾನಿ 'ಉಜ್ಜಿಗವೊಳಲು' ಎಂಬುದನ್ನು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ 'ಉಜ್ಜಿಗವೊಳಲು' ಸದ್ಯ ತೆಲಂಗಾಣ ರಾಜ್ಯದ ಮೆಹಬೂಬ್‌ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಕ್ತಲ್ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ 'ಉಜ್ಜಲಿ' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂದಿನ ೫೦೦ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗಿರಿನಾಡು(ಯಾದಗಿರಿ) ಒಂದಾಗಿದ್ದು ಇದರ ಬಹುತೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳು ಕಲ್ಲುಕೆಳಗ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ವಾರ ಗ್ರಾಮವು ಪಶ್ಚಿಮದ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಗಡಿಭಾಗದ ಹಳ್ಳಿಗಳಾದ ಇಡ್ಲೂರು, ಅನಪುರು, ಪುಟ್ಪಾಕ್, ಕೇಶ್ವರ, ಚಂಡರಕಿ ಹಾಗೂ ಗುರುಮಿಠಕಲ್‌ಗಳು ಪ್ರಾಚೀನತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು.[೭] ಹೀಗೆ ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಗಿರಿನಾಡು ಎಂದು ಗಿರಿ ಎಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡ ಎಂದು, ಆ ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಬದುಕುವ ಪ್ರದೇಶವೇ ಯಾದಗಿರಿನಾಡು ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೦ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಪಶ್ಚಿಮ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತದ ಭಾಗವಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು 'ಗಿರಿ'

ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಗಿರಿಯ(ಬೆಟ್ಟದ) ತುದಿಯ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಯಾದವರು ಇಂದಿನ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬಂದು ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಸ್ಥಳೀಯರು ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ 'ಯಾದವಗಿರಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಯಾದವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯು ಆಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀಮಂತ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಯಾದವರು, ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೧೮೬ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೩೧೨ರವರೆಗೆ ಆಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಆಳವಾದ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜವಂಶಗಳು, ಶಾತವಾಹನರು, ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಗಳು, ನಿಜಾಮ್‌ಶಾಹಿಗಳು, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಾಮಂತರು, ಸುರಪುರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ದೊರೆಗಳು ಆಳಿ ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಮೊಹ್ಮದ್ ಕಾಸಿಂರು ಒಬ್ಬರು. ಮೊಹ್ಮದ್ ಕಾಸಿಂ ಯಾದವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ನಂತರ ಸುದೀರ್ಘದ ಅವಧಿಗೆ ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಆಳಿದ ಬಲವಾದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬಲವಾದ ಸಾಕ್ಷಿ ಆಧಾರಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ನಂತರ ಯಾದಗಿರಿ ಬಹುಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ನಗರದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಸುರಪುರದ ಆಡಳಿತಗಾರನಾದ ಫಿಲಿಪ್ ಮಡೋಸ್ ಟೇಲರ್ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ ೧೫೦೪ರಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ(ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ)ಅನ್ನು ಬಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ ೧೬೫೭ರಲ್ಲಿ ಮಿರ್ ಜುಮ್ಲಾ ಆಕ್ರಮಣದೊಂದಿಗೆ ಅದು ಮೊಘಲರ ಕೈಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿತು. ನಂತರ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೭೨೪ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿ(ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ) ಹೈದರಾಬಾದ್‌ನ ಅಸ್ಸಾಜಾಜಿ(ನಿಜಾಮ್)ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪನೆಯೊಂದಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಕ್ರಿ.ಶ ೧೮೬೩ರಲ್ಲಿ ನಿಜಾಮ್ ಆಡಳಿತವು ಜಿಲ್ಲಾಬಂದಿಯನ್ನು ರೂಪಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಸುರಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿನ ಒಂಬತ್ತು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾವೂ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ಪುನಃ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೯೭೩ರಲ್ಲಿ ಗುಲ್ಬರ್ಗವನ್ನು ಏಳು ತಾಲೂಕುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿ ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ ೧೯೫೬ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರ್ ಸಂಘಟನೆಯೊಂದಿಗೆ ಗುಲ್ಬರ್ಗವು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಭಾಗೀಯ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗುಲ್ಬರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿಯು ಒಂದು ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸದೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿರುವ ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಆಡಳಿತದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ೨೬ ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ ೨೦೦೮ರಂದು ಗುಲ್ಬರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಕ್ಯಾಬಿನೇಟ್ ಸಭೆಯ ನಂತರ ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಹೊಸ ಜಿಲ್ಲೆಯೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು. ಇದರ ಅನುಸಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂತಿಮ ಅಧಿಸೂಚನೆಯ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವವರೆಗೆ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ

ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಸರ್ಕಾರವು ೨೬.೧೨.೨೦೦೯ರಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ೩೦ನೆಯ ಹೊಸ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿತು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅಂದಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಬಿ.ಎಸ್.ಯಡಿಯೂರಪ್ಪ ಅವರು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ದಿನಾಂಕ ೩೦.೧೨.೨೦೦೯ರಂದು ಅಧಿಕೃತ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನಾಗಿ ಉದ್ಘಾಟನೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದಕ್ಕಿನ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ೧೭೬೬ರವರೆಗೆ ಸುರಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ನಂತರ ಈ ನಗರವು ೧೯೫೦ರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಜಹಾಗೀರ್ ಆಡಳಿತ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತು. 'ದುಳಮ್' ತಾಲೂಕದಾರರ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಟೌನ್ ಕಮಿಟಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಳೀಯ ಮಂಡಳಿಯು ನಗರಾಡಳಿತವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ೧೯೫೦ರಲ್ಲಿ ಜಹಾಗೀರ್ ಹೈದರಾಬಾದ್ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ನಂತರ ತಹಸೀಲ್ದಾರರ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಮತ್ತು ಟೌನ್‌ಕಮಿಟಿ ಕಾನೂನು ೧೯೫೧ರ ಅನ್ವಯ ಟೌನ್ ಕಮಿಟಿಯನ್ನು ಉನ್ನತೀಕರಿಸಿ ಸಿಟಿ ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿ(ನಗರಸಭೆ) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಆರಂಭಗೊಂಡ ಯಾದಗಿರಿ ನಗರಸಭೆ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ೧೯೫೨ರಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಆಡಳಿತ ಚುಕ್ಕಾಣಿ ಹಿಡಿಯಿತು.[೯] ಮುಂದೆ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಪುರಸಭೆ ಇಂದು ನಗರಸಭೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

೨.೩ ಭೌಗೋಳಿಕತೆ

ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟದ ಎರಡು ಬೃಹತ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಭಾಗವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಭೂ ಭೌತಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆ ಎರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಕಡಲತೀರದ ಹಾಗೂ ದ್ವೀಪಗಳು. ಇವುಗಳ ನಾಲ್ಕು ಭೌತಲಕ್ಷಣಗಳಾದ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ, ಮಧ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶ ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಣಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[೯] ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಬಹುತೇಕ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯಿಂದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಏಕತಾನತೆ ತರುವ ವೃಕ್ಷರಹಿತ ದೃಶ್ಯಾವಳಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯಾದಗಿರಿ ಪ್ರದೇಶ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ ೪೦೦ರಿಂದ ೫೦೦ ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರವಿದೆ. ಕೃಷ್ಣಾ, ಭೀಮಾ ನದಿಗಳ ಬಯಲು ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಗುಡ್ಡಗಳು ವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಹತ್ತಿ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗವಾದ ಯಾದಗಿರಿ ಟ್ರಾಪ್ ಶಿಲೆಗಳು ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಮೈದಳೆದ ಶಿಲೆಗಳು, ಲ್ಯಾಟರೈಟ್(ಮುರಕಲ್ಲು), ಮೆಕ್ಕಲು ನಿಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಯಾದಗಿರಿ ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ.

ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಶಹಾಪುರ, ಸುರಪುರ, ಹುಣಸಿಗಿ, ವಡಿಗೇರಾ ಮತ್ತು ಗುರುಮಿಠಕಲ್ ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ೬ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಯಾದಗಿರಿ ಒಟ್ಟು ೫,೨೩೪ ಚದರಡಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಪೈಕಿ ಶೇಕಡ ೮.೪೬ರಷ್ಟಿದೆ. ಯಾದಗಿರಿ ಭೌಗೋಳಿಕ ೧೬೦ ೨೦' ರಿಂದ ೧೭೦ ೪೫' ಉತ್ತರ ಅಕ್ಷಾಂಶ ಹಾಗು ಪೂರ್ವ ಅಕ್ಷಾಂಶ ೭೬೦ ೦೪' ತಾಪಮಾನ ಹೊಂದಿದೆ.[೧೦] ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಸುಮಾರು ೪೦೦ರಿಂದ ೫೦೦ ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯು ರಾಜ್ಯದ ಧಾನ್ಯಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನವೆಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಏಕೈಕ ಜಿಲ್ಲೆ. ಇದು ಮಲಖೇಡ ಕಲ್ಲು ಇರುವ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನ ಎಂತಲೂ ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ತೊಗರಿ ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆ ಕಲಬುರಗಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೆಸರು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದರೂ ಯಾದಗಿರಿ ಕಲಬುರಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತು ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿ. ಯುರೇನಿಯಂ ಸಂಪನ್ಮೂಲದಿಂದ ಸಂಪತ್ಭರಿತವಾಗಿದೆ. ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾರಿಡಾರ್ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕೃಷಿ, ಸಿಮೆಂಟ್, ವಿದ್ಯುತ್‌ಗಳ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೃಷ್ಣಾ ಹಾಗೂ ಭೀಮಾ ಎರಡು ನದಿಗಳು ಹಾಗೂ ಉಪನದಿಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸೊಬಗನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳು, ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾದ ಹೈನುಗಾರಿಕೆ, ದನ, ಕೋಳಿ, ಕುರಿ, ಮೇಕೆ, ಎಮ್ಮೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖ ಜಾನುವಾರು ಸಾಕಾಣಿಕೆಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನ ಪ್ರದೇಶವೂ ಆಗಿದೆ. ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣು, ಆಳವಾದ ಕಪ್ಪು, ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂಯುಕ್ತ ಮಣ್ಣು ಹಾಗು ಸಾಧಾರಣ ಕೆಂಪು, ದಪ್ಪ ಎರಡು ಮಿಶ್ರವಿಧಗಳಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಫಲವತ್ತತೆ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸ್ಥಳವಾಗಿರುವ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಸುಂದರವಾದ ಗುಡ್ಡ-ಬೆಟ್ಟಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕೋಟೆಗಳು ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ದಬ್-ದಬಿ ಜಲಪಾತ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ. ಚಿಂತನಹಳ್ಳಿಯ ಗವಿಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದು, ಸಗರನಾಡಿನ ನಾರಾಯಣಪೂರ ಜಲಾಶಯ(ಬಸವ ಸಾಗರ) ಹತ್ತಿಕುಣಿ ಮತ್ತು ಸೌದಾಗರ ಸಣ್ಣ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು, ಏವೂರು ದೇವಾಲಯ, ಸುರಪುರ ಕೋಟೆ, ಶಹಾಪುರ ಮಲಗಿದ್ದ ಬುದ್ಧನ ಬೆಟ್ಟ ಮತ್ತು ಕೋಟೆಗಳು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಳಿಚಕ್ರ ಸಿದ್ದಯ್ಯನ ಬೆಟ್ಟ, ಗುರುಮಿಠಕಲ್ ಹಣಮಂತ ದೇವಾಲಯ, ಶಾಂತವೀರ ಖಾಸಾಮಠ(ವಿರಕ್ತಮಠ), ಕಂದಕೂರ, ಮಾಧ್ವರ, ಯರಗೋಳ, ಯಲ್ಹೇರಿ, ಹಣಬಿ, ಭೀಮರಾಯನ ಗುಡಿ, ಬೀರನುರ, ಚಟ್ನಳ್ಳಿ, ಹೈಯ್ಯಾಳ, ಗುರುಸುಣಗಿ, ಮದ್ರಿಕಿ, ಮುಡಬಾಳ, ಸಗರ, ಹೊಸಕೇರಿ, ವನದುರ್ಗಾ, ಅಗ್ನಿ, ಅರಿಕೇರಿ, ಬೂದಿಹಾಳ, ಕೊಡೆಕಲ್, ಹರಟಗಿ, ರಾಜನಕೋಳೂರು, ಹುಣುಸಿಗಿ, ಚನ್ನೂರು ಛಾಯ ಭಗವತಿ, ದೇವಪುರು, ದೇವರಗೋನಲ್, ಹೆಬ್ಬಾಳ್, ಕಕ್ಕೇರಾ, ಕೆಂಬಾವಿ, ಮುದನುರ, ತಿಂಥಿಣಿ, ವಜ್ಜಲ್, ವಾಗಣಗೇರಿ, ಗೋಗಿ

ಚಂದಾಹುಸೇನಿ ದರ್ಗಾ, ಮೈಲಾಪೂರ ಮೈಲಾರಲಿಂಗ, ಶಿರಿವಾಳ, ಇಡ್ಲೂರು, ಯಾದಗಿರಿ ಕೋಟೆ, ಚಂಡ್ರಿಕಿ ಕೋಟೆ, ಕ್ವಾಟಗಿರಿ ಕೋಟೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗತಕಾಲವನ್ನು ವೈಭವಿಕರಿಸುವ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹಿನ್ನಡೆಯಲ್ಲಿದೆ.

೨.೩.೧ ಖನಿಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು: ಯಾದಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಲೋಹ, ಅಲೋಹ ಖನಿಜಗಳ ಭಂಡಾರವಿದೆ. ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಿಮೆಂಟ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಗೆ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾದ ಸುಣ್ಣಶಿಲಾ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳು, ಯುರೇನಿಯಂ, ಅಲಂಕರಣ ಶಿಲೆಗಳಿಗೂ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ಸುಣ್ಣಶಿಲೆ; ಕಟ್ಟಡದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಶಹಾಬಾದ ಕಲ್ಲು, ಮರಳು ಕಲ್ಲು ಮುಂತಾದವು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ತಾಮ್ರದ ಉತ್ಪಾದನೆ ತಿಂತಿಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.[೧೧] ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೇಲ್ಮೈ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿಯ ಪಾಲು ಸಾಕಷ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಕೃಷ್ಣಾ ಮತ್ತು ಭೀಮಾ ನದಿಗಳು ಮತ್ತು ಉಪನದಿಗಳು ನೀರು ಹರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

೨.೩.೨ ನದಿಗಳು: ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಾ ಮತ್ತು ಭೀಮಾ ಎರಡು ನದಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಯಾದಗಿರಿ ಮೇಲೆ ಹೊರಡುವ ಈ ಕೃಷ್ಣಾನದಿ ಭಾರತದ ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ದೊಡ್ಡ ನದಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಯಾದಗಿರಿ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ೧.೪೦೦ ಕಿ.ಮೀ.ಗಳಷ್ಟು ದೂರ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ಐತಿಹ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ವಿಷ್ಣು ತನ್ನ ಶರೀರದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿದ ಕಾರಣ ಈ ನದಿಗೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವಾದ ಕೃಷ್ಣಾ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.[೧೨] ಇದರ ಉಪನದಿಯಾಗಿ ಭೀಮಾ ನದಿಯು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭೀಮಾ ನದಿಯು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೯೪೫ ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಗ್ನೇಯದ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಭೀಮಾ ನದಿಯು ೮೬೧ ಕಿ.ಮೀ ಉದ್ದವಿದೆ. ಈ ಭೀಮಾ ನದಿಯಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೭೦.೬೧೪ ಚ.ಕಿ.ಮೀ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ನೀರುಣ್ಣುವ ಪ್ರದೇಶ ಹೊಂದಿದೆ.

೨.೩.೩. ಅಂತರ್ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು: ಯಾದಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಲವನ್ನು ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಶಿಥಿಲೀಕೃತ ಪದರದಲ್ಲಿ ತೋಡಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಕೊಳವೆ-ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಕೊರೆದು ನಿತ್ಯದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

೨.೩.೪ ಅರಣ್ಯ: ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಗುರುಮಿಠಕಲ್, ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಸೇಡಂ, ಸೇಡಂ ಮತ್ತು ಗುರುಮಿಠಕಲ್, ಸುರಪುರ ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಈ ಯಾದಗಿರಿಯು ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶ ೧,೯೧,೭೯೧ ಚದರ ಕೀ.ಮೀ ಇದ್ದು ದೇಶದ ಶೇ.೫.೮೩ರಷ್ಟು ಭೂ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಅವಲೋಕನ ೨೦೧೪-೧೫ರ ವರದಿ ಪ್ರಕಾರ, ಯಾದಗಿರಿ ಒಟ್ಟು ಅರಣ್ಯ ೩೩,೭೭೩ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ವ್ಯವಸಾಯಯೇತರ ೨,೯೬೨೩ ಹೆಕ್ಟೇರ್, ಬಂಜರು ೨೭,೯೫೪ ಹೆಕ್ಟೇರ್, ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಬಂಜರು ೨,೩೮೫ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಅರಣ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಹೇಳಬಹುದು. ಅರಣ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಅರಣ್ಯೀಕರಣ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸುಸ್ಥಿರ ಅರಣ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಣ್ಯ ಯೋಜನೆ, ವಿಶೇಷ ಘಟಕ ಯೋಜನೆ, ಗಿರಿಜನ ಉಪಯೋಜನೆ, ಸಿರಿ ಚಂದನ ವನಯೋಜನೆ, ಕ್ಷೀಣಿತ ಅರಣ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ವಿತರಣೆಗಾಗಿ ಸಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ಯೋಜನೆ, ಕೃಷಿ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಯೋಜನೆ, ಮಗುವಿಗೊಂದು ಮರ, ಶಾಲೆಗೊಂದು ವನ ಹೀಗೆ ಹತ್ತಾರು ಸಮೃದ್ಧ ಯೋಜನೆಗಳಿದ್ದರೂ ಯಾದಗಿರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಹಲವಾರು ಇದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಇನ್ನೂ ಚುರುಕಾಗಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇದೆ. ವನ್ಯ ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳೆಂದರೆ ಜಿಂಕೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಭೇದಗಳು, ಕೋತಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ, ಬೆಕ್ಕು, ಗುಳ್ಳೆನರಿ, ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿ, ಕಾಗೆ, ಹದ್ದು, ಕೌಜುಗ, ಪಾರಿವಾಳ, ಗಿಳಿ, ಗೂಬೆ, ಮಿಂಚುಳ್ಳಿ, ಜೇನುಕುಟುರ ಇತ್ಯಾದಿ, ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬೇನಿ, ಮಾವು, ಹುಣಸೆ, ಆಲ, ಜಾಲಿ, ಬಿಟ್ಲಾ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು, ಹಾವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗರಹಾವು, ಹೆಬ್ಬಾವು, ನೀರಾವು ಹಾಗೆಯೇ ಮೊಸಳೆ, ಹಲ್ಲಿ, ಊಸರವಳ್ಳಿ, ಉಡ, ಕಪ್ಪೆ, ಆಮೆ ಮುಂತಾದ ಜೀವಜಂತುಗಳಿವೆ. ಯಾದಗಿರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇತರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಭತ್ತ, ಜೋಳ, ತೊಗರಿ, ಶೇಂಗಾ, ಹೆಸರು, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಗುಲಾಬಿ, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಸಸ್ಯ ತರಕಾರಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಹವಾಗುಣಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

೨.೩.೫ ಹವಾಮಾನ: ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ವಾಯುಗುಣವಿದೆ. ಯಾದಗಿರಿಯ ಹವಾಗುಣ ಋತುಮಾನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನವ್ಹೆಂಬರ್‌ದಿಂದ ಫೆಬ್ರವರಿ ಚಳಿಗಾಲ, ಮಾರ್ಚ್‌ನಿಂದ ಜೂನ್‌ವರೆಗೆ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲ, ಜುಲೈನಿಂದ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ರವರೆಗೆ ಮಳೆಗಾಲ, ಮಳೆಗಾಲ ಸೇರಿದಂತೆ ಯಾದಗಿರಿಯಾದ್ಯಂತ ಹಿತಕರವಾದ ಹವಾಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಏಪ್ರಿಲ್ ಮತ್ತು ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲು ಹೆಚ್ಚು, ಶುಷ್ಕ ವಾತಾವರಣವಿದ್ದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಹಿತಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕ ಆರ್ದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಉಷ್ಣತೆಯಿಂದಾಗಿ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹವಾಗುಣ ಬಿರುಸಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಏಪ್ರಿಲ್ ಮತ್ತು ಮೇ ತಿಂಗಳ ಮಧ್ಯ ಉಷ್ಣತೆ ೪೫ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್‌ವರೆಗೆ ಏರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಕಲಬುರಗಿ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ರಾಯಚೂರು ಮತ್ತು ಬೀದರಗಳಲ್ಲಿಯು ಸರಿಸಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿದರೆ, ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ

ಇಳಿಮುಖವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಸರಾಸರಿ ಗರಿಷ್ಠ ೩೩.೩ ಕನಿಷ್ಠ ೨೧ ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಇರುತ್ತದೆ.[೧೩] ಎಂದು ವರದಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

೨.೩.೬ ಕೃಷಿ ನೀರಾವರಿ

ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತರು, ಸಣ್ಣ ರೈತರು, ಅರೆ ಮಧ್ಯಮ ರೈತರು, ಮಧ್ಯಮ ರೈತರು, ದೊಡ್ಡ ರೈತರು ಹೀಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರೈತ ಸಮೂಹಗಳಿವೆ. ೨೦೧೦-೧೧ರ ಕೃಷಿ ಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ಯಾದಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಕೃಷಿ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ ೨,೨೭,೪೫೮, ಇದ್ದು ಇದರ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೪,೪೨,೨೭೨ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಪ್ರದೇಶ, ಬೀಳು ರಹಿತ ಉಳುಮೆಯಾಗದ ಜಮೀನು, ಬೀಳು ಜಮೀನು ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಇದು ಉಳುಮೆ ಮಾಡಿದರು ಕಡಿಮೆ ಲಾಭ ನೀಡುವ ಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ. ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಪುರ ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ಭಾಗದ ಕೆಲವು ಭೂ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಸಾಗುವಳಿ ಪ್ರದೇಶದ ಪೈಕಿ ಶೇಕಡ ೮೫.೧ರಷ್ಟು ಅಂದರೆ ೧೩,೮೨೧.೯೪ ಚದರಡಿಯಷ್ಟು ಬಿತ್ತನೆ ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಬಿತ್ತನೆ ಪ್ರದೇಶದ ಹೋಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ನಿರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶ ಶೇಕಡ ೧೪ರಷ್ಟಿದೆ. ಅಂದರೆ ಇದು ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿ ೨೪ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾ, ಭೀಮಾ ನದಿಗಳು, ಹತ್ತಿಕುಣಿ, ಸೌದಾಗರ್ ಡ್ಯಾಂಗಳು, ೩೬ ಏತ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಹಾಗೂ ೪೪೫ ಕಿರು ನೀರಾವರಿ ಟ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಹಾಪುರ ಹಾಗೂ ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ನೀರಾವರಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ; ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕು ಶೇಕಡ ೬೫ರಷ್ಟು ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.[೧೪] ಹಾಗಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿ ಪ್ರದೇಶ ಕೇವಲ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳ ಮೂಲಕ ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆರೆ-ಭೀಮಾ ನದಿಯ ಮೂಲಕ ಒಂದಿಷ್ಟು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ, ಆದರೆ ಯಾವ ರೈತ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಲು ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು ಎಂದರೆ ಭತ್ತ, ಬಿಳಿ ಜೋಳ, ಸಜ್ಜೆ, ತೊಗರಿ, ಕಡಲೆ, ಉದ್ದು, ಹೆಸರು, ಅಲಸಂದಿ, ಅವರೆ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಶೇಂಗಾ, ಕುಸುಬೆ, ಹತ್ತಿ, ಮಾವು, ದಾಳಿಂಬೆ ಇತರೆ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಗರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕೃಷಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೀರು ಬೇಕು, ನೀರು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿದ್ಯುತ್ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಕೃಷಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿರಂತರ ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಆಗಬೇಕು, ಅದಾಗದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೋಲಾರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಶೇಕಡ ೯೦ರಷ್ಟು ಸರ್ಕಾರ ಒದಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ ಕೃಷಿಕರು ಉತ್ತಮ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದು ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ರೀತಿಯ ಕೆಲಸಗಳು ಆಗಬೇಕಾದದ್ದು ಜರೂರಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯು ಬಹುತೇಕ ಒಣ ಬೇಸಾಯಾಧರಿತ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕೆರೆಗಳಿಗೆ ನದಿಯಿಂದ ನೀರು ತುಂಬುವ ಕೆಲಸ ಬೇಗನೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೇ ನದಿಯ ಕಾಲುವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೀರಾವರಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾದದ್ದು ಮುಖ್ಯವಿದೆ.

೨.೪ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳು: ಕನ್ನಡ, ತೆಲುಗು ಮಿಶ್ರಿತ ಕನ್ನಡ, ಹಿಂದಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಉರ್ದು, ಗುಜರಾತಿ, ಮರಾಠಿ, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು, ಲಂಬಾಣಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಯಾದಗಿರಿಯ ಜನರು ಮಾತನಾಡುವರು. ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿಯು ಬೌದ್ಧರು, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು, ಹಿಂದೂಗಳು, ಜೈನರು, ಮುಸ್ಲಿಮ್‌ರು ಮತ್ತು ಸಿಖ್ಖ ಧರ್ಮಗಳ ಜನರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಧರ್ಮಗಳಾದ ಹಿಂದು ಧರ್ಮದವರು ೯,೯೭,೯೭೪ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಮ್‌ರು ೧.೫೫.೩೪೦ರಷ್ಟಿದ್ದಾರೆ.[೧೫] ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಧಿಕ ಜನರು ಮಾತಾಡಿದರೆ, ತೆಲುಗು, ಉರ್ದು, ಮಾರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ನಂತರದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವರು. ಕಲಿಕೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ ಕಲಿಯಲು ಮತ್ತು ಮಾತನಾಡಲು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ.

೨.೫ ಜನತೆ: ಯಾದಗಿರಿಯ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಆಚಾರ–ವಿಚಾರ, ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ರೂಢಿ–ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ಆಲೋಚನ ವಿಧಾನಗಳು, ಸಾಮರಸ್ಯದ ಜೀವನ ಕ್ರಮಗಳು, ಸರಳಜೀವನ ಶೈಲಿ, ದುಡಿಮೆ, ಬಡತನ, ಹಸಿವು ಹೀಗೆ ಏನೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ರೂಢಿಗತಗೊಂಡಿವೆ. ಬಡತನವಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿನ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಸರಳ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಇರುವ ವಿಶಾಲ ಹೃದಯದವರು, ತಾವಾಯಿತು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವಾಯಿತು; ಮೋಸ, ವಂಚನೆ, ಕಪಟತನವಿರದ ಸ್ನೇಹಜೀವಿಗಳು, ಇವರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಯ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ವಿಜ್ಞಾನ, ತಂತ್ರ–ಕೌಶಲ್ಯ, ವಿದ್ಯೆ, ಸಂಪತ್ತು, ಆಧುನೀಕರಣ, ಜಾಗತೀಕರಣ, ಉದಾರೀಕರಣದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಅಮಾಯಕರು. ಅದರಂತೆ ಯುವ ಜನತೆ, ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಉಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಆಡಳಿತ, ವೈದ್ಯಕೀಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕ್ರೀಡೆ, ಮನೋರಂಜನೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದವರು ಎಂದು ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವರದಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಸಾದರಪಡಿಸಿದೆ.

೨.೫.೧ ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯ: ಲಿಂಗತ್ವ ತಾರತಮ್ಯತೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನೂ ಸಹ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕನಿಷ್ಠಳೆಂದು ನೋಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದ್ದು, ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಬೇಕಿದೆ. ಇಂದಿನ ಯಾವುದೇ

ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡರೂ ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಮಹಿಳೆಯರ ಬದಲಾಗಿ ಪುರುಷರೇ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದು ಅತೀ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಉಡುಗೆ, ತೊಡುಗೆ, ಆಹಾರ, ಪಾನೀಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪುರುಷನಿಗೆ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ ಇದೆ. ಅವರು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮಹಿಳೆ ಆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಂತೂ ಹೇಳತೀರದು; ಅಷ್ಟೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಕಡೆಗಾಣಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ಕಾರ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದರೂ ಹೆಸರಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಗಂಡಂದಿರು ದರ್ಬಾರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದರೆ ಮಹಿಳೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದರೆ ಅವರ ಬದಲಾಗಿ ಅವಳ ಗಂಡ ಸಭೆ-ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಪುರುಷರು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನಕ್ಷರತೆ ಒಂದು ಕಾರಣಾವಾದರೆ ಸಮಾಜದ ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಹಿಳಾ ತಾರತಮ್ಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮಹಿಳೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದು, ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ; ಇದು ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಹಕ್ಕನ್ನು ತಾನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪುರುಷ ತನ್ನ ದರ್ಪವನ್ನು ತೋರುತ್ತಲೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇದು ಇರುವುದರಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಜಾಗ್ರತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಹೆಚ್ಚು-ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಮುಕ್ತ ಅವಕಾಶ ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವ ಪರಿಪಾಠ ರೂಢಿಯಾಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದರೆ ತನ್ನಿಂದತಾನೇ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ, ಜಾತಿ, ವರ್ಗಗಳೆಂಬ ಭೇದಭಾವಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಸಮುದಾಯಗಳು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿವೆ. ಕೆಲವರಂತೂ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡೆಯಾಗಿ ತಳಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ, ಹೊಟೇಲ್ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶುಭ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳದಂತೆ ನಿಷೇಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಮಾನವೀಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲ್ವರ್ಗ-ಕೆಳವರ್ಗ, ಗಂಡು ಶ್ರೇಷ್ಠ-ಹೆಣ್ಣು ಕನಿಷ್ಠ ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವೆಂಬಂತಾಗಿದೆ.

೨.೫.೧ ಜನಸಂಖ್ಯೆ: ಯಾದಗಿರಿ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೫,೨೭೩ ಚ.ಕಿ.ಮೀ ಇದ್ದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಶೇಕಡ ೧.೯೨ರಷ್ಟು ರಾಜ್ಯದ ಶೇಕಡವಾರು ಪಾಲಿದೆ. ೨೦೧೧ರ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ೧೧,೭೪,೨೭೧ ಇದೆ. ಈ ಪೈಕಿ ಪುರುಷರು ೫,೯೦,೩೨೯(೫೦.೨೭%), ಮಹಿಳೆಯರು ೫,೮೩,೯೪೨(೪೯.೭೩%)ರಷ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ೬೪೦ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಪೈಕಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ೪೦೪ನೇ ಸ್ಥಾನಮಾನವಿದೆ. ಪ್ರತಿ ಚದರಡಿ ಕಿ.ಮೀ.ಗೆ ೨೨೩ ಜನ ಸಾಂದ್ರತೆಯಿದೆ. ಕಳೆದ

ದಶಕದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೨೦೦೧-೨೦೧೧ರ ನಡುವೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಗತಿ ಪ್ರಮಾಣ ೨೨.೮೧ರಷ್ಟಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೦೦೦ ಪುರುಷರಿಗೆ ೯೮೯ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ.[೧೬] ೨೦೧೧ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ವಯೋಗುಂಪು ೦-೧೮ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ೧,೯೩,೪೮,೧೯೯ರಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ೯೯,೮೦,೮೯೫, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ೯೩,೬೭,೩೦೪ ಇದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಒಟ್ಟು ೭,೧೫೨ ಇದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಗಂಡು ೩,೩೨೯, ಹೆಣ್ಣು ೩,೮೨೩ರಷ್ಟಿದ್ದಾರೆ.[೧೭] ಎಂದು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೨.೬ ಶಿಕ್ಷಣ: ಸಾಕ್ಷರತೆ ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರಸ್ಥ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಿತರೆಂದರೆ, ಭಾಷೆಯೊಂದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓದಿ ಬರೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಏಳು ವರ್ಷ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಯೋಮಾನದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದರ್ಥ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಕನಿಷ್ಠ ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಲಿ ಬೇಕಿಲ್ಲ.[೧೮] ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಕ್ಷರಸ್ಥ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಈ ಏರಿಕೆ ಪುರುಷ-ಸ್ತ್ರೀ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರ ಈರ್ವರಿಗೂ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಸಾಕ್ಷರತ ಪ್ರಮಾಣ ಗಣನೀಯ ಏರಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದು ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹ.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯು ೨೦೧೧ರ ಜನಗಣತಿ ವರದಿಯಂತೆ ಶೇಕಡ ೮೮.೫೭ರಷ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಹೊಂದಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯು ಶೇಕಡ ೮೭.೫೭ರಷ್ಟು ಆಗಿದ್ದು ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾದಗಿರಿ ಶೇಕಡ ೫೨.೩೬ ಹೊಂದಿ ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

ಲಿಂಗವಾರು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪುರುಷ ಹಾಗೂ ಮಹಿಳಾ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶೇಕಡ ೬೦.೧೫ ಹಾಗೂ ೩೯.೮೫ರಷ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ೩೦ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಪೈಕಿ ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಕ್ಷರತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಕೊನೆಯ ಎರಡನೆಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿದಾಗ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಸುಮಾರು ೪೫.೮೬ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಗಣನೀಯವಾದ ಸೇವೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಕೆಲವೊಂದು ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರೇಮಿಗಳು ಸದಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ.

೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಯರಗೋಳ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಭ್ಯಾಸದ ಗುರುಕುಲ ಇತ್ತು. ೧೭೪೪ರಲ್ಲಿ ಗುರುಮಿಠಕಲ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರವಿತ್ತು. ೧೯೨೧ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡ ಶಂಕರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜು ಮುಂದೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಆಸರೆಯಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಎಮ್.ಆರ್.ಎಮ್, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪಾಠಶಾಲೆ, ಜವಾಹರ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆ ಹಾಗೆ ಶಹಾಪುರ, ಸುರಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ತಮ್ಮದೇಯಾದ ಗುರಿ-ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿಕೊಂಡು

ಸರ್ಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿ ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಂದು ಶಿಕ್ಷಣದ ಶೇಕಡ ೫೨ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ ಇರುವುದು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಕಿರಿಯ, ಹಿರಿಯ, ಪ್ರೌಢ, ಪದವಿಪೂರ್ವ, ಪದವಿ, ವಿವಿಧ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೊರತೆ ಇದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿರುವ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಕೊರತೆಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮೂಲ ಕಾರಣ. ನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜನರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಬಲವರ್ಧನೆಗಾಗಿ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಅರ್ಹ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿದೆ. ವಸತಿ ಶಾಲೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿಲ್ಲ. ಪದವಿಪೂರ್ವ, ಪದವಿ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮತ್ತು ವಸತಿನಿಲಯಗಳು ಪ್ರತಿ ಹೋಬಳಿಗೊಂದರಂತೆ ರಚನೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರ ವಿಶೇಷ ಪ್ಯಾಕೇಜ್ ಮೂಲಕ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಬೇಕು. ಪಿ.ಯು.ಸಿ. ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರು ಹುದ್ದೆ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವ ಪರಿಪಾಠ ಆಗಬೇಕು. ಎಂ.ಫಿಲ್, ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಅಧ್ಯಯನಗಳವರೆಗೆ ಜೀವನ ಕಾಯುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಈಗಾಗಲೆ ನಿರುದ್ಯೋಗದಿಂದಿರುವ ಯುವಕರನ್ನು ತರಬೇತಿಗೊಳಿಸಿ ವಿವಿಧ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕು. ಇದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಿದೆ. ಅಂದಾಗ ಆಸಕ್ತರು ಮುಂದಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ಇನ್ನು ಯಾರು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೦-೧೯ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೪೬ರಷ್ಟು ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವರಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿವಹಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗಡೆ ಉಳಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ ೨,೭೪೯ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಇದು ದುರಂತ. ಈ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಯಿಂದ ವಂಚಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ ಬಡತನ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಕೊರತೆ ಆಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಜರುಗಬೇಕಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣದ ರಕ್ಷಣೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಬೇಕು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪದವಿಪೂರ್ವ ಹಂತದವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಮಹಿಳೆಯರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿಯಂತೂ ಕಾಣದ ಮಾತು. ಹಾಗಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೋಬಳಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಸಹಿತ ಪದವಿ ಪೂರ್ವ, ಪದವಿ ಮತ್ತು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕಾಲೇಜು ಆಗಬೇಕಿದೆ ಅದು ಆಗಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯಗಳ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಮಕ್ಕಳು, ಸಮನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲವರ್ಧನೆ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಇದು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ಆದರೆ ತಳ ಸಮುದಾಯದವರು ಕೂಡ ಮುಂದೆ ಬರುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ. ಇದರಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಸಾಕ್ಷರತ

ಪ್ರಮಾಣ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಲು ಓದುವ ಮತ್ತು ಬರೆಯುವ ಕೌಶಲ್ಯದ ಕೊರತೆಯಿರುವ ಕಾರಣ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಂಕಗಳು, ಇಲ್ಲವೇ ವಿಶೇಷ ಪಾಠಗಳು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲ ಶಾಲಾ ಹಾಜರಾತಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ವಲಸೆ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಶಾಲೆ ಬಿಡುವ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಇಂತಹ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಲಸೆ ವಸತಿಶಾಲೆ ಅಥವಾ ವಸತಿನಿಲಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಅವರ ಪಾಲಕರು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ವಲಸೆ ಹೋದರೆ ಅಂಥವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ ನೀಡುವುದು ಅವರ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿರುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸಬೇಕಿದೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳು ಯಾವುದೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲ.

೨.೭ ಆರೋಗ್ಯ: ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮತ್ತು ಉಚಿತವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಹಳಷ್ಟು ರೋಗಿಗಳು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸಿಗದೆ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುವ ಎಷ್ಟೋ ಘಟನೆಗಳು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಅಪಘಾತ ಆದಾಗ ಅಥವಾ ಸಮಯವಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ದುರ್ಘಟನೆ ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು ರಾಯಚೂರಿನ ರಿಮ್ಸ್ ಅಥವಾ ಕಲಬುರಗಿಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ತಡಮಾಡದೇ ರವಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೋಗಗ್ರಸ್ಥರು ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಒಳಗಡೆಯೇ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಪ್ರಾಣಗಳು ಹೋಗಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕೂಡಲೇ ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾವು-ನೋವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಅನಗತ್ಯ ವಿಳಂಬದ ಪರಿಪಾಠ ನಿಲ್ಲಬೇಕೆಂದರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಬೇಕಿದೆ. ಇಂದು ಅವರು, ನಾಳೆ ನಾವು ಎನ್ನುವ ನಿಲುವಿಗೆ ಬರಬೇಕು ಅಂದಾಗ ಸುಧಾರಣೆ ಸಾಧ್ಯ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸೂಕ್ತ. ನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವ ತಂಡ ಅಥವಾ ಜವಾಬ್ದಾಯುತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಜಿಲ್ಲಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯವರೆಗೆ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಆಗಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ, ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಪಥದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜಾಗಬೇಕಿದೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳು ಮತ್ತು ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಅಂದಾಗ ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಸುಧಾರಣೆ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು.

ಯಾದಗಿರಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಮತ್ತು ರಕ್ತಹೀನತೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ತೀವ್ರ ರಕ್ತಹೀನತೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ತಾಲೂಕು ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೫೬.೫೮ರಷ್ಟಿದೆ. ೨೦೧೫ರ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವರದಿ ಪ್ರಕಾರ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಮರಣ ೩೯, ತಾಯಂದಿರ ಮರಣ ೨೮೮ ಆಗಿರುವುದು ದುರಂತ. ಬಡತನದಲ್ಲಿರುವ ಹಲವು ಕುಟುಂಬಗಳು ಉತ್ತಮ ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ಅಂಗನವಾಡಿ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸುವಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಶಿಶು ಮಕ್ಕಳ ಮರಣ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯಿಂದ ಆಗುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಉತ್ತಮ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಆದರೆ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಸರಳವಾಗಿ ಹೆರಿಗೆಗಳು ಅಥವಾ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಹೆರಿಗೆಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಯಾವ ಗರ್ಭಿಣಿ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಕಂಡರೂ ರಕ್ತದ ಪ್ರಮಾಣ ೧೨ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ. ವೈದ್ಯರು ಸರಿಯಾಗಿ ತರಕಾರಿ ತಿನ್ನುವ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರವುಳ್ಳ ವಿವಿಧ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳುಳ್ಳ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಸೇವನೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಬಾಣಂತಿಯರಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರೂ ಅವರು, ಡಾಕ್ಟರ್‌ಅಮ್ಮಾ ಅವರು ಹಾಗೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ಪೌಷ್ಠಿಕಾಂಶಗಳುಳ್ಳ ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ತಾವೇ ತೊಂದರೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಮಗು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ ಇಬ್ಬರು ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೀಡಾಗುತ್ತಾರೆ ಇದೊಂದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಆಗಿದೆ. ಇದರ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜಾಗೃತಿ ನೀಡಬೇಕಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲ ಹಲವು ಯುವಕರು, ವಯೋವೃದ್ಧರಿಗೂ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನೆ ಅಂತಹ ಹಲವು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಇದ್ದರು ಜನರು ಎರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಇಸ್ಲಾಂ ಮತ್ತು ತಳಸಮುದಾಯಗಳು ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚು ಇದ್ದಷ್ಟು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂಬ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗೆ ಜನರು ವಾಲಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ಎರಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಪರೇಷನ್ ಮಾಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜನರು ಬದಲಾಗಬೇಕಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಜಾಗೃತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಜರುಗಬೇಕಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರು ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಬೇಕಿದೆ.

೨.೮ ಆರ್ಥಿಕತೆ: ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶವು ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಭೌಗೋಳಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಮರ್ಥವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಜಾಗೃತವಾಗಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಶಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ತಳಮಟ್ಟದಿಂದ ಸರಿಯಾದ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ

ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿಯ ಸ್ಥಾನ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಇದೆ. ರಾಜ್ಯವು ಖ್ಯಾತ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಡಾ. ಡಿ ಎಂ. ನಂಜುಂಡಪ್ಪ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಯಿತು. ಇದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸೂಕ್ತವಾದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಸಂವಿಧಾನದ ಆರ್ಟಿಕಲ್ ೩೭೧(ಜೆ)ಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದೆ. ಈ ಆರ್ಥಿಕತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ೨೦೧೧ರ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವರದಿಯಂತೆ ನೋಡುವುದಾದರೆ, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜೀವನಮಟ್ಟ ಸೂಚ್ಯಂಕ ೦.೦೮೪ ಇದ್ದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೩೦ನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ೦.೩೮೯ ಇದ್ದು ೨೬ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ, ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ೦.೨೩೦ ಇದ್ದು ೩೦ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ ೦.೧೯೬ ಇದ್ದು ೨೯ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಇದರನ್ವಯ ಕಾರ್ಮಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸೂಚ್ಯಂಕ ೦.೩೪೫ ಇದ್ದು ೨೪ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಮೂಲವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಕರ್ನಾಟಕದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯೆಂದು ಸಾಭೀತಾಗುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿಯೂ ಅತಿ ಶ್ರೀಮಂತವು ಅಲ್ಲ, ಇತ್ತ ಕಡುಬಡತನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಅಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ೨೦೧೧ರ ಸರಾಸರಿ ಪ್ರತಿ ತಲಾ ವರಮಾನ ೪೧,೪೩೧ದಿಂದ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಹ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು, ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಕೃಷಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಲೇವಾದೇವಿ ಏಜೆನ್ಸಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಪಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರದೇ ಇರುವುದು ದುರದೃಷ್ಟಕರ ಸಂಗತಿ.

೨.೮.೧ ನಿರುದ್ಯೋಗ: ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಸಮಸ್ಯೆ ಇದೆ. ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಧಿಕವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಹಲವು ಉದ್ದಿಮೆಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ದಿಮೆದಾರರು ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡುವ ಮೂಲಕ ಈ ಭಾಗದ ಜನರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಗಳು, ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಸಹಕಾರ ನೀಡುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲವೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಯಾವುದಾದರು ಒಂದು ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಅದರಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಮನೋಭಾವನೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಇಲ್ಲದೇ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು ಅಂದಾಗ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

೨.೮.೨ ವಲಸೆ: ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗಾತ್ರ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವಲಸೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತ ಎಂಬ ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವಲಸೆಯು

ಋತುಮಾನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ್ದು ವರ್ಷದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಗಳಿಗೆ ಮಿತಿಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಜನರು ಬಿತ್ತನೆ ಮತ್ತು ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿ ಅನಂತರ ಅವರ ಮೂಲ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಯಾದಗಿರಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ವಲಸೆ ಸ್ತ್ರೀ–ಪುರುಷರೆನ್ನದೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಲಸೆ ಬಹುತೇಕ ವೈವಾಹಿಕ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ ಉದ್ಯೋಗ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಶಿಕ್ಷಣ, ವಿವಾಹ, ಗೃಹೋಪಕರಣಗಳ ಸಹಿತ ಹೋಗುವುದು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.[೯]

೨.೮.೩ ನೀರು ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯ: ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಶುದ್ಧ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಪೂರೈಕೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ನೀರು ಬಳಕೆಯಿಂದ ಕೆಲವರು ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಖಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಾದ ಗುರುಮಿಠಕಲ್, ಯಾದಗಿರಿ, ಸೈದಾಪೂರ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ ನೀರು ಪೂರೈಕೆಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ದೂರುಗಳು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ನೀರಿನ ಟ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವು ಬೋರ್‌ವೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಲೋರೈಡ್‌ಯುಕ್ತ ಆಘಾತಕಾರಿ ಅಂಶಗಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯದ ಮೇಲೆ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ವರದಿಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

ನೈರ್ಮಲ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡಿವೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶೌಚಾಲಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರು ಕೇವಲ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶೌಚಾಲಯ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಸಮುದಾಯ ಶೌಚಾಲಯಗಳಂತೂ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಒಂದರಂತೆ ಇವೆ. ಇವುಗಳು ದ್ವಿಗುಣ, ತ್ರಿಗುಣಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರ ಜನರನ್ನು ಶುಚಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜಾಗೃತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

೨.೯ ಆಡಳಿತ

ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದವರನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮೇಲೆತ್ತುವುದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಯ ಪ್ರಗತಿಯಿಂದಲೂ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಂದುವರಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದರೆ ದಲಿತರ, ಹಿಂದುಳಿದವರ, ಮಹಿಳೆಯರ, ಮಕ್ಕಳ, ಕಾರ್ಮಿಕರ, ವಿಕಲಚೇತನರ ಮುಂತಾದವರ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯ ವಿವಿಧ ವಿಧಾನಗಳಾಗಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕಾರ್ಮಿಕ ಕಲ್ಯಾಣ, ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿ ನಿರ್ಮೂಲನೆ, ಪರಿಶಿಷ್ಟರ ಕಲ್ಯಾಣ ಸೇವೆಗಳು, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಸೇವೆಗಳು, ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸೇವೆಗಳು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸೇವೆಗಳು, ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸರಿಯಾಗಿ

ಮಾಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಲು ಆಡಳಿತದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಸಂಗತಿ.

ಸುಮಾರು ೨೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಹಾಗೂ ಹೈದರಾಬಾದ್ ನಿಜಾಮರ ಗುಲಾಮಗಿರಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೇನಾನಿಗಳು, ಯೋಧರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇಂಥ ಮಹನೀಯರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನಾಥರೆಡ್ಡಿ ಮುದ್ನಾಳ, ರಾಜ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕ, ಕೂಲೂರು ಮಲ್ಲಪ್ಪ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪ್ಪ, ಮಲ್ಲಣ್ಣ ಅಂಬಿಗರ, ವಿದ್ಯಾಧರ ಗುರೂಜಿ, ಚಂಡ್ರಿಕಿ ಜಗನ್ನಾಥರಾವ್, ಚಟ್ನಳ್ಳಿ ವೀರಣ್ಣ ಈಶ್ವರಲಾಲ್ ಭಟ್ಟಡ, ಬಸವಣ್ಣಗೌಡ, ಚಂದಪ್ಪ, ಬಸವರಾಜ, ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ. ಭೀಮರಾಯ ಕಿಶನ್‌ರಾವ್, ಸಿದ್ರಾಮಪ್ಪ, ಶಂಕ್ರಪ್ಪ, ಹರಿದಾಸ ನಾರಾಯಣ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಜಗದೇವಪ್ಪ ಹಾಲುಬಾವಿ, ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ, ಬಂಡೆಪ್ಪ ಮೋಟುಸಾಬ್, ಲಿಂಗೇರಿ ಕೋನಪ್ಪ.[೨೦] ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಸರು ಮರೆತಿರುವ ಹಲವರ ಕೆಚ್ಚೆದೆಯ ಹೋರಾಟ, ತ್ಯಾಗ, ಬಲಿದಾನಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಹೊಂದಿದ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಇಂದು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಯ ಮೂಲಕ ಹಲವು ರಾಜಕೀಯ ಧುರೀಣರು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿ ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದು ಮಹತ್ವ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

ರಾಜಕೀಯ ಆಡಳಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ತನ್ನದೇಯಾದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವರು ವಿಶ್ವನಾಥರೆಡ್ಡಿ ಮುದ್ನಾಳ, ಸಿದ್ರಾಮರೆಡ್ಡಿ ಚಂಡರಿಕಿ, ಲಿಂಗೇರಿ ಕೋನಪ್ಪ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಖರ್ಗೆ, ಎ.ಬಿ ಮಾಲಕರೆಡ್ಡಿ, ವೀರಬಸವಂತರೆಡ್ಡಿ, ವೆಂಕಟರೆಡ್ಡಿ, ಬಿ.ವಿ ನಾಯಕ, ಬಸವರಾಜ ಪಾಟೀಲ್ ಸೇಡಂ, ಗುರುಲಿಂಗಪ್ಪಗೌಡ ಪಾಟೀಲ, ನಾಗನಗೌಡ ಕಂದಕೂರು, ಚೆನ್ನಾರೆಡ್ಡಿ ತುನ್ನುರು, ಪರ್ವತರೆಡ್ಡಿ, ಎ.ಸಿ ಕಾಡ್ಲೂರು, ಶ್ರೀನಿವಾಸರೆಡ್ಡಿ ಚೆನ್ನೂರ್, ಶರಣಭೂಪಲರೆಡ್ಡಿ, ಖಂಡಪ್ಪ ದಾಸನ, ಬಾಬುರಾವ್ ಚಿಂಚನಸೂರು, ಮೌಲಾಲಿ ಅನಪೂರು, ವೆಂಕಟರೆಡ್ಡಿ ಗಡ್ಡಿಮನಿ, ನರಸಿಂಗ ಲಿಂಗೇರಿ, ಸುರೇಶ ಕೋಟಿಮನಿ, ರಾಜುಗೌಡ, ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕ, ಲಲಿತಾ ಅನಪುರ್, ನಾಗರತ್ನ ಕುಪ್ಪಿ, ಶರಣಪ್ಪಗೌಡ ಕೌಳೂರು, ಮಲ್ಲಣಗೌಡ ಕೌಳೂರು, ದೇವಿಂದ್ರನಾಥ ನಾದಾ, ಲಿಂಗಪ್ಪ ಹತ್ತಿಮನಿ, ಸಾಯಿಬಣ್ಣ ಬೋರಬಂಡ, ಅನಿಲ್ ಕುಮಾರ್ ಹೆಡಗಿಮದ್ರಿ, ಶಶಿದರ ಹೊಸಳ್ಳಿ, ಶರಣಪ್ಪ ಮಟ್ಟೂರ, ಅಮರನಾಥ್ ಪಾಟೀಲ್, ಬಿ.ಜಿ.ಪಾಟೀಲ್, ಮನೋಹರ್ ಮಸ್ಕಿ ಇನ್ನೂ ಹಲವರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪರ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಂಗ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ಶಾಸಕಾಂಗ ಮುಖ್ಯವಾದವು. ಜೊತೆಗೆ ಅನೇಕ ಆಡಳಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ವೇದಕಾಲ, ಕೌಟಿಲ್ಯ, ಮನು, ಕಮಂಡಕ, ವರಾಹಮಿಹಿರು ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ಆಡಳಿತ ರೀತಿಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರೆದಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಗ್ರಾಮದ ಗೌಡ, ಪಟೇಲರು, ಪೊಲೀಸ್ ಗೌಡ್ರು, ಶಾನುಬೋಗ, ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಮುಂತಾದವರು ಆಡಳಿತವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದ್ದರು.[೨೧] ಕ್ರಮೇಣ ೨೦೦೯ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ, ಶಹಾಪುರ ಹಾಗೂ ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆಡಳಿತದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾದಗಿರಿ ಜನರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸೇವೆ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಅನೇಕ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಆಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಿನ್ನಡೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆ ಹಾಗು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವವರ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯ ಗುಣಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕಿದೆ. ಕೆಲವರು ಬೆಲ್ ಮತ್ತು ಬಿಲ್‌ಗಾಗಿ ಅಂದರೆ ಗಂಟೆ ಎಷ್ಟಾಯಿತು, ಸಂಬಳ ಯಾವಾಗ ಆಗುತ್ತೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹವರನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ಜಾಗೃತರಾಗಿಸಬೇಕು, ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸೇವೆಯಿಂದಲೇ ಅಮಾನತು ಮಾಡುವ ಇಲ್ಲವೇ ದಂಡ ವಿಧಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ರೂಢಿಯಾಗಬೇಕು ಅಂದಾಗ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸದ್ಬಳಕೆ ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಹಲವು ಇಲಾಖೆಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಡಳಿತ, ಕಂದಾಯ. ಕಾನೂನು, ಭೂಸುಧಾರಣೆ, ಪೊಲೀಸ್, ಪೌರಾಡಳಿತ, ಪಂಚಾಯತ್‌ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸೇವೆ ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಇದರ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಾಗಿ ೨೦೧೭ ಜನವರಿಯಂತೆ ಒಟ್ಟು ೫೧೯ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ, ೧೨೩ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಲ್ಲಿ, ೧೬ ಹೋಬಳಿಗಳಲ್ಲಿ, ೩ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ, ೩ ನಗರಸಭೆ, ೩ ಪುರಸಭೆ, ೧ ಅಧಿಸೂಚಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿವೆ. ಇದರೊಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಮೂರು ತಾಲೂಕು ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡಿವೆ.

೨೦೧೭ರಂತೆ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಯಾದಗಿರ, ಶಹಾಪುರ, ಸುರಪುರ ಮೂರು ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು.(ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಹುಣಸಿಗಿ, ವಡಿಗೇರಾ ಮತ್ತು ಗುರುಮಿಠಕಲ್ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಒಟ್ಟು ಆರು ತಾಲೂಕುಗಳಿವೆ). ಜಿಲ್ಲೆಯು ದಿನಾಂಕ ೩೧.೦೩.೨೦೧೫ರ ಪ್ರಕಾರ ೧೬ ನಾಡಕಛೇರಿಗಳು, ೧೬೧ ಗ್ರಾಮ ಲೆಕ್ಕಿಗರ ವೃತ್ತಗಳು, ೧೬ ಹೋಬಳಿಗಳು, ೧೧೭ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು, ೧೨ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಗಳು, ೩ ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಠಾಣೆಗಳು, ೨ ಕಾರಾಗೃಹಗಳು ಇವೆ. ೨೦೧೧ರ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ೭ ಪಟ್ಟಣಗಳು, ೫೧೯ ಗ್ರಾಮಗಳು ಇವೆ. ಇದರ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ೫,೨೭೦ ಚ.ಕಿ.ಮೀ. ಇದೆ. ೨೦೧೧ರ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ೧೧,೭೪,೨೭೧ ಆಗಿದ್ದು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ೨೪ನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ೦-೧೯ ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಇದರ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಅಂದರೆ ೫,೫೮,೯೭೨ ಇದ್ದು ಶೇಕಡ ೪೬ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಲಿಂಗಾನುಪಾತ ೧೦೦೦ಕ್ಕೆ ೯೮೯ ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೧೦ನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಸಾಕ್ಷರತೆ ಶೇಕಡ ೫೧.೮(ಪುರಷರು ಶೇಕಡ ೬೨.೨, ಮಹಿಳೆಯರು ಶೇಕಡ ೪೧.೪) ಇದ್ದು ರಾಜ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ೨೩.೩%

ಇದ್ದು ರಾಜ್ಯದ ೭ನೆಯ ಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ೧೨.೫% ಇದ್ದು ರಾಜ್ಯದ ೫ನೆಯ ಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿದೆ. ಕೃಷಿಕರು ಶೇಕಡ ೭೧.೯ ಇದ್ದು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಶೇಕಡ ೪೨.೮ ಇದ್ದು ರಾಜ್ಯದ ೨ನೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲದವರು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕರು ಒಟ್ಟು ೫,೪೭,೯೬ ಇದ್ದು ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೬.೬೪ ರಷ್ಟಿದೆ. ಮಾರ್ಚ್ ೨೦೧೫ರ ಪ್ರಕಾರ ಅಂತ್ಯೋದಯ ಪಡಿತರ ಚೀಟಿದಾರರು ೩೩,೨೨೧, ಬಿ.ಪಿ.ಎಲ್‌ದಾರರು ೧,೭೨,೦೪೦(ಸಿಲಿಂಡರ್ ಸಹಿತ ೫,೫೦೮ ಮತ್ತು ರಹಿತ ೧,೬೬,೫೩೨) ಮತ್ತು ಎ.ಪಿ.ಎಲ್‌ದಾರರು ೨೩,೬೪೦(ಸಿಲಿಂಡರ್ ಸಹಿತ ೩,೦೧೧ ಮತ್ತು ರಹಿತ ೨೦೬೩೦)ಅನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಡತನಕ್ಕೆ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ೨೦೧೪-೧೫ರ ಪ್ರಕಾರ (ರೂ. ಲಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ) ಜಿ.ಡಿ.ಡಿ.ಪಿ ೪,೫೭,೧೧೦, ಎನ್.ಡಿ.ಡಿ.ಪಿ ೪,೧೬,೨೦೭ ಇದೆ. ಎಟ್‌ಕನ್ಸ‌ಟೆಂಟ್ ಜಿ.ಡಿ.ಡಿ.ಪಿ ೨,೩೪,೭೪೧-ಎನ್.ಡಿ.ಡಿ.ಪಿ ೨,೦೯,೪೯ ಇದೆ. ಪರ್ ಕ್ಯಾಪಿಟ ಎಟ್‌ಕರೆಂಟ್ ಪ್ರೈಸ್ ಎನ.ಡಿ.ಡಿ.ಪಿ ೩೮,೦೯೭ ಎಟ್‌ಕನ್ಸಟೆಂಟ್ ಪ್ರೈಸ್ ೧೯,೧೭೩ ಇದೆ. ೨೦೧೪-೧೫ರ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಬಳಕೆ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳು ಭೂಮಿ ೧,೧೦,೩೨೫(ಚಾಲ್ತಿ ೧,೦೫,೨೧೨ ಮತ್ತು ಇತರೆ ೫,೧೧೩) ಇದೆ. ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ಭೂಮಿ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ೩,೭೩,೬೧೭(ನಿವ್ವಳ ೨,೯೯,೫೩೬ ಮತ್ತು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ೭೪,೦೮೧) ಹೊಂದಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ೨೦೧೫ರ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು ೪,೧೫೧(ಸಿದ್ದ ಉಡುಪು ೭೧೧, ಬಟ್ಟೆ ೨೧೩, ರಾಸಾಯನಿಕ ೪೩, ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ೮೫, ಇತರೆ ೩,೦೯೯) ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ನೊಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳು ೫೫೨, ಚರ್ಮ ೫೬೨, ಕಾಗದ ಮತ್ತು ಮುದ್ರಣ ೪೧, ರಬ್ಬರ್ ಮತ್ತು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ೨೧, ಟೆಕ್ಸ್‌ಟೈಲ್ಸ್ ೭೯, ಮರ ೫೭೫, ಇತರೆ ೬೧೪ ಇದ್ದು ಬಡತನಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲು ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ೨೦೧೪-೧೫ರ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ೬೨೯, ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ೬೦೮, ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ೨೧೩, ಪಿ.ಯು.ಸಿ ಕಾಲೇಜುಗಳು ೫೯ ಇದ್ದು ಒಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೨,೪೬,೫೬೪ ಇದೆ. ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದ ೬ರಿಂದ ೧೪ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೦೧೪-೧೫ರ ಪ್ರಕಾರ ೫,೨೬೩ ಇದೆ ಎಂದು ಸರ್ಕಾರಿ ದಾಖಲೆಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ೨೦೧೫ರ ಪ್ರಕಾರ ೩ ಆಶ್ರಮ ವಸತಿ ಶಾಲೆಗಳು ಇವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೩೭೫ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧ ಬಾಲಕಿಯರ ಬಾಲಮಂದಿರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸರ್ಕಾರ ಸಾವಿರಾರು ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳು ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದರು ಸಹ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಕೃಷಿ, ಜಾನುವಾರು, ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಮರಗೆಲಸ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ, ಗಣಿ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲು ಅಗೆತ, ತಯಾರಿಕೆ, ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಅನಿಲ, ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರ ಸೇವೆಗಳು, ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯ, ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ದುರಸ್ಥಿ ಸೇವೆಗಳು,

ವಸತಿ ಮತ್ತು ಉಪಹಾರ ಗೃಹಗಳು, ರೈಲ್ವೆ ಸಾರಿಗೆ, ಸಂಪರ್ಕ, ಹಣಕಾಸು ಸೇವೆಗಳು, ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿ, ವೃತ್ತಿಪರ ಸೇವೆಗಳು, ವಾಸ ಗೃಹಗಳ ಒಡೆತನ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಡಳಿತ, ಇತರೆ ಸೇವೆಗಳು, ಕೈಗಾರಿಕೆ ವಲಯ, ಕೃಷಿ ವಲಯ ಮುಂತಾದ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ನೀಡಿದ್ದರು ಸಹ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾಣದಿರುವುದು ದುರಂತ ಎಂದು ಆರ್ಥಿಕ ತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

೨.೯.೧ ಶಹಾಪುರ: ಇದೊಂದು ಯಾದಗಿರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ತಾಲೂಕ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಗತಕಾಲದ ವೈಭವವನ್ನು ವಿಜೃಂಭಿಸುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು, ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ತಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಪ್ರದೇಶವು ಆಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ರೈತ ಸಮೂಹ ಸದಾ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವ್ಯಾಪಾರ, ಉದ್ದಿಮೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕು ೨೦೧೧ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ೫೭,೧೨೯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣವು ಸರಾಸರಿ ಶೇಕಡ ೫೨ರಷ್ಟಿದ್ದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ.

ಶಹಾಪುರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕುರಿತು ಒಮ್ಮೆ ಅವಲೋಕನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ನಮಗೆ, ಪುರಾಣಗಳ ಪ್ರಕಾರ, 'ಸಾಗರ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿ' ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನದಿ ದೇವತೆ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ಕರೆತಂದ **'ಭಗಿರಥ'** ಸಾಗರ್ ರಾಜನ ತಪಸಿಯ ಫಲಿತಾಂಶ ಮಂದಾಕಿನ. ಹೀಗಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು ಸಗರಾ ನಾಡ್ ಎಂದು ಬಂದಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಐತಿಹ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಶಹಾಪುರದ ಹಳೆಯ ಹೆಸರು 'ಸಾಗರ್' ಆಗಿತ್ತು. ಈ ಹೆಸರಿನ ಬೆಂಬಲವಾದಿ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಮರಾಯನಿಗೆ 'ಸಾಗರ್ ಸಂಕ್ರಮಣರಾಯ' ಎಂದು ಕರೆದು, ಈತನಿಗೆ 'ಸಾಗರ್ ಸಂಕ್ರಮಣರಾಯ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂರ ದಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಸಾಗರ್ ಹೆಸರನ್ನು 'ನಸ್ರತ್‌ಬಾದ್ ಶಹಾಪುರ' ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಲಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು ಅದು ಏನೆಂದರೆ, ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಕೃಷ್ಣಾ ಮತ್ತು ಭೀಮಾ ನದಿಗಳ ನಡುವಿನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸಗರನಾಡು ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿಕರಿಸುವ ಪ್ರಸ್ತುತ 'ಹಳ್ಳಿಸಾಗರ' ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡದಾದ ಶಹಾಪುರ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ ೯೫೦ – ಕ್ರಿ.ಶ ೧೧೫೦ರ

ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ೭ ಮಹಾದ್ವಾರಗಳಿವೆ. ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ೭ ಉಕ್ಕಿನ ತೋಪುಗಳು, ೨ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಸನಗಳಿರುವುದು ಇಂದಿಗೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಹಾಪುರ ಅನೇಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಣಿಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಹಾಪುರ ಕೋಟೆ, ಬುದ್ಧ ಮಲಗಿದ ದೃಶ್ಯ (ಬೆಟ್ಟ) ಮೌನೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟ, ಭೀಮರಾಯನ ಗುಡಿ, ದಿಗ್ಗಿ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ಗುಡಿ, ಚರಬಸವೇಶ್ವರ ಗುಡಿ, ಮಂದಾಕಿನ ತೀರ್ಥ, ಆನೆಸೊಂಡಿ ಬಾವಿ, ತಾವರಕೆರೆ, ಮೇಲಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶಹಾಪುರಿನ ಕುರಿತು ೨೦೧೧ರ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಂತೆ ಶೇಕಡ ೩೯.೨೩ರಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ವಾಸಿಸಲು ಮನೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾನವನ ಜೀವನವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಶೇಕಡ ೩೯.೨೩ರಷ್ಟು ಜನರು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶೇಕಡ ೨೪.೨೫ರಷ್ಟು ಜನರು ಕನಿಷ್ಠ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಸೂಚನೀಯ ಸಂಗತಿಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ಭಾಗದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹೆಸರು ಕೇವಲ ನೆಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳು ಕನಿಷ್ಠ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬೀದಿಗೆ ಬರುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚು. ಇದನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಿದೆ.

೨.೯.೨ ಸುರಪುರ: ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸುರಪುರಕ್ಕೆ ಶಾಸನೋಕ್ತ ಹೆಸರು ಸುರಪುರ ಎಂದಿದೆ. ಅಂದು ಸಾಮಂತ ನಾಯಕರ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಸಗರ ನಾಡಿನ ಹೃದಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿತ್ತು. ಊರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಕೋಟೆಯಿದ್ದು ಅರಮನೆಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಅರಸ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕರು ೧೮೫೮ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಶರ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆಯೆದ್ದಿದ್ದನು ಎಂದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಮೆಡೋಸ್ ಟೇಲರ್ ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದನು. ಅವನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದ 'ಟೇಲರ್ ಮಂಜಿಲ್' ಮನೆ ಚಿಕ್ಕಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿದ್ದು ಈಗ ಅತಿಥಿ ಗೃಹವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಊರಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿಯ ಸುಂದರ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಸುರಪುರ ಮತ್ತೊಂದು ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ೫೨೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಸುರಪುರ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾದ ಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ಬಹುದೊಡ್ಡದಾದ ಹೆಸರಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ರಾಜವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೆ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ವೀರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀವೇಣುಗೋಪಾಲ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಬಹು ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದ್ದು ಇಂದಿಗೂ ತಿರುಪತಿಯ ತಿರುಮಲ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧಗಳಿವೆ ಎಂಬುದು ಸುರಪುರ ರಾಜರಿಂದ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿರುವ ಜನರ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ಯೋಗ ಕೃಷಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ, ಬೇಳೆ-ಕಾಳುಗಳು, ಭತ್ತದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಇತರ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಿಂದ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ಸುರಪುರನ್ನು ಬಡಾರ್ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೊನೆಯ

ರಾಜ ನಲ್ವಡಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕ್‌ವರೆಗೆ ಇದ್ದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅತೀ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ದಿ ಫೋರ್ಟ್(ದರ್ಬಾರ್) ಟೇಲರ್ ಮನ್ಜಿಲ್, ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯ, ಜೈನ ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ದೇವಾರ್ ಬಾವಿ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಭಾಗದ ಕೊಡೇಕಲ್ ದೇವಸ್ಥಾನ, ದೇವರ ಗೋನಾಳ, ತಿಂಥಿಣಿ ಶ್ರೀ ಮೌನೇಶ್ವರ, ಟೈಲರ್ಸ್ ಬಂಗ್ಲಾ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತಾಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಸುರಪುರ ೨೦೧೧ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ೪೩,೫೯೧ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರ ಸರಾಸರಿ ಸಾಕ್ಷರತ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೪೬ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ತಲಾ ವರಮಾನ ೪೦,೬೭೫ ಇದೆ. ಅತೀ ಕಡುಬಡವರು ಮತ್ತು ಮನೆಯಿಲ್ಲದವರ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರತಿಶತ ೨೪.೬೨ ಇದ್ದು, ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಸಮುದಾಯ ಶೇಕಡ ೨೩.೨೭ ಆಗಿದ್ದು ಸೂಚನೀಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಶಿಕ್ಷಣಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಣೆಗೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸದಾ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲಗೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ.

ಕಳೆದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹುಣಸಗಿ, ವಡಿಗೇರಾ ಮತ್ತು ಗುರುಮಿಠಕಲ್‌ಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂರು ಹೊಸ ತಾಲೂಕುಗಳಾಗಿ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ ದಾಖಲಾತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾಹಿತಿಗಳೂ ವಿಂಗಡಣೆಗೊಂಡಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಕೈಬಿಡಲಾಗಿದೆ.

೨.೯.೩ ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕ: ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ರೈಲು ಮತ್ತು ರಸ್ತೆ ಎರಡು ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆಗಳ ವಿವರ ೩೧ ಮಾರ್ಚ್ ೨೦೧೫ರಂತೆ ಯಾದಗಿರಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು ೧೩೬.೨೦ ಕಿ.ಮೀ., ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು ೪೨೧.೩೨ ಕಿ.ಮೀ., ಮುಖ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು ೧,೨೦೫.೮೭ ಕಿ.ಮೀ. ಒಟ್ಟು ಉದ್ದ ಕಿ.ಮೀ ೧,೭೬೩.೩೯.ರಷ್ಟಿದೆ.[೨೨] ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೫(ರಾಯಚೂರು-ಬೀದರ್ ಮಾರ್ಗ), ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ೧೫ ಯಾದಗಿರಿ-ವಿಜಯಪುರ ಮಾರ್ಗ, ಹೈದರಾಬಾದ್-ಯಾದಗಿರಿ ಮಾರ್ಗ, ಗುಂತಕಲ್-ಬೀದರ್ ಮಾರ್ಗ ಹೀಗೆ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳಿವೆ. ನಗರದಿಂದ ಬಿಜಾಪುರ ಮತ್ತು ಹೈದರಾಬಾದ್, ರಾಯಚೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ, ಬೆಳಗಾಂವ, ಕಲಬುರಗಿ, ಪುಣೆ ಮತ್ತು ಮುಂಬೈಗಳಂಥ ನಗರಗಳಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ. ರೈಲು ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣವಿದೆ. ಇದು ಮುಂಬೈ-ಚೆನ್ನೈ ನಡುವೆ ಇರುವ ಬ್ರಾಡ್‌ಗೇಜ್ ರೈಲು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರು-ಮುಂಬೈ, ಬೆಂಗಳೂರು-ಹೈದರಾಬಾದ್‌ಗಳಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಗುಂತಕಲ್ ಡಿವಿಜನ್ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣ ಮಧ್ಯ ರೈಲ್ವೆ ಎಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

೨.೧೦ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ

೨.೧೦.೧ ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರಕಲೆ: ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸ ಕಾಲವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಆದಿಮಾನವರು ಬದುಕಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ನೋಟಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದ ಚರ್ಚೆಯಂತೆ ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲದ ಕಲಾ ನೆಲೆಗಳು ಯಾದಗಿರಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ವಸ್ತು ವಿಷಯದಂತೆ ಆದಿಮಾನವನ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಯಾದಗಿರಿಯ ಬಳಿಚಕ್ರ ಮತ್ತು ವರ್ಕನಳ್ಳಿ ತಾಂಡದ ಚಿತ್ರ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ೧೯೪೦ರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಚಕ್ರದ ಚಿತ್ರನೆಲೆ ಸಂಶೋಧಕ ಅ.ಸುಂದರ ಅವರ ಕುತೂಹಲದ ಶೋಧವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಚಿತ್ರಗಳ ವಸ್ತು, ವಿಷಯ, ಗಾತ್ರ, ಅಳತೆ, ರೇಖೆ, ಬಣ್ಣಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ, ಶೈಲಿ, ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ ಚಿತ್ರ ರಚಿಸಿದ ವಿಧಾನ ಕುರಿತಂತೆ ೧೯೯೪ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅ.ಸುಂದರ ಅವರು ಬರೆದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸ ಕಾಲದ ಕಲೆ, ಮತ್ತು ಬಸವರಾಜ ಎಸ್. ಕಲೆಗಾರ ಅವರು ಬರೆದ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಎಂಬ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅದರಂತೆಯೇ ೨೦೧೨ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಂತಹ ವರ್ಕನಳ್ಳಿ ತಾಂಡಾದ ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಚಿತ್ರನೆಲೆಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಬಳಿಚಕ್ರ ಚಿತ್ರನೆಲೆಯ ಚಿತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಇಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರ ರಚನಾ ವಿಧಾನ, ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ ಶೈಲಿ ಅಪ್ಪಟ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಬಳಿಚಕ್ರ ಗ್ರಾಮದ ಸಿದ್ದನ ಬೆಟ್ಟವೆಂದೆ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದ ಈ ಚಿತ್ರ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಹಸ್ತ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು, ನೃತ್ಯ ಪ್ರಧಾನ ಕೇಂದ್ರಿತ ಚಿತ್ರಗಳು, ಹಂದಿಯ ಚಿತ್ರಗಳು, ಗಬ್ಬಾದ ಹಸು, ಹಲವು ಕೋಡಿನ ಜಿಂಕೆ, ಕಾಡೆಮ್ಮೆ, ಓಡುವ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಜಿಂಕೆ, ಚೌಕಾಕಾರದ ಮಾನವನ ವಿಶೇಷ ಚಿತ್ರಗಳು, ಎಲೆ, ಹೂ, ಮೀನು ಹೀಗೆ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಆದಿಮಾನವರ ಕಲಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ವಿಶೇಷ ಚಿತ್ರ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕೆಂಪು ವರ್ಣದ ಬಳಕೆ ಈ ಚಿತ್ರ ನೆಲೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ, ಚಿತ್ರಗಳ ಮೇಲ್ಬಾಗ 'ಉಗ್ರಮಿಟ್ಟ' ಎಂಬ ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದ ಲಿಪಿಯು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರು ಎಂದು ಸಂಶೋಧಕ ಅ.ಸುಂದರ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಬಳಿಚಕ್ರದ ಸಿದ್ದನ ಬೆಟ್ಟವು ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರವಾದದ್ದು. ಚಿತ್ರಗಳಿರುವ ಕಲ್ಲಾಸರೆ ಬೃಹತ್ತಾದ ಬಂಡೆಯೊಂದು ಮುಂದೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುವ ದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಭಿತ್ತಿಯೇ ಚಿತ್ರ ರೂಪಗೊಂಡಿರುವ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕೆಂಪು ವರ್ಣದ ರೇಖೆಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಗಳ ನೈಜತೆ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತವೆ. ರೇಖೆ ಎಳೆಯುವ ವಿಧಾನ, ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ, ವಸ್ತು ವಿಷಯದ ಪ್ರಸ್ತುತತೆ ಎಲ್ಲವು ಗಮನಾರ್ಹ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ವರ್ಕನಳ್ಳಿ ತಾಂಡದ ಚಿತ್ರ ನೆಲೆಯೂ ಸಹ ನಾಗ ಹರಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂಥ ಚಿತ್ರಗಳು ರಚನೆಯಾದಂತಿವೆ. ಹಾವುಗಳು, ತ್ರಿಶೂಲ, ಢಮರು, ಶಿವನ ಜಡೆಯಂಥ ಸುರಳಿ ವಿನ್ಯಾಸ, ಎಲೆ, ಹೂ, ಬಳ್ಳಿಗಳ ಸುಳಿವುಗಳು, ದಪ್ಪನೆಯ ರೇಖೆಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರ ರಚನೆಯಾದಂತಿವೆ. ಬಳಿಚಕ್ರ ಬೆಟ್ಟದ ಚಿತ್ರಗಳು ತೆಳುಕೆಂಪು

ಲೇಪನ ಕಾರ್ಯ ನಡೆದಂತಿದ್ದರೆ, ವರ್ಕನಳ್ಳಿ ತಾಂಡದ ಚಿತ್ರಗಳು ದಟ್ಟವಾದ ಕೆಂಪು ವರ್ಣ ಲೇಪನದಿಂದ ಚಿತ್ರ ರಚಿಸಿದಂತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು ದಪ್ಪಳತೆಯ ಸೆಳೆತಗಳಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಬಳಿಚಕ್ರದ ಚಿತ್ರಗಳು ರಚನೆಯಾದ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ವರ್ಕನಳ್ಳಿ ಚಿತ್ರನೆಲೆಯು ರೂಪ ಪಡೆದಂತಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲವು ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ಕುರುಹುಗಳಾಗಿದ್ದು ಯಾದಗಿರಿಯ ಮಾನವನ ಜೀವನದ ಗತಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಯಾದಗಿರಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಕಲಾಸಕ್ತಿ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಾದರ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

೨.೧೦.೨ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದಿಂದ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಯಾದಗಿರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ನಾಡನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಹಲವರಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೧೩೩ರ ಮುಜೆಯ ನಾಯಕ, ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಚಯೋಜ ೧೦೫೯ರ ಮಾಚಯ್ಯ ನಾಯಕ, ೧೩೮೮ರ ಜಯತೀರ್ಥಚಾರ್ಯ, ರಾಮಚಂದ್ರ ತೀರ್ಥರು, ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಏಲೇಶ್ವರದ ಕೇತಯ್ಯ, ಕೂಡಲೂರು ಬಸವಲಿಂಗ ಶರಣರು, ಮೋಟ್ನಳ್ಳಿ ಹಸನ ಸಾಹೇಬರು, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಕಾವ್ಯತೀರ್ಥ ಜಿ.ಎಂ. ಗುರುಸಿದ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಕೌಳೂರು ಸಿದ್ಧರಾಮ ಶಿವಯೋಗಿ, ಬಳಿಚಕ್ರ ನರಸಿಂಹಗುಪ್ತ[೨] ಭೀಮರಾಯ ಲಿಂಗೇರಿ, ಸುಭಾಷ್ಚಂದ್ರ ಕೌಲಗಿ, ಗಾಳೆಪ್ಪ ಪೂಜಾರಿ, ಈಶ್ವರಯ್ಯ ಮಠ, ಸಿ. ಆರ್. ಕಂಬಾರ ಶೆಟ್ಟಿಕೇರಾ, ಎಂ.ಎಂ. ಶೇಖ್, ವ್ಹಿ.ಎಸ್. ಹಿರೇಮಠ, ಶ್ರೀಶೈಲ ಪೂಜಾರಿ, ಕುತಬುದ್ಧಿನ ಅಮ್ಮಾಪುರ, ಬಂದಯ್ಯ, ಜಿ, ಹಿರೇಮಠ, ಶೇಖಮಹಿಬೂಬ್, ಕುಪೇಂದ್ರ ವಠಾರ, ಶಂಕರ ಕಾವಲಿ, ಉಮಾದೇವಿ ಮಟ್ಟಿ, ರಮಾದೇವಿ ಮೋಟಾರ, ಕಮಲಮ್ಮ, ಇಂದೂಧರ ಶಿಣ್ಣೂರ್, ಭಾಗ್ಯವತಿ, ಸುವರ್ಣ ಹೂಗಾರ, ಗೋಪಾಲ ದಾಸನಕೇರಿ, ಬಿ. ವೆಂಕೋಬ್, ನಾಗರಾಜ ಹೂಗಾರ, ರಾಜಶೇಖರ ಚೌದ್ರಿ, ರಾಮಲಿಂಗಪ್ಪ, ಸೀಮಾ ಆರ್, ಕರ್ಲಿ, ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಎಲ್ಹೇರಿ, ಗವಿಸಿದ್ದಪ್ಪ ಪಾಟೀಲ್, ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಕರದಳ್ಳಿ, ಅಶೋಕ ಮಟ್ಟಿ, ಎಸ್.ಎಸ್. ನಾಯಕ, ರಿಯಾಜ್ ಪಟೇಲ್, ವಿಶ್ವನಾಥ ಗೊಂದಡಗಿ, ಜ್ಯೋತಿಲತಾ, ನಬೀಪಟೇಲ್ ತಡಿಬಿಡಿ, ವೆಂಕಟೇಶ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಸಿದ್ರಾಮ ಹೊನ್ಕಲ್, ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ ಸಂದೇನಕರ್, ರಾಜೇಶ ಮುದ್ನಾಳ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಮಹೇಶ ಕಲಾಲ, ಚಂದಪ್ಪ ದೋರನಹಳ್ಳಿ, ಅಮರೇಶ, ಗುರುಪ್ರಸಾದ ವೈದ್ಯ, ಶಿವಶರಣಪ್ಪ ಬಿರಾದರ, ಸಂಗಣ್ಣ ಹೊತಪೇಟ್, ವ್ಹಿ.ಎಸ್.ರೆಡ್ಡಿ, ಚೆನ್ನಪ್ಪಗೌಡ ಮೊಸಂಬಿ, ಸಾಹೇಬಗೌಡ ಬಿರಾದರ, ಶಾಂತಪ್ಪ ಬೂದಿಹಾಳ. ಶುಬ ಎಲ್ ಸಬರದ, ಶಿವುಕುಮಾರ ಅಮ್ಮಾಪುರ, ಎ.ಕೃಷ್ಣ ಗುರುಬಸಯ್ಯ ಬಂಡಾರೆ, ಗೋಪಣ್ಣ ಯಾದವ, ಬಸಣ್ಣ ಗೊಡ್ರಿ, ಅಕ್ಕಿ, ಅಶೋಕ ಚೌದ್ರಿ, ಎಂ.ಎಸ್. ಶಿರವಾಳ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಜಾಲವಾದಿ, ನಬೀಲಾಲ್ ಮುಕಂದಾರ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಕಾವಲಿ, ತೇಜಸ್ವಿನಿ ಹಿರೇಮಠ, ಬಸ್ಸಪ್ಪ ನಾಗೂರು, ಬಸವರಾಜ ಸಿನ್ನೂರು, ಮಲ್ಲಮ್ಮ ಕಂದಕೂರು, ವಿನೂತ ಎಲ್ಹೇರಿ, ನಾಗರಾಜ ತೊಟ್ಲೂರು, ಗೀರಿಶ ಮುನಗಾರ, ಆಜಪ್ಪ ಕಂಬಾರ, ಭೀಮರಾಯ ರಾಮಸಮುದ್ರ, ಗೂಳಪ್ಪ ಮಲ್ಹಾರ, ಬಸವರಾಜ

ಬಾನಾರ, ಪಂಡಿತ ನಿಂಬೂರ, ಶ್ರೀದೇವಿ ಎಲ್ ರಾಠೋಡ, ಡಿ.ಎಸ್ ಕುಮಾರ, ರಂಗಾರಾವ್ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಬಸವರಾಜ ಕಿಲ್ಲನಕೇರಾ, ಶರಣು ನಾಟೇಕಾರ್, ರಾಮಣ್ಣ ಚಂದ್ರಿಕಿ, ಬಸವರಾಜ ಸಾಗರ, ವೆಂಕಟೇಶ ಕೊಲ್ಲೂರು, ಉಮಾ ಅನಿಲ ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಹಸನ್ ಪಟೇಲ, ಸಾಯಿಬಣ್ಣ ಅರಿಕೇರಾ ಮತ್ತು ಅರುಣಿ.[೨೪] ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಯಾದಗಿರಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ-ಬೆಳೆಸಿ ಇನ್ನೂ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಉತ್ತುಂಗಕ್ಕೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರ ಹೆಸರನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಮನದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಇವರೆಲ್ಲರು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪತ್ರಿಕರಂಗದಲ್ಲಿ ೧೯೩೦ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವರಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಧರ್ಮ ಸಂಜೀವಿನಿ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಜೆ.ಎಂ ಗುರುಸಿದ್ದಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಬಿ.ಎಂ ವಿರೇಶ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ೧೯೪೮ ರಲ್ಲಿ ಅಮರವಾಣಿ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ, ೧೯೫೩ರಲ್ಲಿ ಜಿ.ಎಂ ಗುರುಸಿದ್ದಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕನ್ನಡಿಗ, ವಿಶ್ವನಾಥರೆಡ್ಡಿ ಮುದ್ನಾಳ ಮತ್ತು ಬಿ ಮಹಾದೇವಪ್ಪನವರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕಲ್ಯಾಣ ಪತ್ರಿಕೆ, ೧೯೯೪ರಲ್ಲಿ ಅನಿಲ ದೇಶಪಾಂಡೆ ಅವರ ಯಾದಗಿರಿ ವಾರ್ತೆ,[೨೫] ಗಿರಿಶಿರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಲಿಂಗೇರಿ ಅವರ ಸಗರನಾಡು, ವೈಜನಾಥ ಹಿರೇಮಠ ಅವರ ಟೈಮ್ಸ್ ದಿನಪತ್ರಿಕೆ, ರಾಜು ನಲ್ಲಿಕರ್ ಅವರ ಯಾದಗಿರಿ ವಾಣಿ ದಿನಪತ್ರಿಕೆ ಮತ್ತು ರಂಗಯ್ಯ ಮುಸ್ತಾಜೀರ ಅವರ ಗುರುಕೀರ್ತಿ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ ಜನಜಾಗೃತಿಗೆ ಶ್ರಮ ಪಡುತ್ತಲಿವೆ.

೨.೧೦.೩ ಸಂಸ್ಕೃತಿ:

೨.೧೦.೩.೧ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಳಗಳು: ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುಮಿಠಕಲ್ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದ ದಬ್-ದಬಿ ಜಲಪಾತ, ಚಿಂತನಳ್ಳಿ ಗವಿಸಿದ್ದಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದ ಹತ್ತಿಕುಣಿ ಡ್ಯಾಂ, ಸುರುಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಬೊನಾಳ ಪಕ್ಷಿ, ರಾಜನಕೊಳೂರು ಮುಂತಾದವುಗಳು. ವಾಗನಗೇರಿ ಕೋಟೆ, ಬಸವಸಾಗರ ಡ್ಯಾಂ, ಏವುರು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕುರುಹು, ಸುರಪುರ ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ, ಸುರಪುರ ಟೈಲರ್ ಮಂಜಿಲ್, ಮುದುನೂರು ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಸುರುಪುರ ಸ್ತಂಭ, ಸುರಪುರ ಅರಮನೆ, ಶಹಾಪುರ ಹೊಸಕೆರೆ, ವಿಭೂತಿಹಾಳ, ಮಲಗಿದ್ದ ಬುದ್ದ ಶಹಾಪುರ, ವನದುರ್ಗ ಕೋಟೆ, ಶಹಾಪುರ ಬೆಟ್ಟ, ಯಾದಗಿರಿ ಕೋಟೆ, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಶಿರಿವಾಳ ದೇವಾಲಯ, ಯಾದಗಿರಿಯ ಕಂದಕೂರು ಕೊಂಡಮ್ಮ ಬೆಟ್ಟ, ತಿಂತಿಣಿ ಮೌನೇಶ್ವರ, ಶಹಾಪುರ ಭೀಮರಾಯ ಗುಡಿ, ಗೋಗಿಯ ಚಾಂದಾ ಹುಸೇನಿ, ಯಾದಗಿರಿಯ ಯಾಕೂಬ್ ಸಾಬ್, ಮೈಲಾಪುರದ ಮಲ್ಲಯ್ಯ, ಕಾಳಬೆಳಗುಂದಿಯ ಬನದೇಶ್ವರ, ಅಬ್ಬೆತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವರಾಧ್ಯ, ಡಿಗ್ಗಿ ಶಹಾಪುರ ಸಂಗಮನಾಥ ಮುಂತಾದ ದೇವಾಲಯಗಳ ಉತ್ಸವ ಮತ್ತು ಜಾತ್ರೆಗಳು ಅದ್ದೂರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂಲಕವಾಗಿಯು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸೊಬಗು ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

೨.೧೦.೩.೨ ಗುರುಮಿಠಕಲ್‌ನ ಕೋಟೆ: ಗುರುಮಿಠಕಲ್ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರವಾದ ಈ ಕೋಟೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಳ ಇದು. ಯಾದಗಿರಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಪಟ್ಟಣ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಗುರುಮಿಠಕಲ್ ದೇಶಮುಖ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತದ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಇತಿಹಾಸದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಗೋಡೆಗಳು ಗಡಸು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಬಹುತೇಕ ಅವು ನಶಿಸಿಹೋಗಿವೆ. ಆದರೆ ಇದರ ಇತಿಹಾಸ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ.

೨.೧೦.೩.೩ ಗುರುಮಿಠಕಲ್ ಖಾಸಾಮಠ: ಇದು ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದ ಮಠ. ಗುರುಮಿಠಕಲ್ ಯಾದಗಿರಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು ೪೦.ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಂತವೀರ ಖಾಸಾಮಠ(ವಿರಕ್ತಮಠ) ಯಾದಗಿರಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಂಪರೆಗೆ ಶಾಂತವೀರ ಖಾಸಾಮಠ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ೧೫೦ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಳೆಯದಾದ ಕಟ್ಟಡವಿದೆ. ಇಂದು ಮಠ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

೨.೧೦.೩.೪ ಹನುಮಂತ ದೇವಾಲಯ: ಯಾದಗಿರಿ ಪ್ರದೇಶದ ಈ ದೇವಾಲಯವು ಯಾದಗಿರಿಗೆ ಗತಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದೆ. ಹಾಗೇ ನಾಗೇಶ್ವರ, ಈಶ್ವರ, ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ನಬೀಸಾಬ್ ಮತ್ವಾಗಲ-ಹುಸೇನ ಸಾಬ್ ದರ್ಗಾ ಮುಂತಾದ ಮತ್ತು ಮಸೀದ್‌ಗಳು ಯಾದಗಿರಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಲಹರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇವುಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವಿರುವುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

೨.೧೦.೩.೫ ಧಬ್-ಧಬಿ: ಗುರುಮಿಠಕಲ್ ನಿಂದ ಸುಮಾರು ೪ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರವಿರುವ ಈ ಜಲಪಾತ ಸುಮಾರು ೪೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೈದುಂಬಿ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗಡೆ ಹರಿಯುವ ನೀರಿನ ನೋಟ ನೋಡುಗರಿಗೆ ಮೈರೋಮಾಂಚನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

೨.೧೦.೩.೬ ಮೈಲಾಪುರ ಮಲ್ಲಯ್ಯ: ಇದು ಯಾದಗಿರಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು ೧೭.ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಮೈಲಾಪುರ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನ ಮೈಲಾಪುರ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ಸಂಕ್ರಾತಿ ಮತ್ತು ದೀಪಾವಳಿಗೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಭಕ್ತರು ರಾಜ್ಯ-ಹೊರ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಆಗಮಿಸಿ ವಿವಿಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಹರಕೆಗಳನ್ನು ಬೇಡುವುದು ಮತ್ತು ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ದೇವರನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಜಾತ್ರೆ ಎಂದು ಖ್ಯಾತಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೇ ಇಲ್ಲಿನ ಹೊನ್ನಾಕೆರೆಯು ಮೈಲಾಪುರ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಕೆರೆ ಎಂತಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿರುವ ಪವಿತ್ರ ಕೆರೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಜನಪದರ ನಂಬಿಕೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಜಾತ್ರೆಯ ದಿನದಂದು ವಿಶೇಷ ಆಕರ್ಷಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತರು ಈ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದರೆ ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟ ಸುಖಃಗಳು, ಮಾಡಿರುವ ಪಾಪಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ.

೨.೧೦.೩.೭ ಬಳಿಚಕ್ರ ಸಿದ್ದಯ್ಯನ ಬೆಟ್ಟ: ಯಾದಗಿರಿಯಿಂದ ೨೦ ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ರೇಖಾ ಚಿತ್ರಗಳು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ, ಬರಹಗಳು ತಿಳಿಯದ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆದಿ ಮಾನವನು ರಚಿಸಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ನಿಖರವಾಗಿ ಇವುಗಳ ಕಾಲ, ಸಮಯ, ಸಂದರ್ಭಗಳು ಯಾರು ರಚಿಸಿದರು ಎಂಬ ಬಹು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ರೇಖಾ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಂಕೆ, ಹಸು, ಮಾನವ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರಹ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಇತಿಹಾಸ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಆಗಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಇವುಗಳು ಆದಿ ಮಾನವರು ಪರಸ್ಪರ ಸಂವಹನವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕಿದೆ. ಆದರೂ ಇದೊಂದು ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತಾಣ.

೨.೧೦.೩.೮ ಯಾದಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟ: ಇದು ಯಾದಗಿರಿ ಹೃದಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸುತ್ತಿನ ಕೋಟೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಂತರದ ರಾಜ್ಯ ಮನೆತನಗಳು ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇನ್ನಷ್ಟೂ ಜೀರ್ಣೋದ್ದಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಯಾದಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟ ೯೦೦ ಅಡಿ ಇದ್ದು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಅತೀ ಎತ್ತರದ ಏಕೈಕ ಬೆಟ್ಟವಾಗಿದೆ. ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವುಳ್ಳ ಭುವನೇಶ್ವರಿ ದೇವಿ ಮಂದಿರವಿದೆ. ದೇವಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಬಸದಿಯ ೨೨, ೨೩, ೨೪ನೆಯ ಜೈನ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಉಬ್ಬು ಮೂರ್ತಿಗಳು ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಭುವನೇಶ್ವರಿ ದೇವಿ ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಯಕ್ಷಿಣಿ ಏಕೆ ಆಗಿರಬಾರದು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಯಕ್ಷಿಣಿಯ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದೇನೆಂದರೆ ಮೂಲತಃ ಯಕ್ಷಿಣಿ ಒಂದು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಗಳ ಆರಾಧನೆ ದೈವವಾಗಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಗ್ರಾಮ ದೇವತೆ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲದರ ಕುರಿತು ನುರಿತ ಸಂಶೋಧಕರ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಇತಿಹಾಸಕಾರರ ಮೂಲಕ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿಸಿ ನಿಖರವಾದ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಏನೇ ಇರಲಿ ಇದೊಂದು ಪವಿತ್ರ ದೇವಾಲಯವಾಗಿ ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲರ ಮನದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ. ಹಾಗೆ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹದ ದೋಣಿ, ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ಕೋಟೆಯ ಸುಸಜ್ಜಿತ ಮುಖ್ಯ ದ್ವಾರ, ವಾಯು ದಿಕ್ಕಿನ ಕೋಟೆಯ ಸುಸಜ್ಜಿತ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು, ದಂಡಗುಂಡ ಬಸವಣ್ಣ ದೇವಾಲಯ, ಬೃಹತ್ ತೋಪಿನ ಬುರುಜು, ಗಣಪತಿ ದೇವಸ್ಥಾನ, ಶ್ರೀರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಹನುಮಾನ ಉಬ್ಬು ಶಿಲ್ಪಾ ಮೂರ್ತಿಗಳು, ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರ ಬಾವಿ, ಶ್ರೀ ರಾಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ರಾಮತೀರ್ಥ ಬಾವಿ, ಜೋಳದ ಹಗೆಯ ಶಿಲಾಬಾವಿ, ಆಹಾರ ಶೇಖರಣೆಯ ಸಂಗ್ರಹ ಶಿಲಾಬಾವಿ, ಅರಮನೆಯ ಅವಶೇಷಗಳು, ಗುಂಡು ಮದ್ದಿನ ಶಿಲಾಬಾವಿ, ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಪಾದಗಳು, ಶ್ರೀ ರಾಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಕಾಳಸರ್ಪನ ಶಿಲಾ ಮೂರ್ತಿ, ಶ್ರೀ ಅಂಜನೇಯ ಮೂರ್ತಿ, ಶ್ರೀ ರಾಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮೂಲ ಶಿವಲಿಂಗ, ಶ್ರೀ

ಆದಿಶೇಷನ ಉತ್ತು, ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮೂರ್ತಿ, ಅಪರೂಪವಾಗಿರುವ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖದ ಶ್ರೀ ಕೋಟೆ ಆಂಜನೇಯ ಮೂರ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಗತಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮರು ನೆನಪು ಮಾಡುತ್ತವೆ.[೨೬]

೨.೧೦.೩.೯ ಜಿನ್ನಪ್ಪನ ಬೆಟ್ಟ: ಇದು ೧೦–೧೧ನೇ ಶತಮಾನದ ಜೈನ ಬಸದಿಯ ಗುಹೆಯಾಗಿದೆ.[೨೭] ಯಾದಗಿರಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು ೩ ಕಿ.ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿರುವ ಇದರಲ್ಲಿ ೪ ಅಡಿಯಷ್ಟು ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವಂತೆ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ(ತೀರ್ಥಂಕರ) ಕಲ್ಲಿನ ಉಬ್ಬು ಶಿಲೆಗಳಿವೆ.

೨.೧೦.೩.೧೦ ಲುಂಬಿನವನ: ಯಾದಗಿರಿ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಉದ್ಯಾನವನ ಸುಮಾರು ೫೦ ಎಕರೆಯಷ್ಟು ಉದ್ದವಿದ್ದು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಸಸಿಗಳು, ಹೂ ಗಿಡಗಳು, ಕೆರೆಯ ನೀರು, ಮೀನುಗಳು ನೋಡುಗರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಆನಂದ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಮಕ್ಕಳ ಆಟದ ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳು, ನಡೆದಾಡುವ ಅಲಂಕಾರಿಕ ಸಸಿಗಳ ಮಧ್ಯ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಬೀದಿಗಳು ಕಣ್ಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ವಿರಾಮಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಆಸನಗಳಿರುವುದರಿಂದ ನೋಡಲು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

೨.೧೦.೩.೧೧ ಚಿಂತನಹಳ್ಳಿ ಗವಿ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ: ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದ್ದು ಗುಡ್ಡಗಳ ನಡುವೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ. ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವಿದೆ. ದೇವಾಲಯ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯದ ಮೇಲಿನ ಭಾಗದಿಂದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ನೀರು ಸದಾ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಹೋದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಭರತ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ಅದ್ದೂರಿಯಾಗಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಭಕ್ತರು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

೨.೧೦.೩.೧೨ ಕಂದಕೂರು ಮಸ್ಸೆಮ್ಮ ದೇವಾಲಯ: ಯಾದಗಿರಿಯಿಂದ ೨೨ ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗ್ರಾಮದ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಸ್ಸೆಮ್ಮ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ವಿಶೇಷತೆ ನಾಗರ ಪಂಚಮಿಯ ದಿನದಂದು ಸಹಸ್ರಾರು ಭಕ್ತರು ಭಯವಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಹಾವು ಮತ್ತು ಚೇಳುಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಆಟ ಆಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿಗೂ ಈ ಆಟವಿದೆ. ವಿಶೇಷತೆ ಏನೆಂದರೆ ಅಂದು ಹಾವು ಮತ್ತು ಚೇಳುಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಡಿದುಕೊಂಡರೂ ಯಾರಿಗೂ ಕಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಿಷಕಾರುವುದಿಲ್ಲ.

೨.೧೦.೩.೧೩ ಚಂಡರಕಿಯ ಕೋಟೆ: ಇದು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನ ಪ್ರಮುಖ ಪಟ್ಟಣವಾದ ಗುರುಮಿಠಕಲ್‌ನಿಂದ ಐದು ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಕಾಕಲವಾರ ದೇಶಮುಖರ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೋಟೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಊರಿಗೆ ಚಂಡಿಕಾ ಎಂಬ ದೇವತೆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಚಂಡರಕಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೋಟೆಯು ಪ್ರವೇಶ ದ್ವಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕೋಟೆಯ ತಳಪಾಯವು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಮೇಲ್ಭಾಗವು ಗಡಸುಮಣ್ಣಿನಿಂದ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಕೋಟೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಪುಷ್ಕರಣಿಗಳು

ಹಾಗೂ ಬಾವಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇದು ಹನ್ನೆರಡು ಬುರುಜುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕೋಟೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಶಮ್ಮ, ಹನುಮಂತ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ ನಾಗಕನ್ಯೆ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

೨.೧೦.೩.೧೪ ಕಾಕಲವಾರ ಕೋಟೆ: ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನ ಪ್ರಮುಖ ಕೋಟೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶಮುಖ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಾಕಲವಾರ ಕೋಟೆ, ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು. ಈ ಕೋಟೆಗೆ ಸುಮಾರು ಎರಡು ನೂರು ವರ್ಷದ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಹುಡೆಗಳಿವೆ. ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರವಿದೆ. ಒಳಗಡೆ ನಗಾರಿಖಾನ್ ಹಾಗೂ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ಇವೆ. ಆದರೆ ದರ್ಬಾರ ಸಭಾಂಗಣವು ನಶಿಸಿಹೋಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕಾಕಲವಾರ ಕೋಟೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನಾಸಕ್ತರು ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿದಾಗ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಹೊರಬರಬಹುದು. ದೇಶಮುಖರ ಅರಮನೆ ಬಹು ವಿಸ್ತಾರದ ಕಟ್ಟಡವಾಗಿದೆ. ಈ ಮನೆಯ ವಿಶಾಲವಾದ(ಪಡಸಾಲೆಯಂತಿರುವ) ದರ್ಬಾರ ಕೋಣೆಯ ಮೇಲ್ಛಾವಣಿಯ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಕುಸುರಿ ಕೆತ್ತನೆಗೆ ರಾಸಾಯನಿಕ ಮೂಲ ವರ್ಣ ಸಂಯೋಜನೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಎಲೆ, ಹೂ, ಬಳ್ಳಿಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ, ಗಣೇಶನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೇ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿಂದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಬರುವ ಚಿಕ್ಕ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪ್ಪ ದೇಶಮುಖ ಅವರ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ದೇಶಮುಖ ಮನೆತನದ ರಾಜಲಾಂಛನ ಚಿತ್ರ, ಕಿಟಕಿಗಳ, ಮಾಡಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಎಲೆ, ಹೂ, ಬಳ್ಳಿಯ ವಿನ್ಯಾಸ ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳು ಅಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿವೆ.[೨೮] ಈ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿದೆ.

೨.೧೦.೩.೧೫ ಕೋಟಿಗಿರಿ ಕೋಟೆ: ಯಾದಗಿರಿಯ ಅಧೀನದ ಮುಖ್ಯಕೋಟೆಯಾಗಿರುವ ಇದು ಎರಡುನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಇತಿಹಾಸ ಹೊಂದಿದೆ. ಇಂದು ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಶಿಸಿಹೋಗಿದೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ತಾಲೂಕಿನ ಕೋಟೆಗಳಾದ ಗಾಜರಕೋಟೆ, ಮೋಟ್ನಳ್ಳಿ ಕೋಟೆಗಳು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.

೨.೧೦.೩.೧೬ ಮಲಗಿರುವ ಬುದ್ಧ: ಶಹಾಪುರ ನಗರದ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಲಗಿರುವ ಬುದ್ದನ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಹೋಲುವ ಒಂದು ಆಕರ್ಷಕ ಬೆಟ್ಟ ಇದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ 'ಮಲಗಿರುವ ಬುದ್ಧ' ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಅನೇಕ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಭಕ್ತರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

೨.೧೦.೩.೧೭ ಸುರಪುರ ಕೋಟೆ: ಕ್ರಿ.ಶ ೧೬೯೬ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೮೫೭ರವರೆಗೆ ಸುರಪುರದ ನಾಯಕರು ಸುರಪುರ ಕೇಂದ್ರಿಯ ಕಛೇರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ ಕುರಿತು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕೊನೆಯ ರಾಜಾ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕ ತನ್ನ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿದವರು. ಇಲ್ಲಿನ ಎರಡು ಅರಮನೆಗಳಿಂದ ಕೋಟೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಔರಂಗಜೇಬ್, ಫಿಲಿಪ್

ಮೆಡೋಸ್ ಟೇಲರ್‌ರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಕಂಡು ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ 'ಟೇಲರ್ ಮಂಜಿಲ್' ಎಂಬ ಸರ್ಕ್ಯೂಟ್ ಹೌಸ್ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಟೆ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ.

೨.೧೦.೩.೧೮ ನಾರಾಯಣಪುರ ಬಸವಸಾಗರ ಅಣೆಕಟ್ಟು: ೧೯೬೨ರಲ್ಲಿ ಲಾಲ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ನಾರಾಯಣ್‌ಪುರ್ ಅಣೆಕಟ್ಟಿಗೆ ಅಡಿಗಲ್ಲು ಹಾಕಿದರು. ಅದರ ನೀಲಿನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬಾಲಕುಂದ್ರೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದರು. ಇದು ಬಲ ಮತ್ತು ಎಡ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ೧೦೬.೦೦೦ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಅನೇಕ ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ.

೨.೧೦.೩.೧೯ ಛಾಯಾ ಭಗವತಿ ದೇವಾಲಯ: ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗಡಿಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿ ದಡದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದೆ. ಒಂದು ಐತಿಹ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಇದು ಸೂರ್ಯ ದೇವರ ಎರಡನೇ ಪತ್ನಿ ದೇವತೆ ಛಾಯಾ ಭಗವತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ದೇವಾಲಯವು ಬಹು ಪುರಾತನವಾದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಸಮುದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಯಾತ್ರಿಕರು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಛಾಯಾ ಭಗವತಿಯನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ.

೨.೧೦.೩.೨೦ ತಿಂಥಣಿ ಮೌನೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ: ಇದು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕನಿಂದ ಸುಮಾರು ೨೦ ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿನ ತಿಂಥಣಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ದೇವಾಲಯವು ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಬಾಂಧವರನ್ನು ಬೆಸೆಯುವ ಮತ್ತು ಸಹಬಾಳ್ವೆ ನಡೆಸುವ ಒಂದು ಪವಿತ್ರ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದು ೬ನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಹಾರ(ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ) ಮತ್ತು ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯವಾಗಿತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ 'ದಕ್ಷಿಣ ಕಾಶಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಇಂದು ಯಾವುದೇ ಜಾತಿ. ಧರ್ಮ ಎನ್ನದೆ ಇಸ್ಲಾಂ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂಗಳು ಸಮಿಶ್ರಣವಾಗಿ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುವ ಏಕೈಕ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಜಾತ್ರೆ ಅದ್ಧೂರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದೊಂದು ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ.

೨.೧೦.೪ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜಾತ್ರೆ-ಉತ್ಸವಗಳು:

೨.೧೦.೪.೧ ಮೈಲಾಪೂರ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಜಾತ್ರೆ: ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ೧೭ ಕಿ.ಮೀ ಅಂತರದಲ್ಲಿರುವ ಮೈಲಾಪುರ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಎತ್ತರದ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಮೈಲಾರಲಿಂಗ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಗಂಗಿಮಾಳಮ್ಮ, ತುರಂಗಿ ಮಾಳಮ್ಮ, ಹೆಗ್ಗಣ ಪರದಾಣಿಗಳ ಮಂದಿರಗಳಿವೆ. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮಲ್ಲಯ್ಯನೇ ಮುಖ್ಯ ದೈವವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಈತನು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶೂಲ ಖಡ್ಗವಿರುವ ಮೂರ್ತಿ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ. ದೇವಾಲಯ ಬಹು ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಹಳೆಯ ಕಲೆಯನ್ನು

ಹೊಂದಿದೆ. ಮೈಲಾಪುರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ದಿನದಂದು ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಜಾತ್ರೆ ಅದ್ದೂರಿಯಾಗಿ ನೆರವೇರುತ್ತದೆ. ಜಾತ್ರೆಗೆ ರಾಜ್ಯ ಹೊರ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಭಕ್ತರು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜಾತ್ರೆಯ ದಿನ ಹೊನ್ನಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಟ್ಟದ ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಹತ್ತಿರ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ವಿಶೇಷವಾದ ಹಲವು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತ. ವಿವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಮತ್ತು ಗಂಗಿಮಾಳಮ್ಮರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೊನ್ನಕೆರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ನೋಡುಗರಿಗೆ ಮೈರೋಮಾಂಚಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದೇವರನ್ನು ಮೂಲ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರು ಹರಕೆಯ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಹಾಯಿಸುವ ವಾಡಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಈ ಪದ್ಧತಿ ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೂ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ ಮರಿಗಳನ್ನು ಎಸೆಯಲು ವಿಫಲ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜಾತ್ರೆಯ ದಿನದಂದು ಸರಪಳಿ ಹರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸರಪಳಿಯನ್ನು ಅರ್ಚಕನು ಕಲ್ಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಪಳಿಯನ್ನು ಬರಿ ಕೈಯಲ್ಲಿಡಿದು ಆವೇಷಭರಿತನಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅದ್ಭುತ ಕ್ಷಣ ಕಣ್ಣಾರೇ ನೋಡಲು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಭಕ್ತರ ನೂಕುನುಗ್ಗಲು ಸರ್ವೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೊಂದು ತುಪ್ಪ ಸೇದುವ ಬಂಡೆ ಇದೆ. ಈ ಬಂಡೆಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ಬಂದ ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಂದ ತಂದ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಹಗ್ಗದಿಂದ ಎಳೆದು ದೀಪ ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಭಕ್ತರು ಮಲ್ಲಯ್ಯನ ಮೂರ್ತಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ, ಉತ್ತುತ್ತಿ, ಭಂಡಾರ, ಕುರಿ ಉಣ್ಣೆ, ಕಬ್ಬು, ಭತ್ತದ ಬೆಳೆ ಎಸೆದು ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಈಡೇರಿಸುವಂತೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬೇಡಿಕೊಂಡ ಹರಕೆ ಕಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಗೊಂಡರೆ ಮುಂಬರುವ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹರಕೆ ತೀರಿಸುತ್ತ ಮಲ್ಲಯ್ಯನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮೈಲಾಪುರ ಜಾತ್ರೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಾರಿಯಾಗಿ ಅಂದರೆ ದೀಪಾವಳಿ ಮತ್ತು ಸಂಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ಏಕೈಕ ಜಾತ್ರೆಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೇ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಮನೋರಂಜನೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾದಂಥ ಜಾತ್ರೆಯೂ ಆಗಿದೆ.

೨.೧೦.೪.೨ ಕಾಳಬೆಳಗುಂದಿ ಬನದೇಶ್ವರನ ಜಾತ್ರೆ: ಯಾದಗಿರಿಯಿಂದ ೩೦ ಕಿ.ಮೀ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಕಾಳಬೆಳಗುಂದಿ ಗ್ರಾಮ ಬರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮವು ಬಹು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಉಗಮವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಮಾಹಿತಿ ಇತಿಹಾಸ ಪುಟಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬನದಯ್ಯ, ಬನದೇಶ್ವರ, ಉತ್ತುನಯ್ಯ, ರಾಚಯ್ಯ, ವೀರಭದ್ರ, ಶರಬಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಶ್ರೀ ಬನದೇಶ್ವರನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈತ ವೀರಭದ್ರನ ಅವತಾರವೆಂದು ಹಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಬನದೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯವು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿದೆ. ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ದ್ವಾರ, ವಿಶಾಲವಾದ ಅಂಗಳ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರನ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ. ಮೂರ್ತಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸರ್ಪದ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಬಲಗಡೆ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣ ಗಧದಾರಿ ವೀರಭದ್ರನ ಚಿಕ್ಕ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ. ತ್ರಿಶೂಲ ಧಾರಿಣಿ ದೇವಿಯ ಚಿಕ್ಕ ಮೂರ್ತಿ ಇದ್ದು ನೋಡುಗರಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ರಚನೆ ಬಹು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಕಾಳಬೆಳಗುಂದಿ ಗ್ರಾಮದ ಈ ಜಾತ್ರೆ ಛಟ್ಟಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ಐದು ದಿನಕ್ಕೆ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜಾತ್ರೆಯ ದಿನದಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ, ಬಿಲ್ವಾರ್ಚನೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನ ಬೆಳಗಿನ ಐದು ಗಂಟೆಗೆ ರಥೋತ್ಸವ ಬಹು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನೆರವೇರುತ್ತದೆ. ವೀರಭದ್ರ ದೇವರ ಪೋಶಾಕು ಧರಿಸಿದ ಪುರವಂತರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗ, ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭಾವಾವೇಶದಿಂದ ಆಹಾರೆ... ವೀರ.... ವೀರಭದ್ರ.... ಎಂದು ವಡಪುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅಂಗಾಂಗಳಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಚುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಜನರು ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಹಬ್ಬದಂದು ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಲ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಕ್ತರ ಹರ್ಷ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಗೆ ಕೊನೆಯೆಂಬುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಜಾತ್ರೆಗಳಿಗೆ ನಾಡಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಹೊರ ರಾಜ್ಯದ ಭಕ್ತರು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು ಆಗಿದೆ.

೨.೧೦.೪.೩ ಹಜರತ್ ಸಯ್ಯದ್ ಶಾ ಶೇಕ್ ಯಾಕುಬ ಖಾದ್ರಿ ರಹಿಮಾದ ಉಲ್ ಅಲಾಯಿ: ಯಾದಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸೂಫಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾಕುಬ್ ಸಾಬ್ ಒಬ್ಬರು. ಹಜರತ್ ಸಯ್ಯದ್ ಶಾ ಶೇಖ್ ಯಾಕುಬ ಖಾದ್ರಿ ರಹಿಮಾದ ಉಲ್ ಅಲಾಯಿ.[೨೯] ಇವರ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ಆಗಿದೆ. ಖಾದ್ರಿ ಮನೆತನದ ಮಹಮ್ಮದ್ ಕಾಕು ಮತ್ತು ಚಿಸ್ತಿ ಮನೆತನದ ಬೀಬಿ ನಿಜಮ್ ಕಾಕು ಉದರದಲ್ಲಿ ಹಿಜರಿ ಶಕೆ ೮೦೦ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಶರೀಫ್ ಖಾದ್ರಿ, ಬೀಬಿ ಮಾಹುದ್ದಿನ್ ಜಾ ಎಂಬ ಸಹೋದರ ಸಹೋದರಿಯರೊಳಗೊಂಡು ಚಿಕ್ಕದಾದ ಕುಟುಂಬ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಇವರು ಮೂಲತಃ ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾದ ಬುಕಾರಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸುಮಾರು ೧೪ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚ ಪರ್ಯಾಟನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಯಾದಗಿರಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಯಾಕುಬ್ ಸಾಬ್‌ರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಒಲವು ಅತಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸದಾ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಆರಾಧನೆ, ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜನರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಲರಾ, ಪ್ಲೇಗ್ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಕಾಯಿಲೆಗಳನ್ನು ಗುಣಮುಖ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಇವರ ಈ ರೀತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾದ ಅನೇಕರು ದಿನೇ ದಿನೇ ಭಕ್ತರಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರೇಮ, ಶಾಂತಿ,

ಗೌರವ, ಕಾಳಜಿ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅರಿತು ಅಂದಿನ ಅರಸ ಯಾದಗಿರಿಯ ಮಹಮ್ಮದ ಬೀನ್ ಕಾಸಿಂ, ಬಹುಮನಿ ಅರಸನಾದ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಗಳು ಇವರ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಅರಸಿ ಬಂದರು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಇವರನ್ನು ರಾಜಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ರಾಜಗುರು, ಜಗದ್ಗುರು ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅರಸ ಪರಂಪರೆ ಇವರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಶಫಿಯುದ್ದಿನ್, ಬಾಹುದ್ದಿನ್ ಶೇಖ್ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.[೩೦]

ಜನಪದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಯಾಕುಬ್ ಸಾಬ್‌ರ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಮರರಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡವರು. ಇವರು ಜೀವಂತವಿರುವಾಗಲೇ ಅರಸರು ಇವರ ದರಗಾಕ್ಕೆ ಗುಂಬಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರಂತೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ನಿತ್ಯ ದುಡಿದ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದಾಗ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ಸಾಲು ಸಾಲು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದದನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಕಾರ್ಮಿಕರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಸ್ಮಯವಾಗುತ್ತಿತಂತೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಹುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ನಾಣ್ಯ ಮತ್ತು ಕೆಲವರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ನಾಣ್ಯಗಳು ಸಿಗುತ್ತಿತಂತೆ. ಕಾರಣ ಕೇಳಿದಾಗ ಯಾರು ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ನಾಣ್ಯಗಳು, ಕಡಿಮೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ನಾಣ್ಯಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಅಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ಅದು ಸತ್ಯವು ಆಗಿತ್ತು ಯಾರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ನ್ಯಾಯ ಸಿಗುತಿತ್ತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಇವರನ್ನು ಪವಾಡ ಪುರುಷ, ದೈವ ಸಂಭೋದಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಕಂಡರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವರನ್ನು ಹಿರಿಯರು ದೈವಪುರುಷ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿದರು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಇಹಲೋಕ ತ್ಯಜಿಸಿದ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಇವರ ಭಕ್ತ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಉರುಸ್ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಉರುಸ್ ಬಹು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಊರಿನ ಮಹಿಬೂಬ್ ಸುಬಾನಿ ದರಗಾದಿಂದ ಗಂಧದ ಮೆರವಣಿಗೆ, ಎರಡನೆಯ ದಿನದ ಚಿರಾಕ ಉರುಸ್, ಮೂರನೆಯ ದಿನ ಜಲ್ಸಾ ಪಯಿಜಾನ್ ಜವುಲಿಯಾ ಅಲ್ಲಹ-ಜಿಯಾರತ್ ಕೇ ಪಾತಿಯಾ ಕುರಾನ್ ಓದುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವುದು ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಜರುಗುತ್ತವೆ. ಜಿಯಾರತ್ ದಿನ ದಂದು ಭಕ್ತರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೇರುವುದು ಹಾಗೂ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಜಾತ್ರೆ ಅದ್ದೂರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಜಾತ್ರೆ ಬಹು ಪುರಾತನವಾಗಿದ್ದು ಈ ಭಾಗದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಮತ್ತು ಬಹು ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಅನೇಕ ಬಂಜೆ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರುಣಿಸು ಎಂಬುದಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಗಂಡು ಸಂತಾನ ಬೇಕು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರೆ, ಅವರಿಗೆ ಗಂಡು ಸಂತಾನ ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆಯೋ, ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿರಿಸಿದ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಲು ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ

ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ! ಇಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿಗೂ ಜನಪದರು ಇದನ್ನು ನಂಬುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ದರಗದ ಒಳಗಡೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ. ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಭಕ್ತರು ಪೂಜೆ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಸಂತರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ.

೨.೧೦.೪.೪ ಅಬ್ಬೆತುಮಕುರು ವಿಶ್ವರಾಧ್ಯರ ಜಾತ್ರೆ: ಯಾದಗಿರಿಯಿಂದ ೧೦ ಕಿ.ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿದೆ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವರಾಧ್ಯರ ದೊಡ್ಡ ಮಠವಿದೆ. ವಿಶ್ವರಾಧ್ಯರು ಶ್ರೀ ಚನ್ನಯ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ನೀಲಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ೧೮೮೦ ವಿಕ್ರಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಚೈತ್ರ ಶುಭ ತದಿಗೆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಶುಭ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಬುರಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜೇವರ್ಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕುಗ್ರಾಮವಾದ ಗಂವ್ಹಾರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ರಾಚೋಟಿ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಕಾಲನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಪವಾಡ ಪುರುಷರೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.[೩೧] ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ ಜನಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂದು ಸುಕ್ಷೇತ್ರ ಅಬ್ಬೆತುಮಕುರುನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಶಿವಾನುಭವ ಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಡಾ. ಗಂಗಾಧರ ಶಿವಾಚಾರ್ಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರವಚನಕಾರರು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಶಿವರಾತ್ರಿ ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ಐದನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆ ಅದ್ದೂರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಯಂಕಾಲ ರಥೋತ್ಸವ, ನಂತರ ಧರ್ಮ ಸಭೆ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಸಾಧಕರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ವಿಶೇಷವಾದ ರಸಮಂಜರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಜಾತ್ರೆಗೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಭಕ್ತರು ಆಗಮಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಒಂದು ಭಾಗ್ಯ. ಹಾಗಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಆಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ತುಂಬುವ ಇಂತಹ ಜಾತ್ರೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಯಾದಗಿರಿ ತನ್ನದೇಯಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ: ಈ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರ ಜೀವನಮಟ್ಟ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಸುಧಾರಣೆಗೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಮೋಸ, ವಂಚನೆ, ದರೋಡೆ, ಅನೈತಿಕತೆ ಮುಂತಾದ ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಬೇಕಿದೆ. ಜನರು ಸಹಾಯ, ಸಹಕಾರ, ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಬಾಳಲು ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಘ–ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹುಟ್ಟಬೇಕಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ,

ಜೀವನಮಟ್ಟ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಇತರೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಮುಖ, ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಜನರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಖಾತ್ರಿ ಪಡಿಸುವಂತಹ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಹಾಗೂ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿರುವ ವಿಶೇಷ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಧಿ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಬಹುದಾದಂತಹ ಇತರೆ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮುಂಬರುವ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಇತರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಹೋಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸಬೇಕು. ಯಾದಗಿರಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸರಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಹಾಯವಾಗಿ ನಿಂತು ಯಾದಗಿರಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವರದಿ, ೨೦೧೪, ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್, ಯಾದಗಿರಿ, ಪು.೧೮
೨. ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ರಾಮ ಚರಿತ್ರೆ ಕೋಶ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಪುಟ, ಪು.xxxvii
೩. ಯಾದಗಿರಿ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ೨೦೧೫, ರಮೇಶ್ ನಾಯಕ, ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂದ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಪು.೪೬
೪. ಗುರುಮಠದ ಸಿರಿ, ಪು.೫೧
೫. ಅದೇ ಪು.೫೨
೬. ಜಿಲಾನಿ ಎನ್.ಎ. ಕಮಿಷನರ್ (ಸಂ), ಕರ್ನಾಟಕ ಟೂರಿಸಂ ಗ್ಯಾಜಿಟೆರ್ ವಾಲ್ಯೂಂ ಫಾರ್ ಗುಲ್ಬರ್ಗ ರೀಜನ್, ಕರ್ನಾಟಕ ಟೂರಿಸಂ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು, ಪು.೩೮
೭. ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವರದಿ, ೨೦೧೪, ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್, ಯಾದಗಿರಿ, ಪು.೧೮
೮. ಯಾದಗಿರಿ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಪು.೬೦
೯. ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಗಳು, ಪು.೯
೧೦. ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈಪಿಡಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಇಲಾಖೆ, ಪು.೧೮
೧೧. ಅದೇ ಪು.೨೧
೧೨. ಅದೇ ಪು.೨೩
೧೩. ಅದೇ ಪು.೩೪
೧೪. ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವರದಿ, ಪು.೨೪

೧೫. ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈಪಿಡಿ, ಪು.೧೪೭
೧೬. ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವರದಿ, ಪು.೨೧
೧೭. ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈಪಿಡಿ, ಪು.೧೩೫-೧೩೬
೧೮. ಅದೇ ಪು.೧೩೩
೧೯. ಅದೇ ಪು.೧೩೮
೨೦. ಯಾದಗಿರಿ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಪು.೯೪
೨೧. ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈಪಿಡಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಇಲಾಖೆ, ಪು.೫೮೯
೨೨. ಅದೇ ಪು.೩೮೭
೨೩. ಯಾದಗಿರಿ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಪುಟ.೨೨೮
೨೪. ಗಿರಿನಾಡು, ಪು.೧೬
೨೫. ಯಾದಗಿರಿ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಪು.೨೫೨-೨೫೩
೨೬. ಗಿರಿನಾಡು, ಪು.೯-೧೦
೨೭. ಜಿಲಾನಿ ಎನ್.ಎ. ಕಮಿಷನರ್ (ಸಂ), ಕರ್ನಾಟಕ ಟೂರಿಸಂ ಗ್ಯಾಜಿಟೆರ್ ವಾಲ್ಯೂಂ ಫಾರ್ ಗುಲ್ಬರ್ಗ ರೀಜನ್, ಕರ್ನಾಟಕ ಟೂರಿಸಂ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು. ಪುಟ.೩೮
೨೮. ಗಿರಿನಾಡು, ಪು.೧೧-೧೨
೨೯. ಜಿಲಾನಿ ಎನ್.ಎ. ಕಮಿಷನರ್ (ಸಂ), ಕರ್ನಾಟಕ ಟೂರಿಸಂ ಗ್ಯಾಜಿಟೆರ್ ವಾಲ್ಯೂಂ ಫಾರ್ ಗುಲ್ಬರ್ಗ ರೀಜನ್, ಕರ್ನಾಟಕ ಟೂರಿಸಂ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು. ಪುಟ.೩೮
೩೦. ಗಿರಿನಾಡು, ಪು.೮೦-೮೧
೩೧. ಅದೇ ಪು.೧೪೩

ಅಧ್ಯಾಯ : ಮೂರು

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

೩.೧ ಮಗು ಎಂಬುದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆ
೩.೨ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಥಾನಮಾನ
೩.೩ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ
೩.೪ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುವುದು ಎಲ್ಲಿಂದ
೩.೫ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ಅನಾಥರೇ
೩.೬ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವರ್ಗೀಕರಣ
೩.೭ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣಗಳು
೩.೮ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಜೀವಿಸುವ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಆಧಾರಿತ ಸ್ಥಳಗಳು
೩.೯ ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವರೂಪ

ಅಧ್ಯಾಯ : ಮೂರು

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಓರ್ವ ಸಮಾಜ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಹತ್ತು ವರ್ಷದ ಬೀದಿ ಮಗುವಿಗೆ ನಿನ್ನ ಗುರಿ ಏನು ಅಂಥ ಕೇಳಿದರೆ, ಆ ಮಗು ನನ್ನ ಕನಸ್ಸು ಏನು ಇಲ್ಲ, ಒಂದು ಹೊತ್ತಿನ ಊಟ ಸಾಕು ಅಷ್ಟೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಆ ಬೀದಿ ಬದುಕು ಎಷ್ಟೊಂದು ದುಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[೧] ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವರನ್ನು ಮೂರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಮೊದಲಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಉದಾಸೀನತೆಯಿಂದ (ಇಗ್ನೋರ್)ಕಾಣುವುದು, ಹಾಗೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹೊಸ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು.(ರಿಹ್ಯಾಬಿಲಿಟೇಶನ್) ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಪುನಃ ಮನೆಗೆ ವಾಪಸಾತಿ ಮಾಡುವುದು(ಹೋಮ್ ಪ್ಲೇಸ್‌ಮೆಂಟ್). ಎರಡನೆಯ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಸುರಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಮೊದಲನೆಯ ಮಾರ್ಗ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಅದು ಬೀದಿ ಮಗುವಿನ ಇಡಿ ಜೀವನವನ್ನೇ ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತಂದು ನಿಲ್ಲುಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡದೆ ಉಳಿದ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಲೇಸು. ಯುನೈಟೆಡ್ ಕಿಂಗ್ಡಮ್ ಸಂಬಂಧಿತ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆಧಾರಿತ ಕನ್ಸೋರ್ಟಿಯಂನ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್‌ನ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ನಗರ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ೧೦೦ ದಶಲಕ್ಷ ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಯೂನಿಸೆಫ್ ಅಂದಾಜಿಸಿದೆ. ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ೦–೧೮ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೀದಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಚೀನಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೨ರಷ್ಟಿದ್ದರೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಎರಡರಷ್ಟು ಇದೆ(೨/೩). ಎಂದು ವರದಿಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದದ್ದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆಂದರೆ ಅಪರಾಧ, ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾನಸಿಕ ವಿಷಯಗಳಾಗಿವೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಿಂಸೆ, ಸ್ವ-ತೊಂದರೆ ಮತ್ತು ಕಡೆಗಾಣಿಸುವಿಕೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ರೀತಿಯ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಎಸಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಇವರು ಈ ಎಲ್ಲ ತಪ್ಪುಗಳಿಂದ ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೊರಬರಬಹುದೆಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಕೇವಲ ಚರ್ಚೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸದೆ, ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದೆಡೆ ಯೋಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಆರೋಗ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕುರಿತು ತಿರುಚಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯದೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕೂಲಂಕಷ ಅವಲೋಕನ ಸೇವೆ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದದ ಅಮೆರಿಕಾ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ 'ಬಡತನವು ನಿರಾಶ್ರಯದ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಅಧಿಕಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ನಗರ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿವಾಸಿಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಡ ಜನತೆಗಿಂತ ಶೋಚನಿಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.' ಎಂದಿದೆ. ಅಮೆರಿಕಾದ ಈ ವರದಿಯಂತೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಸುಮಾರು ೧೦೦ ದಶಲಕ್ಷ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಪೋಷಕರು ಇಲ್ಲವೇ ಸಂಬಂಧಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಇವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಡತನದ ಕಾರಣ ಅನಾಥಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ತಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಅನಾಥಾಶ್ರಮಗಳು ತುಂಬಾ ಖರ್ಚುದಾಯಕವಾಗಿದ್ದು, ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಂಟಕವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಅವರ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಹಣಕಾಸಿನ ಬೆಂಬಲಗಳು ದೊರಕುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅನಾಥಾಶ್ರಮಗಳು ಅಧಿಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆಯೆಂದು ಆತಂಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದೆ.

ಈ ಆಶ್ರಯ ರಹಿತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಬಹುತೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವರ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿರುವವರ ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಭದ್ರತೆಗಾಗಿ, ಸೇವೆಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇವರಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಾದ ವಸತಿ, ಆಹಾರ, ನೀರು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಇವರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಅಂದರೆ ಸರಕಾರ, ಸರಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆ, ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಪೂರೈಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಲವು ದತ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಂಥ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಸರಕಾರಿ ವಿಭಾಗಗಳಿಂತಲೂ ಲಾಭ(ಲಾಭ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ) ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಿರಾಶ್ರಿತ ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಕೇವಲ ಆಹಾರ, ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೀಡದೆ ಯುವಕರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕಾಳಜಿವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿಯನ್ನು

ನೀಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಮಂತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿರಾಶ್ರಿತ ಯುವಕರಿಗೆ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಜಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಸೂಕ್ತ ಉದ್ಯೋಗ ದೊರಕುವವರೆಗೂ ಈ ಪ್ರಾಯೋಜಕತ್ವದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಇರುವ ತೊಡಕುಗಳ ನಿವಾರಣೆಯು ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಇವರ ಅಕ್ರಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯಾದ ಅಪರಾಧ, ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮತ್ತು ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದಾಗಿದೆ.

೩.೧ ಮಗು ಎಂಬುದರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ: ಈ ವಯೋಮಿತಿಗಳು ದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ, ಒಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಗುರ ಮತ್ತು ಜಟಿಲವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಹಗುರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ವಯೋಮಿತಿ ಹನ್ನೆರಡು, ಜಟಿಲವಾದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹದಿನೆಂಟರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳೆಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳೂ 'ಮಗು'ವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಕನಿಷ್ಠ ೧೫ ವರ್ಷ ಎಂದು ನಿಗದಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. 'ಮಗು' ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಕಾನೂನಾತ್ಮಕ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾಯಿದೆ, ಕಾನೂನು ನಿಯಮಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಮಗು ಎನ್ನುವುದರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯು ಅದರ ಉದ್ದೇಶದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಈ ರೀತಿಯ ಕೆಲವು ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

ಭಾರತೀಯ ದಂಡ ಸಂಹಿತೆ, (೧೮೬೦)ರನ್ವಯ: 'ಏಳು ವರ್ಷ ದಾಟಿ, ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಮಗುವು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವು ಅಪರಾಧವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅವರಿಗೆ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ಸರಿಯೋ, ತಪ್ಪೋ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಅದರ ನಂತರದ ಪರಿಣಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಮಾನಸಿಕ ಪರಿಪಕ್ವತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ.

ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ೨ ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ ೧೯೯೦ರಂದು ಪರಿಚ್ಛೇದ ೪೯ರಂತೆ ಭಾಗ ೧ರ ಪರಿಚ್ಛೇದ ೧೮ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲರನ್ನು 'ಮಗು' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ವಯಸ್ಕರೆಂದು ಗುರುತಿಸಲು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸನ್ನು ನಿಗದಿ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ೧೮ ವರ್ಷ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಬೇಕು.[೨]

ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹ ವಿರೋಧಿ ಕಾಯಿದೆ (೧೯೨೯)ರಂತೆ: 'ಮಗು ಎಂದರೆ, ಗಂಡಾದರೆ, ೨೧ ವರ್ಷ ಮೀರದೆ ಇರುವವನು, ಹೆಣ್ಣಾದರೆ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿಯಾಗದವಳು' ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಲಾಗಿದೆ.

ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಕಾಯಿದೆಗಳಂತೆ, ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಕಾಯಿದೆ, ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿ ಅಪ್ರೆಂಟೀಸ್ ಕಾಯ್ದೆ, ೧೯೫೧ರ ಕಾಯಿದೆಗಳಂತೆ: ಮಗುವಿನ ವಯಸ್ಸು ೧೪ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅವರಿಗೆ ದುಡಿಯುವ ಅರ್ಹತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರ ಕಾಯಿದೆ(ನಿಷೇಧ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧತೆ) ೧೯೮೬ರಂತೆ: ಈ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಎಂದು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದೆ.

ಕೇಂದ್ರೀಯ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಯಿದೆ, ೧೯೬೦ ಮತ್ತು ಬಾಲನ್ಯಾಯ ಕಾಯಿದೆಯ ಪ್ರಕಾರ: ೧೯೮೬ರಲ್ಲಿ ಬಾಲಕರು ಎಂದರೆ ೧೬ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಸಣ್ಣವರಾಗಿದ್ದರೆ. ಬಾಲಕಿಯರು ೧೮ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಸಣ್ಣವರಾದರೆ, ಅವರನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಎಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇದು ಅವರ ದೈಹಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರಿಯೂ ಹೌದು. ಇದು ಅವರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕೂ ಬೆಲೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

೩.೧.೧ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆ

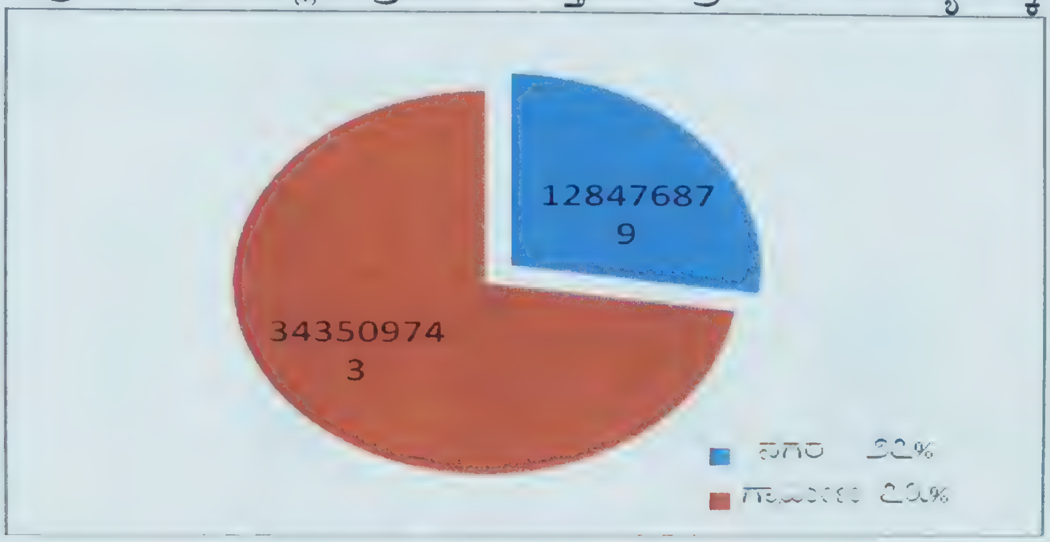
ಕೋಷ್ಟಕ ೩.೧ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳ ರಾಜ್ಯವಾರು ಮತ್ತು ಶೇಕಡವಾರು ವಿವರ

ಕ್ರ.ಸಂ	ರಾಜ್ಯಗಳು	ಶೇಕಡವಾರು	ಕ್ರ.ಸಂ	ರಾಜ್ಯಗಳು	ಶೇಕಡವಾರು
೧	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ	೧೯.೨೭	೧೯	ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ್	೧.೧೨
೨	ಬಿಹಾರ	೧೦.೫೫	೨೦	ಉತ್ತರ್‌ಖಂಡ್	೦.೮೬
೩	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ	೮.೧೫	೨೧	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	೦.೪೯
೪	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ್	೬.೮೧	೨೨	ಮೇಘಾಲಯ	೦.೩೧
೫	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ	೬.೪೬	೨೩	ತ್ರಿಪುರಾ	೦.೨೮
೬	ರಾಜಸ್ಥಾನ	೬.೩೩	೨೪	ಮಣಿಪುರ	೦.೨೧
೭	ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ	೬.೦೧	೨೫	ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್	೦.೧೮
೮	ಗುಜರಾತ್	೪.೭೧	೨೬	ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	೦.೧೩
೯	ತಮಿಳುನಾಡು	೪.೬೬	೨೭	ಮಿಜೋರಾಂ	೦.೦೯
೧೦	ಕರ್ನಾಟಕ	೪.೩೯	೨೮	ಗೋವಾ	೦.೦೯
೧೧	ಓಡಿಸಾ	೩.೨೫	೨೯	ಪುದುಚೇರಿ	೦.೦೮
೧೨	ಝಾರ್ಖಂಡ್	೩.೦೯	೩೦	ಚಂಡಿಗಡ್	೦.೦೭
೧೩	ಆಸ್ಸಾಂ	೨.೭೧	೩೧	ಸಿಕ್ಕಿಂ	೦.೦೫
೧೪	ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಡ್	೨.೧೦	೩೨	ದಾದ್ರ ಮತ್ತು ನಗರಹವೇಲಿ	೦.೦೩
೧೫	ಕೇರಳ	೨.೧೦	೩೩	ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಕೋಬಾರ್ ಐಲ್ಯಾಂಡ್	೦.೦೩
೧೬	ಹರಿಯಾಣ	೨.೦೬	೩೪	ದಮಾನ್ ಮತ್ತು ದಿಯು	೦.೦೨
೧೭	ಪಂಜಾಬ್	೧.೯೯	೩೫	ಲಕ್ಷದ್ವೀಪ್	೦.೦೦
೧೮	ದೆಹಲಿ	೧.೨೫			

ಆಧಾರ: ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್ ಅಂತರ್ಜಾಲ ತಾಣ೩.www.ncpcr.gov.in[3]

೨೦೧೧-೦೨ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೪೭,೧೯,೮೬,೬೨೨ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೯.೨೭ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಬಿಹಾರ ಶೇಕಡ ೧೦.೫೫ರಷ್ಟು ಹೊಂದಿ ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಮೂರನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಶೇಕಡ ೮.೧೫ರಷ್ಟು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಶೇಕಡ ೪.೩೯ರಷ್ಟು ಹೊಂದಿ ಹತ್ತನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೪.೩೯ರಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೫೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶೇಕಡ ೪೮ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ರೇಖಾ ಚಿತ್ರ ೩.೧ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ವಿವರ

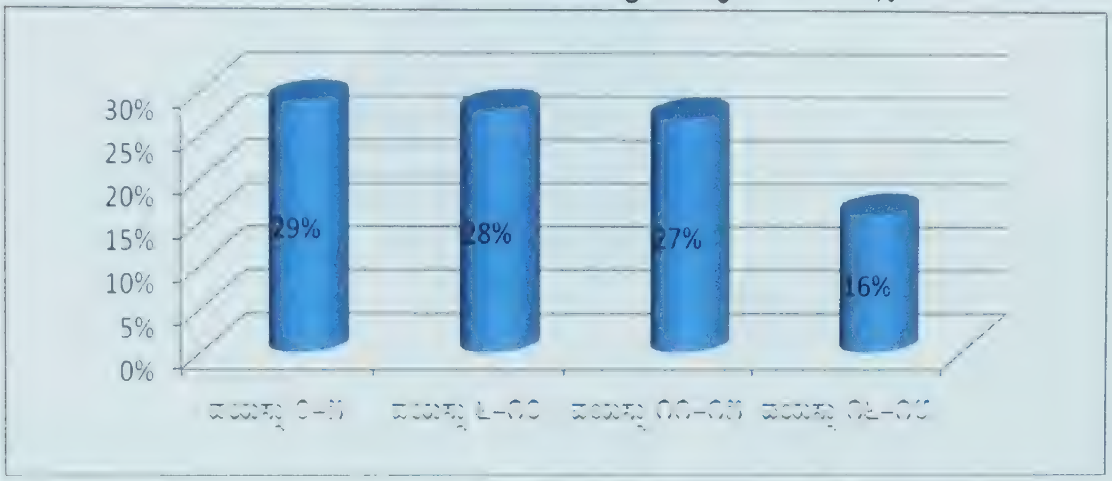
೨೦೧೧-೦೨ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ೪೭,೧೯,೮೬,೬೨೨ರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿದಾಗ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ೩೪,೩೫,೦೯,೭೪೩ರಷ್ಟು ಅಂದರೆ ಶೇಕಡ ೭೩ರಷ್ಟು ಇದ್ದರೆ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ೧೨,೮೪,೭೬,೮೭೯ರಷ್ಟು ಅಂದರೆ ಶೇಕಡ ೨೭ರಷ್ಟಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೩.೨ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಶೇಕಡವಾರು ವಯಸ್ಸಿನ ವಿವರ

ಕ್ರ.ಸಂ	ವಯಸ್ಸು	ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶ	ನಗರ ಪ್ರದೇಶ
೧	೦-೫	೩೦%	೨೮%
೨	೬-೧೦	೨೮%	೨೭%
೩	೧೧-೧೫	೨೭%	೨೮%
೪	೧೬-೧೮	೧೫%	೧೭%

೨೦೧೧-೧೨ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಗರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಒಟ್ಟು ೪೭,೧೯,೮೬,೬೨೨ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಒಟ್ಟು ೩೪,೩೫,೦೯,೭೪೩ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ೦-೫ ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಇರುವ ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು. ೬-೧೦ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು, ೧೧-೧೫ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೨೭ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ೧೬-೧೮ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೧೫ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಅದೇರೀತಿ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಒಟ್ಟು ೧೨,೮೪,೭೬,೮೭೯ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ೦-೫ ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಇರುವ ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು. ೬-೧೦ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೨೭ರಷ್ಟು, ೧೧-೧೫ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ೧೬-೧೮ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೧೭ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಲಂಬಾ ಚಿತ್ರ ೩.೧ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ವಯಸ್ಸುವಾರು ವಿವರ

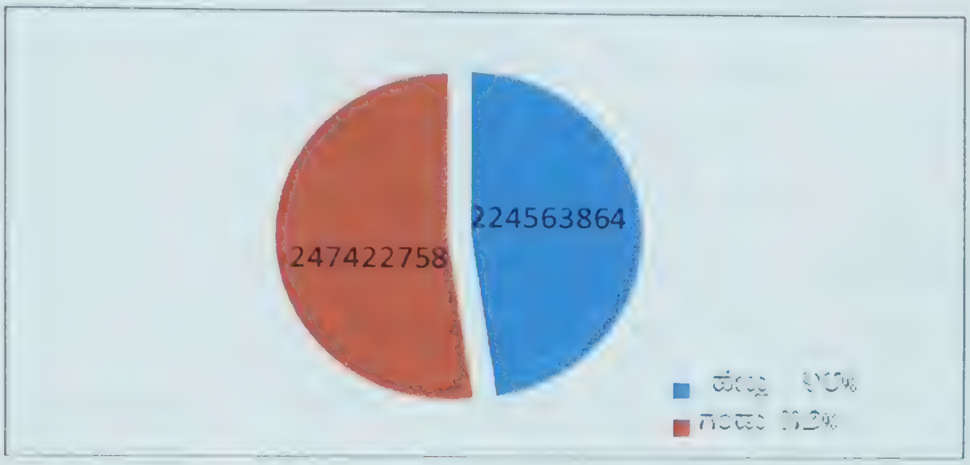
೨೦೧೧-೧೨ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಭಾರತವು ೧೨೧ ಕೋಟಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ವಿಶ್ವದ ಎರಡನೆಯ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೯ರಷ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ೦-೫ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಶೇಕಡ ೨೯ರಷ್ಟು ಇದ್ದು ಮಕ್ಕಳ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಇದ್ದಾರೆ. ೬-೧೦ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಇದ್ದು ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ೧೧-೧೫ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಶೇಕಡ ೨೭ರಷ್ಟು ಇದ್ದು ಮೂರನೆಯ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ೧೬-೧೮ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಇದ್ದು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸ್ಥಾನ ಅಥವಾ ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವುದು ತಿಳಯುತ್ತದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೩.೩ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ವಯಸ್ಸಿನ ಶೇಕಡ ಲಿಂಗವಾರು ವಿವರ

ವಯಸ್ಸು	೦-೫		೬-೧೦		೧೧-೧೫		೧೬-೧೮	
ಲಿಂಗ	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು
ಶೇಕಡವಾರು	೫೨%	೪೮%	೫೨%	೪೮%	೫೨%	೪೮%	೫೩%	೪೭%

೨೦೦೧–೨೦೦೨ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ೦–೫ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೫೨ರಷ್ಟಿದ್ದು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೪೮ರಷ್ಟಿದೆ. ಅದೇರೀತಿ ೬–೧೦ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಶೇಕಡ ೫೨ರಷ್ಟಿದ್ದರೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡ ೪೮ರಷ್ಟಿದೆ. ಅದೇರೀತಿ ೧೧–೧೫ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ೫೨ರಷ್ಟಿದ್ದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೪೮ರಷ್ಟಿದೆ. ಮತ್ತು ೧೬–೧೮ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೫೩ರಷ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೪೭ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೩.೨ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಲಿಂಗವಾರು ವಿವರ:

೨೦೦೧–೦೨ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ ೪೭,೧೯,೮೬,೬೨೨ರಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ೨೪,೭೪,೨೨,೭೫೮ ಅಂದರೆ ಶೇಕಡ ೫೨ರಷ್ಟು ಇದ್ದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ೨೨,೪೫,೬೩,೮೬೪ರಷ್ಟು ಅಂದರೆ ಶೇಕಡ ೪೮ರಷ್ಟು ಇದ್ದಾರೆ. ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ಶೇಕಡ ೪ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೩.೨. ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಥಾನಮಾನ

ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ಜೀವನ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ–ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ, ಸಮಾಜ, ಸರಕಾರ, ಮತ್ತು ಅವರ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲ ಬದುಕಿನಿಂದ ಅವರು ಬೇಗ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಅಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಯೋಜನೆಗಳು ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಭಾಗವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗೌರವಾನ್ವಿತ ನಾಗರಿಕರಾಗಿ ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಯುನಿಸೆಫ್ ೧೯೮೯ರಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು 'ವಿಶ್ವದ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಘೋಷಣೆ'ಯ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿತು. ಈ ಯುನಿಸೆಫ್ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಅದರ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಖಾತರಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

- ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ನಿಂದನೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ, ಔದಾಸೀನ್ಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ, ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುವುದು
- ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯ ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುವುದು
- ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು
- ಸರಿಯಾದ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸಲು ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡುವುದು
- ಆಲೋಚನೆ, ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ, ಮತ, ಸಂಘ ಮತ್ತು ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಈ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿದೆ. ಆಗಿನಿಂದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಅಂದಾಜು ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಏಕರೀತಿಯ ಸಮಗ್ರ ಮತ್ತು ಸಮವಾದ ಗುರಿಗಳಿದ್ದರೂ, ಮಕ್ಕಳ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಸೂಕ್ತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಯೋಜನೆಗಳೂ ಗುರಿ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಿಸರದ ಅರಿವಿರಬೇಕು. ಹಲವಾರು ಅನ್ವೇಷಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿದ್ದರೂ, ತಡೆಯುವ, ಗುಣಪಡಿಸುವ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ ಮತ್ತು ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಯತ್ನಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಮತ್ತು ಸಾಮುದಾಯಿಕವಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಆರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ಆ ಕುಟುಂಬದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

'ವಿಶ್ವದ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಘೋಷಣೆ'ಯು (೧೯೮೯) ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕುಟುಂಬವೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಮೂಲ ಘಟಕವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಮಾತ್ರ ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪೂರ್ವ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬಲ್ಲದು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕುಟುಂಬವು ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ತಾನು ಆರೈಕೆ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲಿಕೆ, ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ತನ್ನತನ ಬೆಳೆಸುವುದು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಪರಿಸರ ಹುಟ್ಟುವುದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಶರೀರ ಪೋಷಣೆಯೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಪರಿಪೂರ್ಣ ಆಹಾರ, ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಮನರಂಜನೆ, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಭದ್ರತೆ ಮೂಡಿಸುವುದು ಪ್ರೀತಿಯ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವಿದ್ದರೆ, ಮಗುವಿನ ಸಮಗ್ರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಕಾಸ ಸರಿಯಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಟ್ನಾಗರ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ(೧೯೯೧) ಮಕ್ಕಳು–ಪೋಷಕರ ನಡುವೆ ಸಾಮರಸ್ಯವಿರುವ ಮತ್ತು ಅದು ಇಲ್ಲದಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳ ನಡುವೆ ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅನುಕೂಲಕರ ವಾತಾವರಣವಿರುವ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮಗು ಸದಾ ಉಲ್ಲಾಸಭರಿತವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ, ಮುಕ್ತ ಸ್ವಭಾವದವರೂ, ಪ್ರೀತಿ ಉತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವವರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ದೃಢತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚು ಬಹಿರ್ಮುಖಿಗಳಾಗಿ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸದ ಮಟ್ಟವನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ದೃಢವಿಶ್ವಾಸ, ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತು ಜಾಗರೂಕತೆಯುಳ್ಳ ಸಮಯ ಸ್ವಭಾವದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಬಲ್ಲವರೂ, ಮುನ್ನುಗ್ಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಇರುವವರೂ ಆಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಸಾಹವಿರುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ, ಸ್ವಂತ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಧೈರ್ಯ, ಆತ್ಮ ನಿಯಂತ್ರಣ ಇರುವವರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದ ಮಕ್ಕಳು ತೀರಾ ಗಂಭೀರ ಸ್ವಭಾವ, ಯಾರನ್ನೂ ನೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದ ವರ್ತನೆ, ಏಕಾಂಗಿ, ಕಡಿಮೆ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಇರುವವರು ಆಗಿದ್ದು, ಕಡಿಮೆ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸ, ಪುಕ್ಕಲು, ಪರಾಶ್ರಿತರು, ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತಲೆ ಬಾಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸಂಯಮ, ಧೈರ್ಯ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊರತೆ ಎದ್ದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವರನ್ನು ನಂಬಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಈ ಮಕ್ಕಳು ನಾಚಿಕೆ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅತಿ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳೂ, ಸದಾ ಅಭದ್ರತೆಯಿಂದ ತೊಳಲಾಡುವವರೂ ಕಡಿಮೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿರುವವರೂ ಆಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ತನ್ನ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಒಟ್ಟು ಕುಟುಂಬಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಎಲ್ಲ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪೂರೈಸುವ ಸುಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಆಗ ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಯಾವುದೋ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ದಾಖಲು ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವ ಆಧುನಿಕ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳು, ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣ ಮತ್ತು ನಗರೀಕರಣವು ಈ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಭದ್ರತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತಂದಿವೆ. ಈ ಛಿದ್ರವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ತಗ್ಗಿದೆ. ಈಗ ಸಣ್ಣ ಕುಟುಂಬಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಟ್ಟು ಕುಟುಂಬದ ಜಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದೆ. ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಹಣಕಾಸಿನ ಅಗತ್ಯಗಳ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕುಟುಂಬಗಳು ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಆ ಕುಟುಂಬಗಳ ಗಂಡಸರು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ದುಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯ ಬಂದಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡಲು ತಂದೆ ತಾಯಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ಈ ನಿರಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಶೋಷಣೆ, ನಿಂದನೆ, ಮನೆ ತೊರೆದು ಓಡಿಹೋಗುವ

ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ರಕ್ಷಣೆ, ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಆಗಿದೆ. ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವರಾದ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವುದೇನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಭೂತಾಕಾರವಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. ಅವರು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಕ್ಕರೆ, ಆರೈಕೆ, ಮುಂದೆ ಯಶಸ್ವಿ ಮತ್ತು ಸಫಲರಾಗಿ ಬಾಳುವ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಆ ಮಕ್ಕಳು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಗರ ವಾಸಿಗಳಾದ ಬಡವರು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಈ ವಲಸೆಯ ಕಾರಣ ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ.

ಒಂದು ಅಂದಾಜಿನಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈಗ ೬೨ ದಶ ಲಕ್ಷ ಮಕ್ಕಳು ಬಡತನರೇಖೆಗಿಂತ ಕೆಳಸ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ(ಎನ್ ಐಪಿಸಿಸಿಡಿ, ೧೯೯೬). ಇವರು ತಮ್ಮ ಎರಡು ಹೊತ್ತಿನ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ನೌಕರಿ ಮಾಡಲು ಹಾನಿಕರ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಲೇಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇದೆ. ಸರ್ಕಾರವು ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ರೂಪಿಸಿದೆ. ದೈಹಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ವಿಕಲಾಂಗರಿಗಲ್ಲದೆ, ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಗುಂಪಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ವಿಕಲಾಂಗರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಈ ಯೋಜನೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ವಿಕಲಾಂಗರಾದ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದರೆ ಬಡತನರೇಖೆಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನ, ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾದ ಮಕ್ಕಳು, ಪರಿತ್ಯಕ್ತರು ಮತ್ತು ನಿರ್ಗತಿಕರೂ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಅಗತ್ಯ ಅಥವಾ ಅಸಮರ್ಪಕವಾದ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇವರನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇವರ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ಇವರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಯುನಿಸೆಫ್ ಈ ಗುಂಪಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು' ಕಷ್ಟದ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ ಮಕ್ಕಳು' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದೆ.

೩.೩ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪದನಿಷ್ಪತ್ತಿ: 'ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು' ಪದವು ವಿಶಾಲ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದ್ದು ತಜ್ಞರು ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರವೆಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಥಾಮಸ್ ಬೆನೆಟಿಜ್ ಅವರು 'ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎನ್ನುವ ಪದವೇ ಅರ್ಥ ರಹಿತವೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿ ಹೆಣ್ಣು ಅಥವಾ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಪವ್ಯಕ್ತಿಕರಿಸುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಎನ್ಯೂ ಮತ್ತು ಮೈಲ್ಸ್ ಅವರು 'ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತಾದ ಕಾರ್ಯವು ಮತ್ತೊಂದು ಪಥಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ'. ಇವರ ಪ್ರಕಾರ ಮಗುವಿನ ಜೀವನದ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಹರಿಸಿ, ಮಗು ಬೀದಿ ಮಗುವಾಗುವ ಕಾರಣವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎನ್ನುವ ಪದಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಇದು ಇನ್ನೂ ಜಟಿಲವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವರನ್ನು ಅಪರಾಧಿಗಳು, ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು ಹಾಗೂ ಮೈಗಳ್ಳರು ಎಂದು ಕೆಲವೆಡೆ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸರಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು 'ಓಡಿ ಹೋದವರು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕಲಿನ್‌ಪೋರ್ಡ್(೧೯೯೯) ಅವರು ಓಡಿಹೋದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

೧) ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಓಡಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಪದೇ ಪದೇ ಮನೆಗೆ ವಾಪಸ್ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಒಂದನೇ ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

೨) ತಮ್ಮ ಕೈಚಳಕ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ದಿವಸಗಳ ವರೆಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತ ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ವಾಪಸಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಎರಡನೇ ಭಾಗವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೩) ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಾಗುವ ಗೊಂದಲಗಳನ್ನು, ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾಗದೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಉಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ ಎಂದೆನಿಸಿ ಓಡಿ ಬಂದಿರುವರು ಎಂದು ಮೂರನೇ ಭಾಗವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೪) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ನಿಂದನೆ ಹಾಗೂ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಆಗದೇ ಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿ ಬಂದಿರುವ ಇವರನ್ನು ನಾಲ್ಕನೇ ಭಾಗವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಕೊಲಂಬಿಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಜನರನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಗೇಮಿನಿಸ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರ್‍ಯಾನ್‌ಅವೇ ಮಕ್ಕಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಯು.ಕೆ ಲಂಡನ್ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ನಗ್ನ ಕೊಳಕಾದ ರೋಮಿಂಗ್ ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಮತ್ತು ನಿರ್ಜನ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ. ೧೮೪೮ರಲ್ಲಿ ಲಾರ್ಡ್‌ಆಸ್ಲೇ ಯು.ಕೆ ಲಂಡನ್ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ೩೦,೦೦೦ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ನಗ್ನ ಕೊಳಕಾದ ರೋಮಿಂಗ್ ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಮತ್ತು ನಿರ್ಜನ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದು ಒಂದೆಡೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜೀವಿಸುವ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು 'ಧೂಳಿನ ಮಕ್ಕಳು' ಎಂದು ವಿಯೆಟ್ನಾಂನಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವರು. ಚೈಲ್ಡೋಪ್ ಏಷ್ಯಾ(೧೯೯೨) ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಸ್ಟ್ರಾಲರ್ಸ್ ಸ್ಟಾರ್ಟ್(೧೯೮೮) ಎನ್ನುವರು. ಕಾರಣ ಇವರು ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಮತ್ತು ಅವರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು 'ಟ್ವಲೈಟ್' ಮಕ್ಕಳು ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಇದು ಇವರ ದುರ್ಬಲ ಮತ್ತು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಇವರನ್ನು 'ಸೂರಿಲ್ಲದ' ಮತ್ತು 'ಬೇರೂರಿದ' ಮಕ್ಕಳೆಂದಿವೆ. ೧೯೨೦ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಸಮರ ಮತ್ತು ರಷ್ಯಾದ ಅಂತರ್ಯುದ್ಧದಿಂದ ಉಂಟಾದ ದುರಂತದ ಕಾರಣದಿಂದ ೭ ಮಿಲಿಯನ್‌ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಆದರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಬಹಳಷ್ಟು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಾಶ್ರಿತ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಒಂದು ಭಾಗವು ಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಕುರಿತಾಗಿ ಯಾವುದೇ

ನಿಖರವಾದ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಈ ಪದಗಳು ಹಲವು ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ನಿರಾಶ್ರಿತ ಎನ್ನುವ ಪದವು ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅಥವಾ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇದರ ಅರ್ಥವು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕುರಿತಾಗಿ ಅಮೆರಿಕಾ ಹೇಳುವಂತೆ ಗೃಹ ಅಥವಾ ಆಶ್ರಯದ ಕನಿಷ್ಠ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರದವನಿಗೆ ನಿರಾಶ್ರಿತನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ೧೯೪೦ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಥಮ ಮತ್ತು ದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಾಶ್ರಿತರು ಎನ್ನುವ ಪದವನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಾರು ತಮ್ಮ ಮನೆಮಠಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬೀದಿ ಪಾಲಾಗಿ ನಿರಾಶ್ರಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಬಳಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ೨೦೦೪ರಲ್ಲಿ ಅಮೆರಿಕಾ ತನ್ನ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಇಲಾಖೆಯಡಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತದೆ. ಯಾರು ತಮ್ಮ ವಸ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೀದಿಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ನಿರಾಶ್ರಿತರೆಂದು ಕರೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ 'ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು' ಎನ್ನುವ ಶಬ್ಧವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಇದರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಯುನಿಸೆಫ್ ನೀಡಿರುವಂತೆ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಅಥವಾ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಯಾವುದೇ ರಕ್ಷಣೆ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರಿಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲೇ ಆಶ್ರಯಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಯಾರ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ನಡುವೇ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇವರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು ಇವರ ಕುರಿತು ಗಮನಹರಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯುನಿಸೆಫ್ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಕುಟುಂಬವೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದ ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ೧೮ದಶಲಕ್ಷ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ೫.೨೦ರಷ್ಟು ನಿರಾಶ್ರಿತರು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವರು ಹಲವು ದುರ್ಬಲತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಳೆಯುವ ಅವಧಿ ಬೀದಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅವರ ಜೀವನೋಪಾಯ, ಹಿರಿಯರಿಂದ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಾದ ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಕಾಳಜಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು. ಇವರು ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಉಪ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿದ್ದು ಇವರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಗಮನವನ್ನು ಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದರೆ ಸೂರು ಇಲ್ಲದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು, ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸ ಹಾಗೂ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗಿನ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ವಂಚಿತಗೊಳಿಸಿತು. ಇವರು ಚಿಕ್ಕ ಕಳ್ಳತನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೂಲಿ, ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಇವರ

ದುರ್ಬಲತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರು ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಕಾಯಿಲೆಯಾದ ಎಚ್.ಆಯ್.ವ್ಹಿ / ಏಡ್ಸ್ ಹೊಂದಿರುವವರು ಹಾಗೂ ನಶ ಪದಾರ್ಥಗಳಾದ ಅಫೀಮು, ಗಾಂಜಾ, ಚರಸ್, ಶೂಗೆ ಹಚ್ಚುವ ಅಂಟು, ಪೇಂಟ್‌ಗಳಂಥ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಕಿಡ್ನಿಯ ವೈಫಲ್ಯತೆ ಮೆದುಳಿನ ಸ್ರಾವ ಮತ್ತು ಸಾವನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

೩.೩.೧ ಮಾನವ ಹಕ್ಕು ಆಯೋಗ ಆಯಾಮದಿಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಮಾನದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಹಳೆಯದಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೊಸ ಆಯಾಮದಲ್ಲಿ ಗಮನಹರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಯನದ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮಾನವ ಹಕ್ಕು ಆಯಾಮಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಯುವಕರ ಕುರಿತಾದ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಶತಮಾನಗಳ ಕೊನೆಯ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಲಾಗಿತ್ತು. ಇದಲ್ಲದೇ ಕೆಲವು ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಗೂ ಅವಲೋಕನಾತ್ಮಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎನ್ನುವ ಪದವು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪದಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಹಿಂದುಳಿದ ಗುಂಪುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬಹುತೇಕ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವ ವಿದ್ಯಮಾನವಾಗಿದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೊಳಿಸಲು ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರೂ ಇನ್ನೂ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯು ವಿಶ್ವದೆಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಮಾನದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಹುತೇಕ ಉಳಿದ ಬಡ ಮತ್ತು ಬಡತನದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಕೂಲ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಲವಾರು ಮಕ್ಕಳ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಯಾಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಪಾಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವ ಪದವನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ.

೨೮ ವರ್ಷಗಳ ಮುನ್ನ ಯುನಿಸೆಫ್ ಮಕ್ಕಳು ಏಕರೀತಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗುರುತಿಸಿತು. ಆದರೆ ಇವರು ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮನೆ, ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಆಶ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾದ ಮಕ್ಕಳು, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಶ್ರಯವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಅಪಾಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ೧೯೮೩ರಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ಯುವಕರ ಕುರಿತಾದ ಅಂತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕುಟುಂಬಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬೀದಿಯೇ ಅವರ ನಿಜವಾದ ಮನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಿರಿಯರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ರಕ್ಷಣೆ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವ

ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಕಾರವೂ ಯಾವುದೇ ಹೆಣ್ಣು ಅಥವಾ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ತನ್ನದೇಯಾದ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಅಥವಾ ಜೀವನಾಧಾರದ ಮೂಲವಿಲ್ಲದೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಬೀದಿ ಮಗುವಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಮರ್ಪಕ ರಕ್ಷಣೆ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಸರಕಾರ ಹಾಗೂ ನಾಗರೀಕ ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಮಗು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುವ ಸಮಯ; ಬೀದಿಯೇ ಜೀವನಾಧಾರದ ಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರೌಢ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಕಾಳಜಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು. ಸರಕಾರ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಪದಗಳು ಗೊಂದಲವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ.

ಯುನಿಸೆಫ್ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತು ಎರಡು ರೀತಿಯಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಮನೆ ಇದ್ದರೂ ಬೀದಿಯಲ್ಲೇ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಅನಾಥಾಶ್ರಮ, ನಿರಾಶ್ರಿತರ ವಸತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮೂರನೇ ವಿಶ್ವ ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಗದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಪರಿತ್ಯಕ್ತ, ತೊರೆದು ಬಂದ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದೆ.

೩.೩.೨ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದರೇ: 'ಮಗು' ಎಂದರೆ ೧೮ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿರದೇ ಇರುವವರು ಎಂದು ಬಾಲ ನ್ಯಾಯ(ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆ)ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೦೦ದ ಕಲಂ ೨(ಕೆ) ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರನ್ವಯ ಮಗು ಅಥವಾ ಮಕ್ಕಳು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುವುದು.[೪] ಹಾಗೂ ನಗರ, ಪಟ್ಟಣ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮದ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಇಲ್ಲವೇ ಬಡತನ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ(ಮನೆ ನಿರಾಶೆ) ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಜನಪದರು ಮನೆಯಿಲ್ಲದ ಯುವಜನರನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು, ಬೀದಿ ಯುವಕರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ 'ರ್‍ಯಾನ್‌ಅವೇ' ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತಾದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರ್ಥ ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಯಾವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೀದಿಯೇ ತಮ್ಮ ವಾಸ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಜೀವನೋಪಾಯದ ಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ, ಮತ್ತು ಯಾವ ರೀತಿಯಾದ ರಕ್ಷಣೆ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ

ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೋ' ಅವರನ್ನು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

೩.೩.೩ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಜ್ಞರು 'ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ' ಕುರಿತಾದ ಸ್ಪಷ್ಟ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನೀಡಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಇದು ತುಂಬ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಮಾಜದಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಗೆಬರ್ಸ್(೧೯೯೦) ಅವರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ೧೬ ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗೆಬರ್ಸ್ ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, 'ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬೀದಿಯ ಮಗು ಎಂದರೆ ಬೀದಿಯನ್ನೇ ಮನೆ ಎಂದುಕೊಂಡ ಮಗು .ಯಾರು ಪರಿತ್ಯಕ್ತರೋ ಅಥವಾ ತಾವೇ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟವರೋ, ಅವರ ಶಾಲೆ, ಕುಟುಂಬ, ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಪರಿತ್ಯಕ್ತರೋ, ಅವರು ೧೬ ವರ್ಷ ತಲಪುವ ಮೊದಲಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವರನ್ನು ಬೀದಿಪಾಲು ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವಾರ್ಟ್(೧೯೮೮) ಅವರ ಪ್ರಕಾರ, ಬೀದಿ ಮಗು ಎಂದರೆ, 'ಯಾವುದೇ ಹೆಣ್ಣು ಅಥವಾ ಗಂಡು ಮಗುವಾಗಲಿ, ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಅವರ ವಾಸ ಬೀದಿಯಾಗಿರುವುದೋ(ಈ ಶಬ್ದ ಅರ್ಥ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಿಲ್ಲದ ಮನೆಗಳು, ಕಸ ಬಿಸಾಡುವ ಜಾಗಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ,) ಇಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅವನ/ಅವಳ ಜೀವನೋಪಾಯವೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ರಕ್ಷಣೆ, ಅನುಕೂಲ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳೂ ವಯಸ್ಕರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಸಿಮೇನ್(೧೯೯೦) ಸರಿಸುಮಾರಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದು, ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಿಮೇನ್(೧೯೯೦) ಅವರು ಈ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜೀಕರಣ ಅಗತ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು 'ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪರ್ಕವಿರುವ, ಸಮಾಜದ ಒಳಗೆ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸದ ಮತ್ತು ಬದ್ಧತೆಯಿಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳ ಸಮೂಹ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೧೯೮೩ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ' ಯಾವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೀದಿಯೇ, ಮನೆಗಿಂತ ಕುಟುಂಬಕ್ಕಿಂತ ನಿಜವಾದ ನೆಲೆಮನೆಯಾಗಿರುವುದೋ ಅವರು' ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಪಾಟೀಲ್ ತನ್ನ 'ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಹೊಟೇಲ್ ಬಾಯ್ಸ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಕನ್ಸಟ್ರಕ್ಸನ್ ವರ್ಕ್ಸ್ ಇನ್ ಬಾಂಬೆ' ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಾಗಲು ಪ್ರಮುಖ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿವೆ ಮೊದಲನೆಯದ್ದು ಕೈಗಾರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯದ್ದು ನಗರೀಕರಣಗಳು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ನೆಲೆ ಇಲ್ಲದವರ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಸಲಾದ ಇತರ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಭಿನ್ನವಾಗಿ

ಹೇಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮನೆಯಿಲ್ಲದವರು ಡ್ರೇಕ್ (೧೯೮೯) ಬ್ರೀಕಿ ಮತ್ತಿತರರು (೧೯೯೦) ಹೊರಗೋಡಿಸಿದವರು, ಹೋಗ್(೧೯೮೩) ಗೆಬರ್ಸ್, (೧೯೯೦), ಹಿಲ್ಮನ್(೧೯೯೪) ಮತ್ತು ಪೋಷಕ ರಹಿತರು, ಎನ್ಯೂ ಜುಡಿತ್ (೧೯೯೪) ದುಡಿಯುವ ಮಕ್ಕಳು, ಕೆಲವರು ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಲಾಯಿತರು, ಕೆಲವರು ಇವರನ್ನು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧ ಕಡಿದುಕೊಂಡವರು, ಆಡಮ್ಸ್ ಇತರರು (೧೯೯೫) ಬೀದಿಯನ್ನೇ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು, ಸ್ವಾರ್ಟ್(೧೯೮೮) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸಿಮೇನ್ ಅವರು(೧೯೯೦) ಅವರನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದರೆ, ಲಿಯೋಂಗ್(೧೯೮೮) ಅವರು ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ಬಲಿಪಶುವಾದವರು, ನಗರೀಕರಣದ ಬಂಧಿಗಳು, ಆಸರೆ ರಕ್ಷಣೆ ಇಲ್ಲದವರು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು 'ಆರೈಕೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಅಥವಾ ಸರಳವಾಗಿ 'ತೊಂದರೆಗೀಡಾದವರು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೩.೪ ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎಂಬುದು ಹುಟ್ಟುವುದು ಎಲ್ಲಿಂದ?: ನಾವು ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುವುದೇನೆಂದರೆ ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎನ್ನುವ ಅನಿವಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಶೋಚಕವಾದ ಪಿಡುಗು ಈಚಿನದೇನಲ್ಲ. ಇದು ಈ ಹಿಂದೆಯೂ ಇದ್ದಿತು ಎನ್ನುವ ಅಂಶ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಡತನದಷ್ಟೇ ಹಳೆಯದಾಗಿದೆ. ಬಡತನ ಎನ್ನುವುದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಬಂದಿತೂ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳು, 'ಬೀದಿಗಳನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಕೌಶಲವನ್ನು ಕಲಿತು ಮುಂದೆ ಅನಾಥರು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಭವವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಯಾವ ಸಭ್ಯ ಸಮಾಜವೂ ಒಪ್ಪದೆ, ಇವರು 'ಒಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳು' ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸಮಾಜದ ಜನರು ಎಸಗಿದ ಅಪರಾಧಗಳ ಅನಿಷ್ಟ ಫಲ ಎಂದೇ ಸಮಾಜ ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ದೇಶವು ಎಷ್ಟೇ ಮುಂದುವರೆಯಲಿ ಇವರನ್ನು ಅದರದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬೈಗುಳದಿಂದಲೇ ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೂ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೂ ಯಾವ ನಂಟೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೊಲಂಬಿಯಾದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು 'ಗೈನ್, ಕಿಂಚಸ್(ತಿಗಣೆ), ರಿಯೋದಲ್ಲಿ 'ಮಾರ್ಜಿನಲ್ಸ್ ಮತ್ತು ಅಪರಾಧಿಗಳೆಂದರೆ; ಪೆರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು 'ಪಜಾರ ಫುಎರ್ಟೋ(ಹಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಕಂಗೆಟ್ಟ ಹಕ್ಕಿಗಳು) ಎಂದು, ಬೊಲಿವಿಯಾದಲ್ಲಿ ಪೊಲಿಲ ಅಥವಾ ಮಾಥ್(ಪತಂಗ) ಎಂದು, ಹೊಂಡುರಾದಲ್ಲಿ 'ರೆಸಿಸ್ಟೋಲೆರಸ್(ಪುಟ್ಟ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರು), ದಸ್ಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಸಲಿಗೊಮೆನ್, ದರಿದ್ರ ಮಕ್ಕಳೂ, ಕೆಮರೊನ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಸ್ಕಿತೊ(ಸೊಳ್ಳೆಗಳು), ಜೈರೆ ಮತ್ತು ಕಾಂಗೋದಲ್ಲಿ ಅಲೆಮಾರಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯುವಂತೆ ಹೀಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬೆಳೆಯುವರೋ, ಅಲ್ಲಿನ ವಯಸ್ಕ ವಯಸ್ಸಿಗಿಂತ

ಇವರು ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿ, ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿದವರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಮಕ್ಕಳು ದಿವಸದ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಮೋರಿಗಳ ಹತ್ತಿರ, ಗುಂಪು ಸೇರಿದ ಜನರ ಮಧ್ಯೆ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಒಂದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ, ಜಾಗ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸ ಮಾಡಿ, ದುಡಿಮೆಗೆ ದಾರಿಯನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯನ್ನೇ ಮನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬದುಕುವ, ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ದಾರಿ ಕಾಣುವ, ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಹಿರಿಯರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಆಸರೆ, ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಇರುವವರು. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಬೀದಿ ಮಗುವು ಕೂಲಿ ಮಾಡಬಹುದು, ಶಾಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿ ಬದುಕುತ್ತಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಇರಲು ಮನೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಅಪಾಯಕ್ಕೀಡಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುವ ಮಗುವಾಗಿ ಕೆಲವರು ಇವರನ್ನೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸುವುದು ಒಳಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ಕೃತಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಇತರ ಜಾತಿ, ವರ್ಗದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಂಟು ಇಲ್ಲ.

೩.೪.೧ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ವಿಭಾಗ: ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹುಡುಗರಿಗಿಂತ ಹುಡುಗಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ೩ ರಿಂದ ೩೦ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ)ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಹಲವಾರು ಹಲವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇರುವ ಸಾಕಷ್ಟು ಒತ್ತಡವಿರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇವರ ನಿರ್ಧಾರವು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತಲೂ ಕಠಿಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಅಪರೂಪ ಕಾರಣ ಇವರನ್ನು ಒತ್ತಾಯವಾಗಿ ವೇಶ್ಯಾಗೃಹಗಳಿಗೆ ನೂಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ಬಂಧಿಯಾದ ನಂತರವೂ ಅತಿಯಾದ ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ದೈಹಿಕ ನೋವನ್ನು ತಮ್ಮ ದೌರ್ಬಲ್ಯತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಲೈಂಗಿಕ ಕಿರುಕುಳ ಹಾಗೂ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತಾರೆ.

೩.೫ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ಅನಾಥರೇ?: ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ಅನಾಥರಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಅನಾಥರು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹಾಗೂ ವರದಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಬಹುತೇಕ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಹಂಚಿಹೋದ ಕುಟುಂಬಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ನೀಡಲು ಬಹು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಾಗುವ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಲೈಂಗಿಕ ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ನಿಂದನೆಗಳಿಂದ ಓಡಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮರುವಿವಾಹ ಹಾಗೂ ಮಲ–

ಪೋಷಕರ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಕುಟುಂಬಗಳು ಒಡೆದು ಹೋಗಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ ಹಲವು ಯೋಜನೆಗಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅವರ ಕುಟುಂಬದೊಡನೆ ಒಗ್ಗೂಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ.

ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿಹೋದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಇವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರುವ ಕಾರ್ಯವು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದುರಾದೃಷ್ಟವಷ್ತ್ ಅವರನ್ನು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವ ಕಾರ್ಯವು ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕೆಲ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ತೆರಳಲು ಇಚ್ಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಹಲವು ಬಾಲಗೃಹಗಳು, ಆಶ್ರಮಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

೩.೬ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವರ್ಗೀಕರಣ: ೧೯೮೦ರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತು ಹಲವು ಬಗೆಯ ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು, ೧೯೮೦ರಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಯುನಿಸೆಫ್ ಮಾಡಿತು.

ಯಾವುದೇ ಕುಟುಂಬದ ಬೆಂಬಲವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲೇ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲೂ ವಾಸಿಸುವ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಹಾಗೂ ರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ವಾಪಸಾಗುವ ಮಕ್ಕಳು, ಇನ್ನು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಬಂಧನವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊರೆದು ಬಂದ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಇನ್ನುಳಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗೆ ನಿರಂತರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ನೈಜ ಚಿತ್ರಣವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಬಹು ಯುವಕರು ಎರಡು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಕೆಲವು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಹಲವು ದಿನಗಳು, ವಾರಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಿಂಗಳುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವಾಸ್ತವತೆಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನು ಕೇವಲ ಅವರು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಕುಟುಂಬ, ಸಮುದಾಯದ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಅವರು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಇನ್ನಿತರ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವು ಅವರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಯುವಕರ ಬೀದಿ ಜೀವನವು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಕೇವಲ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮಹತ್ವ ಪಡೆಯಬಾರದು ಆದರೆ ಅವರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ಯುವಕರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜೀವನದ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ

ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಸಮಾನ ರೂಪ ಹಾಗೂ ಏಕ ರೂಪವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಕೂಡದು. ಅನನ್ಯವಾದ ಆಯಾಮದಿಂದ ಅವರ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕು.

ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಸಂಕೀರ್ಣ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದಾಗ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ. ತಜ್ಞರು ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅ) ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ತೆರಳುವ ಮಕ್ಕಳು.

ಆ) ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗಿನ ಅವರ ನಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಬಂಧಗಳು.

ಇ) ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ.

ಈ) ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳು.

ಯುನಿಸೆಫ್ ೨೦೧೧ರ ಮೂರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

೧. Candidates for the street Or Abandoned children ಅಂದರೇ 'ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳ್ಳುವ ಮಕ್ಕಳು'

೨. Children on the streets ಅಂದರೆ 'ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು' ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಆದರೆ ಮನೆಗಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿಬರುವ ಮಕ್ಕಳು.

೩. Children of the street ಅಂದರೆ 'ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು' ಕುಟುಂಬದ ಬೆಂಬಲವಿಲ್ಲದೇ ವಾಸಿಸುವ ಮಕ್ಕಳು.[೫]

ಯುನಿಸೆಫ್ ಈ ಮಕ್ಕಳ ನಡುವೆ ಅವರ ಮತ್ತು ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಈ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದರೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಸಂಪರ್ಕವಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ ಕೂಡ ಕುಟುಂಬದ ಜೊತೆ ಸಂಪರ್ಕ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ; ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ನಿಯತ ಅಥವಾ ಅನಿಯತವಾಗಿ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮಕ್ಕಳು ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲು ಮಕ್ಕಳು ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ, ಸಂಜೆ ಮನೆಗೆ ವಾಪಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತನಗೊಂದು ಮನೆಯಿದೆ ಎನ್ನುವ ಭದ್ರತೆಯ ಭಾವನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಬೀದಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಪರಿತ್ಯಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿದುಕೊಂಡ ಕಾರಣ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಶೋಷಣೆ, ಕಷ್ಟಗಳಿಗೀಡಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಟುಂಬದ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೂ ಅದು ಅತ್ಯಲ್ಪ ಮತ್ತು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ದೊರೆಯಬಹುದು. ಈ ಬೀದಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಮತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಆಶ್ರಯ, ಆಹಾರ ಅವರಿಗೊಂದು ಬಗೆಯ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೂರನೆಯ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿತ್ಯಕ್ತರು ಮತ್ತು ಅನಾಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೆಯ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಯ ಅಸಹ್ಯ ಮತ್ತು ಭೀಕರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಬಂದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳು ಓಡಿಬರುವ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಪೋಷಕರ ಮದ್ಯವ್ಯಸನ, ಮಕ್ಕಳ ನಿಂದನೆ, ಮಲ ತಾಯಿ ಮಲತಂದೆಯಿಂದ ಅಸಭ್ಯ ಮತ್ತು ದೌರ್ಜನ್ಯದ ವರ್ತನೆ, ನಿರುದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಬಡತನ, ಇವು ಅವರ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಅವರ ಸಹನೆಯನ್ನು ಮೀರಿರುತ್ತದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ನಗರ ಜೀವನದ ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಮನೆಯಿಂದ ಆಚೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ವರ್ಗೀಕರಣವು ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕಿನ ಮತ್ತು ಕೆಲಸದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅವರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಗತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಕೂಲಿ ಮಾಡುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯ ಮೇಲಿನ ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದು, ಸಾಯಂಕಾಲ ಮನೆಗೆ ವಾಪಸಾಗುವ ಕಾರಣ, ಇವರು ಬಹುಪಾಲು ದುಡಿಯುವ ಮಕ್ಕಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸದ ಭಾರ ಮತ್ತು ಒತ್ತಡದ ಕಾರಣ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುಂಠಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಕಾಣುವರು. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿನ ಈ ಉತ್ಪಾದಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಶೋಧಕರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ 'ಯಾವ ಮಗು ತನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವನ್ನು ನೀಡುವುದೋ ಇದು ಆ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮಗುವಾಗಿರುತ್ತದೆ'. ಈ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧವು ಆ ಮಗುವಿನ ಆಟ-ಪಾಠ ಮತ್ತು ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ತನ್ನಿಂದ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಒದಗಿಸುವ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲಾರದು'. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಈ ನೆರವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದಾಯ ಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಅಗತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಪಾಲನ್ನು ಅವರ ಕುಟುಂಬವೇ ಅವರಿಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಹಿರಿಯರ ಬೆಂಬಲ ಅವರನ್ನು ಹೊರಗಿನ ಪರಿಸರದ ತೊಂದರೆಗಳಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವರನ್ನು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ 'ಅತಿಯಾದ ಈಡಾಗುವ' ಅಪಾಯವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡ ಕಾರಣ ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರನೆ ವರ್ಗದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಅಗತ್ಯಗಳೂ ಹೆಚ್ಚು ಇರುತ್ತವೆ. ಅವರ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಸಂಪರ್ಕವಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಅಗತ್ಯಗಳು ಬೇರೆಯದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೀತಿನೀತಿಗಳಿಲ್ಲದ ಅಭದ್ರವಾದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿನ ಬದುಕಿನ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳು ಬಲುಬೇಗ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಈಡಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸದಾ ತಿರುಗಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಡಂಸ್ ಮತ್ತು ಇತರರು(೧೯೮೫) ಮೂರು ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ: ೧. ಕುಟುಂಬ ಜಗಳದ ಕಾರಣ ಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿ ಬಂದಿರುವವರು. ೨. ಕೆಟ್ಟ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ, ಪೋಷಕರ ಉದಾಸೀನಕ್ಕೊಳಗಾದ ಮಕ್ಕಳು, ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾದ ಒತ್ತಡದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬರುವುದು. ಮತ್ತು ೩. ಸಮಾಜದಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತ ಮಕ್ಕಳು.

ವಿಯೆಟ್ನಾಮಿನಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಕ್ತರು ಮತ್ತು ವಸತಿ ರಹಿತರು ಎಂಬ ಎರಡು ವರ್ಗವಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮನೆಗೆ ವಾಪಸಾಗುವ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಬೀದಿ ವಾಸದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಮಕ್ಕಳು.

ಜಕಾರ್ತದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎರಡು ವರ್ಗ; ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಬೀದಿವಾಸಿ ಮಕ್ಕಳು.

ಈ ವರ್ಗೀಕರಣಗಳು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಇರಲಿ ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಒಟ್ಟು ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದರೆ, ಕುಟುಂಬ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚು ಅಪಾಯಕ್ಕೀಡಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಕರ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ವಯಸ್ಸಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ದುಷ್ಕರ್ಮಿಗಳಿಂದ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಈಡಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಅನುಭವಗಳೂ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬೀರುವುದಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮಾರಕವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸ್ಥಿರ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ, ಸುರಕ್ಷಿತ ವಾತಾವರಣದ ಅಭಾವದಿಂದಾಗಿ, ಇವರು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬದಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇವರ ದಿನವಹಿ ನಡೆನುಡಿ, ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇವರು ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸದೆ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಾದ ಕಾರಣ, ಯಾದಗಿರಿನಂಥ ನಗರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವುದೂ ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾವುದೋ ಹೊಟೇಲಿನ ಮೂಲೆ, ದೇವಸ್ಥಾನ, ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ, ಸಂತೆ, ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಶೌಚಕ್ಕೆ ಯಾವುದೋ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬದಿಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣ, ಅಂಡರ್ ಪಾಸ್, ಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಮೂಲೆ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ದೇಹಬಾಧೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ರಾತ್ರಿ ಯಾವುದೋ ನಿಗದಿತ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮಲಗಿ ಮತ್ತೆ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬೀದಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಎಂಬ ಎರಡು ವರ್ಗವಿರುವ ಕಾರಣ, ಇವರ ಅಂದಾಜು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ದಿನವಿಡೀ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಸಂಜೆಯೋ ರಾತ್ರಿಯೋ ಮನೆಗೆ ವಾಪಸಾದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡನನ್ನು ತೊರೆದ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ವಿಧವೆಯರು, ಅವಿವಾಹಿತರು, ಅವಿವಾಹಿತ ತಾಯಂದಿರೂ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ರಾತ್ರಿವೇಳೆ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಆಯುಷ್ಯದ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಕಳ್ಳತನ, ಜೇಬು ಗಳ್ಳತನ,

ವಾಹನ ರಿಪೇರಿ ಗ್ಯಾರೇಜು ಇತರೆ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೆ, ಹುಡುಗಿಯರು ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆಗೂ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಜೊತೆ ಪೂರ್ತಿ ನಂಟನ್ನೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ; ಆಗಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಸಿವು, ಬಡತನ ಮತ್ತು ಮನೆ ಜಗಳದ ಕಾರಣ ಹೊರಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತೆ ಅವರಿಗೆ ಬೀದಿಯ ಬದುಕೇ ಸುಖವೆನಿಸಿರುತ್ತದೆ! ಇವರಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಬೀದಿಯಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಮಾದಕ ವಸ್ತು ಸಾಗಣೆ, ಕದ್ದ ಮಾಲಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಹೀಗೆ ಯಾವುದೋ ಅನೈತಿಕ ದಂಧೆ ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಯಾರದೋ ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆಗೆ ಹೋಗುವಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶ ಒದಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪೊಲೀಸರ ಭೀತಿಯೂ ಸದಾ ಕಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

೩.೭ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣಗಳು: ಮಕ್ಕಳು ಏಕೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಲಭದ ಮಾತಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಯಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣವಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದೇ ಕಾರಣವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡುವುದು, ಇಲ್ಲವೇ ಒಟ್ಟಾರೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಲೂಬಾರದು. ಆಯಾ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಅತೀ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಆಗಬೇಕು. ಅಂದಾಗ ಆ ನಿಜವಾದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ತೊಂದರೆ ಎದುರಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಆರ್ಥಿಕ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿದು, ಹಣವನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸುವ, ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಹಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.[೬] ಇದರಿಂದ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಆಸರೆಯಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಬಡತನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹಣ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವುದು ಸರಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಹಣ ಬರುವುದು ಎಂಬ ಮನೋಭಾವನೆಯಿಂದ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತನ, ಅನಕ್ಷರತೆ, ಸಹವಾಸ ದೋಷ, ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಕಾಡುವಂತೆ ನನಗೂ ಕಾಡಿತು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ವಾಸ್ತವಿಕತೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಜನನಿಬಿಡ

ಪ್ರದೇಶಗಳಾದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ, ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಂಥ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದು ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬು ಆಗಿದೆ. ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಗಂಡು–ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೇ ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ರೈಲುಗಾಡಿ ಇಲ್ಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಂಥ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಗರಪಾಲಿಕೆ ಕಸ ಬಿಸಾಡುವಂಥ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಪಾಗಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಬಾಟಲ್‌ಗಳು, ಹಾಲಿನ ಪಾಕೇಟ್‌ಗಳು, ಕಬ್ಬಿಣದಂತಹ ವಸ್ತುಗಳು, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಾಮಾನುಗಳು, ಮದ್ಯಪಾನದ ಬಿಯರ್ ಬಾಟಲಿಗಳು ಹೀಗೆ ತಮಗೆ ಬೇಕಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ 'ಗುಜರಿ' ಅಂಗಡಿಗೆ ತಂದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

೩.೭.೧ ಪಾಟೀಲ್ ತನ್ನ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಹೊಟೇಲ್ ಬಾಯ್ಸ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಕನಸ್ಟ್ರಕ್ಸನ್ ವರ್ಕ್ಸ್ ಇನ್ ಬಾಂಬೆ ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಾಗಲು ಪ್ರಮುಖ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಕೈಗಾರೀಕರಣ, ಎರಡನೆಯದು ನಗರೀಕರಣಗಳು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

೩.೭.೨ ಲುಗಲ್ಲ್ ಮತ್ತು ಎಂ.ಬಿ.ವಂಬೋ ಅವರು ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕೌಟಂಬಿಕ ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಊಟ, ವಸತಿ, ಭದ್ರತೆ, ಆರೋಗ್ಯದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿರುವುದು, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕೊರತೆಗಳಿಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಕಾಣುತ್ತಾರೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೩.೭.೩ ವರ್ಗಿಸ್ ೧೯೯೯ ಅವರು ಗುರುತಿಸುವಂತೆ ಬಡತನ, ಮದ್ಯಪಾನ ವ್ಯಸನದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಲಕರು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವ ಹಾಗೂ ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವ ಪಾಲಕರು ಮತ್ತು ಮುರಿದ ಮನೆಗಳು ಇವರು ಮನೆ ತೊರೆಯಲು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸುವಂತೆ ಸಮಾನ ವಯಸ್ಕರ ಪ್ರಭಾವ, ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಸರ, ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಕ್ತಿಗಳೂ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವರು ಸಂತೋಷಪಡಲು ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರಲು ಹೊರಬರುತ್ತಾರೆ.

೩.೭.೪ ರಾವ್ ೧೯೮೯ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಕಾರಣ ಕೊಡುವಂತೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟ, ಸಾಹಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಹೊರದೂಡಲ್ಪಡುವಿಕೆ, ಪಾಲಕರ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತೆ ಮತ್ತು ವಲಸೆಗಳು ಇವರನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿಬಂದ ಮಕ್ಕಳು, ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳು, ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬಂದ ಅಥವಾ ವಲಸೆ ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳ ಕಾರಣಗಳೆಂದು ವಿಭಾಗಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.

೩.೭.೫ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳ ಕಾರಣಗಳು: ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುವ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ನಿರಂತರ ಗೈರು ಹಾಜರಿಯಾದುದರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಯದಿಂದ, ಗೆಳೆಯರ ಜೊತೆ ಜಗಳವಾಡಿರುವುದರಿಂದ, ಸದಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜಗಳವಿರುವುದರಿಂದ, ಕಡಿಮೆ ಅಂಕಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಓದಲು ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನುತ್ತೀರ್ಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅನಾಥವಾಗಿರುವುದರಿಂದ

ಮತ್ತು ಪೋಷಕರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಸುಮ್ಮನೆ ಗೆಳೆಯರ ಜೊತೆ ಓಡಿ ಬಂದಿದ್ದುದರಿಂದ, ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತನ ಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಬಂದಿರುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

೩.೭.೫.೧ ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳ ಕಾರಣಗಳು: ಮುಂದಿನ ಭವಿಷ್ಯ ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಕೆಲವೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮಾಲೀಕರು ಯಾವುದೋ ತಪ್ಪಿಗೆ ಹೊಡೆದಿರುವುದರಿಂದ, ಮೋಸ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ, ಊಟದ ಅಡಚಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

೩.೭.೫.೨ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಕ್ಕಳ ಕಾರಣಗಳು: ವಿಘಟನೆಗೊಂಡ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳು, ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮಕ್ಕಳು, ಬೀದಿ ಬದಿಯ ಕುಟುಂಬದ ಮಕ್ಕಳು ನಿತ್ಯ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಒಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದು ರೂಢಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದರೆ ಹಣ ಸಿಗುವುದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿ ಊಟ ಸಿಗುವುದರಿಂದ, ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ, ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಕಷ್ಟವಾದ್ದರಿಂದ, ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಯದಿಂದ, ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸ ಬಾರದಿರುವುದರಿಂದ, ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯತೆಯಿಂದ, ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಸರಳ ಮಾರ್ಗವಿರುವುದರಿಂದ, ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ ಹಣ ಬರುವುದರಿಂದ, ಗೆಳೆಯರ ಜೊತೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಭಿನ್ನಕಾರಣಗಳು ಇವೆ.

೩.೭.೫.೩ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬಂದ ಅಥವಾ ವಲಸೆ ಬಂದ ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳ ಮಕ್ಕಳು: ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತನ, ಸಾಮಾನ್ಯರಂತೆ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡಲು ಹಣ ಸಿಗುವುದು ಎಂಬ ಆಸೆ, ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೊರತೆ, ಅನಕ್ಷರತೆ, ಬಡತನ, ವ್ಯಾಮೋಹ, ಸಹವಾಸ ದೋಷ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರ ಜಗಳದಿಂದ ಬೇಸತ್ತು, ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಭಯಬಿದ್ದು, ಸರಿಯಾಗಿ ಊಟ ಸಿಗದಿದಿರುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಈ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

೩.೭.೬ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವಾಗ: ಆಶ್ರಯದ ಕೊರತೆಯೇ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಮಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತಾದ ಹಲವಾರು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದ ಜನರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಭದ್ರತೆ, ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ತ ಗೃಹವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಜಾಗ ಅಥವಾ ಮನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾನೂನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದೆಂದರೆ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿದ್ಯಮಾನವು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಣವಿಲ್ಲದೇ ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ರಾತ್ರಿಯು ಯಾವ ಸ್ಥಳ ಅಥವಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ರಹಿತ ಜನರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಬೀದಿಬದಿಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಬಿಸಾಡಿದ ಉಪಯೋಗಕರವಲ್ಲದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ, ಕಾರ್ಡ್‌ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ತಗಡುಗಳಿಂದ ಚಿಕ್ಕ ಜೋಪಡಿಗಳನ್ನು

ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಜೀವಿಸುವ ಜನರ ಕುರಿತು ಬಡ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಯಾವುದೇ ನಿಖರವಾದ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಮೆರಿಕಾ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಖಾಸಗಿ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಿದೆ.

ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಕಾರ ೨೦೦೫ರಲ್ಲಿ ೧೦೦ ದಶಲಕ್ಷ ಜನರು ನಿರಾಶ್ರಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ(ಆಶ್ರಯ ರಹಿತ) ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ರಹಿತದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆ ಮಹಿಳೆಯರಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.(೭೫% – ೮೦%) ಇದರಲ್ಲಿ ವಿವಾಹಿತ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬವುಳ್ಳ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಅವಿವಾಹಿತ ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಜಾಗತೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ಒತ್ತಡ, ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಒತ್ತಡ ಹಾಗೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಗೃಹದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಒಂದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲೂ, ಆಶ್ರಯದ ಕೊರತೆಯ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮಾನಸಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಂದ ರೋಗಿಗಳು ಹೊರಬಂದಾಗ ಇವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯದ ಕೊರತೆ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಡತನ, ನಿರ್ಗತಿಕ, ಯುವಾವಸ್ಥೆ, ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

೩.೭.೭ ನಿರಾಶ್ರಿತ, ಗೃಹ ರಹಿತ, ರಕ್ಷಣೆ ಇಲ್ಲದವರು ಬೀದಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ: ನಿರಾಶ್ರಿತ, ಗೃಹ ರಹಿತ ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಣೆ ಇಲ್ಲದ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಯಾರಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಸಮಯವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಥವಾ ಕಾನೂನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯಲು ಕಟ್ಟಡವಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನನ್ನು ನಿರಾಶ್ರಿತರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಗೃಹವಿಲ್ಲದ ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದವರು ನಿರಾಶ್ರಿತರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಕೆಲವರು ನಗರದ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರು ಬೆಟ್ಟ, ಗುಡ್ಡ, ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು, ನದಿಗಳ ತೀರ, ಖಾಲಿ ಇರುವ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

೩.೭.೮ ವಿಘಟನೆಗೊಂಡ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪ್ರಧಾನ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು: ಮಗುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನ, ಆರೋಗ್ಯ, ಉತ್ತಮ ನಡವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಮಗುವಿನ ಉತ್ತಮ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಕುಟುಂಬದ ಅನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಗುವಿನ ತಂದೆ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಗುವಿನ ತಾಯಿಗೆ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸಹಕಾರ, ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬ ತಾಯಿ ಮಗುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಕುಟುಂಬವು ಬಡತನಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ್ದರೆ ಉತ್ತಮ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಕುಟುಂಬದ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರು ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಣ ವಸತಿ ಸಿಗುವುದು ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ತಗ್ಗು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಇಂತಹ ಸಂದಿಗ್ಧ

ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಬ್ಬಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರೆ ಅಥವಾ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ತೊರೆದು ಬೇರೆಡೆ ಹೊದರೆ, ಇವರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ದಾರುಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ, ಗಂಡ ಕುಡುಕನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಕುಡಿತದ ಚಟಕ್ಕಾಗಿ ಪತ್ನಿ ಪೀಡಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ಅವನು ದುಡಿಯುವ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಚಟಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಿ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಯಿಂದ ದೂರಾದರೆ, ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ದುಃಸ್ಥಿತಿಗೀಡಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಕಠಿಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನಿಂದ ಬೇರಾದರೆ, ಅವಳು ತನ್ನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕುವ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದೆ, ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಹಣವಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಕೌಶಲ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರು ಅಸಂಘಟಿತ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ವೇತನಕ್ಕಾಗಿ ಅಧಿಕ ಅವಧಿಯವರೆಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗೆ ಸಿಲುಕುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಮಹಿಳೆಯರು ಅತ್ಯಾಚಾರ, ಲೈಂಗಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿಂಸೆಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಕುಟುಂಬದ ಮಕ್ಕಳು ಸಹ ತೀವ್ರವಾದ ಹಿಂಸೆ, ಅವಮಾನ ಮತ್ತು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ.

ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಪಾಲಾಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು, ಮಹಿಳೆಯರು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿಂಸೆ, ಲೈಂಗಿಕ ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ದೌರ್ಜನ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕಿರುಕುಳಗಳಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರಲು ೨೦೦೦ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರವು ಸಾಂತ್ವಾನ ಎಂಬ ಯೋಜನೆ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದೆ. ಕೌಟುಂಬಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೊಳಗಾದ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕಾನೂನು ಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಯ ಒದಗಿಸುವುದು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ೨೦೦೯ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ೧೨೧ ಸಾಂತ್ವನ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉಚಿತ ಸಹಾಯವಾಣಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಯು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿದೆ. ಉಚಿತ ಸೇವೆ ನೀಡುವ ವಕೀಲ ಲಂಚ ಪಡೆಯುವುದು ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಬೀದಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ನೀಡದೆ ಮುಂದೂಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ತಪ್ಪು ಮಾಡಲು ಸಹಾಯವಾಗುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೇಸಿನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೩.೭.೯ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳು: ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಪಾಲಾಗಲು ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿ. ದೇವದಾಸಿಯರು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದು, ಇವರಿಗೆ ನಿಗದಿತ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಗಳಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇವರು ಮೈಮಾರಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳು ಉತ್ತಮ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಿಸರದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದು, ಅವಮಾನ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಹಿಷ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕುವುದಲ್ಲದೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ವಸತಿ

ಸುರಕ್ಷತೆಯಿಂದಲೂ ವಂಚಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗುಗಳನ್ನು ಅರಿತ ಸರಕಾರ, ಹಲವಾರು ಕಾನೂನು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದು ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಈ ಪದ್ಧತಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಲವಾರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿದೆ. ದೇವದಾಸಿಯರಿಗೆ ಪಿಂಚಣಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆ ಒದಗಿಸುವ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿವೆ.

ಈ ಚಿತ್ರಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ನಗರದೊಳಗೆ ನಡೆಯುವ ಡಕಾಯತ, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಮನೆ ಮಾರಾಟಗಳ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಕೆಲಸಗಳು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತಡಕ್ಕೊಳಗಾಗುವಲ್ಲಿ ಬಲಿಪಶುಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ರಫೆಲಿ ೧೯೯೬ ಹೇಳುವಂತೆ "ಬೀದಿ ಯುವಕರಿಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ರಚನಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರು, ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಪಟ್ಟಣದ ಕಡೆಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವುದು ಸಾಕಷ್ಟು ಮನೆಗಳ ಕೊರತೆ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ಆದಾಯದ ಅಸಮಾನ ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಕೊರತೆ, ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಏಡ್ಸ್‌ನಂಥ ಕಾಯಿಲೆಗಳು". ಏನೇ ಇರಲಿ ಹ್ಯಾರಿಸ್ ೨೦೦೦ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ 'ಅವರ ಜಾಗತಿಕ ಸಮಾಜದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ತಾನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೇ ತ್ಯಜಿಸಿದೆ'.

೩.೮ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಜೀವಿಸುವ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಆಧಾರಿತ ಸ್ಥಳಗಳು: 'ನಗರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗಳು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದ ನಂತರ ತಾವಂದುಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ಅನುಕೂಲಗಳು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಒದಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ, ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದವರಾದ್ದರಿಂದ ಬದುಕಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಹೋರಾಟ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ. ಅವರು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ'. ಹೀಗೆ ಚಿತ್ರಣವು ಬೀದಿ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಯುನಿಸೆಫ್‌ನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ೧೯೯೪ರಂತೆ ಸರಾಸರಿ ೪೭.೪ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮುಕ್ತ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಕತ್ತಾ ನಗರದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ಶೇಕಡ ೯೯.೬ನಷ್ಟು ಮತ್ತು ಶೇಕಡ ೬೧.೬ರಷ್ಟು. ಬಾಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವೆಂಬಂತೆ ಹೈದರಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಕಾರ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಸೂರು ಹಾಕಿದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮೦ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಆಶಾರಾಣಿ ೧೯೯೪ಳ ಅವರು ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ, 'ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಮುಕ್ತ ಆಕಾಶದ ಕೆಳಗೆ ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ರಾತ್ರಿ ಇಡೀ ಮಲಗುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಉಳಿದವರು ದಿನದ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ಯಾವುದೋ ಸೂರಿನಡಿ ಮಲಗುವರು, ಕೆಲವರು ಗುಡಿಸಲಿನಂತಹ, ತಮ್ಮದೇ ಆದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ ಟೆಂಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ'. ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಬಹಳ ಮಾಡಿ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಗಳ, ಸೇತುವೆಗಳ, ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣಗಳ, ಉದ್ಯಾನವನಗಳ, ದೇವಸ್ಥಾನ, ಸುರಂಗ, ವ್ಯಾಪಾರ ಮಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪಾದಚಾರಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಜೀವನ ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ದುಃಖದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಅವರು ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸೂರಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬದಲಿಗೆ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ. ರಾತ್ರಿ ಸೂರಿನಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮಕ್ಕಳೇಕೆ ಇರಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಯಾದಗಿರಿಯ ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್, ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸಾಥಿ ಮತ್ತು ಡಾನ್ ಬಾಸ್ಕೋ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ 'ಅವರು ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಸಹಾಯಹಸ್ತ ನೀಡಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಹೃದಯವಂತಿಕೆಯಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬಹಳಷ್ಟಿವೆ. ಮುಕ್ತವಾಗಿ ವೆಚ್ಚ ಭರಿಸಿ ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತವೆ ಎನ್ನುತ್ತವೆ.

ಬಹಳಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶೇಕಡ ೮೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳು ಕಾಡಿ, ಬೇಡಿ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ಬೂಟ್ ಪಾಲೀಶ್ ಮಾಡುವ, ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವ, ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣ, ಹೊಟೇಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುವ, ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಪೂರ್ಣಿಮ ಚಿಕ್ಕ ಅರಮನೆ ಅವರು ೧೯೯೬ರಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಈ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶ್ರೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಅವರು ಕಂಡಂತೆ, 'ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿ ಬಂದವರು ಕಾಡಿ ಬೇಡಿ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ, ರೈಲ್ವೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಸ ಗುಡಿಸುವ ಕೆಲಸದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ದೊಡ್ಡವರಾದಂತೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲಸಗಳಾದ ಷೂ ಪಾಲೀಶ್ ಮಾಡುವ, ಮಾರುವ ಮತ್ತು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ ಮಾರುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದನ್ನು ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಕೆಲಸ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಶ್ರೇಣಿಗಳನ್ನು ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ, ಆದಾಯ ಪಡೆಯುವಿಕೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.' ವೆಂಕಟೇಶ್ ೧೯೯೯ ಅವರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಪುಷ್ಠೀಕರಿಸುವಂತೆ 'ಈ ಮಕ್ಕಳು ಯಾವುದೇ ಕೌಶಲ ಬೇಕಿರದ, ತರಬೇತಿಯಿರದ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳರಹಿತ ಅನೌಪಚಾರಿ ವಲಯಗಳ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ'.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕೆಲಸದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಬಹಳ ಮಕ್ಕಳು ಕಾಡಿ ಬೇಡಿ ಕಿತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿರುವವರು. 'ತಿಂಗಳ ಆದಾಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಗಂಟೆಗಳು,

ದೈಹಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳು, ಕೆಲಸದ ಸ್ವರೂಪ, ಕೆಲಸಗಾರರ / ಕೆಲಸ ನೀಡಿದವರ ವರ್ತನೆ, ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಂಬಳ ಸಿಗುವುದು, ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸುವಿಕೆ, ಮಗುವಿನ ಆರೋಗ್ಯ, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿನ ಇಂತಹ ಇತರೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಕೆಲಸದ ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಅನೇಕ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾರಾದ್ದರಿಂದ ಎಷ್ಟೇ ಹಾನಿಕಾರಕ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿದ್ದರೂ ದಿನಕ್ಕೆ ೮ ಗಂಟೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದುಡಿಯುವ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವಿದ್ದರೂ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ತುಂಬ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿದೆ.

೩.೯ ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು: ವಿವಿಧ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿರುವರೆಂದು ನಿಖರವಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಕಾರಣ ಇವರು ಇಡೀ ನಗರದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚದುರಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ವರದಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಇವು ಶಾಲೆ, ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ದೂರವಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಲವು ಬಾರಿ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಂದ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು ತಪ್ಪಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯ ವರದಿಯನ್ನು ಸರಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಸರಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಆದೇಶ ನೀಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಬ್ಬರ ಮಾಹಿತಿಯೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಅಂದಾಜಿನ ಲೆಕ್ಕವು ತಪ್ಪಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಸರಕಾರವು ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಇರುವ ಸಂಖ್ಯೆಗೂ ಕಡಿಮೆ ಅಂದಾಜು ವಿವರಣೆ ನೀಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ವಿಭಾಗಗಳು ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಇವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ನಿಖರವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇವರಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ ಇಂತಹ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಇವರನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರುವುದಾಗಿದೆ. ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಈ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಇವರು ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತವೆ. ಇವರ ಕಾರ್ಯವೂ ಇಂಥ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ವಸತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು(ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ) ಈ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಹಲವು ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸರಕಾರವು ಅನುದಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಮಾಧ್ಯಮಗಳೂ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿವೆ. ಹಲವು ತಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಲಿಪಶುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಏನೇ ಆಗಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಂಕಿ-ಅಂಶವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ನ್ಯಾಯ

ದೊರಕಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಆದ ನಗರ-ಮಟ್ಟದ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಹತೋಟಿಗೂ ಮೀರಿದ ನಗರೀಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಡತನ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕಲಹ ಮತ್ತು ಒಳಗೊಂದಲಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲಿವೆ.

ಜಾಗತೀಕವಾಗಿಯೂ, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆ(ವಾಸ)ಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅವರ ಕುರಿತಾದ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ದೊರಕುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ನಿಖರವಾದ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ವಿಫಲವಾಗಿದೆ. ೧೦೦ದಶಲಕ್ಷ ಎನ್ನುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ವರದಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಂಕಿಯು ಅಧಿಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆಯೋ ಅಥವಾ ಸಮಾಜದೊಳಗೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತಾದ ಜಾಗೃತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆಯೋ ಎನ್ನುವುದು ಚರ್ಚೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಅಂದಾಜಿಸಲು ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ವರದಿಸಲು ನಗರಮಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಇವರ ಅಂಕಿ-ಸಂಖ್ಯೆಯ ನಿಖರತೆಯ ಕುರಿತಾದ ಯೋಜನೆಗಳ ಕುರಿತು ಒತ್ತಡಗಳು ಬಲವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

೩.೯.೧ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು: ಯುನೈಟೆಡ್ ಕಿಂಗ್ಡಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ(ಎನ್.ಜಿ.ಓ) ಆಧಾರಿತ ಕನ್ಸಾರ್ಟಿಯಂನ ಯುನಿಸೆಫ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ಸ್ ವರದಿ ಪ್ರಕಾರ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ನಗರ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ೧೦೦ ದಶಲಕ್ಷ ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು. ನಂತರ ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ನೂರು ಮಿಲಿಯನ್ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಕೀನ್ಯಾ ೨,೫೦,೦೦೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದಾರೆ. ರಾಜಧಾನಿ ನೈರೋಬಿಯಲ್ಲಿ ೬೦,೦೦೦ ಇದ್ದಾರೆ. ವಿಕಿಪೀಡಿಯಾ ಅಂತರ್ ಜಾಲ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಕಾರ ಸಿಯೆರಾ ಲಿಯೋನ್ ಯು.ಎನ್.ವರ್ಲ್ಡ್ ಪಾವರ್ಟಿ ಇಂಡೆಕ್ಸ್ ೨೦೦೮ರ ಪ್ರಕಾರ ಸಿಯೆರಾ ಲಿಯೋನ್ ವಿಶ್ವದ ಅತೀ ಬಡ ದೇಶವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ೫೦,೦೦೦ ಇದ್ದಾರೆ. ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ ಯುನಿಸೆಫ್ ೨೦೦೫ರ ಪ್ರಕಾರ ೬,೭೦,೦೦೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ೧,೭೦,೦೦೦, ಇರಾನ್‌ನಲ್ಲಿ ೨೦೧೬ರ ಪ್ರಕಾರ ೨,೦೦,೦೦೦, ಪಾಕಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ೧.೨ ದಶಲಕ್ಷದಿಂದ ೧.೫ ದಶಲಕ್ಷ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ಫಿಲಿಫೈನ್ಸ್ ೧೯೯೮ರ ಪ್ರಕಾರ ೧.೫ ದಶಲಕ್ಷ, ಮಿಯೆಟ್ನಾಮ್ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಎಜುಕೇಟರ್ಸ್ ಕ್ಲಬ್ ಪ್ರಕಾರ ೨೦೦೩ರಲ್ಲಿ ೨೧,೦೦೦ ಮತ್ತು ೨೦೦೭ರಲ್ಲಿ ೮೦೦೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ರಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ೨೦೦೧ರ ಪ್ರಕಾರ ೭,೦೦,೦೦೦, ೨೦೧೧ರಲ್ಲಿ ೬,೫೪,೩೫೫ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದರು. ಟರ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಟರ್ಕಿಷ್ ಪ್ರೈಮ್ ಸಚಿವಾಲಯದ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆ ೩,೦೮೯ ಅನಧಿಕೃತ ಪ್ರಕಾರ ೮೮,೦೦೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[೬] ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾದಲ್ಲಿ ೨೦೦೬ರ ಪ್ರಕಾರ ೨೨,೦೦೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲಿ ೧೯೮೨ರ ಯುನಿಸೆಫ್ ಪ್ರಕಾರ ೪೦ ದಶಲಕ್ಷ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲ ವಿದೇಶಗಳ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕನ

ಮಾಡಿದಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬಡ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇರದೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಿದೆ.

ರೆಸ್ಕಪಿಂಗ್ ರೈಲ್ವೆ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಕೊಲಮ್ ಹರಪಿರ್, ಲಲಿತಾ ಅಯ್ಯರ್ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ೧೮,೦೦೦,೦೦೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಚೀನಾ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ದೇಶವಿದೆ. ಈ ಭಾರತ ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಭಾಗದಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ.

೩.೯.೨ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು: ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಕೇವಲ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವರದಿ ನೀಡುವುದಲ್ಲದೇ ಇವರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ನಿಂದನೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸರಕಾರಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಕಾರ ಬಹುತೇಕ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಮಕ್ಕಳು ಅನಾಥರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಚಿವರ ವರದಿಯ ಕುರಿತಾದ ಅಧ್ಯಯನವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ದೈಹಿಕ ಹಿಂಸೆಯು ೬೬.೮ರಷ್ಟು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವರ ವಯೋಮಿತಿಯ ೫–೧೨ ವರ್ಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ೫೫ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಲೈಂಗಿಕ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ೧೩ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ೧೨,೪೪೭ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ೨,೩೧೭(ಶೇಕಡ ೧೮.೬)ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೮ ದಶಲಕ್ಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಲು ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಚಿವರು ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಅನುದಾನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿತು. ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಗೂ ಪುನರ್ವಸತಿಗಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಯೋಜನೆಯಾದ 'ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಗ್ರ ಯೋಜನೆಯನ್ನು' ಪರಿಚಯಿಸಿತು. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕಾದ ವಿಷಯ. ಇಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

೩.೯.೨.೧ ಯುನಿಸೆಫ್ ವರದಿ ಪ್ರಕಾರ: ಭಾರತದಲ್ಲಿ ೧೭,೦೦೦,೦೦(೧೭ ಕೋಟಿ) ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತರ್ಜಾಲ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ೧೧ ಕೋಟಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೩,೧೪,೭೦೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬರಿ ಮೆಟ್ರೊ ನಗರ ಮುಂಬಯಿ, ಕೋಲ್ಕತಾ, ಮದ್ರಾಸ್, ಖಾನ್‌ಪುರ, ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಹೈದರಾಬಾದ್ ನಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೇವಲ ದೆಹಲಿ ಒಂದರಲ್ಲಿ ೧,೦೦,೦೦೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೬೫.೯೧% ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಅವರ ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶೇಕಡ ೫೧.೮೪ರಷ್ಟು

ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ, ಇವರು ಫುಟ್‌ಫಾತನಲ್ಲಿ, ರೈಲ್ವೆ ಬ್ರಿಜ್ಡ್ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಬಸ್‌ನಿಲ್ದಾಣ, ಪಾರ್ಕ್, ಅಂಡರ್ ಫ್ಲೈಓವರ್ ಬ್ರಿಜ್ಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತಾರೆ. ಶೇಕಡ ೧೭.೪೮ರಷ್ಟು ರಾತ್ರಿ ತಂಗುದಾಣದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಒಂದಿಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೂ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಬದುಕು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದಂತು ಸತ್ಯ.

ಭಾರತದ ರಾಯಭಾರಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಾನಗರಗಳಾದ ಮುಂಬಾಯಿ, ಕೋಲ್ಕತಾ, ಚೆನ್ನೈ, ಕಾನ್ಪೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು, ಹೈದರಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಂದಾಜು ಸಂಖ್ಯೆ ೩,೧೪,೭೦೦ ಅಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ದೆಹಲಿ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣ ಸುತ್ತ ಇರುವ ೧೦೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯೆಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಲೈಂಗಿಕ ಸುರಕ್ಷತೆಯ ಜ್ಞಾನವಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕಾಂಡೋಮ್‌ಗಳ ಬಳಕೆ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಕೂಡ ಕಾಂಡೋಮ್‌ಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೩.೯.೨.೨ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಪರಾಧ ದಾಖಲೆ ವಿಭಾಗ (National Crime Records Beureau) ಸಮೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ೨೦೧೫ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ ೧೩೦ ಮಕ್ಕಳು ಕಾಣೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ೨೦೧೫ರ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳದವರೆಗೆ ದಾಖಲಾದ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು ೧೫.೯೮೮ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ೬,೯೨೧ ಮಕ್ಕಳು ಇನ್ನೂ ಪತ್ತೆ ಆಗಿಲ್ಲ. ೨೦೧೧ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ೯೦.೬೫೪ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ೩೪,೪೦೬ ಮಕ್ಕಳು ಕಾಣೆಯಾಗದೆ ಹೋದದ್ದು ವರದಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ೨೦೧೨ರಲ್ಲಿ ಕಾಣೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳು ೬೫,೦೩೮, ೨೦೧೩ರಲ್ಲಿ ೭೭.೭೨೧, ೨೦೧೪ರಲ್ಲಿ ೭೪,೫೪೯ರಷ್ಟು ಕಾಣೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಕಾಣೆಯಾಗುವ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಅಂದುಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾದದ್ದು ಹಾಗೂ ಬೃಹತ್ತಾದದ್ದು. ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ೮ ನಿಮಿಷಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಮಕ್ಕಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಪೊಲೀಸರಲ್ಲಿ ದೂರು ದಾಖಲಾಗದೆ ಇರುವ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಒಂದು ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ(೧,೦೦,೦೦೦) ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳು ಕಾಣೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ೫೦ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ೧೧,೦೦,೦೦೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೭೦ ಸಾವಿರದಿಂದ ೧೨೦,೦೦೦ವರೆಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬೀದಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಬರುತ್ತಾರೆ. ೨೦೦೫ರ(ದೆಹಲಿ ಮತ್ತು ಭೂಪಾಲ್) ನಾರ್ಥನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಪ್ರಕಾರ, ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ೧೫೮ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಸರಾಸರಿ ೪೦ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

೩.೯.೨.೪ ೨೦೦೭ ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್ ಪ್ರಕಾರ: ಪ್ರತಿವರ್ಷ ೪೦,೦೦೦ದಿಂದ ೪೫,೦೦೦ ಕಾಣೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಫೋನ್ ಕರೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತ್‌ನಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಅಂದರೆ ೯೯% ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬಂದರೆ, ೨೨% ರಷ್ಟು ಒಡಿಸ್ಸಾದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೩.೪ ೨೦೧೩ರ ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಇನ್‌ಫ್ಲೋ ಆಫ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್.[೮]

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಸ್ಥಳ	ಪ್ರತಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮಕ್ಕಳು ಬಂದು	ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಮಕ್ಕಳು
೧	ಬೆಂಗಳೂರು	೨,೨೦೦	೩
೨	ಯಶವಂತಪೂರ	೧,೮೨೫	೨
೩	ಹಳೆ ದಿಲ್ಲಿ	೩,೬೫೦	೩೫
೪	ಹೊಸ ದಿಲ್ಲಿ	೯,೧೨೫	೫೦
೫	ಕಲೆಹಾರ	೧,೦೯೫	೩೫
೬	ಗಯ	೭೩೫	೧೨
೭	ಖಾನಪುರ	೧,೪೬೦	೩೦
೮	ಲಕ್ನೋ	೧,೦೯೫	೧೫
೯	ಮೊಘಲಸರೈ	೧,೪೬೦	೩೦
೧೦	ಗೋರಕ್‌ಪುರ	೧,೮೨೫	೩೫
೧೧	ಪುಣೆ	೧,೮೨೫	೩೦
		೨೬,೨೯೦	**೨೭೭**

ಕೋಷ್ಟಕ ೩.೫ ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬೀದಿಗೆ ಬರುವ ಮಕ್ಕಳು

ಆಗ್ರಾ ಕ್ಯಾಂಟ್	೧,೦೦೦	ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ	೨,೫೦೦	ಕಟಕ್	೧,೨೦೦
ಅಹಮದ್‌ಬಾದ್	೧,೨೦೦	ಬೆರಮ್‌ಪುರ್	೧,೬೦೦	ದರಬಂಗ್	೧,೮೦೦
ಅಜ್ಮೀರ್	೧,೨೦೦	ಭೂಪಾಲ	೧,೫೦೦	ದರ್ಗಾ	೧,೦೦೦
ಅಲಹಾಬಾದ್ ಆನಂದ್ ವಿವಾಲ್	೧,೮೦೦	ಭುವನೇಶ್ವರ	೧,೨೦೦	ಗಯಾ	೧,೦೦೦
ಚಾರ್‌ಮಿನಾರ್	೧,೦೦೦	ಬಿಲಾಸ್‌ಪುರ	೧,೦೦೦	ಗೋರಕ್‌ಪುರ	೨,೦೦೦
ಆಶನಸೂಲ್	೧,೨೦೦	ಸಿ.ಎಸ್.ಟಿ(ಬಾಂಬೆ)	೨,೫೦೦	ಕಲಬುರಗಿ	೧,೦೦೦
ಗುಂತ್ಕಲ್	೧,೨೦೦	ಖಾನ್‌ಪುರ	೧,೮೦೦	ನವ ದೆಹಲಿ	೬,೫೦೦
ಗುವಾಟಿ	೧,೬೦೦	ಕಲೆಹಾರ	೧,೮೦೦	ನವ ಜಲಪೈಗುರಿ	೧,೬೦೦
ಹ.ನಿಜಾಮುದ್ದಿನ್	೧,೫೦೦	ಕಲ್ನೆ	೧,೨೦೦	ಹಳೆ ದೆಹಲಿ	೭,೦೦೦
ಹೌರಾತ್ ಜಂ.	೬,೦೦೦	ಖರಗಪುರ	೧,೦೦೦	ಪಾಟ್ನಾ	೨,೦೦೦
ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ	೧,೦೦೦	ಲಕ್ನೋ	೧,೮೦೦	ಪುಣೆ	೧,೬೦೦
ಹೈದರಾಬಾದ್	೨,೦೦೦	ಮಲ್ಡಾ	೧,೫೦೦	ರಾಯಚೂರು	೭೦೦
ಇಟಾರ್ಸಿ	೨,೫೦೦	ಮೊಘಲಸರೈ	೨,೦೦೦	ರಾಯ್‌ಪುರ	೧,೩೦೦
ಜಬಲಪುರ	೧,೮೦೦	ಮುಂಬೈ ಸೆಂಟ್ರಲ್	೨,೫೦೦	ರಾಂಚಿ	೧,೦೦೦
ಜೈಪುರ	೧,೫೦೦	ನಾಗಪುರ	೧,೬೦೦	ರತ್ಲಾಟು	೧,೨೦೦
ಕಲ್ಯಾಣ ಜಂ.	೧,೪೦೦	ನೆಲ್ಲೂರು	೯೦೦	ರೇನುಗುಂಟಾ	೧,೦೦೦
ಸೇಲಂ	೪,೫೦೦	ತಿರುಪತಿ	೩,೦೦೦	ವಾಡಿ. ಜಂ	೧,೪೦೦
ಸಿಕಿಂದ್ರಾಬಾದ್	೨,೦೦೦	ವಾರಣಾಸಿ	೧,೮೦೦	ವಾರಂಗಲ್	೭೦೦
ಸೂರತ್	೧,೨೦೦	ವಿಜಯವಾಡ	೩,೦೦೦	ಯಶವಂತಪುರ	೧,೪೦೦
ತೆನಾಲಿ	೧,೪೦೦	ವಿಶಾಖಪಟ್ನಾಂ	೧,೮೦೦	**ಒಟ್ಟು**	**೧,೦೮,೪೦೦**

ಆಧಾರ: ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆ(೨೩-೦೨-೨೦೧೭) ಸಮೀಕ್ಷೆ ವರದಿ.

ಭಾರತದ ೬೦ ಮುಖ್ಯ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ೧,೦೮,೪೦೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಆಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ(ಬೀದಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ). ಈ ೬೦ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೧,೮೦೦ ಮಕ್ಕಳು ಬರುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ೧೫ ಮುಖ್ಯ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ೨,೦೦೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಇದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ೪೦ಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೇವಲ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಸೇವೆ ನೀಡುತ್ತಿವೆ.

೩.೯.೩ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು: ೨೦೧೧ರ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ೦-೧೮ ವಯೋಮಾನದ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೩೩.೯೨ರಷ್ಟು ಅಂದರೆ (೨,೦೭,೨೯,೫೭೧)ರಷ್ಟಿದೆ. (ಗಂಡು ೧,೦೭,೦೫,೫೨೨, ಹೆಣ್ಣು ೧,೦೦,೨೪,೦೪೯) ಮಕ್ಕಳ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ ೧,೦೦೦ಕ್ಕೆ ೯೩೬ ಇದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಸೂಚ್ಯಂಕ ೦.೩೨೮ ಇದ್ದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೨೫ನೇ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ೦.೬೧೨ ಇದ್ದು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ೦.೧೧೧ ಇದ್ದು ೨೯ನೇ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕ ೦.೧೪೬ ಇದ್ದು ೨೭ನೇ ಸ್ಥಾನವಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ನೆರವಾಗುವಂತಹ ನೀತಿ ರೂಪಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಜರೂರಿದೆ.

೩.೯.೩.೧ ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಮೀಕ್ಷೆ ೨೦೧೭ರ ಪ್ರಕಾರ: ಕರ್ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯವಾದ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಬಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ೧೮, ಯಶವಂತಪುರ ೧೬, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ೦೭, ಕಲಬುರಗಿ ೮, ವಾಡಿ ೪, ರಾಯಚೂರು ೩ ಮತ್ತು ಅರಸಿಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ೩, ಒಟ್ಟು ೫೯ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿದಿನ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೩.೬ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇತರ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಬರುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು

ಕ್ರ.ಸಂ	ರಾಜ್ಯಗಳು	ಯಶವಂತಪುರ	ಬೆಂಗಳೂರು	ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ	ಕಲಬುರಗಿ	ರಾಯಚೂರು	ಅರಸಿಕೇರೆ
೧	ಬಿಹಾರ	೩೭	೧೬	೦೩	-	-	-
೨	ಉ.ಪ್ರದೇಶ	೧೬	೮	-	-	-	-
೩	ಕರ್ನಾಟಕ	೨೧	೪೧	೧೬	೩೫	-	-
೪	ತಮಿಳುನಾಡು	೫	೧೦	೨	-	-	-
೫	ರಾಜಸ್ಥಾನ	೧	೨	-	-	-	-
೬	ಜಾರ್ಖಂಡ	೬	೪	-	-	-	-
೭	ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ	೧	೯	-	-	-	-
೮	ಒಡಿಸ್ಸಾ	೩	೪	-	-	-	-
೯	ವೆಸ್ಟ್ ಬೆಂಗಾಲ	೬	೨	-	-	-	-
೧೦	ಅಸ್ಸಾಂ	೪	೧	-	-	-	-
೧೧	ದೆಹಲಿ	೧	೧	-	-	-	-
೧೨	ನೇಪಾಳ	೧	-	-	-	-	-
೧೩	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ	೧	೨	-	-	-	-
೧೪	ಗೋವಾ	-	-	೧	-	-	-
	ಒಟ್ಟು	೧೦೩	೧೦೦	೨೭	೪೨	-	-

ಆಧಾರ: ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆ(೨೩-೦೨-೨೦೧೭) ಸಮೀಕ್ಷೆ ವರದಿ.

ಮಾರ್ಚ್ ೨೦೧೪ರ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಕಾರ ಯಶವಂತಪುರ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ೬೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರೈಲುಗಳು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಸರಾಸರಿ ೧೭ ಮಕ್ಕಳು ಬಂದರೆ, ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೦೧೩ರ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಬುರಗಿಯಲ್ಲಿ ೪ ಮಕ್ಕಳು, ಜುಲೈ ೨೦೧೩ರ ಪ್ರಕಾರ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ೫ ಮಕ್ಕಳು, ಅರಸಿಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ೩, ರಾಯಚೂರನಲ್ಲಿ ೩ ಮಕ್ಕಳು ಹೀಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ್ಯ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ೫,೪೦೦ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಪದ್ಧತಿ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಕುರಿತಂತೆ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಸಮಂಜಸವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆ. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಕುರಿತು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಸರ್ಕಾರ, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕರದ್ದಾಗಿದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಈ ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕಿನ ಎಳೆಯನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆಗೈದಾಗ ಬಹುತೇಕರು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು, ಏನು ಮಾಡಬಾರದು ಎಂಬ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಏನೂ ತೋಚದೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ರೈಲ್ವೆ ಪ್ಲಾಟ್ ಫಾರಂ, ಮಾರ್ಕೆಟ್, ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಚಿಂತಾಜನಕವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಬಾಲ ನ್ಯಾಯ ಕಾಯ್ದೆ ೧೯೫೬ರ ಪ್ರಕಾರ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆ ೧೯೮೯ರ ಮಹಾಸಭೆ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಂತೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಬಹುತೇಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು, ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರ-ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಮಗು ಮನೆಯವರ ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಮಮತೆಯಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗದೆ, ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಜೀವನ ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಮುಂಜಾಗ್ರತೆ ಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವುದು ಮಹತ್ವವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಯಿಂದ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದು ಇತರರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ: ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದರೆ ಯಾರು? ಕೇವಲ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳೇ? ಇವರು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆಯೇ? ಅಥವಾ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ? ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೇನು? ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಇವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಯಾವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ? ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದಿಗೆ ಶೇಕಡ ೯೦ರಷ್ಟು ಅಧಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ

ಬೀದಿವಾಸ ಎನ್ನುವ ಪದವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಿಲ್ಲದೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ. ಹಲವಾರು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹಾಗೂ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನದ ಕುರಿತು ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಕುರಿತು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರೊಟ್ಟಿಗೆ ಇವರು ಆರ್ಥಿಕ ಸವಾಲುಗಳಾದ ಬಡತನ ಹಾಗೂ ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ ಮತ್ತು ಪರಕೀಯತೆಯ ನೋವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.(ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಮಕ್ಕಳು ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಗಾಂಜಾ, ಚರಸ್, ವ್ಯಾಲಿಯಮ್ ಮುಂತಾದ ಅಫೀಮು ಮುದ್ದುಗಳಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ.) ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಆಶ್ರಯ ರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವವರು ಲೈಂಗಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಹಾಗೂ ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದ ಲೈಂಗಿಕತೆಯು ಹಲವು ಲೈಂಗಿಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಾರಣಗಳು, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವರ್ಗೀಕರಣಗಳನ್ನು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಅದರ ಫಲಿತಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಜಾನಪದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಪುಟ-೧೦, ಸಂಚಿಕೆ-೨, ಪು.೧೧೩
೨. ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ನಾವು ಬದ್ಧರು, ಪುಟ.೪
೩. www.ncpcr.gov.in
೪. ಬೀದಿ ಬದುಕು, ಪು.೨೧
೫. ಅಂತರ್ವಾಣಿ ಸಂಪುಟ-೮, ಪುಟ.೨೩
೬. ಜಾನಪದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಪುಟ-೧೦, ಸಂಚಿಕೆ-೨, ಪು.೧೧೫
೭. www.en.wickipedia.org/wiki/street_children
೮. ಬೀದಿ ಬದುಕು, ಪು.೨೭

ಅಧ್ಯಾಯ : ನಾಲ್ಕು

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಗಿರುವ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

೪.೧. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಹಕ್ಕುಗಳು
- ೪.೧.೧. ಹಕ್ಕುಗಳು
- ೪.೧.೨. ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು

೪.೨. ಕಾಯ್ದೆ-ಕಾನೂನುಗಳು
- ೪.೨.೧. ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆ ನಿಷೇಧ ಕಾಯ್ದೆ(ಪಿ.ಸಿ ಆ್ಯಂಡ ಪಿ.ಎನ್.ಡಿ.ಪಿ)
- ೪.೨.೨. ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ(ಆರ್.ಟಿ.ಇ)
- ೪.೨.೩. ಹಿಂದೂ ದತ್ತಕ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಂಶ ಅಧಿನಿಯಮ-೧೯೫೬
- ೪.೨.೪. ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ(ನಿಷೇಧ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ)ಅಧಿನಿಮಯ ೧೯೮೬
- ೪.೨.೫. ಗಾರ್ಡಿಯನ್ಸ್ ಮತ್ತು ವಾರ್ಡ್ಸ್ ಕಾಯ್ದೆ ೧೮೯೦
- ೪.೨.೬. ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಲೈಂಗಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ ತಡೆ (ಪಿ.ಓ.ಎಸ್.ಸಿ.ಓ ಆ್ಯಕ್ಟ್)ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೧೨
- ೪.೨.೭. ಫೋಕ್ಸ್ ಅಡಿ ಲೈಂಗಿಕ ಅಪರಾಧಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆ
- ೪.೨.೮. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ನೀತಿ

೪.೩. ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳು, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಆಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
- ೪.೩.೧. ಸಮಗ್ರ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆಗಳು
- ೪.೩.೨. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು
- ೪.೩.೩. ಆಯೋಗಗಳು
- ೪.೩೪. ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿರುವ ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ : ನಾಲ್ಕು

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಗಿರುವ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಹಿತ ಕಾಪಾಡುವುದು ಈಗ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ವಿಚಾರ. ೧೮ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ೧೮ ವರ್ಷದೊಳಗಿನವರ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೦೧೦ರಂತೆ ೪೫ ಕೋಟಿ ದಾಟಿದೆ. (ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ೧೦೨ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ೪೩.೭೯%) ಪ್ರತಿವರ್ಷ ೧.೮% ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಳ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಅಂದರೆ, ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ೧ ಕೋಟಿ ೯೪ ಲಕ್ಷ ೪೦ ಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳ ಜನರು ಚಿಂತಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ೧೮ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಏರುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜನರ ಅರಿವಿಗೂ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನೆ? ಜನಹಿತ ಕಾಪಾಡಬೇಕಾದ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವವರಿಗೆ ಇವುಗಳು ತಿಳಿಯಬೇಕಲ್ಲವೇ?[೧]

ಒಂದು ಮಗುವಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸೂಕ್ತ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಸರಳ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರಿತು ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ "ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ" ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಇದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಇರುವ ಹಕ್ಕು, ಆಯೋಗಗಳು, ಮಂಡಳಿಗಳು, ಯೋಜನೆಗಳು, ಸುಧಾರಣ ಕ್ರಮಗಳು, ಸುಧಾರಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಕಾಯ್ದೆ-ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಆಕರಗಳಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸದ ವಿವಿಧ

ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಸಮಸ್ಯೆ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ, ಅದರ ನಿವಾರಣೆ ಹೇಗೆ, ಯಾವ ಯಾವ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕಬಹುದು ಮತ್ತು ಈಗಾಗಲೇ ಆಗಿರುವ ಮತ್ತು ಆಗುತ್ತಿರುವ ನ್ಯೂನ್ಯತೆಗಳು, ತಪ್ಪುಗಳು, ತೊಡಕುಗಳು, ಅಂತರಗಳು ಹೀಗೆ ಹಲವು ವೈಫಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಲು ಸಹಾಯವಾಯಿತು. ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾದಂಥ ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ, ಸಂಘ–ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಪಾತ್ರಗಳೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕಾಯ್ದೆ–ಕಾನೂನುಗಳು. ಯೋಜನೆಗಳು, ಆಯೋಗಗಳು, ಹಕ್ಕುಗಳಿದ್ದರೂ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರುವಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳ ವೈಫಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿ ಪ್ರಕಾರ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆ ಎಂದರೆ, ಮಗು ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಂಸ್ಥೆ, ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ, ತಾರತಮ್ಯ, ಹಿಂಸೆ(ಮೌಖಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ), ನಿಂದನೆ(ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ) ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿನ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ನಗರಗಳು ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ಯುವಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅಧಿಕಗೊಂಡು ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ವಾಸವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಲವು ಬಾರಿ ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಪೋಷಕರಿಗೆ, ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವಲಂಬಿತರಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕುಟುಂಬದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣಕಾಸಿನ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಸಾಧ್ಯವಾದಂತಹ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಗಮನಹರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅವಲಂಬನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನಾಧಾರವು ಅವರ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರ ಜೀವನಾಧಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ ಈ ಕಾರ್ಯವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೈಹಿಕ, ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಯುವಕರೊಂದಿಗೆ ನಂಬಿಕಾರ್ಹ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಕೇವಲ ತಾಳ್ಮೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಸಮಯವೂ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬದ್ಧತೆ ಹಾಗೂ ದೀರ್ಘಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವ ಸೂಕ್ತ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಯೋಜನಾ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ನೇಮಿಸುವುದು

ಪ್ರಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೂ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಈ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹಾಗೂ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮತ್ತು ಯುವಕರನ್ನು ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಮಹತ್ವದ ಅರಿವನ್ನು ತುಂಬಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯು ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತದೆ.

೪.೧ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು: 'ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು' ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಇರಲೇಬೇಕಾದದು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಿಗಲೇಬೇಕಾದದು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. (Un convention on the rights of the child 1989) ಈ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿವೆ. ಭಾರತ ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ಈ ಒಡಂಬಡಿಕೆಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿತು. ಮಕ್ಕಳ ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಕ್ಕಿಗೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯಾವುದು ಸೂಕ್ತವಾದದು, ಮಕ್ಕಳು ಜೀವಿಸಲು, ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲು ಮತ್ತು ಭಾಗವಹಿಸಲು ಯಾವುದು ಮುಖ್ಯ ಎಂಬ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನಾವು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.[೨] ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಎಂದರೆ ಮಗು ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸಂಸ್ಥೆ, ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ತಾರತಮ್ಯ, ಹಿಂಸೆ(ಮೌಖಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ), ನಿಂದನೆ(ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ), ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿನ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳು ಹಾಗೂ ಮೂಲಭೂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳು ಕಾನೂನಿನೊಡನೆ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕಿಳಿದ ಆರೋಪಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಅವರ ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದೊಡನೆ ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅವರು ಮರು ಸ್ಥಾಪಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಯಡಿ, ಅಂತಹ ಮಕ್ಕಳ ಗೌರವ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗದಂತೆ ಮಾನವೀಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕು.[೩]

೪. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ಸಹಿ ಹಾಕಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ ಹಕ್ಕುಗಳು.

೧. ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 'ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕು' ಇದೆ. ಮಗು ಹುಟ್ಟುವ ಮೊದಲೇ ತಾಯಿಯ ಆರೈಕೆ, ಬೇಕಾದ ಔಷಧೋಪಚಾರ, ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲದ ಹೆರಿಗೆ, ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆ, ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ, ಪರಿಶುದ್ಧ ಗಾಳಿ, ನೀರು ದೊರಕುವ ವಾತಾವರಣ, ಸೂಕ್ತವಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿರುವ ಮನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೊರಕಿಸುವುದು ಆಯಾ ಸಮುದಾಯಗಳ ಕರ್ತವ್ಯ.

೨. ಬದುಕುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ತೊಡಕುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆಯಲು ಅವರು 'ರಕ್ಷಣೆಯ ಹಕ್ಕು' ಹೊಂದಲೇ ಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಹಿಂಸೆ, ಒತ್ತಡ ತಪ್ಪಿಸುವುದು ಇದರ ಉದ್ದೇಶ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವರ ಮನೆ ಅಥವಾ ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಬದುಕಲು ರಕ್ಷಿತ ಸಮಾಜದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಆಶಯ ಯಾವುದೇ ಕಾಮುಕ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಲು ನಲುಗಬಾರದು, ಮಾರಾಟದ ವಸ್ತುಗಳಾಗಬಾರದು.

೩. ಒಂದು ಮಗು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದರೆ ಸಾಲದು. ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಸಹ ಮಕ್ಕಳಿಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 'ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವ ಹಕ್ಕು' ಇದ್ದು ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಗ್ರಂಥಾಲಯ, ವಿಶ್ರಾಂತಿ, ಮನೋರಂಜನೆ ಹೊಂದಲು ಸೂಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸಮುದಾಯಗಳು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಖಾತರಿಗೊಳಿಸುವುದೂ ಸಹ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ.

೪. ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ತಮ್ಮ ಕುರಿತು ಆಗುವ ಚರ್ಚೆ, ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು, ಸಾಂಘಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಗಲೇಬೇಕು. ಇಂತಹದನ್ನು ಮಕ್ಕಳ 'ಭಾಗವಹಿಸುವ ಹಕ್ಕು' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.[೪]

೪.೧.೧. ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಹಾಸಭೆ ೨೦ ನವೆಂಬರ ೧೯೮೯ರ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು (ಯುಎನ್‌ಸಿಆರ್‌ಸಿ): ಭಾರತವು ಸಹಿ ಮಾಡಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಒಡಂಬಡಿಕೆ, ೧೯೮೯ರಂತೆ ಮಕ್ಕಳ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರೂಪಿಸಲಾದ ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಮಾನದಂಡಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿಗೆ ರಕ್ಷಣಾತ್ಮಕ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಯ ಕುರಿತು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಧಿಗಳು ಇಂತಿವೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳು	: ವಿಧಿಗಳು, ೧, ೩, ೪, ೧೮, ೪೧, ೪೨, ೪೩-೫೪.,
ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕುಗಳು	: ವಿಧಿಗಳು, ೫-೯, ೧೯-೨೧, ೨೩, ೨೪, ೨೬, ೨೭, ೩೦, ೩೨, ೩೩, ೩೮.,
ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಕ್ಕುಗಳು	: ವಿಧಿಗಳು, ೫, ೧೧-೧೪, ೧೫, ೧೭, ೨೮, ೩೧, ೪೪.,
ಭಾಗವಹಿಸುವ ಹಕ್ಕುಗಳು	: ವಿಧಿಗಳು, ೧೨, ೧೩, ೧೫, ೧೭.,
ರಕ್ಷಣೆಯ ಹಕ್ಕುಗಳು	: ವಿಧಿಗಳು, ೨, ೭, ೨೩, ೩೦.,
ತಾರತಮ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ	: ವಿಧಿಗಳು, ೨೨, ೨೫, ೩೯.,
ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ	: ವಿಧಿಗಳು, ೧೦-೧೬, ೧೯, ೨೫, ೩೨, ೩೪, ೩೭, ೩೯ ಮತ್ತು ೪೦ ಗಳಿದ್ದು ಇವೆಲ್ಲವು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಹಕ್ಕುಗಳಾಗಿವೆ.

೪.೧.೧.೨ ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನವು ಪರಿಚ್ಛೇದ ೧೫(೩); ಪರಿಚ್ಛೇದ ೩೯(ಇ), (ಎಫ್), ಪರಿಚ್ಛೇದ ೪೫ ಮತ್ತು ಪರಿಚ್ಛೇದ ೪೭ರಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅದರಲ್ಲೂ ಮಕ್ಕಳ ಎಲ್ಲ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮೂಲ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಹಿಸಿದೆ.[೫] ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಮೊದಲ ಹಂತವನ್ನು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ ಮಕ್ಕಳ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವ ಹಲವಾರು ಆರ್ಟಿಕಲ್‌ಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆರ್ಟಿಕಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ೧ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ೨. ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು. ಕಾನೂನಿನ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಸಮರ್ಥನೀಯವಾಗಿವೆ. ಒಂದು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೆ ಕಾನೂನುಗಳು ಅಮಾನ್ಯವೆಂದು ಘೋಷಿಸಲು ಬದ್ಧವಾಗಿವೆ. ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಧನಾತ್ಮಕ ಸಲಹೆಗಳಾಗಿದ್ದು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನೀಯವಲ್ಲ; ಆದರೂ ಆ ಎರಡು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶಗಳು.

ದೇಶವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನವು ಅನುಚ್ಛೇದ ೧೪(ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಸಮಾನ ರಕ್ಷಣೆಯ ನ್ಯಾಯ) ಅನುಚ್ಛೇದ ೧೫(೩)(ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು, ಅನುಚ್ಛೇದ ೨೧(ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ) ಅನುಚ್ಛೇದ ೨೧ಎ(ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು), ಅನುಚ್ಛೇದ ೨೩ ಮತ್ತು ೨೪(ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಹಕ್ಕುಗಳು), ಅನುಚ್ಛೇದ ೩೯(ಇ) (ಆರೋಗ್ಯದ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಾಗಿ ದುರುಪಯೋಗದಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ) ಮತ್ತು ೩೯(ಎಫ್) (ಗೌರವದಿಂದ ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕು) ಹಾಗೂ ಅನುಚ್ಛೇದ ೫೧ಎ(ಕೆ)(ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ತಂದೆ ತಾಯಿ ಹಾಗೂ ಪೋಷಕರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ)[೬] ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಉಪಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಸುರಕ್ಷತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಪರಿಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಿನ್ನಡೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ೧೧ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೯೯೨ರ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೫೪ ವಿಧಿಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳು ಇಂತಿವೆ. ವಿಧಿ ೧. ೧೮ ವರ್ಷದ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಈ ಹಕ್ಕುಗಳು ಇವೆ. ವಿಧಿ ೨. ನೀನು ಯಾರೇ ಆಗಿರಲಿ, ನಿನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಯಾರೇ ಆಗಿರಲಿ, ನಿನ್ನ ವರ್ಣ, ಲಿಂಗ, ಧರ್ಮ, ಭಾಷೆ, ವಿಕಲತೆ, ಶ್ರೀಮಂತ, ಬಡವನಾಗಿರಲಿ ನಿನಗೆ ಈ ಹಕ್ಕುಗಳು ಇವೆ. ವಿಧಿ ೩. ಒಬ್ಬ ವಯಸ್ಕನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇದ್ದರೆ ಅವನು/ಳು

ನಿನಗೆ ಉತ್ತಮವಾದುದ್ದನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ವಿಧಿ ೯. ನಿನಗೆ ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಇದೆ. ವಿಧಿ ೧೦. ನೀನು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ನೀನು ಅವರ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಒಂದೇ ಕಡೆ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕಿದೆ. ವಿಧಿ ೧೧. ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಅಪಹರಿಸಬಾರದು. ಯಾರಾದರು ಅಪಹರಿಸಿದರೆ ಸರ್ಕಾರವು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತರಬೇಕು. ವಿಧಿ ೨೧. ನಿನ್ನನ್ನು ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಿನಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಬೇಕು. ವಿಧಿ ೨೩. ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿಮಾಂದ್ಯತೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಅಂಗವಿಕಲತೆ ಇದ್ದರೆ ಬೇರೆ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಬೆಳೆಯಲು ವಿಶೇಷ ಆರೈಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕಿದೆ. ವಿಧಿ ೩೧. ಆಟವಾಡುವ ಹಕ್ಕಿದೆ. ವಿಧಿ ೩೫. ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ಅಪಹರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ವಿಧಿ ೩೯. ನಿನಗೆ ನೋವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಅಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರೆ ವಿಶೇಷ ಆರೈಕೆ ಮತ್ತು ಉಪಚಾರ ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕಾಣದಿರುವುದು ದುರಂತ.

೪.೧.೧.೩ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ನೀತಿ, ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ, ೨೦೧೬: ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಮಗುವು ಸುರಕ್ಷಿತ, ರಕ್ಷಣಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಸಶಕ್ತ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಮಗುವಿನ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮಗುವು ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಲುಪಲು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಮತ್ತು ಆನಂದಿಸಲು ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಪರಿಸರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಭಾಗೀದಾರರು ಅಂದರೆ, ಪೋಷಕರು, ಆರೈಕೆ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವವರು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತಾದ ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ, ಸಂಭಾಷಣೆ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಮಗುವಿನ ಘನತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವುದಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

೪.೧.೨ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು: ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಭದ್ರತೆಗಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನವು ಹಲವಾರು ಭದ್ರತೆಗಳನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಭರವಸೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಾತ್ಮಕ ತತ್ವಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ಕಾರವು ಸಹ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಳ ಹೊಣೆ

ಅಥವಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನದ ೧೪ನೇ ವಿಧಿಯು ಕಾಯ್ದೆ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು ಮತ್ತು ಕಾಯ್ದೆ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರೂ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹರು ಎಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ೧೫(೩)ನೇ ವಿಧಿಯು ರಾಜ್ಯವು ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿಶೇಷ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನದ ೧೯(೧)ನೇ ಉಪವಿಧಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದೆ ಮತ್ತು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗಳ ಮೂಲಕವು ಸಹ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ೨೧ನೇ ವಿಧಿಯು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಮತ್ತು ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಖಾತರಿಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನ ೨೧(ಎ)ನೇ ವಿಧಿಯು ೧೪ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ನೀಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ೨೨ನೇ ವಿಧಿಯು ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯುವ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ. ೨೩ನೇ ವಿಧಿಯು ಬಲವಂತದ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಮಾನವತೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ. ೨೪ನೇ ವಿಧಿಯು ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅಂದರೆ ೧೪ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಪನಿ, ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಗಣಿ, ಬಾರ್ ಮತ್ತು ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್ ಮತ್ತು ಹೊಟೇಲ್‌ಗಳಂತಹ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಬಗ್ಗೆ ಖಾತರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ.

ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನದ ನಾಲ್ಕನೇ ಭಾಗದ ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಾತ್ಮಕ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಸಂವಿಧಾನದ ೪೧ನೇ ವಿಧಿಯು ರಾಜ್ಯವು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಇತರ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲಕರ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ೪೫ನೇ ವಿಧಿಯು ೧೪ ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು ಎಂದು ರಾಜ್ಯನೀತಿ ನಿರ್ದೇಶಾತ್ಮಕ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ. ೪೬ನೇ ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯವು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಜನರನ್ನು ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ

ಒದಗಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ೪೭ನೇ ವಿಧಿಯು ರಾಜ್ಯವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಅಪೌಷ್ಠಿಕತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಅಗತ್ಯ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡಿದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ೫೧(ಸಿ) ವಿಧಿಯು ರಾಜ್ಯವು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಯ್ದೆ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ನೆಲೆಸುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ತರಲಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೊಟೇಲ್, ಗ್ಯಾರೇಜ್ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು, ಹಿಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು, ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು, ಅನ್ಯಾಯ, ಮೋಸಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

೪.೧.೩ ಕ್ಯಾಂಪೈನ್ ಎಗೆನೆಸ್ಟ್ ಚೈಲ್ಡ್ ಟ್ರಾಪಿಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ: ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಜೀವಿಸುವ, ಬೆಳೆವಣಿಗೆ ಹೊಂದುವ, ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯುವ ಹಾಗೂ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಹಕ್ಕಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯು ಈ ಹಕ್ಕುಗಳ ಒಂದು ಹೇಯವಾದ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವ ಯಾವುದೇ ಮಗುವನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿ ಎದುರು ಹಾಜರುಪಡಿಸಬಹುದು. ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ರವಾನಿಸಬಹುದು ಇಲ್ಲವೇ ಮನೆವಾಪಸಾತಿ ಮಾಡಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಮನೆ ತೊರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳು, ಪರಿತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳು, ದುರುಪಯೋಗಕ್ಕೊಳಗಾದ/ಕೆಟ್ಟ ರೀತಿಯ ವರ್ತನೆಗೆ ಗುರಿಯಾದ ಮಕ್ಕಳು, ಲೈಂಗಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೀಡಾದ ಮಕ್ಕಳು, ದತ್ತು ಹೋಗಬಹುದಾದ ಅಥವಾ ಫಾಸ್ಟರ್ ಕೇರ್‌ನಲ್ಲಿರಿಸಬೇಕಾದ ಮಕ್ಕಳು, ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪೋಷಕರು/ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ಮಕ್ಕಳು ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಕ್ಕಳು, ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳು, ಕಳೆದುಹೋದ ಅಥವಾ ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಮಕ್ಕಳು, ಸಾಗಾಣಿಕೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಮಕ್ಕಳು ಅಥವಾ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ದುರುದ್ದೇಶದಿಂದ ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳು, ವ್ಯಾಪಾರಿ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ರೀತಿಯ ದುರುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಮಕ್ಕಳು, ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾದ ಮಕ್ಕಳು, ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ ದಾಳಿಗೆ ತುತ್ತಾದ ಮಕ್ಕಳು, ಎಚ್.ಐ.ವಿ/ಏಡ್ಸ್‌ಗೆ ತುತ್ತಾದವರ ಮಕ್ಕಳು, ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾದ ರೀತಿಯಿಂದ ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವುದರ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಆಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸೇವೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಸರೆಯಾಗುವ ಸಂಜೀವಿನಿ 'ಇದ್ದಂತೆ ಆದರೆ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ತಪ್ಪುಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ದುರಂತ.

೪.೨ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಯ್ದೆ–ಕಾನೂನುಗಳು

೪.೨.೧. **ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆ ನಿಷೇಧ ಕಾಯ್ದೆ(ಪಿ.ಸಿ ಆ್ಯಂಡ್ ಪಿ.ಎನ್.ಡಿ.ಪಿ):** ಲಿಂಗ ಆಯ್ಕೆ ಅಥವಾ ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮತೋಲನದಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ೧೯೯೪ ಮತ್ತು ೨೦೦೨ರ ಅಧಿನಿಯಮದ ಪ್ರಕಾರ ಗರ್ಭ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪ್ರಸವಪೂರ್ವ ಲಿಂಗ ಪತ್ತೆ ಮಾಡುವ ತಂತ್ರ ದುರ್ಬಳಕೆ ತಡೆ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಈ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಕಾರ 'ವೈದ್ಯರು ಭ್ರೂಣ ಲಿಂಗ ಪತ್ತೆ' ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಕೃತ್ಯವನ್ನೆಸಗುವಂತೆ ಸಹಾಯ ಕೋರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹ ಅಪರಾಧಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

೧. ಈ ಕಾಯ್ದೆ ಅನ್ವಯ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿ ಈ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ, ಮಾಡಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದವರಿಗೆ ೫೦೦೦೦/-ರೂ.ಗಳ ದಂಡ ಹಾಗು ೩ ವರ್ಷ ಕಾರಾಗೃಹ ವಾಸ ನೀಡಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ.

೨. ಇದೇ ಅಪರಾಧ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾದರೆ ೧ ಲಕ್ಷ ದಂಡ ಹಾಗೂ ೫ ವರ್ಷಗಳ ಕಾರಾಗೃಹ ವಾಸದ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಲಾಗುವುದು.[೭]

೪.೨.೨. **ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ(ಆರ್.ಟಿಇ):** ೨೦೦೨ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ೮೬ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅನ್ವಯ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ೨೧ಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆ ಹಾಗೂ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ೫೧ಎ ಸೇರ್ಪಡೆಯೊಂದಿಗೆ ೬ರಿಂದ ೧೪ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಹಾಗೂ ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗ ಏಪ್ರಿಲ್ ೧, ೨೦೧೦ರಿಂದ ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದೆ. ಈ ಕಾಯ್ದೆ ಇದ್ದರೂ ಅದೆಷ್ಟೋ ಪಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಮಹಾನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದೆಡೆಯಾದರೆ, ಬೀದಿ ಬದಿಯ ಅಥವಾ ಅಲೆಮಾರಿ, ಅರೆ ಅಲೆಮಾರಿ, ವಿಘಟನೆಗೊಂಡ ಕುಟುಂಬಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೀದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು; ಅ ಮೂಲಕ ಭಿಕ್ಷೆ, ಚಿಂದಿ ಆಯುವುದು, ಕಾರ್ಮಿಕ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವೇ ಹೊಟೇಲ್-ಗ್ಯಾರೇಜ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ದುರಂತ.

೪.೨.೩. **ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ (ನಿಷೇಧ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ)ಅಧಿನಿಯಮ ೧೯೮೬:** ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ (ನಿಷೇಧ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ)ಕಾಯ್ದೆ ೧೯೮೬ ರಂತೆ ೧೪ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು ತುಂಬಿರದವರನ್ನು ಮಗುವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಭಾರತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಜಗತ್ತಿನ ಅನೇಕ ಹಿಂದುಳಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ದುರ್ಬಳಕೆ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ದುಡಿತ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ದುರಂತವೆಂಬಂತೆ ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಗಂಭೀರ ರೂಪ ತಾಳುತ್ತಿದೆ. ೧೨ ಅಥವಾ ೧೪ ವಯಸ್ಸು ಮೀರದ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಕರಾದ ಅದೆಷ್ಟೋ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ಕೈಗಾರಿಕಾ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆ, ಕ್ಷೀಣವಾದ ಆರೋಗ್ಯ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅವಕಾಶ ಅಲಭ್ಯತೆ, ಒತ್ತಾಯದ

ದುಡಿತ, ಶಾರೀರಿಕ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕವಾಗಿ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರವಾದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಬೇಕಾದ ದುಡಿಯಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಆರ್ಥಿಕ ಶೋಷಣೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರೌರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಪೀಡನೆಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಮಿಲಿಯಾಂತರ ಮಕ್ಕಳು ಇಂದಿಗೂ ಬವಣೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಕಾರಣ ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ನಿಷೇಧ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಕಾರ ೧೪ ವರ್ಷಗಳ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಗುವೊಂದು ಸಂಪಾದನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದುಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಅಂತಹ ಮಗುವನ್ನು ದುಡಿಯುವ ಮಗು ಅಥವಾ ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಎಂದೆನ್ನಬಹುದು. ೧೪ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದುಡಿಸಿದರೆ ರೂ. ೨೦,೦೦೦/- ದಂಡ ಅಥವಾ ೦೧ ವರ್ಷ ಜೈಲು ಅಥವಾ ೨ ಶಿಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಅಪರಾಧವು ಪುನಃ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟರೆ ೬ ತಿಂಗಳಿಂದ ೨ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ.[೯] ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಈ ಕಾಯ್ದೆ ಇದ್ದರೂ ನಿರ್ಗತಿಕ, ಬಡತನದ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಬಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸರಕಾರದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ದುಡಿಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ರೈಡ್ ಮಾಡಿ ಕಛೇರಿಗೆ ಕರೆತಂದಾಗ ಮತ್ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರೇ ಇವರಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಈ ರೈಡ್‌ನಂಥ ಕೆಲಸಗಳು ವಿಫಲವಾಗುವುದು ಸಹಜ.

೪.೨.೪. **ಹಿಂದೂ ದತ್ತಕ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಂಶ ಅಧಿನಿಯಮ-೧೯೫೬:** ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಕೊಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹಿಂದೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ದತ್ತಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹಿಂದೂ ದತ್ತಕ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಂಶ ಅಧಿನಿಯಮ ೧೯೫೬ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾಯ್ದೆಯ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು

- ಈ ಅಧಿನಿಯಮವು ಮುಸ್ಲಿಂ, ಕ್ರೈಸ್ತ, ಪಾರ್ಸಿ ಮತ್ತು ಯಹೂದಿ ಧರ್ಮೀಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಇತರೆ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮೀಯರು ಹಾಗೂ ಜಾತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.
- ದತ್ತಕ ಕೊಡುವ ಮತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ೧೮ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಹಿಂದೂ ಆಗಿರಬೇಕಲ್ಲದೇ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದಿಂದ ಇರಬೇಕು.
- ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಡಲ್ಪಡುವ ಮಗುವು ಹಿಂದೂ ಆಗಿರಲೇಬೇಕು ಹಾಗೂ ಈ ಮೊದಲೇ ದತ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಗಿರಬಾರದು.
- ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಗುವು ೧೫ ವರ್ಷಗಳ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಮೀರಿರಬಾರದು ಮತ್ತು ಮದುವೆಯಾಗಿರಕೂಡದು.
- ದತ್ತಕ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಸಂದಾಯವನ್ನು

ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.[೯] ಎಂಬ ಈ ಅಧಿನಿಯಮದಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಅನಾಥ, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದತ್ತಕ ನೀಡಿ ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಹತ್ವದ ಕಾಯ್ದೆಯ ಕುರಿತು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರ ಪಾಲಕರು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದದ್ದು ಜರೂರಿದೆ. ದುರಾದೃಷ್ಟ ಎಂದರೆ ಬಹುಪಾಲು ನಾಗರೀಕರಿಗೆ ಈ ಕಾಯ್ದೆಯ ಮಹತ್ವವೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದರ ಜಾಗೃತಿಯು ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಿನ್ನಡೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ದುರಂತ.

೪.೨.೫. **ಗಾರ್ಡಿಯನ್ಸ್ ಮತ್ತು ವಾರ್ಡ್ಸ್ ಕಾಯ್ದೆ ೧೮೯೦**(ಗವಾ:ಜಿ.ಎ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಎ): ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಚಿಸುವ ಪೋಷಕರು ಗಾರ್ಡಿಯನ್ಸ್ ಮತ್ತು ವಾರ್ಡ್ಸ್ ಕಾಯ್ದೆ ೧೮೯೦ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾಯ್ದೆಯ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು

- ಮಗುವಿನ ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ಸಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಪೋಷಕರು ೧೮ ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- ಈ ಅಧಿನಿಯಮ ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಇಡೀ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಈ ಅಧಿನಿಯಮ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮದವರಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಮಗುವಿನ ಸಾಕಲು ಇಚ್ಚಿಸುವವರು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದ ನಂತರ ೧೮ ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕು.
- ಮಗುವಿಗೆ ೧೮ ವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ನಂತರ ಮೂಲ ದಾಖಲಾತಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಈ ಕಾಯ್ದೆಯಿಂದ ನಿಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕು ಹಸನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅದೆಷ್ಟೋ ಮಕ್ಕಳು ಸುರಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಸುಖಕರವಾಗಿ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ಕುರಿತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಗೆ ತಿಳಿಯದಿರುವುದು ದುರಂತವೇ ಸರಿ.

೪.೨.೬. ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಲೈಂಗಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ ತಡೆ(ಪಿ.ಓ.ಎಸ್.ಸಿ.ಓ ಆ್ಯಕ್ಟ್) ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೧೨: ಮಗುವಿನ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ೨೦ನೇ ನವೆಂಬರ್ ೧೯೮೯ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯು ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿತು. ಭಾರತ ಘನ ಸರ್ಕಾರವು ೧೧ನೇ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಒಡಂಬಡಿಕೆಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿತು. ಮಗುವಿನ ಗೌಪ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಏಕಾಂತತೆಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಗೌರವಿಸುವುದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕರ್ತವ್ಯ. ಮಗುವಿನ ಹಿತದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯಕರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಮಗುವಿನ ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಭಾವನಾತ್ಮಕ, ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಲೈಂಗಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಲೈಂಗಿಕ ಕಿರುಕುಳ, ಅಶ್ಲೀಲ ಚಿತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನ ಇಂತಹ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ಪೋಕ್ಸೋ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ವಿಶೇಷ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.[೧೦]

ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಮುಗ್ಧ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಲೈಂಗಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಅತ್ಯಾಚಾರ, ಬೆದರಿಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲಿವೆ. ಆದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದೇವೆ.

೪.೨.೭ ಪೋಕ್ಸೋ ಅಡಿ ಲೈಂಗಿಕ ಅಪರಾಧಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆ (ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೧)

ಅಪರಾಧ	ಶಿಕ್ಷೆ
ಕಲಂ ೩: ಸಂಭೋಗಿಸಿದ ಲೈಂಗಿಕ ಹಲ್ಲೆ	೭ ವರ್ಷ ಶಿಕ್ಷೆ – ಜೀವಾವಧಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ದಂಡ
ಕಲಂ ೫: ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ ಸಂಭೋಗಿಸಿದ ಲೈಂಗಿಕ ಹಲ್ಲೆ	೧೦ ವರ್ಷ ಶಿಕ್ಷೆ – ಜೀವಾವಧಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ದಂಡ
ಕಲಂ ೭: ಲೈಂಗಿಕ ಹಲ್ಲೆ	೩ ವರ್ಷ ಶಿಕ್ಷೆ ೫ ವರ್ಷ ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ದಂಡ
ಕಲಂ ೯: ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ ಲೈಂಗಿಕ ಹಲ್ಲೆ	೫ ವರ್ಷ ಶಿಕ್ಷೆ ೭ ವರ್ಷ ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ದಂಡ
ಕಲಂ ೧೧: ಲೈಂಗಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ	೩ ವರ್ಷದ ವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ದಂಡ
ಕಲಂ ೧೩: ಮಕ್ಕಳ ಅಶ್ಲೀಲ ಚಿತ್ರಗಳ ಬಳಕೆ ಎರಡನೇ ಮೊದಲನೇ ತಪ್ಪಿಗೆ	೫ ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ದಂಡ, ತಪ್ಪಿಗೆ ೭ ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ದಂಡ
ಕಲಂ ೧೫: ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಶ್ಲೀಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು	೩ ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ದಂಡ ಅಥವಾ ಎರಡೂ[೧೧]

ಇದೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣ ಕಾಯ್ದೆ. ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರೆಂದು ಸಾಬೀತು ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕಠಿಣ ಮತ್ತು ಉಗ್ರ ಶಿಕ್ಷೆಯಂತು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಬುತ್ತಿ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗತಿಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುವವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾರೆ.

೪.೨.೮. ಪೋಕ್ಸೋ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೧೯: ಅಪರಾಧಿಗಳಿಗೆ ಕಠಿಣ ದಂಡ ವಿಧಿಸುವ ಕಾಯ್ದೆ. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೆ ಭಯ ಮುಕ್ತ ವಾತಾವರಣ ಕಲ್ಪಿಸಿ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನೊದಗಿಸುವುದು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶ ಲೈಂಗಿಕ ಅಪರಾಧಗಳ ವಿಂಗಡಣೆ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ಶಿಕ್ಷೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ತರುವುದು, ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಪರಾಧಗಳ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿ ಗಲ್ಲು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಲಾಂ ೪ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆ ಅಪರಾಧಕ್ಕಿದ್ದ ಜೈಲು ಸಜೆಯನ್ನು ೭ ವರ್ಷಗಳ ಬದಲಾಗಿ ೧೦ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಏರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಗಳೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಇಂತಹ ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸಗಿದರೆ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ

೨೦ ವರ್ಷಗಳ ಜೈಲು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಂ ೫ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉದ್ರೇಕಕಾರಿ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಯ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉದ್ರೇಕಕಾರಿ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ಉದ್ರೇಕಕಾರಿ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಜೀವಾವಧಿಯ ಶಿಕ್ಷೆಯೊಂದಿಗೆ ದಂಡವಿದ್ದ ಕಾನೂನನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ೨೦ ವರ್ಷ ಜೈಲು ಸಜೆ ಅಥವಾ ಗಲ್ಲು ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡುವಂತೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.[೧೨] ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನವಿದೆ. ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಐದೈದು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಿಗದಿತ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಸಮಗ್ರ ಚಿಂತನೆ. ನಾವು ಈಗ ೧೪ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ. ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ ಮೂಲಕ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಇಷ್ಟೂ ದಿನ ಗಮನ ನೀಡಿದ್ದು ಆಹಾರ, ಕೈಗಾರೀಕರಣ ಆರೋಗ್ಯ, ಸಂಚಾರ, ಶುದ್ಧ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಪೂರೈಕೆ ಮೊದಲಾದವು. ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ ಎಂದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈಗ ಅದೇ ದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಮಕ್ಕಳೀಗ ಪ್ರಮುಖವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ೧೮ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ೪೫ ಕೋಟಿ ದಾಟಿದೆ. 'ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳು ಇಂದಿನ ಪ್ರಜೆಗಳು' ಎಂಬ ವಾದ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ರಕ್ಷಣೆ, ಉಳಿವು, ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ತೀವ್ರವಾದ ಗಮನ ನೀಡಲೇ ಬೇಕಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಆಗ್ರಹಿಸುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬೆಳೆದಿದೆ.[೧೩]

೪.೩ ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು: ೧೪. ೨೦೦೧ರ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಸಮಗ್ರ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವ ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಇವೆ. ಇಡೀ ದೇಶದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತ ಪರಿಸರವನ್ನು ಖಾತರಿಗೊಳಿಸುವುದು ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ.[೧೪] ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಯ್ದೆ-ಕಾನೂನುಗಳು ಕಠಿಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಕಾನೂನುಗಳ ಅರಿವು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು, ಮಕ್ಕಳು ಮೇಲೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಸಾಕಷ್ಟು ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ವರದಿ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸರಕಾರಗಳು ಹಲವು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುತ್ತಿದೆ.

೪.೩.೧ ಸಮಗ್ರ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆ(ಆಯ್.ಸಿ.ಪಿ.ಎಸ್): ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ೩ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳೇ ಇದ್ದಾರೆ, ಮಕ್ಕಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಪತ್ತು.[೧೫] ಮಕ್ಕಳು ನಮ್ಮ ಸಮುದಾಯಗಳ ಇಂದಿನ ಪ್ರಜೆಗಳು ಹೀಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವನ್ನು ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಬೆಳೆಸಿ ಮಗುವಿನ ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ಸಮಗ್ರ

ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ೨೦೦೮-೦೯ರಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಮಗುವಿನ ಉತ್ತಮ ಆಸಕ್ತಿ ರಕ್ಷಿಸುವುದೇ ಸಮಗ್ರ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲ ತತ್ವ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಚನೆಯಾದದ್ದು ಆಗಿದೆ. ಇದರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ನೋಡಲಾಗಿದೆ.

ತತ್ವಗಳು

- ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸಾಂಸ್ಥಿಕರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು(ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಆರೈಕೆ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಪೋಷಣೆ, ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿತ ಸೇವೆ)
- ಎಲ್ಲ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.(ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ರಾಜ್ಯ, ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ)
- ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸೇವೆಗಳಿಗಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಅರಿವು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು.
- ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆ ಬಲಪಡಿಸುವುದು
- ಎಲ್ಲ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೂ(ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರೇತರ) ಸೂಕ್ತವಾದ ಅಂತರ್ಕ್ಷೇತ್ರಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದು.
- ಸಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಸಿ(ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿ), ಜೆ.ಜೆ.ಬಿ(ಬಾಲ ನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿ) ಹಾಗೂ ಎಸ್.ಜೆ.ಪಿಯು (ವಿಶೇಷ ಬಾಲ ಪೊಲೀಸ್ ಘಟಕ) ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡುವುದು.[೧೬] ಆಗಿವೆ.

ಈ ಸಮಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಘಟಕಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಿರ್ಗತಿಕ, ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಆನಾಥ ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ, ಮೋಸಗೊಂಡ, ಅಪರಾಧ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ಅದೆಷ್ಟೋ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಸರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೪.೩೧.೨. ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ

ತೀವ್ರವಾದ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಬಡತನ, ಹಸಿವು. ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ವಂಚಿತ ಹೀಗೆ ಹಲವು ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೋಗುವಂತಹ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿವೆ. ಮನೆ ತ್ಯಜಿಸಿ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹಲವಾರು ದಶಕಗಳಿಂದ ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಹ ಸರಕಾರದ ಕ್ರಮಗಳು ವಿಫಲವಾಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕವು ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದ

ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಬಡತನದಿಂದ ನಲುಗಿಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ಇತರೆ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯದ ಫಲದಿಂದಾಗಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಅಲಕ್ಷಿತ ಸಮುದಾಯಗಳ ಕುಟುಂಬಗಳು ತೀವ್ರವಾದ ಬಡತನ ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯ ವಂಚನೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರಲು ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ತೀವ್ರಗತಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಮೂಲಕ ಬಡತನವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡಬಹುದೆನ್ನುವ ಧೋರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿದ್ದ ಯೋಜನೆಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಿ ಅದರ ಪ್ರತಿಫಲಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯನ್ನು ತಂದಿಲ್ಲ. ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್ ಯುವ ಕ್ರೀಡೆ ಮತ್ತು ಆಟ ಅಭಿಯಾನ, ಗ್ರಾಮ ನ್ಯಾಯಾಲಯವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ನ್ಯಾಯಾಂಗಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆ.[೨೭]

೪.೩.೧.೩ ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ: ಭಾರತ ಸರಕಾರವು ೧೯೭೮ರಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು. ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ವಾರ್ಷಿಕ ೩೫೦೦/- ಕ್ಕಿಂತಲು ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯ ಹೊಂದಿರುವ(೧೯೭೭-೭೮ ರಲ್ಲಿದ್ದ ದರಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ), ಬಡತನದಿಂದ ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯ ವಂಚನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಇಂತಹ ಕುಟುಬಗಳಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ಶೇಕಡ ೧೦ ರಂತೆ ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಫಲಾನುಭವಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಶೇಕಡ ೨೫ ರಿಂದ ೫೦ ರವರೆಗೆ ಸಬ್ಸಿಡಿಯನ್ನೂ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಕುರಿ, ಮೇಕೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನೂ ಸಹ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಸ್ವಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಬಯಸುವವರಿಗೆ ತರಬೇತಿ, ಸೈಕಲ್ ರಿಪೇರಿ ಶಾಪ್, ತರಕಾರಿ ಮತ್ತು ಹಣ್ಣು ಮಾರಾಟ ಮಳಿಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿರುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ ಬಡತನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಅವಶ್ಯಕವಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದ ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಯೋಜನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ನೇರವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತಿದ್ದರೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಯೋಜನೆಯು ಜಾರಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣದ ಕೂಗು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿತ್ತು. ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಈ

ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತ್ತು. ಅದರೆ ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮಹಿಳಾಪರ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಯುವಕರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಭಾರತ ಸರಕಾರವು ಎರಡು ಪರ್ಯಾಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿತು; ಟ್ರೈಸೋ ಮತ್ತು ಡಿ.ಡಬ್ಲ್ಯು.ಸಿ.ಆರ್.ಎ. ಮೊದಲನೆಯದು ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಯುವಕರನ್ನು ಸ್ವಂತ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ, ಎರಡನೆಯದು ಯುವಕರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅವಕಾಶ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು(ಸುಧಾಕರ್ ೨೦೧೩).

೧೯೮೦ರಲ್ಲಿ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಳವಳಿಗಳು ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಡಿ.ಡಬ್ಲ್ಯು.ಸಿ.ಆರ್.ಎ. ಎಂಬ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿ, ಈ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಬಲಗೊಳ್ಳಲು ಕ್ರಮವಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಯೋಜನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ವೃದ್ದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಅದರ ಮೂಲಕ ತಾವು ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಾಲವನ್ನೂ ಸಹ ನೀಡಲಾಯಿತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು ದೊರೆಯುವಂತಾಗಲು ಅನೇಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಯೋಜನೆಯೂ(ಎನ್.ಆರ್.ಇ.ಪಿ) ಒಂದು. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೂಲಿಗಾಗಿ ಕಾಳು ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಬಡವರಿಗಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಫಲಾನುಭವಿಗಳು ತಾವು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ವೇತನ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಎನ್.ಆರ್.ಇ.ಪಿ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗವಾಗಿ ೧೯೮೩ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭೂ ರಹಿತ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆ(ಆರ್ಎಲ್.ಇ.ಜಿ.ಪಿ) ಎಂಬ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಪ್ರತಿ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನಿಗಾದರೂ ಕನಿಷ್ಠ ನೂರು ದಿನಗಳ ತನಕ ಸತತ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡುವುದು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ೧೯೮೯ರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರವು ಈ ಎರಡು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಹೊಸ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿ ಜವಾಹರ್ ರೋಜ್‌ಗಾರ್ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಸಂವಿಧಾನದ ೭೩ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಅನುಮೋದನೆ ದೊರಕಿದ್ದು, ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಯೋಜನೆ ಜಾರಿಯಾಯಿತು. ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆ

ನಿರ್ಮಾಣ, ಆಸ್ಪತ್ರೆ ನಿರ್ಮಾಣ, ವಸತಿ ನಿರ್ಮಾಣ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಣ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ದಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಈ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಪಂಚಾಯತಿಗಳು ಅರ್ಹ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಮತ್ತು ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕರ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅಂತಹವರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡಲು ಅನುವಾಗುವಂತಹ ಕ್ರಮ ವಹಿಸಿಕೊಂಡವು. ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಫಲಾನುಭವಿಗಳು ಮತ್ತು ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕರು ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಿನಗೂಲಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹವರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೫೦ ಪ್ರತಿಶತ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದರೆ, ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕರು ಇತರೆ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಹಕರಿಸುತ್ತದೆ.

೪.೩.೧.೪ ಯೋಜನೆಗಳ ಹಂತಗಳು: ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದುರ್ಬಲತೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಸೇವೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆ ರೂಪಗೊಂಡಿವೆ ಅವುಗಳು ಇಂತಿವೆ.

೪.೩.೧.೪.೧ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ

೧. ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಚೈಲ್ಡ್ ಪ್ರೊಟೆಕ್ಷನ್ ಸೊಸೈಟಿ(ಡಿ.ಸಿ.ಪಿ.ಎಸ್)

೨. ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಚೈಲ್ಡ್ ಪ್ರೊಟೆಕ್ಷನ್ ಕಮಿಟಿ(ಡಿ.ಸಿ.ಪಿ.ಸಿ)

೩. ಸ್ಪಾನ್ಸರ್‌ಶಿಫ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಫಾಸ್ಟರ್ ಕೇರ್ ಅಪ್ರೂಲ್ ಕಮಿಟಿ (ಎಸ್.ಎಫ್.ಸಿ.ಎ.ಸಿ)

೪. ಬ್ಲಾಕ್ ಲೇವಲ್ ಚೈಲ್ಡ್ ಪ್ರೊಟೆಕ್ಷನ್ ಕಮಿಟಿ(ಬಿ.ಎಲ್.ಚಿ.ಪಿ.ಸಿ)

೫. ವ್ಹಿಲೇಜ್ ಲೇವಲ್ ಚೈಲ್ಡ್ ಪ್ರೊಟೆಕ್ಷನ್ ಕಮಿಟಿ(ವ್ಹಿ.ಎಲ್.ಚಿ.ಪಿ.ಸಿ)

೪.೩.೧.೪.೨ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ

೧. ಸ್ಟೇಟ್ ಚೈಲ್ಡ್ ಪ್ರೊಟೆಕ್ಷನ್ ಸೂಸೈಟಿ(ಎಸ್.ಸಿ.ಪಿ.ಎಸ್)

೨. ಸ್ಟೇಟ್ ಅಡೊಪನ್ ರೆಸ್ಕಿವ್ ಏಜೆನ್ಸಿ (ಎಸ್.ಎ.ಆರ್.ಎ)

೩. ಸ್ಟೇಟ್ ಚೈಲ್ಡ್ ಪ್ರೊಟೆಕ್ಷನ್ ಕಮಿಟಿ(ಎಸ್.ಎಲ್.ಪಿ.ಸಿ)

೪. ಸ್ಟೇಟ್ ಅಡೊಪ್ಷನ್ ಅಡ್‌ವೈಸರ್ ಕಮಿಟಿ(ಎಸ್.ಎ.ಎ.ಸಿ)

೪.೩.೧.೪.೩ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ

೧. ನ್ಯಾಷನಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟೂಟ್ ಆಫ್ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಕೋ-ಅಪರೇಷನ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಚೈಲ್ಡ್ ಡೆವೆಲಪ್‌ಮೆಂಟ್(ಎನ್.ಆಯ್.ಪಿ.ಸಿ.ಸಿ.ಡಿ)

೨. ಫೋರ್ ರೀಜಿನಲ್ ಸೆಂಟ್ರಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಫೌಂಡೇಶನ್(ಸಿ.ಆಯ್.ಎಫ್)

೪.೩.೧.೪.೪ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ

೧. ಚೈಲ್ಡ್ ಇಂಡಿಯಾ ಫೌಂಡೇಷನ್ ಹೆಡ್‌ಕ್ವಾರ್ಟ

೨. ಚೈಲ್ಡ್ ಪ್ರೊಟೇಕ್ಸನ್ ಡಿವಿಜನ್ ಇನ್ ದಿ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟೂಟ್ ಆಫ್ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಕೋ-ಅಪರೇಷನ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಚೈಲ್ಡ್ ಡೆವೆಲಪ್‌ಮೆಂಟ್(ಎನ್.ಆಯ್.ಪಿ.ಸಿ.ಸಿ.ಡಿ)

೩. ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಅಡೊಪ್ಸನ್ ರಿಸೋರ್ಸ್ ಏಜೆನ್ಸಿ(ಸಿ.ಎ.ಆರ್.ಎ)

ಹೀಗೆ ಆಯಾ ಸಮಿತಿಗಳು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗನುಗುಣವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದರೂ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮೂಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಪರಿಹಾರ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ನಿಯೋಗಗಳು ಕಾರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೊಂಡರು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದು, ಬಂದು ಜೀವನ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಇತರರ ಜೀವನ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಇನ್ನೂ ನಿಂತಿಲ್ಲ.

೪.೩.೧.೫ ಶಾಲಾ-ಸೌಲಭ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳು

ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ, ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ಹರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಷಯ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿದಿನ ಶಾಲೆಗೆ ಹಾಜರಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿಗೆ ತಲಾ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ನೀಡುವ ಕ್ರಮವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ವಿದ್ಯಾ ವಿಕಾಸ್ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿ.ಪಿ.ಎಲ್ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಸಮವಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಕ್ರಮವಿದೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯೂಟ ಯೋಜನೆಯು ಬಡ ಕುಟುಂಬದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಜೊತೆಗೆ ಊಟ ನೀಡುವ ಮಹತ್ತರ ಕ್ರಮವಿದೆ. ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಶಿಕ್ಷಿತ ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಓದು ಬರಹ ಕಲಿಸುವ ಕ್ರಮವಿದೆ. ಆದರೆ ಸರಿಯಾದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲ ಯೋಜನೆಗಳು ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿವೆ. ಇಷ್ಟಿದ್ದರು ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

೪.೩.೧.೬ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆ ಯೋಜನೆಗಳು

ಜನರ ಅರೋಗ್ಯ, ಜೀವನೋಪಾಯ ಸುರಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸುಭದ್ರಗೊಳಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಹೋಬಳಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿರುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ

ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ ಉಚಿತ ಪ್ರಸೂತಿ ಸೌಲಭ್ಯ ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಅಂಗನವಾಡಿ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಮತ್ತು ಐ.ಸಿ.ಡಿ.ಎಸ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ನವಜಾತ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರದ ಸೌಲಭ್ಯ, ಶಿಶು ಮರಣ ತಡೆ ಇನ್ನು ಮುಂತಾದ ಕ್ರಮಗಳು ದಶಕಗಳಿಂದ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಆರು ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಂಗನವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಬಿಸಿಯೂಟದ ಯೋಜನೆಯಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ೬ ರಿಂದ ೧೧ ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯೂಟ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗರ್ಭವತಿಯರಿಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ನೀಡುವ ಯೋಜನೆಯು ತಾಯಂದಿರು ಮಾರಕ ರೋಗಗಳಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹತ್ತರ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಬಡವರು ಉತ್ತಮ ವಸತಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕೆನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸರಕಾರವು ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದೆ. ಕಳೆದ ೪೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಬಡವರು ಸ್ವಂತ ಸೂರು ಹೊಂದುವ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದ ಜನ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರು ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯ ವಾಹಿನಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಅನೇಕಾನೇಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಇಂಟೆಗ್ರೇಟೆಡ್ ಟ್ರೈಬಲ್ ಡೆವೆಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಪ್ಲಾನ್ ಇಂತಹ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳು ಸಮಾಜದ ಅನ್ಯ ಸಮುದಾಯಗಳಂತೆ ಸ್ವಾವಲಂಭಿಗಳಾಗಿ ಜೀವಿಸುವಂತೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ವಸತಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯದವರು, ಇಂದಿರಾ ಆವಾಸ್ ಯೋಜನೆ, ಜವಾಹರ್ ರೋಜ್‌ಗಾರ್ ಯೋಜನ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಯ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ವಸತಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಕ್ರಮ ವಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇತರೆ ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗಿಂತ, ವಿಕಲಚೇತನರು ಮತ್ತು ಅನಾಥರಿಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರಗಳು ಇವರಿಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುರಕ್ಷತೆ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ವಿಧವೆಯರ ಮತ್ತು ವೃದ್ಧರಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ೫೦೦ ಮತ್ತು ೭೫೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಪಾವತಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಹಿಳಾ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಹೆರಿಗೆ ಭತ್ಯೆಯನ್ನು ಸಹ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ್ದ ಈ ಹಿಂದಿನ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತ, ಜಾಗತೀಕರಣದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಸರಕಾರ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆ: ಐ.ಆರ್.ಡಿ.ಪಿ, ಟ್ರೈಸಂ, ಡಿ.ಡಬ್ಲ್ಯು.ಸಿ.ಆರ್.ಎ, ಟೂಲ್ ಕಿಟ್ಸ್ ಮುಂತಾದ

ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಎಸ್.ಈ.ಎಸ್.ವೈ. ಎಂಬ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ೧೯೯೯ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾದ ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ, ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ ಅರ್ಹ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿ ದರದಲ್ಲಿ ಸಬ್ಸಿಡಿ ಸಾಲವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಅರ್ಹ ಫಲಾನುಭವಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ, ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಉತ್ಪಾದಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿರುವುದು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಬಡವರು ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗದವರು ಸ್ವಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ.

೪.೩.೧.೭ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಯೋಜನೆಗಳು

ಬಡವರು ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸಲು ಸರಕಾರವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜರುಗಿಸಿದ್ದರೂ ಸಹ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಕೆಲಸವನ್ನು ಅರಸಿ ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ನಗರದೊಳಗೆ ಅಂಟಿದ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ರೋಗವಾಗಿದೆ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೩೦೦ಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ೪೩.೭೮ ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದ ಅನೇಕರಿಗೆ ಈ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ತಕ್ಷಣ ವಾಸಿಸಲು ಸೂರು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಅಸಂಘಟಿತ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರೇ ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ನಗರಗಳಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಕಪ್ಪು ಚುಕ್ಕೆ ಎಂದು ಕರೆದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಬಡವರು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಅನಾಥರು ಮತ್ತು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ನಿರಾಶ್ರಿತ ಮಕ್ಕಳೂ ಸಹ ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಥವ ಶಾಶ್ವತ ವಸತಿ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಸಂಜೆ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಾಪಸ್ಸಾಗುವವರು. ಇಂತಹ ಮಕ್ಕಳು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಗರಗಳ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳು ಹೀಗೆ ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಅಸಂಘಟಿತ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರಕುವ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಕೆಲಸ. ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ವಯಸ್ಕರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ನಿರ್ಮಲ ಜ್ಯೋತಿ, ಜೆ.ಎನ್.ಎನ್.ಯು.ಆರ್. ಎಂ,ಯು.ಬಿ.ಎಸ್.ಪಿ ಮತ್ತು ಐ.ಹೆಚ್.ಜಿ.ಎಸ್.ಡಿ.ಪಿ ಎಂಬ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಯೋಜನೆಗಳು ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ಕ್ರಮ ವಹಿಸಿವೆ.

೪.೩.೧.೮ ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಯೋಜನೆಗಳು

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಅಸಮಾನತೆ, ಕಿರುಕುಳ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಸದಾ ಕಾಲ ಆಹಾರವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದು, ಇವುಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಕಾಣುವ ಪರಿಸರ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಇವರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಿಸಲು ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿಸಲು ಬಿಸಿಯೂಟ ಯೋಜನೆ, ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲವಿಕಾಸ್ ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಮೇಲುಸ್ತುವಾರಿ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಈ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಪರಿಸರ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರದ ಯೋಜನೆಯಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಹಿಳಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯು ತನ್ನ ಯೋಜನೆಯ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗ ಹಣವನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಗಮನಿಸಲು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಾಖೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ೨೦೦೦-೦೧ರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ನಗರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಅಂಗನವಾಡಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪಿನ ಮಹಿಳೆಯರಿಂದ ಸಣ್ಣ ಉಳಿತಾಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದು ಮಹಿಳೆಯರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಬಲರಾಗುವಂತೆ ಕ್ರಮವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ೨೦೦೪ರಲ್ಲಿ ನಗರ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ೧೭೫ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ.

ಬಿ.ಪಿ.ಎಲ್ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಬಿಡಬಾರದೆನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಉಚಿತ ಬೈಸಿಕಲ್ ನೀಡುವ ಯೋಜನೆಯೂ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ೮ನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುವ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸರಕಾರಿ ಅನುದಾನಿತ ಶಾಲೆಗಳು ಸೇರಿವೆ. ಡಾ. ನಂಜುಡಪ್ಪನವರ ವರದಿ ಆಧರಿಸಿ, ೨೦೦೭ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರವು ೧೧೪ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುವ ಮೊತ್ತ ಅತಿ ಹಿಂದುಳಿದ, ಹೆಚ್ಚು ಹಿಂದುಳಿದ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲೂಕಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ೫೦:೩೦:೨೦ ಅನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದೆ.

೪.೩.೧.೯ ಪ್ಲಾನ್ ಟಾರ್ಗೆಟ್ ಮತ್ತು ಮಿಲೇನಿಯಮ್ ಡೆವೆಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಗೋಲ್–ಸೂಚ್ಯಾಂಕಗಳು ಕೋಷ್ಟಕ ೪.೨

ಸೂಚ್ಯಂಕ	ವರ್ಷ	ಉಲ್ಲೇಖ	ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿ	ಪ್ಲಾನ್ ಟಾರ್ಗೆಟ್	ಎಂ.ಡಿ.ಜಿ
ಐ.ಎಮ್.ಆರ್	೨೦೦೫	ಎಸ್.ಆರ್., ಎಸ್.ಆರ್. ಜಿ.ಐ	೪೮	೨೪	೫ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಶಿಶು ಮರಣವನ್ನು ಮೂರನೇ ಎರಡರಷ್ಟು ತಡೆಗಟ್ಟಲಾಗಿದೆ ೧೯೯೦–೨೦೧೫
ಎಮ್.ಎಮ್.ಆರ್	೨೦೦೧–೨೦೦೩	ಆರ್.ಜಿ.ಐ	೨೨೮	೭೬	೧೯೯೦–೨೦೧೫ರವರೆಗೆ ಗರ್ಭವತಿ ಮಹಿಳೆಯರಸಾವಿನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು
ಮಕ್ಕಳ ಅಪೌಷ್ಟಿ ಕಾಂಶತೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು (೦–೩)	೨೦೦೫–೨೦೦೬	ಎನ್.ಎಫ್. ಹೆಚ್.ಎಸ್	೪೧.೧	೨೨.೦೦	–
ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ರಕ್ತಹೀನತೆ (೧೫–೪೫ವರ್ಷ)	೨೦೦೫–೨೦೦೬	ಎನ್.ಎಫ್. ಹೆಚ್.ಎಸ್	೫೯.೫	೨೧.೨	–
ಲಿಂಗಾನುಪಾತ (೦–೬ವರ್ಷಗಳು)	೨೦೦೧	ಜನಗಣತಿ	೯೪೬	೯೫೪ (೨೦೧೧–೧೨)	–
ಒಟ್ಟು ಜನನ ಪ್ರಮಾಣ	೨೦೦೫–೨೦೦೬	ಎನ್.ಎಫ್. ಹೆಚ್.ಎಸ್	೨.೦೮	೧.೭೦	–
ಬಡತನ ಪ್ರಮಾಣ	೨೦೦೪–೨೦೦೫	ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗ	೫೪.೯	೧೨.೪ (೨೦೧೧–೧೨)	ಪ್ರತಿದಿನ ಆದಾಯ ಒಂದು ಡಾಲರ್‌ಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆಯಿರುವವರು
ಸಾಕ್ಷರತ ಪ್ರಮಾಣ	೨೦೦೧	ಜನಗಣತಿ	೬೬.೬೬	೮೯.೨೦	
ಮಹಿಳಾ ಸಾಕ್ಷರತೆ	೨೦೦೧	ಜನಗಣತಿ	೫೬.೮೭	೮೫.೯೫	
ಸಾಕ್ಷರತೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಾರು ವ್ಯತ್ಯಾಸ	೨೦೦೧	ಜನಗಣತಿ	೧೯.೨	೭೦.೪ (೨೦೦೧–೨೦೧೨)	ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ೨೦೧೫ರ ವೇಳೆಗೆ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡುವುದು[೧೮]

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ತೊಂದರೆಗಳು ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ನೇರ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದಲ್ಲದೆ, ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆಯೂ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಶಿಶು ಮರಣ ಮತ್ತು ಗರ್ಭವತಿ ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಸಹ ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾವಿನ ಮೇಲೆ ನೇರ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಬೇರೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದು, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಅಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶತೆ ಶೇಕಡ ೮೦ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು, ಇದು ದೇಶದ ಸರಾಸರಿ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ೩ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕುಂಠಿತ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಲವಾರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಮಾಣ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

೪.೩.೨ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು: ಸಮಗ್ರ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆ(ಆಯ್.ಸಿ.ಪಿ.ಎಸ್)ಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆರೈಕೆ, ಅ) ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಪುನರ್ವಸತಿ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಆ) ಶಾಸನಬದ್ಧ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿತ ಸೇವೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದೆ.

೪.೩.೨.೧ ಅ) ಆರೈಕೆ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಪುನರ್ವಸತಿ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ, ೧. ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸೇವೆ, ೨. ಅಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸೇವೆ, ೩. ನಗರ ಮತ್ತು ಅರೆನಗರದಲ್ಲಿ ತೆರೆದ ತಂಗುದಾಣ, ೪. ಮಕ್ಕಳ ಸಹಾಯವಾಣಿ:೧೦೯೮(ಉಚಿತ ಸಹಾಯವಾಣಿ)ಗಳೆಂದು ವಿಂಗಡಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ, ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲಮಂದಿರ (ಜ್ಯುವೆನಲ್ ಹೋಮ್), ವೀಕ್ಷಣಾಲಯ(ಅಬ್ಸರ್ವೆಸನ್ ಹೋಮ್), ವಸತಿ ಗೃಹ(ಶೆಲ್ಟರ್ ಹೋಮ್), ವಿಶೇಷ ಗೃಹ(ಸ್ಪೆಶಲ್ ಹೋಮ್), ವಿಶೇಷ ಅಗತ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೇವೆ, ಅಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಜಕತ್ವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ದತ್ತು ಸೇವೆ, ಪಾಲನೆ ಆರೈಕೆ(ಫಾಸ್ಟರ್ ಕೇರ್), ತೊಟ್ಟಿಲು ಮಗು ಯೋಜನೆ, ಅನುಪಾಲನಾ ಸೇವೆಗಳನ್ನು(ಆಫ್ಟರ್ ಕೇರ್)ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.. ಮಕ್ಕಳ ಸಹಾಯವಾಣಿ ೧೦೯೮(ಉಚಿತ ಸಹಾಯವಾಣಿ) ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ೧೯೯೯ರಲ್ಲಿ ಉಚಿತ ಮತ್ತು ೨೪ ಗಂಟೆಗಳ ಸೇವೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಸಹಾಯವಾಣಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದಿದೆ. ಅದರನ್ವಯ ಸೇವೆ ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಆದರೂ ಕೆಲವು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸದಿರುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲಗೊಂಡಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

೪.೩.೨.೨ ಆ) ಶಾಸನಬದ್ಧ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿತ ಸೇವೆ(ಸ್ಟ್ಯಾಟರಿ ಸಪೋರ್ಟ್ ಸರ್ವಿಸೆಸ್) ಮೂರು ಘಟಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ೧. ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿ(ಸಿ.ಡ್ಬ್ಲ್ಯುಸಿ), ೨. ಬಾಲನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿ(ಜೆ.ಜೆ.ಬಿ). ಮತ್ತು ೩. ವಿಶೇಷ ಬಾಲ ಪೊಲೀಸ್ ಘಟಕ(ಎಸ್.ಜೆ.ಪಿ.ಯು).

೧. ಇಂಟಿಗ್ರೇಟೆಡ್ ಚೈಲ್ಡ್ ಪ್ರೊಟೆಕ್ಷನ್ ಸ್ಕೀಮ್(ಆಯ್.ಸಿ.ಪಿ.ಎಸ್)

೨. ವೀಟ್ ಬೇಸ್ಡ್ ನ್ಯೂಟ್ರೇಷನ್ ಪ್ರೊಗ್ರಾಂ

೩. ನ್ಯೂಟ್ರೇಷನ್ ಪ್ರೊಗ್ರಾಂ ಫಾರ್ ಅಡಲೋಸೆಂಟ್ ಗರ್ಲ್ಸ್(ಎನ್.ಪಿ.ಎ.ಜಿ)

೪. ರಾಜೀವ ಗಾಂಧಿ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕ್ರೇಚೆ ಸ್ಕೀಮ್ ಫಾರ್ ದಿ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಆಫ್ ವರ್ಕಿಂಗ್ ಮದರ್

೫. ಕೇರಾ(ಸಿ.ಎ.ಆರ್.ಎ)

೬. ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್ ಸರ್ವಿಸೆಸ್

೭. ಆ್ಯನ್ ಇಂಟಿಗ್ರೇಟೆಡ್ ಪ್ರೊಗ್ರಾಂ ಫಾರ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್

೮. ಬಾಲಿಕ ಸಮೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ(ಬಿ.ಎಸ್.ವೈ)

೯. ಸ್ಕೀಮ್ ಫಾರ್ ವರ್ಕಿಂಗ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಇನ್ ನೀಡ್ ಆಫ್ ಕೇರ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಪ್ರೊಟೆಕ್ಸನ್

೧೦. ಇನ್ಸೇಟಿವ್ ಟು ಕಂಬರ್ ಟ್ರಾಫಿಕಿಂಗ್ ಆಫ್ ವುಮೆನ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್

೪.೩.೩ ಜೀವನ ಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು

ಸರಕಾರ ಕ್ರಮಗಳು / ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ಕ್ರಮಗಳು: ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರವು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ಕಾನೂನಾತ್ಮಕ, ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

೪.೩.೩.೧ ಅ) ಸರಕಾರಿ ವಸತಿಗಳು: ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರಿ ವಸತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಯೋಜನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸರಕಾರವು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸರಕಾರಿ ವಸತಿಗಳ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

೧. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ನಂತರ ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅವರ ಪೋಷಕರಿಗೆ ಅಥವಾ ರಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವುದು

೨. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇತರೆ ರಾಜ್ಯದವರೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದಾಗ ಆ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಲುಪಿಸುವುದು

೩. ರಕ್ಷಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಶ್ರಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವುದು. ಕಡೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿ, ಹಲವು ಉಪ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು.

ಅ) ದತ್ತು ಪಡೆಯುವುದು

ಆ) ಅನಾಥಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವ ಯೋಜನೆ

ಇ) ಹೊಣೆಗಾರತನ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಯೋಜಕತ್ವ ಯೋಜನೆ

ಈ) ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು

ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಸ್ವಯಂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅಥವಾ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳು, ಸರಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿಯಮದಂತೆ ನೊಂದಣಿ ಹೊಂದಿರತಕ್ಕದ್ದು.

೪.೩.೩.೨ ಆ) ಬಾಲ ನ್ಯಾಯ ವಿಧಿ ೨೦೦೦: (ಮಕ್ಕಳ ನಿರ್ವಾಹಣೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ) ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಸರಕಾರವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸನಬದ್ಧ ನಿಯಮವು ಒಂದು. ಈ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಾಲನ್ಯಾಯ ವಿಧಿ ೨೦೦೦ನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ವಿಧಿಯನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಯಿತು.

ಎ) ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷತೆ ವಿಧಿ(ನಿರಪರಾಧಿ ಮಕ್ಕಳು)

ಬಿ) ಮಕ್ಕಳ ನ್ಯಾಯ ಮಂಡಲಿ–ಕಾನೂನಿನೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿದ ತರಣರು

ಸಿ) ವಿಶೇಷ ಮಕ್ಕಳ ಪೊಲೀಸ್ ಘಟಕ(ಎಸ್.ಜೆ.ಪಿ.ಯು)–ಇವರು ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಬೇಕು.

ಈ ವಿಧಿಯು ಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸುವ ಹಲವು ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ ನೋವಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ, ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು, ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು, ಜೀತ ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ, ಚಿಂದಿ ಆಯುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು, ಹತೋಟಿ ಮೀರಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು, ವಾಣಿಜ್ಯ ಲೈಂಗಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾಗಿರುವಾಗ, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು, ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳು ಆಗಿದ್ದಾಗ, ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಗೊಳಗಾದ ಮಕ್ಕಳು, ದೈಹಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ ಹೊಂದಿದ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ಎಚ್.ಆಯ್.ವ್ಹಿ./ಏಡ್ಸ್‌ಗೆ ಒಳಗಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವುದಾಗಿದೆ.

೪.೩.೩.೩ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಿ ಪ್ರಯತ್ನದ ಕ್ರಮ: ಮಕ್ಕಳ ಉತ್ತಮ ಹಾಗೂ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಬಾಲ್ಯ, ಸುರಕ್ಷ ಜೀವನ, ಆಶ್ರಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಹಲವಾರು ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಸರಕಾರೇತರ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೈಗೊಂಡಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಭಾಗಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಹಲವು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

೧. ಬಾಲ ವಿಕಾಸ ಸಮಿತಿ: ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಹೋಬಳಿ ಮತ್ತು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨. ಶಾಲೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣ ಸಮಿತಿ(ಎಸ್.ಡಿ.ಎಮ್.ಸಿ): ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ

ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಕರು ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಮುದಾಯದ ಕ್ರೋಢೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಶಾಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುವುದಾಗಿದೆ. ಶಾಲೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಹಾಗೂ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ಈ ಎಸ್.ಡಿ.ಎಮ್.ಸಿ ಯನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಿತಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಖಜಾಂಚಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸದಸ್ಯರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳು ಸಮಸ್ಯೆ, ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲು ನಿಯತಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಸಭೆಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ವಿಷಯಗಳಾದ ಮಕ್ಕಳ ನೊಂದಣಿ, ಹಾಜರಾತಿ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ(ಅಪರಾಹ್ನದ) ಊಟ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, ವಿಕಲಚೇತನರು, ತಳ ವರ್ಗದವರು ಮತ್ತು ಇತರರ ಹಣಕಾಸಿನ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸೇತರ ಪೋಷಕರು, ಶಾಲೆಯ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳು, ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ, ಅಂಗನವಾಡಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಇತರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತವೆ. ಆರಂಭದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೊರೆದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪೋಷಕರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಬಗೆ ಹರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

೩. ಮಕ್ಕಳ ಸಹಾಯವಾಣಿ ಕರೆ(೧೦೯೮): ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಹಿಳಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮದ ಮೂಲಕ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

೪. ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿ(ಸಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಸಿ): ಹಿಂದುಳಿದ ವಲಯಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಧಿಕವಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಅವರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

೫. ಬಾಲಾಪರಾಧಿ ನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿ: ಇದು ಅಪರಾಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಬಾಲಾಪರಾಧಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ೧೪ ಅಥವಾ ೧೬ರ ವಯೋಮಿತಿಯೊಳಗಿನ ಅಪರಾಧಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಬಾಲಾಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಬಾಲಾಪರಾಧ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ಈ ಮಂಡಳಿಯು ಇವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅಂದರೆ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಅಥವಾ ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ವೃತ್ತಿಪರ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸೂಕ್ತ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಅವರನ್ನು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವರು ಹಲವು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗನುಗುಣವಾದ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಾಲಾಪರಾಧ ನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿಯು ಭಾರತೀಯ ದಂಡ ನಿಯಮ(ಐ.ಪಿ.ಸಿ) ಶಾಸನಬದ್ಧ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ೩೦೨ ವಿಧಿಯು ಕೊಲೆ ವರದಿಯ ಕುರಿತು

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು(ತನಿಖೆ), ಐ.ಪಿ.ಸಿ ವಿಧಿ ೩೭೬, ೩೭೯ ಹಾಗೂ ೩೮೦ ಕಳ್ಳತನಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ರಮ, ಐ.ಪಿ.ಸಿ ವಿಧಿ ೫೦೬ ಜೀವ ಬೆದರಿಕೆಗಾಗಿ ಕ್ರಮ, ಐ.ಪಿ.ಸಿ ವಿಧಿ ೩೦೭ ಕೊಲೆ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ರಮ, ಐ.ಪಿ.ಸಿ. ೩೯೨ ಹಾಗೂ ೩೯೫ ವಿಧಿಗಳು ದರೋಡೆಗಾಗಿ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿದೆ. ಅಪರಾಧತೆಯ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಭೀರವಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗರಿಷ್ಠ ೩ ವರ್ಷಗಳ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

೬. ವಿಶೇಷ ನ್ಯಾಯ ಪೊಲೀಸ್ ಘಟಕ(ಎಸ್.ಜೆ.ಪಿ.ಯು): ಮಕ್ಕಳ ಮೊಕದ್ದಮೆ ಕುರಿತಾದ ಹಲವು ವಿಶೇಷ ನ್ಯಾಯ ಪೊಲೀಸ್ ಘಟಕವು ಇತ್ಯರ್ಥಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

೭. ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಕುರಿತ ಸಹಯೋಗ ಘಟಕ(ಸಿ.ಸಿ.ಆರ್.ಯು): ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಸರಕಾರಿ, ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಇತರೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಹಯೋಗ ಹೊಂದಿ ಈ ಘಟಕವು ಹಲವು ಅಪರಾಧಿ ಚಟುವಟಿಗಳೆಂದು ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಕೋಪದಿಂದ ಬೀದಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

೮. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ಆಯೋಗ: ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾದ ಅಪ್ಸಾ, ಡಾನ್ ಬಾಸ್ಕೋ, ಪರಸ್ಪರ, ಇಕೋ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಮತ್ತು ಸಾಥಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರವು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಜನರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಯೋಜನೆಗಿಂತ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ದಿಗೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟವು. ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ವಸತಿ, ವಿದ್ಯುತ್, ಸಾರಿಗೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪಡಿತರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮುಂತಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಬಡವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ನೀಡಿದವು. ಇಂದಿಗೂ ಅವುಗಳು ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು ಕೌಟುಂಬಿಕವಾಗಿ ಬಲವರ್ಧನೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ.

೪.೩.೩ ಆಯೋಗಗಳು: ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ವರೆಗೂ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯೋಗಗಳು, ಮಂಡಳಿಗಳು ಇವೆ. ಇವುಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಮಂಡಳಿಗಳು ತಮ್ಮದೇಯಾದ ಭಿನ್ನವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು ಇಂತಿವೆ.

೧. ನ್ಯಾಷನಲ್ ಹ್ಯೂಮನ್ ರೈಟ್ಸ್ ಕಮಿಷನ್

೨. ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಮಿಷನ್ ಫಾರ್ ದಿ ಪ್ರೊಟೆಕ್ಸನ್ ಆಫ್ ಚೈಲ್ಡ್ ರೈಟ್ಸ್

೩. ಮಿನಿಸ್ಟ್ರಿ ಆಫ್ ವುಮೆನ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಚೈಲ್ಡ್ ಡೆವೆಲೆಪ್ಮೆಂಟ್

೪. ಮಿನಿಸ್ಟ್ರಿ ಆಫ್ ಲೇಬರ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಎಂಪ್ಲಾಯಿಮೆಂಟ್ ಆ್ಯಂಡ್ ರಿಲೇಟೆಡ್ ಬಾಡೀಸ್

೫. ಮಿನಿಸ್ಟ್ರಿ ಆಫ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ಜಸ್ಟೀಸ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಎಂಪವಾವರ್ಮೆಂಟ್

೬. ಮಿನಿಸ್ಟ್ರಿ ಆಫ್ ಹ್ಯೂಮನ್ ರೀಸೋರ್ಸ್ ಡೆವೆಲೆಪ್ಮೆಂಟ್

೭. ಮಿನಿಸ್ಟ್ರಿ ಆಫ್ ಹೆಲ್ತ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಫ್ಯಾಮಿಲಿ ವೆಲ್‌ಫೇರ್

೪.೩.೩.೧ ರಾಜ್ಯ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಆಯೋಗ: ರಾಜ್ಯ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಆಯೋಗ ಪುಷ್ಠೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ಸಮಕಾಲೀನ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಬಹುದು. ಆಯೋಗವು ಯಾವುದೇ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಆಯಾ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಕರೆ ಮಾಡಿದಾಗ ವಿಶೇಷ ವರದಿಗಳನ್ನು ಒಳಪಡಿಸಬಹುದು. ಮಕ್ಕಳ ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಆಯೋಗ ಸಿದ್ಧವಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿ ಇದೆ.

ಹೀಗೆ ಹಲವು ಆಯೋಗಗಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸೇವೆಗೆ ಸದಾ ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಪಾಲಿಸದೇ ಇರುವುದು ಹಾಗೂ ಆಯೋಗಗಳ ಕೆಲವು ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸದೇ ಇರುವುದು ಒಂದೆಡೆಯಾದರೆ ಆಯೋಗಗಳ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬರುವುದೇನಂದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲಕರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೇಕಿರುವ ಸಕಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಆ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

೪.೩.೪ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿರುವ ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:

೪.೩.೪.೧ ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ಅನುಕೂಲಗಳು: ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಡತನ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿರಾಕರಣೆಯ ಪ್ರತೀಕ ಎಂದು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ೧೯೯೦ ಸಪ್ಟೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ 'ಮಗುವಿನ ಹಕ್ಕಿನ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ' ತೊಂದರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತಾದ ಮಾನವೀಯ ಕಾಳಜಿಯ ಕುರಿತು ಪರಿಕಲ್ಪನಾ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಹಾಕಿತು. ಈ

ಸಮಾವೇಶವು ಇಡೀ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತಾದ ಹಲವು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿತು. ಹಲವು ಮೂಲ ತತ್ವಗಳ ಅನುಸರಣೆ ಮತ್ತು ಈ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ಹಲವು ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ನೀತಿಯನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಳಜಿಯು ಕೇವಲ ಮಾನವೀಯ ಹಾಗೂ ದತ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾಳಜಿ ಮಾತ್ರವಾಗಿರದೇ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಾನೂನಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೂ ಆಗಿ, ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲತೆ ಕುರಿತಾದ ಕಾಳಜಿವಹಿಸುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಕರ್ತವ್ಯವು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅವರ ಪೋಷಕರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವುದು, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಪ್ರಮುಖ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ತತ್ವದ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ, ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಸರಕಾರವು ಸಮಾವೇಶದ ಆಶಯದಂತೆ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು. ಇದನ್ನು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಗೂ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮಕ್ಕಳ ಮಾನವ ಹಕ್ಕು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಯುನಿಸೆಫ್ ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಕುಟುಂಬ ಪರಿಸರದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿ ಮತ್ತು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವರೋ ಅವರ ಕುರಿತಾದ ವಿವರಣೆ ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಅವರ ಕುರಿತಾದ ಹಕ್ಕಿನ ಹಲವು ನಿಯಮಗಳು ಅಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ನಿಯಮಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಾಲ್ಯತನ ಕಳೆಯುವ ಸಮಾಜದ ಹೊರಗುಳಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳೆಂಬ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅವರು ಉಳಿಯಬಾರದೆಂದು ಈ ಹಕ್ಕುಗಳು ಒತ್ತಾಯಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಾಗಬಾರದು ಇದರ ಕುರಿತಾದ ನಿಖರವಾದ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆ ಅಗತ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆಲಸವನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಅವರನ್ನು ಸಬಲರನ್ನಾಗಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಬಲಿಸಬೇಕು. ಮಾಧ್ಯಮ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಮತ್ತು ನಿಧಿ ಸಂಗ್ರಹಕಾರರು ಮಕ್ಕಳ ಏಕಾಂತತೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕತೆ ಮತ್ತು ಲೈಂಗಿಕತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಅವರ ಮೇಲಾಗುವ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಆಯಾಮವೆಂದರೆ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ಯುವಕರು ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬದ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪೋಷಕರು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದ

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಇಂದು ಮಕ್ಕಳು ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಕ್ಕಳು ಪೋಷಕರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿದ್ಯಮಾನವು ಅಧಿಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಎಚ್.ಆಯ್.ವ್ಹಿ./ಏಡ್ಸ್‌ನಿಂದಾಗಿ ಪೋಷಕರು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೩.೫ ದಶಲಕ್ಷ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ೧೫ ವರ್ಷದ ಒಳಗೆ ತಮ್ಮ ಪೋಷಕರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ೨೦೩೦ರ ಒಳಗಾಗಿ ಸುಮಾರು ೨೫ ದಶಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಮಕ್ಕಳು ಎಚ್.ಆಯ್.ವ್ಹಿ./ಏಡ್ಸ್ ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿರುವ ಪೋಷಕರನ್ನು ಈ ಮಕ್ಕಳು ಕಾಳಜಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಡ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಯ್.ಎಫ್.ಆರ್.ಚಿ ಅಂದಾಜಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರ ೨೦೩೦ರ ವರೆಗೆ ಎಚ್.ಆಯ್.ವ್ಹಿ./ಏಡ್ಸ್ ಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಅನಾಥರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇತರೆ ಕಾರಣಗಳಿಗೂ ಮಕ್ಕಳು ಅನಾಥರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪೋಷಕರು ಸಾವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಘಾತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಸ್ಥಿತಿಯ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರವು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನಾಧಾರದ ಕುರಿತು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಗಮನಹರಿಸಿದೆ. ಅವರ ದೈಹಿಕ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯಯೆಡೆಗೆ ಗಮನಹರಿಸಿದೆ. ಸರಕಾರದ ಜೀವನಾಧಾರ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾದ ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಭಾಗಗಳ ಮೂಲಕ, ಕಾರ್ಮಿಕರ ಇಲಾಖೆ, ನಗರ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಇಲಾಖೆ, ಕೊಳಚೆ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಮಂಡಳಿ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೂಚನಾ ಇಲಾಖೆ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಯುವ ಸೇವೆಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರವು ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಇಲಾಖೆಗಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಕ್ರಮವು ಮೂರು ವಿಧಗಳನ್ನಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿ ನಗರದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಅಂದಾಜಿಸುವುದು. ಒಮ್ಮೆ ಅವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ನಂತರ ಅವರನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸುವುದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲು ಸರಕಾರವು ಹಲವಾರು ಇಲಾಖೆಗಳು ಮತ್ತು ನಾಗರೀಕ ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸರಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸರು ಸಹ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಾಯವನ್ನು ಇವರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಇವರಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಗುಂಡಾಗಳ, ಗ್ಯಾಂಗ್‌ಗಳ ನಾಯಕರ ಮತ್ತು ಗುಂಪುಗಳ ಆಧೀನದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆ, ಕಳ್ಳತನ, ಡಕಾಯಿತ, ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ, ಕಳ್ಳ ಸಾಗಣಿ, ಕಿಸೆಗಳ್ಳತನ, ಚಿಂದಿ ಆಯುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವ ಮಗುವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಅಂತಹ ಸಮಿತಿಗಳಿಗೆ ಜೆ.ಜೆ.ಕಾಯ್ದೆ-೨೦೦೦ ೨೯ರ ಅಧಿನಿಯಮದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದತ್ತವಾದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ವಿಧಿಸಲಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಿ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಸೂಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಬಾಲ ನ್ಯಾಯ(ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ) ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿನಿಯಮ ೨೦೦೬ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಿತಿಯು ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವ ಅನಾಥ, ನಿರ್ಗತಿಕ, ಏಕ ಪೋಷಕ, ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿಯ ಮುಂದೆ ಹಾಜರುಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಸದಸ್ಯರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಮಹಿಳೆಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ, ಉಪಚಾರ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪುನರ್ವಸತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೂಲಭೂತ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಕರಣ ವಿಲೇವಾರಿ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.[೧೯] ಆದರೆ ಸಮಿತಿ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದಂತೆ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲಕರ ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ, ಶಿಶುಗ್ರಹವಿಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಾಲಕರನ್ನು, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಸತಿಗಾಗಿ ಸೇರಿಸಲು ಕಷ್ಟ, ಪಕ್ಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟದಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.

೪.೩.೪.೨ ಬಾಲಮಂದಿರಗಳು(ಜ್ಯುವೆನಲ್ ಹೋಮ್): ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿ ಮುಂದೆ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಕೋರಿ ಬಂದ ಅನಾಥ, ನಿರ್ಗತಿಕ, ಏಕಪೋಷಕ, ಪರಿತ್ಯಕ್ತ, ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ, ಮಕ್ಕಳ ವಿಚಾರಣೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತ ಘಟಕದಲ್ಲಿದ್ದು ನಂತರ ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿ ಆದೇಶದನ್ವಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಾಲಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಲ ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಊಟ, ವಸತಿ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ನೆರವು, ಮನರಂಜನೆ ಇನ್ನಿತರ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.[೨೦] ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಂಧಿಖಾನೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಇರಿಸಿ ನೋಡುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಅಲ್ಲಿರಲು ಬಯಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

೪.೩.೪.೩ ನಿರ್ಗತಿಕ ಮಕ್ಕಳ ಕುಟೀರಗಳು: ನಿರ್ಗತಿಕ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ, ಪೋಷಣೆ, ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಪುನರ್ವಸತಿ ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೆ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಾತಾವರಣ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸುವುದು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಕುಟೀರಗಳು ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳ ಕುಟೀರಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ವಸತಿ, ಊಟ, ಬಟ್ಟೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ನೆರವು, ಮನರಂಜನೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು. ಒಂದು ಕುಟೀರವು

೨೫ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.[೨೧] ಆದರೂ ಇವುಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರು, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ.

೪.೩.೪.೪ ಅರ್ಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು: ಬಾಲನ್ಯಾಯ ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೦೦ ಮತ್ತು ತಿದ್ದುಪಡಿ ೨೦೦೬ ಕಾಯ್ದೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಹ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಮಾಸಿಕ ೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಹಾಯಧನವನ್ನು ನಿರ್ವಹಣಾ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆಂದು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ವಸತಿ, ಊಟ, ಬಟ್ಟೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ನೆರವು, ಸಲಹಾ ಸೇವಾ, ಮನರಂಜನೆ ಸೌಕರ್ಯ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.[೨೨] ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಾಮಫಲಕಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇವುಗಳ ಕೆಲಸ ನೋಡಿದರೆ ಶೂನ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.

೪.೩.೪.೫ ಅನುಪಾಲನಾ ಗೃಹ(ಆಫ್ಟರ್ ಕೇರ್): ಬಾಲಮಂದಿರ, ಅರ್ಹ ಸಂಸ್ಥೆ, ಪಾಲಾಗೃಹ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಗೃಹ ಬಿಟ್ಟ ನಂತರ ಅಂತಹ ಬಾಲಕನ ಅನುಪಾಲನೆ ಬಗ್ಗೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ವರದಿ ತಯಾರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪರಿವೀಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬಾಲಕನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿ ಕೊಡುವುದು. ಬಾಲಮಂದಿರ ಹಾಗೂ ಅರ್ಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ/ವರ್ಗಾವಣೆಯಾದ ೧೮ ವರ್ಷ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ೨೧ ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಅನುಪಾಲನಾ ಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಾಲೇಜು, ಕೈಗಾರಿಕೆ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಪಾಲಿಟೆಕ್ನಿಕ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಬಾಲಮಂದಿರಗಳು/ ಅರ್ಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾದ ೧೮ವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.[೨೩] ಆದರೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸೇರಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

೪.೩.೪.೬ ವೀಕ್ಷಣಾಲಯಗಳು(ಅಬ್ಸರ್ವೆಸನ್ ಹೋಮ್): ಬಾಲನ್ಯಾಯ ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೦೦ ಮತ್ತು ತಿದ್ದುಪಡಿ ೨೦೦೬ ಕಾಯ್ದೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನಿನೊಡನೆ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೇವಾ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವೀಕ್ಷಣಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ವಸತಿ, ಊಟ, ಬಟ್ಟೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ನೆರವು, ಸಲಹಾ ಸೇವಾ, ಮನರಂಜನೆ ಸೌಕರ್ಯ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.[೨೪] ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಮನೆಯ ತರಹ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸೆರೆಮನೆ ವಾಸದಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವಿಸುವರು.

೪.೩.೪.೭ ಬಾಲನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿ(ಜೆ.ಜೆ.ಬಿ): ಬಾಲ ನ್ಯಾಯ ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೦೦ ಕಲಂ ೧೪ರಲ್ಲಿ ಪ್ರದತ್ತವಾದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಚಲಾಯಿಸಿ ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲ ನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಾಲ ನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆಯ ನ್ಯಾಯಿಕ ದಂಡಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಥವಾ ಮೆಟ್ರೋ ಪಾಲಿಟನ್ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಇವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ

ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶಕಗೊಂಡ ಇಬ್ಬರು ಸಮಾಜ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ೬-೧೮ ವರ್ಷದ ವಯೋಮಿತಿಯೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳು ಕಾನೂನೊಡನೆ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೊಳಗಾದ ಬಾಲ ನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿಯ ಮುಂದೆ ಹಾಜರು ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿರುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ನ್ಯಾಯಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸದೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಒಂದಾಗಿ ಬೆರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡುವುದು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಪುನರ್ ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.[೨೫] ಇದೊಂದು ಘಟಕ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಬಾಲಮಂದಿರದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ.

೪.೩.೪.೮ ವಿಶೇಷ ಗೃಹಗಳು: ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರವು, ೯(೧) ಈ ಅಧಿನಿಯಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನಿನ ಜೊತೆ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳ ವಿಚಾರಣೆ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ನಂತರ, ಮಕ್ಕಳೂ ಅಪರಾಧ ಎಸಗಿದ್ದು ಸಾಬೀತಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಪಾಲನೆ ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಯಾರೂ ಸಿದ್ದರಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಯೋಗ್ಯರಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಪುನರ್ವಸತಿ ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಗೃಹಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದು.[೨೬] ಇವುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಉತ್ತಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ.

II(೧)ನೇ ಉಪಪ್ರಕರಣದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾದ ಅಥವಾ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿಶೇಷ ಗೃಹವಲ್ಲದ ಇತರ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆಯು, ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುವ, ಕಾನೂನು ಜೊತೆ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರೆ, ಅದು ಈ ಅಧಿನಿಯಮದ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಅಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ಗೃಹವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಬಹುದು.[೨೭]

೪.೩.೪.೯ ವಿಶೇಷ ಬಾಲ ಪೊಲೀಸ್ ಘಟಕ(ಎಸ್.ಜೆ.ಪಿ.ಯು): ಬಾಲ ನ್ಯಾಯ ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೦೦ ಕಲಂ ೬೩ರ ಪ್ರಕಾರ ಮಕ್ಕಳ ವಿಚಾರಣೆಗೆಂದೇ ರಚಿಸಿರುವ ರಾಜ್ಯ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಘಟಕ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಅಭಿರುಚಿ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳ ಶೋಷಣೆ ತಪ್ಪಿಸುವುದು, ಮಕ್ಕಳ ಸ್ನೇಹಿ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಕಾನೂನಿನ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ, ಪೋಷಣೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದು ವಿಶೇಷ ಬಾಲ ಪೊಲೀಸ್ ಘಟಕದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ.[೨೮] ಪ್ರತಿ ಪೊಲೀಸ್

ಠಾಣೆಯ ಪೊಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬರು ಮಹಿಳಾ ಪೊಲೀಸ್ ಪೇದೆಯು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವರು. ಇವರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹಿರಿಯ ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವರು ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೋಡಲ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪೊಲೀಸ್ ವರಿಷ್ಠಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಘಟಕದಿಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ.

೪.೩.೪.೧೦ ತಂಗುದಾಣಗಳು: ೦-೮ ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಲನೆ ಪೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಣೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮಕ್ಕಳು, ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಮಕ್ಕಳು, ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ ಒಳಪಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳು, ಚಿಂದಿ ಆಯುವ ಮಕ್ಕಳು, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇಂತಹ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲು ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ನಿರ್ಗತಿಕತೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಈ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಆಶ್ರಯ, ಆಹಾರ, ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ ಪಾಲನೆ, ಶುದ್ಧ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಇಂತಹ ಮಕ್ಕಳ ನಿಂದನೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆ ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಪ್ರಸ್ತುತ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ದುರಂತದ ಸಂಗತಿ.[೨೯]

೪.೩.೪.೧೧ ಸಾಕಿ ಸಲಹುವುದು: ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಮಗು ಸಂಬಂಧಿಕರ ಅಥವಾ ಸಂಬಂಧಿಕರಲ್ಲದ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಅರ್ಹ ಪಾಲಕರ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಾಕಿ ಸಲಹುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎನ್ನುವರು. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಪಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ದತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅರ್ಹವೆಂದು ಘೋಷಣೆಯಾಗುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ಪಾಲಕರು ಆ ಮಗುವಿನ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದು, ತೀರಿಹೋಗಿದ್ದರೆ, ಏಕಪೋಷಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಗುವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಮಗುವು ಸಾಕಿ ಸಲಹುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಗುವಿನ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸಿದ ನಂತರ ಮೂಲ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವುದು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬದಲಾಗಿ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಒದಗಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.[೩೦] ಪ್ರಸ್ತುತ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದಿಂದ ಕೊಡಮಾಡುವ ಅನುದಾನವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಕಾರ್ಯ ಸ್ವಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಯಶಸ್ವಿಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳು ಕೇವಲ ಹೆಸರಿಗೆ ಅಷ್ಟೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿವೆ, ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

೪.೩.೪.೧೨ ವಿಶೇಷ ಪಾಲನಾ ಯೋಜನೆ: ಹೆಚ್.ಐ.ವಿ ಸೋಂಕಿತ ಅಥವಾ ಬಾಧಿತ ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಇಬ್ಬರೂ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಶಕ್ತರಾಗಿದ್ದು ಅಥವಾ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಹೆಚ್.ಐ.ವಿ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಂದೆ-

ತಾಯಿ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಸಂಬಂಧಿಕರು ಅಥವಾ ಹೊರಗಿನ ಬೇರೆ ಕುಟುಂಬದವರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ, ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆ, ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ, ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ ವೆಚ್ಚಗಳಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಪಾಲನಾ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಧನಸಹಾಯ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಫಾಸ್ಟರ್ ಕೇರ್(ಪಾಲಕರಲ್ಲದೇ ಬೇರೆಯವರು ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರೂ. ೭೫೦-೦೦ಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ರೂ. ೬೫೦-೦೦ ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ ೫೦೦ ರೂ. ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ೦-೧೮ ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.[೩೧] ಪ್ರಸ್ತುತ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

೪.೩.೪.೧೩ ಮಕ್ಕಳ ಸಹಾಯವಾಣಿ (ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್): ತೊಂದರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಕರೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ನಡುವೆ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಮಕ್ಕಳ ಸಹಾಯವಾಣಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಉಚಿತ ದೂರವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ ೧೦೯೮ಕ್ಕೆ ಕರೆ ಮಾಡಿ ನೆರವು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಸೇವೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆ.

೪.೩.೪.೧೪ ಕಾಣೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳ ಬ್ಯೂರೋ: ಬಾಲನ್ಯಾಯ ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೦೦ ಅನ್ವಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಬಾಸ್ಕೋ{ಬೆಂಗಳೂರು ಸೇವಾ ಒಕ್ಕೂಟ(ರಿ)} ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾಣೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳ ಬ್ಯೂರೋದ ನೋಡಲ್ ಏಜೆನ್ಸಿಯಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ನೋಡೆಲ್ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿರುವ ಬಾಸ್ಕೋ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಕಾಣೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಸೇರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳ ಬ್ಯೂರೋ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ಘಟಕದ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕಾಣಿಯಾದ ಪ್ರತಿ ಮಕ್ಕಳ ದೂರನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ನೋಂದಣಿ ಮಾಡುವುದು ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಣೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮರಳಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಸೇರಿಸಲು ಬೇಕಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಹಕರಿಸುವುದಾಗಿದೆ.

೪.೩.೪.೧೫ ವಿಶೇಷ ದತ್ತು ಸ್ವೀಕಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ: ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಮಮತೆ ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವದು ಮಗುವಿನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಕ್ಕು ಅನಾಥ, ನಿರ್ಗತಿಕ, ಏಕಪೋಷಕ, ಪರಿತ್ಯಕ್ತ, ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಕೂಡ ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಬಾಂಧವ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಇಂತಹ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅವರ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ತರಲು ದತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ದತ್ತು ಸ್ವೀಕಾರ ಎಂದರೆ ಜೈವಿಕ ಪಾಲಕರಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಮಗುವಿಗೆ ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡವರೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲ

ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಜೊತೆ ಹೊಂದಿರುವ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಇರುವುದು. ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರವು(೩)ನೇ ಉಪ ಪ್ರಕರಣದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಸೂಚಿಸಲಾದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ದತ್ತು ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅನಾಥ, ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಅಥವಾ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಸೂಕ್ತ ಏರ್ಪಾಡಿಗಾಗಿ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಬಹುದಾದಂತಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಅಥವಾ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತನ್ನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ದತ್ತಕ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳೆಂದು ಮನ್ನಣೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.೩೨ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ದತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಪಕ್ಕದ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಮೂಲ್ಯ ಶಿಶು ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ವಿಶೇಷ ದತ್ತು ಏಜೆನ್ಸಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ನೋವಿನ ಸಂಗತಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೊ ಬಿಸಾಡಿರುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದೇವೆ. ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬರುವುದೇನೆಂದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಇವುಗಳ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಯದಿರುವುದು.[೩೨]

ಉಪಸಂಹಾರ: ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಸರಕಾರದ ವಿವಿಧ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಗಲು ಇರಳು ಎನ್ನದೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಇರುವುದು ತಪ್ಪುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿ(ಸಿ.ಡಬ್ಲೂ.ಸಿ), ಜಿಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ಘಟಕ(ಡಿ.ಸಿ.ಪಿ.ಯು), ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ಆಯೋಗ(ಕೆ.ಎಸ್.ಸಿ.ಪಿ.ಸಿ.ಆರ್) ಮಕ್ಕಳ ಸಹಾಯವಾಣಿ-೧೦೯೮, ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆಯ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾದ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ, ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ, ಸಿ.ಬಿ.ಎಸ್.ಇ, ಸಿ.ಆಯ್.ಸಿ.ಎಸ್.ಇ, ಆಯ್.ಬಿ, ಎನ್.ಆಯ್.ಓ.ಎಸ್, ಮುಂತಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಕ್ಕಳ ಸನ್ನದು, ೨೦೦೩(ಮಕ್ಕಳ ಸನ್ನದು), ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಕ್ಕಳ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆ ೨೦೦೫(ಎನ್‌ಪಿಎ ೨೦೦೫) ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ಆಯೋಗ ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೦೫, ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೦೯, ಸಮಗ್ರ ಶಿಶು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆ(ಐಸಿಪಿಎಸ್), ಲೈಂಗಿಕ ಅಪರಾಧಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೧೨(ಪೋಕ್ಸೋ), ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಕ್ಕಳ ನೀತಿ ೨೦೧೩, ರೈಲ್ವೆ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನಗಳು, ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕತೆ(ನಿಷೇಧ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ) ಕಾಯ್ದೆ, ೧೯೮೬, ಜೀತ ಪದ್ಧತಿ(ನಿರ್ಮೂಲನಾ) ಕಾಯ್ದೆ ೧೯೭೬, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಕಾಯ್ದೆ ೧೯೪೮ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾಯ್ದೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳ

ಸುರಕ್ಷತೆ, ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಇವೆ ಎಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ನೀತಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲವೂ ಸತತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳು ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದು ಕೇವಲ ಭಾರತದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಹೌದು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಜಾಗತಿಕ 'ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಘೋಷಣೆ' ಜಾರಿಯಾಯಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಜಾಗತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅಗತ್ಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುವುದೇನೆಂದರೆ ಸರಕಾರವು ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗಾಗಿ ಹಣ, ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳೆರಡನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮಹತ್ತರ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸದಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಿನ್ನಡೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ... ಮಕ್ಕಳ ಅಂಕಣ, ಪು.೩೫
೨. ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಪು.೫
೩. ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ನಾವು ಬದ್ಧರು. ಪು.೨೨
೪. ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಪು.೧೦-೧೧
೫. ಮಕ್ಕಳ ನ್ಯಾಯ(ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ)ಕಾಯಿದೆ ೨೦೧೫, ಪು.೨
೬. ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಪು.೧೫
೭. ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೈಪಿಡಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ಘಟಕ, ಜಿಲ್ಲಾಡಳಿತ ಯಾದಗಿರಿ, ೨೦೧೬-೧೭. ಪು.೪೧
೮. ಅದೇ ಪು.೪೧
೯. ಅದೇ ಪು.೪೨
೧೦. ಅದೇ ಪು.೪೩

೧೧.ಅದೇ ಪು.೪೪

೧೨.https://rashradhwani.com

೧೩.ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ... ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಅಂಕಣ ಪು.೩೨

೧೪.ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳು ಇಂದಿನ ಪ್ರಜೆಗಳು, ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಅಂಕಣ-೨, ಪು.೩೭

೧೫.ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೈಪಿಡಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ಘಟಕ, ಜಿಲ್ಲಾಡಳಿತ ಯಾದಗಿರಿ, ೨೦೧೬-೧೭. ಪು.೫

೧೬. ಅದೇ ಪು.೫

೧೭.ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ೨೦೧೭, ಪು.೭೪

೧೮.ಪ್ರಾಬ್ಲಮ್ಸ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಪ್ರಾಸ್‌ಪೆಕ್ಟ್ಸ ಆಫ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಇನ್ ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ, ಪು.೧೧೯

೧೯. ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೈಪಿಡಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ಘಟಕ, ಜಿಲ್ಲಾಡಳಿತ ಯಾದಗಿರಿ, ೨೦೧೬-೧೭. ಪು.೩೫

೨೦. ಅದೇ ಪು.೩೫

೨೧. ಅದೇ ಪು.೩೫

೨೨. ಅದೇ ಪು.೩೬

೨೩. ಅದೇ ಪು.೩೬

೨೪. ಅದೇ ಪು.೩೬

೨೫. ಅದೇ ಪು.೩೬

೨೬. ಅದೇ ಪು.೩೭

೨೭. ಅದೇ ಪು.೩೭

೨೮. ಅದೇ ಪು.೩೭

೨೯. ಅದೇ ಪು.೩೮

೩೦. ಅದೇ ಪು.೩೮

೩೧. ಅದೇ ಪು.೩೯

೩೨. ಅದೇ ಪು.೪೦

ಅಧ್ಯಾಯ : ಐದು

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

೫.೧. ಕುಟುಂಬಗಳ ಸ್ವರೂಪ
೫.೨. ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಮಾತೃಭಾಷೆ
೫.೩. ವಯೋಮಾನ
೫.೪. ಶಿಕ್ಷಣ
೫.೫. ಪಾಲಕರು ಮಗುವಿನೊಂದಿಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ
೫.೬. ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸಗಳು
೫.೭. ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳು
೫.೮. ಬೀದಿ ಜಿವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಲಾವಧಿ(ಬೀದಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ದಿನಗಳು)
೫.೯. ಬೀದಿ ಜೀವನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶ
೫.೧೦. ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆ
೫.೧೧. ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವ/ಆಶ್ರಯಿಸುವ ತಾಣಗಳು
೫.೧೨. ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸಗಳು
೫.೧೩. ಶೋಷಣೆ
೫.೧೪. ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ
೫.೧೫. ಕಿರುಕುಳ
೫.೧೬. ಬೀದಿ ಮಗುವಿನ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ
೫.೧೭. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧ
೫.೧೮. ಕಲೆ
೫.೧೯. ತಾರತಮ್ಯ

ಅಧ್ಯಾಯ : ಐದು

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶೋಷಣೆಯ ಚಿತ್ರಣದ ಕುರಿತಾಗಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಶೋಷಣೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಕೇವಲ ಭಾರತದಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಯು.ಎಸ್.ಎ ಮತ್ತು ಯು.ಕೆ ಗಳಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಯುನಿಸೆಫ್(೧೯೮೪) ಸಂಸ್ಥೆಯ ಒಂದು ಅಂದಾಜಿನಂತೆ, ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ೧೦೦ ದಶಲಕ್ಷ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದು, ಅವರು ದಿವಸದ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಮಾತ್ರವಾದರೂ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಿರಂತರ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಲೆ ರೋಕ್ಸ್(೧೯೯೬) ಅವರ ಸಂಶೋಧನಾ ವರದಿಯಂತೆ, 'ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಲಿ, ನಿಜವಾಗಿ ಯಾವ ಮಹಾನಗರವಾಗಲಿ, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ', ಇದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಯಾವ ರಾಷ್ಟ್ರವೂ ಕೊಡಲಾರದು. ಅವರನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಾಲಾಪರಾಧಿಯೆಂದೋ, ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕರೆಂದೋ, ನಿರಾಶ್ರಿತರು ಅಥವಾ ಭಿಕ್ಷುಕರೆಂದೂ ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು 'ಓಡಿ ಬಂದವರು', 'ಹೊರದೂಡಲ್ಪಟ್ಟವರು', ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ನೆಯ್ ಮತ್ತು ಎಲ್ಬರ್ಕ್(೧೯೮೦), ರಿಚ್ಟರ್(೧೯೮೯) ಇವರು ಈ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಓಡಿ ಬಂದವರು', ಎಂದರೆ ಪೋಷಕರ ಅನುಮತಿ, ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮನೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಮಕ್ಕಳು. 'ಹೊರದೂಡಲ್ಪಟ್ಟ' ಮಕ್ಕಳು ಎಂದರೆ ಅವರ ಪೋಷಕರು ಅವರನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು ಅಥವಾ ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಮಕ್ಕಳು. ಇವರು ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಸಹಿಸಲಾಗದ ಹಿಂಸೆ, ನಿಂದೆ, ತಿರಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳು ಇತರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ, ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರದೂಡಲ್ಪಟ್ಟವರು ಇಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಏನಾದರೂ ಇರಲಿ, ಈ ರೀತಿಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಬಗೆಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಭಾಗವೂ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಥವಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ಎರಡೂ ರೀತಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಎರಡು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು, ಈ ಅಂದಾಜುಗಳು ಕೇವಲ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬೃಹದಾಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಯಾರೂ ಈ ಅಂದಾಜನ್ನು ನಂಬಿ ಕೂರುವಂತಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವಾಗ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ವಯೋಮಾನವನ್ನು ೦–೧೪ ವರ್ಷ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಅಂದಾಜುಗಳಲ್ಲಿ ೧೫–೧೬ ವರ್ಷದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಲ್ಲ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು, ಪರಿಹಾರಗಳು ಉದಾಸೀನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದೆ.

ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ವರದಿಯಂತೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ನವಜಾತ ಶಿಶುಗಳಲ್ಲಿ ೧೦೦೦ಕ್ಕೆ ೨೦೦ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ವರ್ಷ ಕಳೆಯುವ ಮೊದಲೇ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬಡ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಶುವಿಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆ, ಅನಾರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾವು ಹಾಗೂ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೀದಿಗೆ ಬೀಳುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.(ಯುನಿಸೆಫ್ ೧೯೯೨) ಬಡತನವು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಡ್ಡಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇವರು ನಿಂದನೆ ಹಾಗೂ ಹಿಂಸೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂದನೆ ಹಾಗೂ ಸಂತೋಷದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಬೀದಿಯೇ ಉತ್ತಮ ಪರ್ಯಾಯ ಸ್ಥಳವೆಂದು ಮನೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಕ್ಕಳು ನಿಂದನೆ, ಲೈಂಗಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಾರೆ. ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಸುಮಾರು ೫೦ರಿಂದ ೮೦ ಪ್ರತಿಶತದಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಹೆದರಿಕೆ, ಖಿನ್ನತೆ ಹಾಗೂ ಅತಿಯಾದ ಯಾತನೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಾರೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ನಡುವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಯ, ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರು ಮತ್ತು ಮೈಗಳ್ಳತನವನ್ನು ಕಾಣಬಹದು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅವರ ಯುವಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಹಿರಿಯರು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡದೇ ಕಡೆಗಣಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳೇ ಬೀದಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಬೀದಿಯಲ್ಲೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂಸೆ ಸಹಿಸದೆ ಓಡಿ ಬಂದವರು ಅಕ್ಷರಶಃ ಬೀದಿಯಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಳಿವಿಗಾಗಿ ನರಘಾತಕ ಅಥವಾ ಹತ್ಯೆ, ಮದ್ಯಪಾನ ಸೇವನೆ, ಮಾದಕ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸೇವನೆ ಕಳ್ಳತನ, ಅತ್ಯಾಚಾರ, ನಿಂದನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಹಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಬೆಂಬಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಕ್ರಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಯುವಕರು ಮಗುವನ್ನು ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಇವರು ಅತಿಯಾದ ಬಡತನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ಬಡತನ, ಅನಕ್ಷರತೆ, ನಿರುದ್ಯೋಗಸ್ಥ ತಾಯಂದಿರು ಅನುಸರಿಸುವುದನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ನಿರೋಧಕಗಳ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಗರ್ಭ ನಿರೋಧಕಗಳ ಉಪಯೋಗವು ಅಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಸಂತಾನ ಹರಣವು ಕಾನೂನು ಬಾಹಿರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಾರಾಟ, ಕಳ್ಳತನ ಹಾಗೂ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಜೀವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಅನಕ್ಷರತೆಯ ಪೋಷಕರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಲೈಂಗಿಕ ಆರೋಗ್ಯದೆಡೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸದಿರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಸ್ತಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿವೆ. ಅವು ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಜೀವನದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಹಂತವೆಂದು ಸಹ ಗುರುತಿಸಿವೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯು ಸಂಭ್ರಮವಾದ ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪೋಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ದಾರೆ ಎರೆದು ಶಿಸ್ತುಬದ್ಧ ಜೀವನ ನಡೆಸುವಂತೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತ ಅವರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತ ಮತ್ತು ಅವರ ಗುರಿ ತಲುಪಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗುವ ವರೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ಪ್ರಾಣಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಮಾನವ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಮಗುವು ಜೀವನ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ಮಾನವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇರುವ ಕಾರಣ ಈ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳದಿರುವಂತಹ ಮಗುವು, ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಸಮಾಜವು ಮಕ್ಕಳ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಮಾಜೀಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಲ್ಲದೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು, ರೂಢಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

೫.೧ ಕುಟುಂಬ

ಕುಟುಂಬವು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಇತರೇ ಭದ್ರತೆಗಳು, ರಕ್ಷಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಶ್ರಯವನ್ನು ನೀಡಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ತಾವೇ ಸಾಗಿಸುವ ಮತ್ತು ಬದುಕುವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಯುವತನಕವೂ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬವು ಒಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಸಮಾಜೀಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪೋಷಣೆ ಹಾಗು ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ, ಕುಟುಂಬವು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಮಾಜೀಕರಣಗೊಳಿಸಲು ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಪೋಷಕರು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲದೇ ಬಂಧು ಬಳಗ ಮತ್ತು ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರು, ಪೋಷಕರಿಗೆ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿವರ್ಹಿಸಲು ಸಹಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಲವು ವಿಧದ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಯುವ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ರೂಢಿಗಳು ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಮಾಜೀಕರಣದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂದರೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು. ಅಂದರೆ ವಯಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳು ಎಂದರ್ಥ. ಮತ್ತೊಂದು ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕುಟುಂಬವು ಶಿಶುವಿನ ಹಂತದಿಂದಲೇ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಂಡು ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಇವರು ಮಹಿಳೆ ಹಾಗೂ ಪುರುಷರ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳು ಲಿಂಗ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಯಾವುದೇ ಗೊಂದಲವಿಲ್ಲದೇ ನಿಭಾಯಿಸಲು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಶಿಸ್ತುಬದ್ಧವಾಗಿ ಹೇರುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಾದ ಬದಲಾವಣೆ ಅಥವಾ ವಿಚಲನ ಉಂಟಾದಲ್ಲಿ

ಅಸಮತೋಲನ ಹಾಗೂ ಅಸ್ಥಿರತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬಗಳು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅಸಮರ್ಪಕ ಕ್ರಿಯೆ ಉಂಟಾದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಘಾತಕಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಮಕ್ಕಳು ಸಮಾಜದ ವಿರೋಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಹೊರೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಮಕ್ಕಳು ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರಾದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅಪರಾಧಿಯಾದಲ್ಲಿ, ಸೋಮಾರಿ, ನಶೆಯದಾಸ, ಜೂಜುಕೋರ, ಮದ್ಯ ಮತ್ತು ತಂಬಾಕಿನ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಅನಾರೋಗ್ಯಗೊಂಡಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊರೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ನಂತರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಮಾಜ ವಿರೋಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಮಕ್ಕಳು ಪೋಷಕರ ಹತೋಟಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ, ಕಾನೂನಿನ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅಡಚಣೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕುಟುಂಬದ ಯಾವ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತೊಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ವಿವಾಹದ ಮೂಲಕ ಹೊರಹೋದಾಗ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕುಟುಂಬ(ವಿಭಕ್ತಿ)ಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಗೋದಾಗ, ಇದನ್ನು ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಮಕ್ಕಳು ಪೋಷಕರಿಂದ ದೂರವಾದಲ್ಲಿ(ಅಂದರೆ ಪೋಷಕರ ಸಾವು ಇಲ್ಲವೇ ದುಡಿಯುವ ಸದಸ್ಯನ ಸಾವಿನಿಂದ) ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನ ಬೀದಿಪಾಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರ ಸುಂದರವಾದ ಜೀವನ ಬರಡಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರು ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ, ಯಾವುದೇ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವವರಿಲ್ಲದೇ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಬೀದಿಗೆ ಬೀಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಲವು ಬಾರಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಕೋಪಗಳಾದ ಸುನಾಮಿ, ನೆರೆ ಹಾವಳಿ, ಭೂಕಂಪ, ಯುದ್ಧ, ಅಪಘಾತ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ ಮಕ್ಕಳು ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದವರ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಲೆಮಾರಿ ಕುಟುಂಬಗಳ ವಸತಿ, ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬಹುತೇಕ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವ ಆರ್.ಸಿ.ಸಿ ಮನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ನಿರಾಶದಾಯಕ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಿಬರುತ್ತವೆ. ಇದು ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರಣ. ಇನ್ನು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸದ ಹತ್ತಾರು ಕುಟುಂಬಗಳು ಬಟ್ಟೆಗಳಿಂದ, ಕೌದಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ, ಗುಡಿಸಲು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಗಾಳಿ, ಬೆಳಕು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂಬಂತೆ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯುತ್, ಶುದ್ಧ ನೀರು, ಶೌಚಾಲಯದಂಥ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಇವರಿಗಿಲ್ಲ. ಯುವಕರು ಮತ್ತು ಪುರುಷರು ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಲು ಸೂಕ್ತ ಮನೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರಿ ಬೀದಿ ದೀಪದ ಕೆಳಗಡೆ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೫.೨ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಮಾತೃಭಾಷೆ

ಕೋಷ್ಟಕ – ೫.೧ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಮಾತೃಭಾಷೆ ವಿವರ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಕನ್ನಡ				ಉರ್ದು				ಹಿಂದಿ				ತೆಲುಗು			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೮	೭	೮	೨೩ (೭೬.೬೬%)	–	–	–	–	–	–	–	–	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)
ಪ.ಪಂ	೫	೧೦	೧೦	೨೫ (೮೬೬೬%)	–	–	–	–	–	–	–	–	೫	–	–	೫ (೧೬.೬೬%)
ಹಿಂ.ವ	೧೦	೧೦	೧೦	೩೦ (೧೦೦%)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಸಾಮಾನ್ಯ	೧೦	೧೦	೧೦	೩೦ (೧೦೦%)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಇತರೆ	೪	೫	೭	೧೬ (೫೩.೬೬%)	೪	೩	೧	೮ (೨೬.೬೬%)	೨	೨	೨	೬(೨೦%)	–	–	–	–
ಒಟ್ಟು	೩೭	೪೨	೪೫		೪	೩	೧		೨	೨	೨		೭	೩	೨	
ತಾ. ಶೇಕಡ	೭೪%	೮೪%	೯೦%	೧೨೪	೮%	೬%	೨%	೮	೪%	೪%	೪%	೬	೧೪%	೬%	೪%	೧೨
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೮೨.೬೬%				೫.೩೩%				೪%				೮%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೧ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಯಾದಗಿರಿ ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಯ್ದ ಮೂರು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ೧೫೦ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಆಡುವ ಒಟ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ

ವಿಂಗಡಣೆಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕು ಶೇಕಡ ೭೪ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕು ಶೇಕಡ ೮೪ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕ ಶೇಕಡ ೯೦ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೨೪ ಅಂದರೆ ಶೇಕಡ ೮೨.೬೬ರಷ್ಟು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಆಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದಾಗ ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೭೬.೬೬, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೮೬.೬೬, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦೦, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೧೦೦ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೫೩.೬೬ರಷ್ಟು ಇದ್ದದ್ದು ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕು ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕು ಶೇಕಡ ೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕು ಶೇಕಡ ೨ರಷ್ಟು ಉರ್ದು ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಕಂಡಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಆಡುತ್ತಿರುವುದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿ, ಶಹಾಪುರ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳು ತಲಾ ಶೇಕಡ ೪ರಷ್ಟು ಹಿಂದಿಯನ್ನು ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪಿನ ಮುಸ್ಲಿಂರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮಾತನಾಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕು ಶೇಕಡ ೧೪ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕು ಶೇಕಡ ೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕು ಶೇಕಡ ೪ರಷ್ಟು, ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು ಮಾತನಾಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಇವರು ತೆಲುಗು ಮಿಶ್ರಿತ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ತೆಲುಗು, ಹಿಂದಿ, ಲಂಬಾಣಿ, ಮರಾಠಿ ಮುಂತಾದ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುವರು. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭಾಷೆಗಳು ಇವರ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿನ ಜನರು ಯಾವ ಜಾತಿ-ಧರ್ಮದವರಿರುತ್ತಾರೋ ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿಸುವುದು ಇವರ ಕಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಭಾಷೆಯು ಮಹತ್ವವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

೫.೩ ವಯೋಮಾನ

ಕೋಷ್ಟಕ – ೫.೨ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ವಯಸ್ಸಿನ ವಿವರ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	೧–೫ ವರ್ಷ				೬–೧೦ ವರ್ಷ				೧೧–೧೫ ವರ್ಷ				೧೬–೧೮ ವರ್ಷ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೪	೨	೯ (೩೦%)	೩	೧	೨	೬ (೨೦%)	೨	೩	೩	೮ ೨೬.೬೬(%)
ಪ.ಪಂ	೨	೨	೨	೬(೨೦%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೨	೪	೯ (೩೦%)
ಹಿಂವ	೨	೨	೧	೫ (೧೬.೬೬%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೩	೪	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೧	೧	೧	೩(೧೦%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)
ಇತರೆ	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೧	೨	೬ (೨೦%)	೧	೪	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)
ಒಟ್ಟು	೧೦	೯	೧೦		೧೩	೧೩	೧೧		೧೩	೧೪	೧೪		೧೪	೧೪	೧೫	
ತಾ. ಶೇಕಡ	೨೦%	೧೮%	೨೦%	೨೯	೨೬%	೨೬%	೨೨%	೩೭	೨೬%	೨೮%	೨೮%	೪೧	೨೮%	೨೮%	೩೦%	೪೩
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೧೯.೩೩%				೨೪.೬೬%				೨೭%				೨೮.೬೬%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೨ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಡಿಸಿದಾಗ ಒಟ್ಟು ಆಯ್ದ ಮೂರು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ೧೫೦ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಿತಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ೧೫೦ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ೧೦ರಂತೆ ಒಟ್ಟು ೫ ಸಾಮಾಜಿಕ

ಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ (ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ) ೫೦ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಆಯ್ದು ಒಟ್ಟು ೧೫೦ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೀಸಲಿರಿಸಿದೆ. ಈ ಒಟ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವಯಸ್ಸನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದಾಗ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕು ೧ರಿಂದ ೫ ವಯಸ್ಸಿನ ವರೆಗೆ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ೫ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೬ರಿಂದ ೧೦ ವರ್ಷದ ವರೆಗಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೩೭ ಶೇಕಡ ೨೪.೬೬ರಷ್ಟು ೬ರಿಂದ ೧೦ ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ದಾಸರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

೧೧ರಿಂದ ೧೫ ವಯಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದಾಗ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೭ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೬.೦೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ ರಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಮುದಾಯ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಇದ್ದದ್ದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

೧೬ರಿಂದ ೧೮ರ ಒಳಗಿನ ವಯಸ್ಸಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮, ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮.೬೬ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಮುದಾಯ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

೫.೪ ಶಿಕ್ಷಣ

ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದೊಪ್ಪತ್ತಿನ ಊಟವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವ ನಿಂತಿದೆ. ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನದ ಕೊರತೆ, ಕೀಳರಿಮೆಯು ಇವರ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನಡೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರು ಈಗಾಗಲೇ ನಾವು ಅಸಮರ್ಥರು; ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾರೂ ಗೌರವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಕೀಳು ಮಟ್ಟದವರು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಸಹ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನಡೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನದ ಕೊರತೆಯಿದೆ. ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕು. ಯಾವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸಬೇಕು. ಗೌರವಿಸುವ ಮತ್ತು ಗೌರವ ಪಡೆಯುವ ಕನಿಷ್ಠ ಜ್ಞಾನದ ಕೊರತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಯಾರೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನದ ಅರಿವು ಇವರಿಗಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಸಂಬಳ ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟದಿಂದ ಹೊರ ಬರಲು ಅವಕಾಶ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬೀದಿ ಜೀವನದ ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಕಣ್ತೆರೆದು ನೋಡಬೇಕು. ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಥವಾ ವಿಶೇಷ ಪ್ಯಾಕೇಜ್ ಮೂಲಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ-೫.೩ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿವರ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	೧ – ೧೦ ತರಗತಿ				ಪಿಯುಸಿ				ಅನಕ್ಷರತ				ಇತರೆ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೩	೪	೪	೧೧ (೩೬.೬೬%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೪	೫	೨	೧೧ (೩೬.೬೬%)	೧	–	೩	೪ (೧೩.೩೩%)
ಪ.ಪಂ	೫	೩	೩	೧೧ (೩೬.೬೬%)	೨	೨	೨	೬ (೨೦%)	೩	೪	–	೭ (೨೩.೩೩%)	೧	–	೫	೬ (೨೦%)
ಹಿಂವ	೬	೪	೩	೧೩ (೪೩.೩೩%)	–	೨	೧	೩ (೧೦%)	೪	೩	೧	೮ (೨೬.೬೬%)	೧	–	೫	೬ (೨೦%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೫	೪	೪	೧೩ (೪೩.೩೩%)	೧	–	೨	೩ (೧೦%)	೪	೨	–	೬ (೨೦%)	–	೪	೪	೮ (೨೬.೬೬%)
ಇತರೆ	೪	೬	೩	೧೩ (೪೩.೩೩%)	೩	೨	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೨	೧	೪	೪ (೧೩.೩೩%)	೧	೧	೪	೬ (೨೦%)
ಒಟ್ಟು	೨೩	೨೧	೧೭	೬೧	೮	೭	೮	೨೩	೧೭	೧೫	೪	೩೬	೪	೫	೨೧	೩೦
ತಾ. ಶೇಕಡ	೪೬%	೪೨%	೩೪%		೧೬%	೧೪%	೧೬%		೩೪%	೩೦%	೮%		೮%	೧೦%	೪೨%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೪೦.೬೬%				೧೫.೩೩%				೨೪%				೨೦%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೩ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಆಯ್ದ ಮೂರು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ ೧ರಿಂದ ೧೦ನೇ ತರಗತಿ ವರೆಗಿನ(ಪ್ರೌಢ ಶಾಲೆ) ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನ ಶೇಕಡ ೪೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಶೇಕಡ ೪೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು

ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೪೦.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಬೀದಿ ಜೀವಕ್ಕೆ ದಾಸರಾಗಿದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೪೩.೩೩, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೪೩.೩೩ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೪೩.೩೩ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಪಿ.ಯು.ಸಿ ಹಂತದವರೆಗೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಶೇಕಡ ೧೪ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪೂರ ತಾಲೂಕಿನ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶೇಕಡ ೧೫.೩೩ರಷ್ಟು ಪಿ.ಯು.ಸಿ ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರೂ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಅನಕ್ಷರತೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪೂರ ತಾಲೂಕಿನ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪೂರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೪ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು ಇದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಇತರೆ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ, ಐಟಿಐ, ಡಿಪ್ಲೊಮ, ವೃತ್ತಿಪರ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೨ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ

ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಮತ್ತು ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೊಳಪಡಿಸಿದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಶೇಕಡವಾರು ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಶೇಕಡ ೨೪ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು ಇದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿನ ಅನಕ್ಷರತೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಶೋಧಿಸಿದಾಗ ಪಾಲಕರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ರುಚಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೌಲ್ಯದ ಕುರಿತು ಜಾಗೃತಿ ಇಲ್ಲವೆ ಇರುವುದು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ, ಒತ್ತಡದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಾದ ಊಟ. ಬಟ್ಟೆ, ವಸತಿಗಳಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಹೊರೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದುಂಟು, ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ ಮಾಲೀಕರ ಬಳಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರುವುದು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆ ಮತ್ತು ಹೊಲದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಣಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಕುಂಠಿತವಾಗುವುದು ಎಂಬ ನಿಲುವಿಗೆ ಬರಲಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನೂ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದರಿಂದ ಹತ್ತನೆಯ ತರಗತಿಯ ವರೆಗೆ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಶೇಕಡ ೪೦.೬೬ರಷ್ಟು ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಲ್ಲ. ಅವರು ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತಗೊಂಡವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಪಿ.ಯು.ಸಿ ವರೆಗೆ ಶೇಕಡ ೧೫.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ಎಂಬ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಹೇಳುವ ಅನಿಸಿಕೆಗಳೆಂದರೆ, ನಮಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನಾವು ಏಕೆ? ಅವರಂತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಬಾರದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಅದರ ಅದೃಷ್ಟವಿಲ್ಲ, ನಾವು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದೇ ಇಷ್ಟು, ಏನು ಮಾಡೋಕೆ ಆಗಲ್ಲ, ಇದು ನಮ್ಮ ಹಣೆ ಬರಹ ಎಂಬ ನಿರಾಶದಾಯಕ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಏಕೆ ಬೇಕು? ಅದೆಲ್ಲ ನಮಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಿತ್ತಾಕಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆಂಬ ಮನೋಧರ್ಮವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ

ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮರು ಬೆಳೆಸಲು ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ನಮಗೆ ಅದೃಷ್ಟವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೈಬಿಟ್ಟವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಬೇಕಿದೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟವಾಗಲಿ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಗುಣಮಟ್ಟವಾಗಲಿ, ಕಲಿತಿರುವ ತರಗತಿಗಳಾಗಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಇರದೆ ಕೊಂಚ ಹಿನ್ನೆಡೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಏಳನೆಯ ವರ್ಗ, ಹತ್ತನೆಯ ಪಾಸ್ ಅಥವಾ ಫೇಲ್. ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೆ ಎಂಟನೆ ತರಗತಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಇದರ ಸಮ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅನಕ್ಷರತೆ ಹೊಂದಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಸಹ ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಇವರಲ್ಲಿನ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಕೊರತೆ, ಪಾಲಕರ ಒತ್ತಡದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದ, ಹಗಲು–ರಾತ್ರಿ ಎನ್ನದೇ ಅತಿಯಾದ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲಕರು ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಪಾಲಕರು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಕಡೆ ಗಮನ ಹರಿಸದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ದಿನೇ ದಿನೇ ಕುಂಠಿತಗೊಂಡು, ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ ಕಡಿಮೆ ಅಂಕ, ಇಲ್ಲವೇ ಫೇಲ್ ಆದಾಗ ಭಯಗೊಂಡು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೇ ಕೇಳದೇ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನಿಂತಿದೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಹಿಂದಿ, ಗಣಿತ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಗಳಂತಹ ವಿಷಯಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲಾಗದೆ, ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಿಗುಪ್ಸೆಗೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಬೇಡ ಎನ್ನುವ ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡ ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳಿಂದ ಬೈಗುಳ–ಏಟುಗಳನ್ನು ತಿಂದು, ಸಾಕು–ಸಾಕಾಗಿ ಯಾವುದೂ ಬೇಡ, ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೋಗಿ ಜೀವಿಸಿದರಾಯಿತು ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ನಗರ–ಮಹಾನಗರಗಳಿಗೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗದ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದರ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಶಿಕ್ಷಣದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಧೋರಣೆ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಕಲಿತವರೆಲ್ಲರೇನು ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ, ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ನೌಕರಿ ಇಲ್ಲದೇ ಓದಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿಲ್ಲವೇ? ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಗತಿ ಏನು? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಅಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಇವರು ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಬಹುದೂರ ಉಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ನತದೃಷ್ಟ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು

೫.೫ ಪಾಲಕರು ಮಗುವಿನೊಂದಿಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ೫.೪ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಗುವಿನೊಂದಿಗೆ ಪಾಲಕರು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯ ವಿವರ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಪ್ರೀತಿ				ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರೀತಿ				ಹಿಂಸೆ/ಕಾಟ				ಅಸಡ್ಡೆ/ಅಲಕ್ಷ್ಯ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೧	೨	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೪	೨	೪	೧೦(೩೩.೩೩%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)
ಪ.ಪಂ	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೪	೪	೪	೧೨ (೪೦%)	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)
ಹಿಂ.ವ	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೩	೨	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೧	–	೨	೩ (೧೦%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೧	೨	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೪	೨	೪	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)
ಇತರೆ	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೪	೪	೪	೧೨ (೪೦%)	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)
ಒಟ್ಟು	೯	೧೪	೯	೩೨	೧೯	೧೪	೧೮	೫೧	೧೧	೧೪	೧೩	೩೮	೧೧	೮	೧೦	೨೯
ತಾ. ಶೇಕಡ	೧೮%	೨೮%	೧೮%		೩೮%	೨೮%	೩೬%		೨೨%	೨೮%	೨೬%		೨೨%	೧೬%	೨೦%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೨೧.೩೩%				೩೪%				೨೫.೩೩%				೧೯.೩೩%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೪ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಈಗಾಗಲೇ ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಾಲಕರು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ನೋಡಿಕೆಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಪರಿ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದಾಗ ಪಾಲಕರು ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಯಾದಗಿರಿ

ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೧.೩೩ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಪಾಲಕರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾರೆಂದು ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಇದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರೀತಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೬ರಷ್ಟು, ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೪.೦೦ರಷ್ಟು ಪಾಲಕರು ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರೀತಿ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರೀತಿ ತೋರಿಸುವರು ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಹಿಂಸೆ/ಕಾಟ ನೀಡುವವರಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೫.೩೩ರಷ್ಟು ಪಾಲಕರು ಹಿಂಸೆ/ಕಾಟ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳು ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳು ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಹಿಂಸೆ/ಕಾಟ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಅಸಡ್ಡೆ/ಅಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು ಅಸಡ್ಡೆ/ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಣೆಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ

೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೨ರಷ್ಟು ಪಾಲಕರು ಅಸಡ್ಡೆ/ಅಲಕ್ಷ್ಯತನ ಮಾಡುವರು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಿಖರವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಅಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿವೇಚನೆಯುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿನ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಅವರ ಆಲೋಚನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಮುನ್ನ ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅವರ ಪಾಲಕರು ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲು ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕೇಳಿ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಇದರ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಾಲಕರು ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವವರ ಶೇಕಡವಾರು ೨೭ರಷ್ಟು ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ. ಆದರೂ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರಣಗಳೆಂದರೆ ಪಾಲಕರು ತುಂಬ ಸಲುಗೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡದೆ ಕೊಡುವುದು. ಇದನ್ನೆ ವಾಮ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಕೇಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಕೇಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಾಲಕರು ಇದು ತಪ್ಪು ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಪಾಲಕರು ಕೋಪಗೊಂಡು ಒಂದಿಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷೆಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆಯುವುದು, ಬೈಯುವುದು ಮಾಡಿದಾಗ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಅತೀಯಾಗಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿ ಛಿದ್ರವಾಗಿ ಬೇಸರಗೊಂಡು ಬೀದಿಗೆ ಬರುವವರು ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯು ಪಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಅತೀಯಾದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಅಥವಾ ಅತಿಯಾದ ಪ್ರೀತಿ ನೀಡಲು ಇಲ್ಲವೇ ತಪ್ಪು ಮಾಡುವ ಅಥವಾ ತಪ್ಪು ಮಾಡದೇ ಇರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಲ ತಂದೆ, ಅನಾಥವಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಸಹಜವಾಗಿ ನಾವು ಹಿಂಸೆ ಅಥವಾ ಕಾಟಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುವ ನೋವು ಇದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೨೫ರಷ್ಟು ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಾಲಕರು ಸಮ ಸಮವಾಗಿ ಒಂದು ನಿಯಮಿತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಲೆನ್ಸ್ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆ ಪಾಲಕರು ಒತ್ತಡದ ಬದುಕಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸದೇ ಸರಿಯಾಗಿ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಅಸಡ್ಡೆ ಮತ್ತು ಅಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವವರೇ ಶೇಕಡ ೪೫ರಷ್ಟು ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಸರಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ನೆಪವೊಡ್ಡಿ ಬೀದಿಗೆ ಬರುವರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

೫.೬ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸಗಳು

ಕೋಷ್ಟಕ – ೫.೫ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸಗಳ ವಿವರ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ				ಕೂಲಿ				ಮನೆ ಕೆಲಸ				ಇತರ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೪	೨	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೩	೪	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೧	೨	೨	೫ (೧೬.೬೬%)
ಪ.ಪಂ	೪	೪	೨	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೩	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೨	೨	೪	೮ (೨೬.೬೬%)
ಹಿಂ.ವ	೩	೨	೧	೬ (೨೦%)	೪	೪	೫	೧೩ (೪೩.೩೩)	೧	–	೨	೩ (೧೦%)	೨	೪	೨	೮ (೨೬.೬೬%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೪	೨	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೨	೪	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೨	೩	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೧	೨	೩	೬ (೨೦%)
ಇತರೆ	೪	೪	೨	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೨	೩	೪	೯ (೩೦%)
ಒಟ್ಟು	೧೯	೧೪	೯		೧೩	೧೬	೧೭		೯	೮	೯		೮	೧೩	೧೫	
ತಾ. ಶೇಕಡ	೩೮%	೨೮%	೧೮%	೪೨	೨೬%	೩೨%	೩೪%	೪೬	೧೮%	೧೬%	೧೮%	೨೬	೧೬%	೨೬%	೩೦%	೩೬
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೨೮%				೩೦.೬೬%				೧೭.೩೩%				೨೪%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೫ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಆಗಿದ್ದವೆಂದು ಮಕ್ಕಳು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದೆವು ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದು.

ಕೂಲಿ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು ಎಂಬ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕು ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕು ಶೇಕಡ ೩೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕು ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇತರೆ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೪೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದನ್ವಯ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೭.೩೩ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಒಳಪಡಿಸಿದಾಗ ಮನೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮನೆಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳು ಇತರೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದೆವು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ

ಶೇಕಡ ೨೬ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೪ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇತರೆ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇತರೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಬೀದಿಗೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಬಹುಪಾಲು ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನ ಒತ್ತಡ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಗಳು ಇವರನ್ನು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಹಕಾರವಾಗಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಬೀದಿಗೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಹೊಲ, ಮನೆ, ಮಾಲೀಕರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಾರ್ಮಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಅಹಿತಕರ ಘಟನೆಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದ್ದರಂದಲೇ ಆ ಘಟನೆಯನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ-ಕೇಳದೆ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯಾದರು ಜೀವನ ಮಾಡಿದರಾಯಿತು ಎಂದು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿದ್ದಾಗ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಲಕರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಷ್ಟು ಅಂಕಗಳು ಬಾರದಿರುವಾಗ ಅದು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿ ಕಾಣುವುದು, ಅನುತ್ತೀರ್ಣವಾಗಿರುವುದು, ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗಿನ ಆಟೋಟದಲ್ಲಿನ ಕಲಹಗಳು ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಭಯಗೊಂಡು, ಅತ್ತಕಡೆ ಮನೆ ಬೇಡ, ಇತ್ತ ಕಡೆ ಈ ಶಾಲೆ ಬೇಡ ಎಂಬ ಗೊಂದಲಗಳಿಂದ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದರ ಪಾಲು ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಅಂದರೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಮನೆಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಇವರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೧೭ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ೨೪ರಷ್ಟು ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಾಗ ಇವರು ಕೆಲಸದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಮಾಲೀಕರಿಂದ ಹಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಗೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಬೇಸರಗೊಂಡು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೫.೭ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳು

ಕೋಷ್ಟಕ – ೫.೬ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳು

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ				ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಬಂದದ್ದು				ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತೆ				ಅನಾಥ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೧	೨	೩	೬ (೨೦%)	೪	೨	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)
ಪ.ಪಂ	೨	೩	೨	೭ (೩೦%)	೪	೪	೨	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೨	೧	೩	೬ (೨೦%)
ಹಿಂ.ವ	೩	೪	೪	೧೧ (೩೬.೬೬)	೩	೨	೧	೬ (೨೦%)	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೧	–	೨	೩ (೧೦%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೧	೨	೩	೬ (೨೦%)	೪	೨	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)
ಇತರೆ	೨	೩	೪	೯ (೩೦%)	೪	೪	೨	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)
ಒಟ್ಟು	೯	೧೪	೧೬	೩೯	೧೯	೧೪	೯	೪೨	೧೧	೧೪	೧೩	೩೮	೧೧	೮	೧೨	೩೧
ತಾ. ಶೇಕಡ	೧೮%	೨೮%	೩೨%		೩೮%	೨೮%	೧೮%		೨೨%	೨೮%	೨೬%		೨೨%	೧೬%	೨೪%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೨೬%				೨೮%				೨೫.೩೩%				೨೦.೬೬%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೬ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳೇನು ಎಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಗೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ

೩೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೭.೩೩ರಷ್ಟು ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳು ತೊಡಗಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಬಂದು ಬೀದಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಕಾರಣವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದಾಗ ಮಕ್ಕಳು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದೂಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೩೮ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಯಾರು ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೪ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳುದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗಗಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯಾಗಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೀದಿಗೆ ಬರುವ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು, ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮನಸ್ತಾಪಗೊಂಡು 'ಓಡಿ ಬಂದಿರುವುದು' ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು ಆಗಿದೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ 'ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ' ಕಾರಣವು ಆಗಿದೆ. ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಎಂದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಪಾಲಕರು ಅಥವಾ ತಂದೆ-ತಾಯಂದಿರು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಥವಾ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬೀದಿ ಕುಟುಂಬ ಅಥವಾ ಅಲೆಮಾರಿ ಕುಟುಂಬ ಅಥವಾ ಅರೆ ಅಲೆಮಾರಿ ಕುಟುಂಬಗಳ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೊಂದು ಕಾರಣವೂ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಆಗಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಪಾಲಕರು ಸರಿಯಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡದೇ ಇರುವುದು ಇನ್ನೂ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೨೫ರಷ್ಟು ಆದರೆ ಸಹಜವಾಗಿರುವ ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಪಾಲನೆ, ಪೋಷಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ನಿರ್ವಹಿಸದೇ ಅಥವಾ ಇವರಿಗೆ ಪಾಲನೆ-ಪೋಷಣೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸರಕಾರ, ಸರಕಾರೇತರ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅರಿವಿಲ್ಲದೇ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇವರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೧೯ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರಾಚೆಗೂ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾರಣಗಳಿವೆ, ಪ್ರಮಾದಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಾದರೆ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿರುವುದು, ಅಪರಾಧ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿರುವುದು, ಪ್ರೀತಿಸಿ ಪ್ರಿಯತಮೆ, ಪ್ರಿಯಕರರೊಂದಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗುವುದು, ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇರುವುದು, ಬಲವಂತವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು, ವೈಶ್ಯಯಾವಾಟಿಕೆಗೆ ತಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಅಲ್ಲಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

೫.೮ ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಲಾವಧಿ(ಬೀದಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ದಿನಗಳು)

ಕೋಷ್ಟಕ ೫.೭ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಲಾವಧಿ
(ಬೀದಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ದಿನಗಳು)

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ				೬ ತಿಂಗಳಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು				೧ ರಿಂದ ೬ ತಿಂಗಳ ವರೆಗೆ				೧ ತಿಂಗಳಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೧	–	೩	೪ (೧೩.೩೩%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೪	೫	೨	೧೧ (೩೬.೬೬%)	೩	೪	೪	೧೧ (೩೬.೬೬%)
ಪ.ಪಂ	೧	–	೫	೬ (೨೦%)	೨	೨	೨	೬ (೨೦%)	೩	೪	–	೭ (೨೩.೩೩%)	೫	೩	೩	೧೧ (೩೬.೬೬%)
ಹಿಂ.ವ	೧	–	೫	೬ (೨೦%)	–	೨	೧	೩ (೧೦%)	೪	೩	೧	೮ (೨೬.೬೬%)	೬	೪	೩	೧೩ (೪೩.೩೩%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	–	೪	೪	೮ (೨೬.೬೬%)	೧	–	೨	೩ (೧೦%)	೪	೨	–	೬ (೨೦%)	೫	೪	೪	೧೩ (೪೩.೩೩%)
ಇತರೆ	೧	೧	೪	೬ (೨೦%)	೩	೨	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೪	೬	೩	೧೩ (೪೩.೩೩%)
ಒಟ್ಟು	೪	೫	೨೧	೩೦	೮	೭	೮	೨೩	೧೭	೧೫	೪	೩೬	೨೩	೨೧	೧೭	೬೧
ತಾ. ಶೇಕಡ	೮%	೧೦%	೪೨%		೧೬%	೧೪%	೧೬%		೩೪%	೩೦%	೮%		೪೬%	೪೨%	೩೪%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೨೦%				೧೫.೩೩%				೨೪%				೪೦.೬೬%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೭ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ(ಪರಿತ್ಯಕ್ತ / ಬಿಟ್ಟುಹೋದ) ಮಕ್ಕಳು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೨ರಷ್ಟು, ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಪರಿತ್ಯಕ್ತ/ಬಿಟ್ಟಹೋದ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡವರು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಆರು ತಿಂಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೪ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೫.೩೩ರಷ್ಟು ಆರು ತಿಂಗಳುಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳು ಆಗಿವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

೧ರಿಂದ ೬ ತಿಂಗಳ ವರೆಗೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ದಿನಗಳ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೨೪ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ೧ ರಿಂದ ೬ತಿಂಗಳದ ವರೆಗೆ ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಲಾವಧಿಗಳು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೦.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ೧ ತಿಂಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಕಾಲಾವಧಿ ಇದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ, ಸಾಮಾನ್ಯ

ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೪೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ದಿನಗಳಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಅಥವಾ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಕಳೆಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಏಕೆ ಈ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುವುದೆಂದರೆ ಆಗತಾನೆ ಮನೆಯಿಂದ ಬಂದು ಬೀದಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಆ ಮಗು ಸಹಜವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗದಿರುವುದು ಅತನ ಪಾಲು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಅವನನ್ನು ಮನ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಪಾಲಕರ ಮಡಿಲಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು ಸರಳವಾದ ಮಾರ್ಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತ ಹೊರಟರೆ ಆ ಮಕ್ಕಳು ಸಮಾಜದ ಅಹಿತಕರ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ ಇಲ್ಲವೆ ಅಪರಾಧ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಲಿಯಾಗುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ಮಗುವಿನ ವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ನಡುವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಸಂಭವವುಂಟು.

ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟನಿಂದಲೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವರು ಬೀದಿಗೆ ಬಂದವರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವ ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಹಲವಾರು. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳು, ಆದರೆ ಇವರನ್ನು ಸಾಯಿಸಲು ಆಗದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಸದಸ್ಯರಂತೆ ಸಾಕಲು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗದೇ, ಅತ್ತಕಡೆ ಈ ಮಗುವಿನ ಜನ್ಮದಾತನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವು ಸಿಗದೇ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ತಕ್ಷಣ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾಥವಾಗಿ ಎಸೆದು ಹೊರಡುವುದು ಆಗಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಗುರುತಿಸವುದಾದರೆ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಸಿ ದ್ರೋಹಗೊಂಡ ಹದಿಯರಿಯದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು, ಅಪ್ರಾಪ್ತವಿರುವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲವೇ ಬುದ್ದಿ ತಿಳಿದು ತಿಳಿದು ಪರಪುರಷನೊಂದಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದು ಆರಂಭದ ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದು ಅವನು ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪದೇ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ನಮಗೆ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಬಂದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲೆ ಸಿಗದೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಆರು ತಿಂಗಳುವರೆಗೆ ಇರುವವರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟಿದೆ. ಇಂತಹವರೆ ಹೆಚ್ಚು ಇದ್ದಾರೆ. ಆರು ತಿಂಗಳುಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರ ವಿರಳ, ಇವರು ಸಹಜವಾಗಿ ಸಹವಾಸ ದೋಷದಿಂದ ಕೆಟ್ಟವರಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಮದ್ಯಪಾನ, ಗುಟಕಾ, ಧೂಮಪಾನದಂತಹ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು, ಇಲ್ಲವೇ ಅಪರಾಧ ಜಗತ್ತಿನ ಕೈಗೆ ಬಲಿಪಶುವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಇವೆ. ಎಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ.

೫.೯ ಬೀದಿ ಜೀವನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶ

ಕೋಷ್ಟಕ ೫.೮ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನ ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಸರಿಯಾದ ಕೆಲಸ ದೊರಕದೇ				ನಿತ್ಯದ ಖರ್ಚು ನಿಗಿಸಲು				ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೇ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ				ಇತರ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೧	೨	೨	೫ (೧೬.೬೬%)	೫	೨	೪	೧೧ (೩೬.೬೬)	೧	೩	೧	೫ (೧೬.೬೬%)	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)
ಪ.ಪಂ	೨	೨	೨	೬ (೨೦%)	೪	೫	೫	೧೪ (೪೬.೬೬)	೧	೨	೨	೫ (೧೬.೬೬%)	೩	೧	೧	೫ (೧೬.೬೬%)
ಹಿಂ.ವ	೨	೫	೧	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೪	೫	೧೨ (೪೦%)	೨	೧	೨	೫ (೧೬.೬೬%)	೩	–	೨	೫ (೧೬.೬೬%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೨	೧	೨	೫ (೧೬.೬೬%)	೩	೩	೪	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೧	೩	೧	೫ (೧೬.೬೬%)	೪	೩	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)
ಇತರೆ	೨	೨	೧	೬ (೨೦%)	೫	೫	೪	೧೪ (೪೬.೬೬)	೧	೨	೩	೬ (೨೦%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)
ಒಟ್ಟು	೯	೧೨	೯	೩೦	೨೦	೧೯	೨೨	೬೧	೬	೧೧	೯	೨೬	೧೫	೮	೧೦	೩೩
ತಾ. ಶೇಕಡ	೧೮%	೨೪%	೧೮%		೪೦%	೩೮%	೪೪%		೧೨%	೨೨%	೧೮%		೩೦%	೧೬%	೨೦%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೨೦%				೪೦.೬೬%				೧೭.೩೩%				೨೨%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೮ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಸಿಗದೇ, ನಿತ್ಯದ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ, ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕಾರಣಗಳೆಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಕೆಲಸ ಸಿಗದೇ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೪ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಕೆಲಸ ಸಿಗದೇ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೀದಿ ಜೀವನ ಮಾಡುವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೭ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೭ರಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೭ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ನಿತ್ಯದ ಖರ್ಚನ್ನು ನೀಗಿಸಲು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೪ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೦.೬೭ರಷ್ಟು ನಿತ್ಯದ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತೇವೆಂಬ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೭ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೪೬.೬೭ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೬.೬೭ರಷ್ಟು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ನಿತ್ಯದ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ ಬೀದಿ ಜೀವನ ಮಾಡುವರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೇ ಬೀದಿ ಜೀವನವನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆಗೊಂಡರೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೨ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೭.೩೩ರಷ್ಟು ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುವರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೭ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೭ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೭ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ೧೬.೬೭ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ

ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುವರು ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಇತರೆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು ಇತರೆ ಕಾರಣಗಳಂದ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦.೩೩ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ನೆಲೆಸಿರುವ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಜೀವನ ಜೀವಿಸಲು ಕೆಲವರು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುವರು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೀದಿ ಜೀವನವನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಗಿಸುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಈ ಬೀದಿ ಜೀವನವೇ ಬೇಡ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಯಾವುದಾದರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿತ್ಯದ ಖರ್ಚಿಗೆ ಊಟ, ತಿಂಡಿಗೆ ಆಗುವಷ್ಟು ಮತ್ತು ವಸತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹುಡುಕಿದರೆ ಸಾಕು ಅಂದುಕೊಂಡು ನಂಬಿಕಸ್ಥರನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಅವರ ಮೊರೆ ಹೋಗುವುದು ಮಾಡುವರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಫಲಗೊಂಡಿರುವುದು ಸಹ ಈ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಬೀದಿ ಜೀವನವನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಕೆಲಸ ದೊರಕದೆ ಇರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಯಸಿ, ಕೆಲಸದ ಹುಡುಕಾಟವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ವಿಫಲಗೊಂಡಾಗ ಅನಿವಾರ್ಯ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಸಿಗದೆ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚ ಭರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಉದ್ದೇಶವಾದರೆ ಇತರೆ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಅಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳುವವರು-ಕೇಳುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಯಾರೂ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಾಡದೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ಸಹವಾಸ ದೋಷದಿಂದ, ಗುಂಪು, ಗುಂಪಾಗಿ ಒಬ್ಬರೊಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಎನ್ನುವಂತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಬೀದಿ ಜೀವನವೇ ಇಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಅಂತಿಮವಾಗಿ, ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬೀದಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ.

೫.೧೦ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳಿದ್ದು ಅವು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳು ಹರಿದು ಹಂಚಿ ಹೋಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹೋಗಿರುವ, ಹಳೆಯದಾಗಿರುವ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹುಡುಗರು ಪ್ಯಾಂಟ್ ಮತ್ತು ಅಂಗಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದರೆ, ಮಹಿಳೆಯರು ಚೂಡಿದಾರ-ಪೈಜಾಮ್, ನೈಟಿ ಧರಿಸುವರು. ಮಕ್ಕಳು ಅಂಗಿ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕದಾದ ಪ್ಯಾಂಟ್ ಇಲ್ಲವೇ ಉದ್ದನೆಯ ಪ್ಯಾಂಟ್ ಧರಿಸುವರು. ಮಹಿಳೆಯರು ಅಲಂಕಾರ ಪ್ರಿಯರಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚಿನ್ನ-ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಕೂದಲಿಗೆ ಹೇರ್‌ಬ್ಯಾಂಡ್ ಅಥವಾ ರಿಬ್ಬನ್‌ನಂತಹ ಆಕರ್ಷಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಮಕ್ಕಳು ಯಾವ ಅಲಂಕಾರಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸುವವರಲ್ಲ. ಇವರು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಾಭರಣ ಸುಂದರರು. ಏಕೆ ಇವರು ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಇವರಿಗೆ ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಲಾಭ ಇವರಿಗಿಲ್ಲ. ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಇವರ ಗುರಿ ಒಂದೇ; ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟದಿಂದ ಜೀವಿಸುವುದರ ಬದಲಾಗಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಸಂಕಷ್ಟದಿಂದ ಹೊರಬರುವುದು ಅಷ್ಟೇ. ಇವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವಯೋಜಿತ ಯೋಚನೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ದುರಂತ. ಹಬ್ಬ-ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಅಥವಾ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಶುಚಿಗೊಳಿಸಿ ಧರಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲವೇ ಯಾರಾದರೂ ದಾನಿಗಳು ನೀಡಿರುವ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದು; ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲ.

ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಾದ ಶಿಕ್ಷಣ, ವಸತಿ, ಊಟ, ಬಟ್ಟೆ, ಆರೋಗ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಹೊಡೆತ, ಬಟ್ಟೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಕ್ಕಳು ಶುಭ್ರವಾದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಂತ್ರವು ಅಡಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶುಚಿ ಇದ್ದರೆ ಯಾರೂ ಇವರನ್ನು ಭಿಕ್ಷುಕ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಬಿಡಿಗಾಸು ಸಹ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನರಿತ ಇವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡದೇ, ಶುಚಿಯಾದ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರು ಕನಿಷ್ಠ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಸಹಜವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅಥವಾ ಮತ್ತೊಂದು ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಕ್ಕಳು ಕೆರೆ, ಬಾವಿ, ಹೊಳೆ, ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೂ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಮೈಮೇಲಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಇಂಥವರನ್ನು ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಖಂಡಿತ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಇವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಮೌಢ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸೂಕ್ತ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡುವುದು ತುಂಬ ಅವಶ್ಯಕ.

೫.೧೦.೧ ಬೀದಿಗೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳ ವಾಸ ಸ್ಥಳಗಳು

ಕೋಷ್ಟಕ ೫.೯ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವ ಮುನ್ನ ಮಗು ಯಾರೊಂದಿಗೆ ವಾಸವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದರ ವಿವರ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ತಂದೆ-ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ				ನೆರೆಹೊರೆಯವರೊಂದಿಗೆ				ಕುಟುಂಬಸ್ಥರೊಂದಿಗೆ				ಅನಾಥ			
	ತಾಲ್ಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲ್ಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲ್ಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲ್ಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೪	೨	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೧	೨	೩	೬ (೨೦%)	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)
ಪ.ಪಂ	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೪	೪	೨	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೩	೪	೯ (೩೦%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)
ಹಿಂ.ವ	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೩	೨	೧	೬ (೨೦%)	೩	೪	೪	೧೧ (೩೬.೬೬)	೧	–	೨	೩ (೧೦%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೪	೨	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೧	೨	೩	೬ (೨೦%)	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)
ಇತರೆ	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೪	೪	೨	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೩	೪	೯ (೩೦%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)
ಒಟ್ಟು	೧೧	೧೪	೧೩	೩೮	೧೯	೧೪	೯	೪೨	೯	೧೪	೧೮	೪೧	೧೧	೮	೧೦	೨೯
ತಾ. ಶೇಕಡ	೨೨%	೨೮%	೨೬%		೩೮%	೨೮%	೧೮%		೧೮%	೨೮%	೩೬%		೨೨%	೧೬%	೨೦%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೨೫.೩೩%				೨೮%				೨೭.೩೩%				೧೯.೩೩%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೯ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಮಗು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವ ಮುನ್ನ ಯಾರೊಂದಿಗೆ ವಾಸ ಮಾಡುತಿತ್ತು ಎಂಬುದಾಗಿ ತಾಲೂಕುವಾರು ನೋಡಿದಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ವಾಸ ಮಾಡುತಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೫.೩೩ರಷ್ಟು ತಂದೆ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗಿತ್ತು ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಇದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ನೆರೆಹೊರೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಬೀದಿ ಮಗು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನ ಶೇಕಡ ೩೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಗು ನೆರೆಹೊರೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಇತ್ತು ಎಂಬುದಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ನೆರೆಹೊರೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಬೀದಿ ಮಗು ವಾಸವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕುಟುಂಬಸ್ಥರೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೭.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿಗೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬಸ್ಥರೊಂದಿಗೆ ಇತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬಸ್ಥರೊಂದಿಗೆ ಬೀದಿ ಮಗು ವಾಸವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಅನಾಥವಾಗಿ ಇದ್ದ ಬೀದಿ ಮಗು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪೂರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪೂರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅನಾಥವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಗು ಬೀದಿಗೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನಾಥವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

೫.೧೧ ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವ/ಆಶ್ರಯಿಸುವ ತಾಣಗಳು

ಕೋಷ್ಟಕ ೫.೧೦ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವ/ಆಶ್ರಯಿಸುವ ತಾಣಗಳು

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ವಾರುಕಟ್ಟೆ				ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣ				ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ				ಇತರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)	೩	–	–	೩ (೧೦%)	೧	೪	೫	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)
ಪ.ಪಂ	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೩	–	–	೩ (೧೦%)	೨	೭	೬	೧೫ (೪೯.೯೯%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)
ಹಿಂ.ವ	೧	–	೨	೩ (೧೦%)	೩	–	–	೩ (೧೦%)	೩	೬	೫	೧೪ (೪೬.೬೬)	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)	೩	–	–	೩ (೧೦%)	೧	೪	೫	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)
ಇತರೆ	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೩	–	–	೩ (೧೦%)	೨	೭	೬	೧೫ (೪೯.೯೯%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)
ಒಟ್ಟು	೧೧	೮	೧೦	೨೯	೧೫	೦	೦	೧೫	೯	೨೮	೨೭	೬೪	೧೫	೧೪	೧೩	೪೨
ತಾ. ಶೇಕಡ	೨೨%	೧೬%	೨೦%		೩೦%	೦%	೦%		೧೮%	೫೬%	೫೪%		೩೦%	೨೮%	೨೬%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೧೯.೩೩%				೧೦%				೪೨.೬೬%				೨೮%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೧೦ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೆಲೆಸುವ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣ, ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು ಎಂಬುದಾಗ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಆಶ್ರಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ನಿದ್ರೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸುವವರು ಎಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಿಸುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಶಹಾಪುರ ಮತ್ತು ಸುರುಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಗಾಯಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಗೆ ಆಶ್ರಯಿಸುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದಾಗ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೫೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೫೪ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೪೨.೬೬ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಗೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೪೯.೯ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೪೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೯.೯ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಿಸುವರೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಇತರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಾದ ದೇವಾಲಯ, ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಛೇರಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ಜನ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪೂರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇತರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ, ಮರಳಿ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ, ರಸ್ತೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ, ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ

ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಯಾವ ಆಸರೆ ಇಲ್ಲದೇನೆ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಆಶ್ರಯ ತಾಣಗಳನ್ನಾಗಿ ಯಾವುದಾದರು ಒಂದನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕು. ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪ್ರಮುಖ ತಾಣಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣ, ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆಶ್ರಯದ ಯಾವುದೇ ತಾಣಗಳು ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉಚಿತ ಪ್ರಯಾಣ, ಉಚಿತ ಸೂರು, ಉಚಿತ ಊಟ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಆಸರೆ ಇರುವುದು ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣ ಆದ್ದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲು ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳವರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳು ಕಳೆದು ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲು, ದುಡಿಯಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಆರಂಭಿಸಿ, ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕರೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಚಿಸುವರು. ಯಾದಗಿರಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವ ಯಾದಗಿರಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣ ಇರುವುದರಿಂದ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಅದನ್ನು ಆಶ್ರಯ ತಾಣವನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಎರಡರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು ಸುರಪುರ ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆಶ್ರಯ ತಾಣದ ಆಯ್ಕೆ ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣವಾಗಿದೆ.

ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ, ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಅಂಗಡಿ ಮುಂಗಟ್ಟುಗಳ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ, ತರಕಾರಿ ಮಾರುವ ಕೈಬಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಶಾಲವಾದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಇದನ್ನು ಸಹ ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಾದ ದೇವಾಲಯಗಳ ಮುಂಭಾಗದ ಆವರಣ, ಪ್ರಾಂಗಣ, ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಆವರಣಗಳಲ್ಲಿ, ಸರಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳ ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ, ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಮಳಿಗೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳು ಅವರಿಗೆ ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅಮೃತದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇವರಿಗೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಯಾವುದಾದರು ಒಂದು ಸೂರು ಬೇಕಷ್ಟೆ ಮತ್ತೇನಿಲ್ಲ. ಹಸಿದಾಗ ಹಳಸಿದ ಅನ್ನ ಅಮೃತವಾದಂತೆ ಇವರಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಆಸರೆ ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಾಕು ಅದೇ ಅಮೃತ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ.

೫.೧೨ ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸಗಳು

ಕೋಷ್ಟಕ ೫.೧೧ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸಗಳು

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ				ಚಿಂದಿ ಆಯುವುದು				ಕೂಲಿ				ಇತರೆ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೩	೪	೪	೧೧ (೩೬.೬೬%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೪	೫	೨	೧೧ (೩೬.೬೬%)	೧	–	೩	೪ (೧೩.೩೩%)
ಪ.ಪಂ	೫	೩	೩	೧೧ (೩೬.೬೬%)	೨	೨	೨	೬ (೨೦%)	೩	೪	–	೭ (೨೩.೩೩%)	೧	–	೫	೬ (೨೦%)
ಹಿಂ.ವ	೬	೪	೩	೧೩ (೪೩.೩೩%)	–	೨	೧	೩ (೧೦%)	೪	೩	೧	೮ (೨೬.೬೬%)	೧	–	೫	೬ (೨೦%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೫	೪	೪	೧೩ (೪೩.೩೩%)	೧	–	೨	೩ (೧೦%)	೪	೨	–	೬ (೨೦%)	–	೪	೪	೮ (೨೬.೬೬%)
ಇತರೆ	೪	೬	೩	೧೩ (೪೩.೩೩%)	೩	೨	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೧	೧	೪	೬ (೨೦%)
ಒಟ್ಟು	೨೩	೨೧	೧೭	೬೧	೮	೭	೮	೨೩	೧೭	೧೫	೪	೩೬	೪	೫	೨೧	೩೦
ತಾ. ಶೇಕಡ	೪೬%	೪೨%	೩೪%		೧೬%	೧೪%	೧೬%		೩೪%	೩೦%	೮%		೮%	೧೦%	೪೨%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೪೦.೬೬%				೧೫.೩೩%				೨೪%				೨೦%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೧೧ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದು, ಚಿಂದಿ ಆಯುವುದು,

ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಹೊಟೇಲ್ ಬಾಯಿ. ಮನೆಕೆಲಸ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಯಾವ-ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇದನ್ನು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೦.೬೬ರಷ್ಟು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೪೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಚಿಂದಿ ಆಯುವುದು ಎಂಬ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೪ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೫.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಚಿಂದಿ ಆಯುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಚಿಂದಿ ಆಯುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕೂಲಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೪ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಇತರೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೨ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇತರೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡುವಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇತರೆ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಹಿಂದೆ ಆವಲೋಕಿಸಿದಂತೆ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೇ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಯಾವ ಯಾವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮಾಡುವರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ 'ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ' ಮಾಡುವ ಒಂದು ಬೀದಿ ಗುಂಪು ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬಂಡವಾಳವಿಲ್ಲದೇ ಹಣ ಪಡೆಯುವ ಅಥವಾ ಯಾವ ಶ್ರಮವಿಲ್ಲದೇ ಹಣ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಆಗಿದೆ. ಕನಿಷ್ಠ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ದಿನಕ್ಕೆ ೧೫೦ರಿಂದ ೨೫೦ರೂ. ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣ ಕ್ರೋಢೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಮಕ್ಕಳು ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನುಳಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಗುಂಪುಗಳು ಅಂದರೆ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆ ಮೂಲಕ ದುಡಿದು ತಿನ್ನುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಇತರ ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ 'ಚಿಂದಿ ಆಯುವುದು' ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚಿಂದಿ ಆಯುವ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಮಾರಿ, ಅರೆ ಅಲೆಮಾರಿ ಅಥವಾ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಕುಟುಂಬಗಳ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಕಾಯಕವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಕೊಂಡವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇತರೆ ಮತ್ತು ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಹ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವದು ಎಂದು ' ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಇವರು ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಅದರ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಗೊಂಡು ಮರ್ಯಾದೆ ಎಂಬ ಶಕ್ತಿ ಇವರನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಕಟ್ಟಡ, ಹೊಟೇಲ್, ಗ್ಯಾರೇಜ್, ವ್ಯಾಪಾರದಂತ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಂತೆ ಕೂಲಿ, ದಿನಗೂಲಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಶ್ರಯಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಜೀವನವನ್ನು ಮಾಡುವರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಇವರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

೫.೧೨.೧ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆ

ಕೋಷ್ಟಕ ೫.೧೨ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸದ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸಮಯ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	೨ ಘಂಟೆ ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು				೨ ಘಂಟೆ				೧ ಘಂಟೆ				೩೦ ನಿಮಿಷಗಳು			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೪	೫	೬	೧೧ (೩೬.೬೬%)	೧	–	೩	೪ (೧೩.೩೩%)	೩	೪	೪	೧೧ (೩೬.೬೬%)
ಪ.ಪಂ	೨	೨	೨	೬ (೨೦%)	೩	೪	–	೭ (೨೩.೩೩%)	೧	–	೫	೬ (೨೦%)	೫	೩	೩	೧೧ (೩೬.೬೬%)
ಹಿಂ.ವ	–	೨	೧	೩ (೧೦%)	೪	೩	೧	೮ (೨೬.೬೬%)	೧	–	೫	೬ (೨೦%)	೬	೪	೩	೧೩ (೪೩.೩೩%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೧	–	೨	೩ (೧೦%)	೪	೨	–	೬ (೨೦%)	–	೪	೪	೮ (೨೬.೬೬%)	೫	೪	೪	೧೩ (೪೩.೩೩%)
ಇತರೆ	೩	೨	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೧	೧	೪	೬ (೨೦%)	೪	೬	೩	೧೩ (೪೩.೩೩%)
ಒಟ್ಟು	೮	೭	೮	೨೩	೧೭	೧೫	೪	೩೬	೪	೫	೨೧	೩೦	೨೩	೨೧	೧೭	೬೧
ತಾ. ಶೇಕಡ	೧೬%	೧೪%	೧೬%		೩೪%	೩೦%	೮%		೮%	೧೦%	೪೨%		೪೬%	೪೨%	೩೪%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೧೫.೩೩%				೨೪%				೨೦%				೪೦.೬೬%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೧೨ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿರುವ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾರ್ಮಿಕರಂತೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಗ್ರಹಿಸಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೇಳಿದಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ (೩೦ನಿಮಿಷ) ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ

ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಕೇವಲ ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ ಕೆಲಸದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ನೀಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳು ತಲಾ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೪೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಒಂದು ಗಂಟೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೨ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ದಿನದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೨ ಗಂಟೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಮಾತ್ರ ಪಡೆಯುವರು ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

೨ ಗಂಟೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು, ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೪ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಕೆಲಸದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ೨ ಗಂಟೆ ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ನೀಡುವರು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೨ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗಂಟೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೪ರಷ್ಟು, ಸುರಪುರ ಮತ್ತು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೫.೩೩ರಷ್ಟು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಮಾತ್ರ ದಿನದಲ್ಲಿರುವುದು ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದುಡಿಯುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ನಿಗದಿತ ಸಮಯದ ವರೆಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಅಗತ್ಯ. ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಇಲ್ಲದೇ ನಿರಂತರ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ಮಾನಸಿಕ ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಒತ್ತಡ ಆತನ ಮೇಲೆ ಆಗಾಧವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿ ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಗದೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅದರಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ೧೦, ೨೦, ೩೦, ೪೦, ೫೦, ೬೦ ಮತ್ತು ೯೦ ನಿಮಿಷಗಳ ಕಾಲ ಹೀಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಆದರೆ ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸದ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಹೇಳುವ ಹಾಗೇ ಮಕ್ಕಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಾವು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿರಬೇಕು, ಏನೋ ಬೇಸರಗೊಂಡು ಒಂದು ೧೦ರಿಂದ ೨೦ನಿಮಿಷ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೊರಗಡೆ ಹೊರಟು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ಕೆಲಸದ ಮಾಲೀಕ ಗರಂ ಆಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದು, ಅಹಿತಕರ ಪದಗಳಿಂದ ನಿಂಧಿಸುವುದು, ಇಲ್ಲವೇ ನೇರವಾಗಿ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಹಲ್ಲೆ ಮಾಡುವುದು, ಕೆಟ್ಟ ಪದಗಳಿಂದ ಬೈಯುವುದು ಉಂಟು. ನಮಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಎನ್ನುವ ಪದ ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೀನಾಯವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಮುಂದುವರೆದು ನಮಗೆ ಅತೀ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸಿಗುವುದು ದಿನಕ್ಕೆಂದರೆ ೩೦ ನಿಮಿಷಗಳೆಂದು ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಧ್ವನಿಗೂಡಿಸಿದರೆ, ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ಅಂದರೆ ಕನಿಷ್ಠ ೨ಗಂಟೆಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಎನ್ನುವವರು ಶೇಕಡ ೧೫.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ದಿನಪೂರ್ತಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳವರು, ಹಣ ಕೇಳಿದರೆ ಎರಡು ಬೈದು ಇಲ್ಲವೇ ಎರಡು ಬಡಿದು ಕೆಲಸದಿಂದ ಹೊರಹಾಕುವುದು, ಇಲ್ಲವೇ ನಿಮ್ಮ ಹಣ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜಮವಾಗಲಿ ಎಂದು ನಂಬಿಸಿ ಜಮಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಂಬಳ ರೂಪದ ಹಣವನ್ನು ಕೊನೆಗೆ ಯಾಮಾರಿಸಿ ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೇ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಯಾವ ದಿನಕ್ಕೆ ರಜೆ ನೀಡದೆ ಹೋಗುವರು ಅಲ್ಲದೆ ನಮಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯೆನ್ನುವುದು ಮರೀಚಿಕೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಅವಧಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ತಪ್ಪುಗಳು ನಡೆದಾಗ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಹಲ್ಲೆ, ನಿಂದನೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಖಾಸಗಿ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ಬೈಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಬೇಸರಾಗಿ ಯಾವ ಕೆಲಸ ಬೇಡ ನಮಗೆ ದುಡಿದ ಹಣ ವಾಪಸ್ಸು ಕೊಡಿ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಆ ಮಾಲೀಕ ನೀಡದೆ ಸತಾಯಿಸಿದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವನನ್ನು ಬೈದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೇಳದೇ ಕೇಳದೆ ಆ ಕೆಲಸದಿಂದಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿರುವುದು. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾರೂ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ, ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವನು ಅಂತಲೂ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ, ಎಂದೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಕಂಡದ್ದು ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ, ದೈಹಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಏನೂ ಮಾಡದೇ ನಾವು ಸುಮ್ಮನೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ನಮಗಿದೆ ಎಂದು ಮಕ್ಕಳು ನೊಂದು ನುಡಿದರು.

೫.೧೩ ಶೋಷಣೆ

ಕೋಷ್ಟಕ ೫.೧೩ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿನ ಶೋಷಣೆ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಅವಧಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಕೆಲಸ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಶೋಷಣೆ				ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೈಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಶೋಷಣೆ				ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ಖಾಸಗಿ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಬೈಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಶೋಷಣೆ				ಇತರೆ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೩	೪	೪	೧೧ (೩೬.೬೬%)	೧	–	೩	೪ (೧೩.೩೩%)	೪	೫	೨	೧೧ (೩೬.೬೬%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)
ಪ.ಪಂ	೫	೩	೩	೧೧ (೩೬.೬೬%)	೧	–	೫	೬ (೨೦%)	೩	೪	–	೭ (೨೩.೩೩%)	೨	೨	೨	೬ (೨೦%)
ಹಿಂ.ವ	೬	೪	೩	೧೩ (೪೩.೩೩%)	೧	–	೫	೬ (೨೦%)	೪	೩	೧	೮ (೨೬.೬೬%)	–	೨	೧	೩ (೧೦%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೫	೪	೪	೧೩ (೪೩.೩೩%)	–	೪	೪	೮ (೨೬.೬೬%)	೪	೨	–	೬ (೨೦%)	೧	–	೨	೩ (೧೦%)
ಇತರೆ	೪	೬	೩	೧೩ (೪೩.೩೩%)	೧	೧	೪	೬ (೨೦%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೩	೨	೨	೭ (೨೩.೩೩%)
ಒಟ್ಟು	೨೩	೨೧	೧೭	೬೧	೪	೫	೨೧	೩೦	೧೭	೧೫	೪	೩೬	೮	೭	೮	೨೩
ತಾ. ಶೇಕಡ	೪೬%	೪೨%	೩೪%		೮%	೧೦%	೪೨%		೩೪%	೩೦%	೮%		೧೬%	೧೪%	೧೬%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೪೦.೬೬%				೨೦%				೨೪%				೧೫.೩೩%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೧೩ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಅವಧಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯದ ವರೆಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವರು. ಇದನ್ನು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ ಶೇಕಡ ೪೦.೬೬ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಅವಧಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪಂಗಡಗಳು ತಲಾ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೪೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೈಯುವುದು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೨ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ನಿಂದಿಸುವ ಮೂಲಕ ಶೋಷಣೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಯಾವುದಾದರೂ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ಖಾಸಗಿ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಬೈಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೪ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇತರೆ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ನಿಂದಿಸುವುದನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದಾಗ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೪ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೫.೩೩ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇತರೆ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವರು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

೫.೧೪ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ

ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಕ್ಕಳು ನಿತ್ಯ ಸಾಕಷ್ಟು ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆಯೆಂದು ಇವರ ಒಣಗಿದ ದೇಹದ ಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿದರೆ ಅಂದಾಜಿಸಬಹುದು. ಈ ಮಕ್ಕಳ ದೇಹ ಸಣಕಲು ಕಡ್ಡಿಯಂತಿದೆ. ಇವರ್‍ಯಾರೂ ಮೂರು ಹೊತ್ತು ಆಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಊಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ನಿತ್ಯ ಬೆಳಗಾದರೆ ಮುಂಜಾನೆ ಆರು ಗಂಟೆಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ರಚಿಸಿಕೊಂಡ ಜೋಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆ ಮನೆಗೆ ತಿರುಗುವುದು ಇವರ ವಾಡಿಕೆ. ಭಿಕ್ಷೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಆಹಾರವೇ ಇವರಿಗೆ ನಿತ್ಯದ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ. ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಭಿಕ್ಷೆ ನೀಡಿದ ಆಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವರ್‍ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಗತಿ ಇಲ್ಲ. ಕುಟುಂಬದ ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ರೋಸಿ ಹೋಗಿ ಹೊರಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬಂದಂಥ ಹಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಕ್ಕಳು ತಮಗಿಷ್ಟವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ತೃಪ್ತಿ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಬೀದಿಮಕ್ಕಳು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ತಾವು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದ ಹಣದಿಂದ ಹೊಟೇಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಸಲ್ ತಂದು ತಿನ್ನುವರು. ಆದರೆ ಇಂಥವರು ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಜನರು ಮಾತ್ರ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ತಾವು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಸೇವನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವರು.

ಕೋಷ್ಟಕ – ೫.೧೪ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇರುವ ಆರೋಗ್ಯ ತೊಂದರೆಗಳು

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಕೆಮ್ಮು, ನೆಗಡಿ				ಜ್ವರ, ಸುಸ್ತು				ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವು, ಬೇನೆ				ಇತರ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	–	–	–	–	೮	೭	೮	೨೩ (೭೬.೬೬%)	–	–	–	–	–	–	–	–
ಪ.ಪಂ	–	–	–	–	೫	೧೦	೧೦	೨೫ (೮೬.೬೬%)	–	–	–	–	–	–	–	–
ಹಿಂ.ವ	–	–	–	–	೧೦	೧೦	೧೦	೩೦ (೧೦೦%)	–	–	–	–	–	–	–	–
ಸಾಮಾನ್ಯ	–	–	–	–	೧೦	೧೦	೧೦	೩೦ (೧೦೦%)	–	–	–	–	–	–	–	–
ಇತರೆ	೪	೪	೪	೧೨ (೪೦%)	–	–	–		೬	೪	೨	೧೧(೩೬.೬೬%)	೮	೬	೫	೧೯ (೬೩.೩೩%)
ಒಟ್ಟು	೪	೪	೪		೩೩	೩೭	೩೮		೬	೩	೨		೮	೬	೫	
ತಾ. ಶೇಕಡ	೮%	೮%	೮%	೧೨	೬೬%	೭೪%	೭೬%	೧೦೮	೧೨%	೬%	೪%	೧೧	೧೬%	೧೨%	೧೦%	೧೯
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೮%				೭೨%				೭.೩೩%				೧೨.೬೬%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೧೪ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಾಡುವ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಯಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಕೆಮ್ಮು, ನೆಗಡಿ, ಎಂಬ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಯಾದಗಿರಿ, ಶಹಾಪುರ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು

ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೌದು ಕೆಮ್ಮು, ನೆಗಡಿ ಖಾಯಿಲೆಗಳು ಅಂಟಿಕೊಂಡಿವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ಗೂಡಿಸಿದಾಗ ಇತರೆ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಜ್ವರ, ಸುಸ್ತು ಎಂಬ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೬೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೭೪ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೭೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೭೨ರಷ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೭೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೮೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೦೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಜ್ವರ ಮತ್ತು ಸುಸ್ತುವಿನಿಂದ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವು ಎಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೨ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೭.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವಗವಾಗ ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಇತರೆ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ನೆಗಡಿ, ಶೀತ, ಮೈ-ಕೈ ನೋವು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲು ಬಾಧಿಸುವಂತಾಗಿದ್ದು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೨.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೬೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೆಗಡಿ, ಶೀತ, ಮೈಕೈ ನೋವು ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಆರೋಗ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಇವರು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಮೀಕ್ಷೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇರುವ ಆರೋಗ್ಯ ತೊಂದರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಮ್ಮು, ನೆಗಡಿ, ಜ್ವರ, ಸುಸ್ತು, ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವು ಇತರೆ ಖಾಯಿಲೆಗಳು

ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ನೋಡುವುದಾದರೆ. ಅಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಸೇವನೆ, ಶುಚಿತ್ವ ರಹಿತ ಜೀವನ ಶೈಲಿ, ಆರೋಗ್ಯದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಮುಖ್ಯವಾದವು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಖಾಯಿಲೆಗಳಾದ ಚರ್ಮರೋಗ, ಅಲರ್ಜಿ, ರಕ್ತ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್, ಎಚ್.ಆಯ್.ವ್ಹಿ ಸೋಂಕುಗಳು, ಮೂಲವ್ಯಾದಿಗಳಂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತ ಆರೋಗ್ಯದ ವೀಪರೀತ ಏರುಪೇರಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಆರೋಗ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಇದನ್ನು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಆಘಾತಗೊಂಡು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಅಲೆದಾಡುವ, ಚಂಚಲ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ತಿರುಗಾಡುವ, ಯಾರ ಮೇಲೂ ನಂಬಿಕೆ ಇಡದಿರುವ ನಂಬಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ.

ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಗೊಂಡಾಗ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಸರವಾಗಿ ಉಗಿಬಂಡಿಗಳನ್ನು ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಏರುವಾಗ ಆಯತಪ್ಪಿ ಕಾಲು ಜಾರಿ ಕೆಳಗಡೆ ಬಿದ್ದು ಸಾವು ಕಂಡಿದ್ದು ಇದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಕಾಲು ಮತ್ತು ಕೈಗಳು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂಗವೈಕಲ್ಯರಾಗಿದ್ದು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿರುವುದು ಉಂಟು.

ಕೆಲವು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ನಿದ್ರೆ, ಸರಿಯಾದ ಆಹಾರ, ಸರಿಯಾದ ಆಶ್ರಯ ಸಿಗದೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಕುಗ್ಗಿ, ಸಣ್ಣ ಕಡ್ಡಿಯಂತೆ ಆಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತ ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಖಾಯಿಲೆ ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವ ಆರೋಗ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಿಸಿದೆ. ಈ ಆರೋಗ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಕ್ಕಳು ಸರಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಮಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ನಾಟಿ ಔಷಧಿಗಳ ಮೊರೆಹೋಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಆದರೆ ಇವರ್‍ಯಾರು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸಲಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲದಿರುವುದು ದುರಂತ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಔಷಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆ ಶಿಬಿರಗಳು, ತರಗತಿಗಳು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ತರಗತಿಗಳನ್ನು, ಕಾರ್ಯಗಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವಾದದ್ದು.

೫.೧೪.೧ ಅಪೌಷ್ಟೀಕತೆ

ಕೋಷ್ಟಕ – ೫.೧೫ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ವಿಪರೀತ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ				ಮಧ್ಯಮ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ				ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ				ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೪	೭	೫	೧೩ (೪೩.೩೩%)	೨	–	೨	೪ (೧೩.೩೩%)	೨	೧	೨	೫ (೧೬.೬೬%)	೨	೨	೪	೮ (೨೬.೬೬%)
ಪ.ಪಂ	೩	೪	೫	೧೨ (೪೦.೦೦)	೧	೨	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	–	೨	೨	೪ (೧೩.೩೩%)	೬	೨	೨	೧೦ (೩೩.೩೩%)
ಹಿಂ.ವ	೪	೧೦	೪	೧೮ (೬೦%)	೨	–	೨	೪ (೧೩.೩೩%)	೨	–	೨	೪ (೧೩.೩೩%)	೨	–	೨	೪ (೧೩.೩೩%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೧೦	೪	೧೦	೨೪ (೮೦%)	–	೨	–	೨ (೬.೬೬)	–	೨	–	೨ (೬.೬೬)	–	೨	–	೨ (೬.೬೬)
ಇತರೆ	೩	೨	–	೫ (೧೬.೬೬%)	೫	೪	೩	೧೨ (೪೦.೦೦)	೨	೪	೪	೧೦ (೩೩.೩೩%)	–	–	೩	೩ (೧೦%)
ಒಟ್ಟು	೨೪	೨೭	೨೧	೭೨	೧೦	೮	೮	೨೬	೬	೯	೧೦	೨೫	೧೦	೬	೧೧	೨೭
ತಾ. ಶೇಕಡ	೪೮%	೩೪%	೪೨%		೨೦%	೧೬%	೧೬%		೧೨%	೧೮%	೨೦%		೨೦%	೧೨%	೨೨%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೪೮%				೧೭.೩೩%				೧೬.೬೬%				೧೮%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೧೫ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಕೊರತೆ ಇರುವುದನ್ನು ಮನಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆ ಇರುವುದು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನ ಶೇಕಡ ೪೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೫೪ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೨ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೮ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೪೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೬೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೮೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಮಧ್ಯಮ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೭.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳು ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮವಾಗಿ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೨ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಇರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೇನು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೇನು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಿಗುವಂಥ ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾಥರಿದ್ದಂತೆ. ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಖಾಯಿಲೆಗಳು ಬಂದಾಗ ಅಥವಾ ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ತೊಂದರೆಯಾದಾಗ ಯಾರೂ ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಇವರ ಆರೋಗ್ಯವು ಮೊದಲೇ ಸರಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಹಜವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು, ಗುಟ್ಕಾ, ಧೂಮಪಾನ, ಮದ್ಯಪಾನ, ವೈಟ್ನರ್‌ನಂತಹ ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯ ಸೇವನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಅನೇಕ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅತಿಯಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಾದಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅಪಘಾತದಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಯಾವ ಮಗು ಕನಿಷ್ಠ ೧೦ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನ ಜೀವನ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಾಳಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವೇ ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸುಮಾರು ೩೦ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸೇವೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಬಸವರಾಜ ಶಾಲಿ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅಕ್ಷರಶ ನಿಜ. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ, ಶುಚಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದಾಗ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇವರಿಗೆ ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ತುಂಬಾ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕನಿಷ್ಠ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸದಿಲ್ಲ.

ಉತ್ತಮ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಆಹಾರ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಸ್ಟೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ನೀಡುವ ಪ್ರಯಾಣಿಕರ ಆಹಾರ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ನೀಡುವ ಆಹಾರ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಳಸಿರುವ ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನೇ ಇವರು ಸೇವನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆಹಾರ ದೊರಕದಿದ್ದಾಗ ಕಸದ ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಡಿದ ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆರೋಗ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇವರಲ್ಲಿನ ದುಶ್ಚಟಗಳಾದ ಮದ್ಯಪಾನ(ಸರ್ಕಾರಗಳು ನಿಷೇದಿಸಿದ ಕಳ್ಳಬಟ್ಟಿ ಸರಾಯಿ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಿಷೇದಿಸಿದ ರಾಸಾಯನಿಕ ಪೌಡರು ಮಿಶ್ರಿತ ಹೆಂಡ) ಸೇವನೆ, ಧೂಮಪಾನ, ತಂಬಾಕು, ಶುಚಿ ಇಲ್ಲದೆ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸುವುದು, ಕೆಟ್ಟ ಆಹಾರ ಸೇವನೆ ಮಾಡುವುದು ಹೀಗೆ ದುರಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ ತೀರ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಖಾಯಿಲೆ ಬಂದರೆ ನೇರವಾಗಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುವ ಜಾಯಮಾನ ಇವರದಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ತೀರ ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ಹತ್ತುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆರೋಗ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಅಸುರಕ್ಷಿತ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಪರ್ಕ

ಹಾಗೂ ಗುಂಪು ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಏಡ್ಸ್‌ನಂಥ ಮಾರಕ ಖಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹಲವು ಆರೋಗ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯ ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ.

೫.೧೫ ಕಿರುಕುಳ

ಕೋಷ್ಟಕ ೫.೧೬ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಡಿಸಿದ ... ಕಿರುಕುಳ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಪೊಲೀಸ್‌ರ ಕಿರುಕುಳ ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ಸಹವಾಸ ದೋಷ, ಹಿರಿಯ ... ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ಪೊಲೀಸ್ ಮತ್ತು ... ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ಇತರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದ ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೫	೧	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೪	೨	೯ (೩೦%)	–	೨	೩	೫ (೧೬.೬೬%)	೨	೩	೩	೮ ೨೬.೬೬(%)
ಪ.ಪಂ	೫	೩	೨	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	–	೨	೨	೪ (೧೩.೩೩%)	೩	೨	೪	೯ (೩೦%)
ಹಿಂ.ವ	೫	೩	೪	೧೨ (೪೦.೦೦)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	–	೨	೧	೩ (೧೦%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೪	೩	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	–	೧	೧	೨ (೬.೬೬)	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)
ಇತರೆ	೪	೪	೩	೧೧ (೩೬.೬೬%)	೩	೧	೨	೬ (೨೦%)	–	೨	೩	೫ (೧೬.೬೬%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)
ಒಟ್ಟು	೨೩	೧೪	೧೪	೫೧	೧೩	೧೩	೧೧	೩೭	–	೯	೧೦	೧೯	೧೪	೧೪	೧೫	೪೩
ತಾ. ಶೇಕಡ	೪೬%	೨೮%	೨೮%		೨೬%	೨೬%	೨೨%		–	೧೮%	೨೦%		೨೮%	೨೮%	೩೦%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೩೪%				೨೪.೬೬%				೧೨.೬೬%				೨೮.೬೬%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೧೬ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪೊಲೀಸ್ ಹಾಗೂ ಇತರರಿಂದ ಕಿರುಕಳ ಆಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅದರ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ ಪೊಲೀಸರ ದೌರ್ಜನ್ಯ/ಕಿರುಕಳ ನೀಡುವರು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು ಪೊಲೀಸರಿಂದ ದೌರ್ಜನ್ಯ/ಕಿರುಕಳ ಆಗುವುದು ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಸಹವಾಸ ದೋಷ/ಹಿರಿಯ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿರುವರು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ೧೩ರಂತೆ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೪.೬೬ರಷ್ಟು, ಕಿರುಕುಳವಾಗಿದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಸಹವಾಸ ದೋಷದಿಂದ ಕಿರುಕುಳ/ದೌರ್ಜನ್ಯ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದಲೂ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೨.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೧೩.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆ ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಇತರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆ ಆಗುತ್ತಿರುವುದು ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ

ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮.೬೬ರಷ್ಟು ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಶೋಷಣೆ ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಇರುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ನೋವು ಕಿರುಕುಳ, ಅವಮಾನ, ಅಪಮಾನ, ಹಿಂಸೆ, ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿದಾಗ ಮಕ್ಕಳು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪೊಲೀಸ್‌ರಿಂದ ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಕಿರುಕುಳ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದು ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ನೋಡದಿರುವುದು ದುರಂತ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವೆಂಬಂತೆ ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇತರೆ ಮೂಲಗಳಾದ ವೆಂಡರ್ಸ್, ಸಹ ಮಾಲೀಕರು, ಪರಿಚಯಸ್ಥ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು, ಮಾರಾಟಗಾರರು, ಬೀದಿ ಬದಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಇವರನ್ನು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ವರ್ತಿಸದೆ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದಾಗಿ ಶೇಕಡ ೨೮.೬೬ರಷ್ಟು ಪಾಲು ಇರುವುದು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹಳೆಯ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಹವಾಸ ದೋಷದಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಇವರ ಮೇಲೆ ಅನೈತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಹೇರುವುದು. ಹಿಂಸಿಸುವುದು, ಕಾಟಕೊಡುವುದು, ಕಿರುಕುಳ ನೀಡುವುದು ಶೇಕಡ ೨೪.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದಲೂ ಇವರ ಮೇಲೆ ಅವಮಾನ, ಅಪಮಾನ, ಕಿರುಕುಳ, ಭಯ, ಹಿಂಸೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು ಶೇಕಡ ೧೨.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಮೂಲಗಳಿಂದಲೂ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

೫.೧೬ ಬೀದಿ ಮಗುವಿನ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ

ಕೋಷ್ಟಕ ೫.೧೭ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಗುವಿನ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ತುಂಬಾ ಕೀಳುರಿಮೆ				ಮಧ್ಯಮ				ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗ / ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ				ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೨	೩	೩	೮ ೨೬.೬೬(%)	೩	೧	೨	೬ (೨೦%)	೩	೪	೨	೯ (೩೦%)
ಪ.ಪಂ	೨	೨	೨	೬ (೨೦%)	೩	೨	೪	೯ (೩೦%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)
ಹಿಂ.ವ	೨	೨	೧	೫ (೧೬.೬೬%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬೬೬%)	೩	೩	೪	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೧	೧	೧	೩ (೧೦%)	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)
ಇತರೆ	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬೬೬%)	೧	೪	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೧	೨	೬ (೨೦%)
ಒಟ್ಟು	೧೦	೯	೧೦	೨೯	೧೪	೧೪	೧೫	೪೩	೧೩	೧೪	೧೪	೪೧	೧೩	೧೩	೧೧	೩೭
ತಾ. ಶೇಕಡ	೨೦%	೧೮%	೨೦%		೨೮%	೨೮%	೩೦%		೨೬%	೨೮%	೨೮%		೨೬%	೨೬%	೨೨%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೧೯.೩೩%				೨೮.೬೬%				೨೭೩೩%				೨೪.೬೬%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೧೭ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ ಇದೆಯೇ ಇದ್ದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ, ಕೀಳರಿಮೆ ತುಂಬಾ

ಇದೆಯೇ, ಮಧ್ಯಮವಾಗಿ ಇದೆಯೇ, ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ(ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣ) ಮತ್ತು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಗೆ ತುಂಬ ಕೀಳರಿಮೆ ಇದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಮಧ್ಯಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮.೬೬ರಷ್ಟು ಮಧ್ಯಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ ಹೊಂದಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ ಹೊಂದಿರುವುದಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸಿದ್ದು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು, ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೭ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೀಳರಿಮೆಯ ಭಾವನೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೀದಿ ಮಗುವಿಗೆ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ ಇದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ ಎಂದರೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ್ದು ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ

ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೪.೬೭ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೭ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಕೀಳರಿಮೆಯ ಭಾವನೆ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗೌರವ ಇರುವುದು ಮತ್ತು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ಸುರದ್ರೂಪಿಗಳು ನಮ್ಮಹಾಗೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ನಾನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ, ನಾನೇ ಬುದ್ಧಿವಂತ, ನಾನೇ ಭಿನ್ನ ಎಂಬ ಅಂಹಕಾರದ ಮಾತು ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇರುವುದು ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆವಲೋಕನ ವಿಧಾನದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಹೌದು ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಅಗೌರವ ಮತ್ತು ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ತುಂಬಾ ಕೀಳರಿಮೆ ಇರುವಂತಹ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲು ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು, ಮಧ್ಯಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಶೇಕಡ ೨೮.೬೭ರಷ್ಟು, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ/ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ ಇರುವುದು ಶೇಕಡ ೨೭ರಷ್ಟು. ಇನ್ನೂ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ ಎಂದರೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೨೪.೬೭ರಷ್ಟು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇವುಗಳ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದಾಗ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿರುವ ಸಹಜವಾದ ಮತ್ತು ಸದಾ ಇವರನ್ನು ಕಾಡುವ/ಪೀಡಿಸುವುದೆಂದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬಸ್ಥರು ತುಂಬ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕಡೆಗಣಿಸಿದ್ದು ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ, ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಣಕ್ಕಿರುವ ಮೌಲ್ಯ, ವಸ್ತುಗಳಿಗಿರುವ ಮೌಲ್ಯ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿರುವ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕನಿಷ್ಠವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುವುದು, ಹೀಯಾಳಿಸುವುದು, ಅಪಮಾನ ಮಾಡುವುದು, ಅವಮಾನಿಸುವುದು, ನಿಂದಿಸುವುದು, ಹೊಡೆಯುವುದು, ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವುದು, ಬಲಿಪಶುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು, ಮಾನಸಿಕ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಮಗೆ ನಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಲ್ಲದು ಎಂಬ ಕೂಗು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರದು ಎಂಬ ಮಾತು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳದ್ದು ಆಗಿದೆ.

೫.೧೭ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧ

ಕೋಷ್ಟಕ ೫.೧೮ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಒರಟ ಮನೋಭಾವನೆ				ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ ಒರಟ				ವಿಧೇಯತೇ				ಸಾಮರಸ್ಯ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೨	೩	೩	೮ ೨೬.೬೬(%)	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೪	೨	೯ (೩೦%)	೩	೧	೨	೬ (೨೦%)
ಪ.ಪಂ	೩	೨	೪	೯ (೩೦%)	೨	೨	೨	೬ (೨೦%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)
ಹಿಂ.ವ	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೨	೨	೧	೫ (೧೬.೬೬%)	೨	೩	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೩	೪	೧೦ (೩೩.೩೩%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೧	೧	೧	೩ (೧೦%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)
ಇತರೆ	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೧	೨	೬ (೨೦%)	೧	೪	೩	೮ (೨೬.೬೬%)
ಒಟ್ಟು	೧೪	೧೪	೧೫	೪೩	೧೦	೯	೧೦	೨೯	೧೩	೧೩	೧೧	೩೭	೧೩	೧೪	೧೪	೪೧
ತಾ. ಶೇಕಡ	೨೮%	೨೮%	೩೦%		೨೦%	೧೮%	೨೦%		೨೬%	೨೬%	೨೨%		೨೬%	೨೮%	೨೮%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೨೮.೬೬%				೧೯.೩೩%				೨೪.೬೬%				೨೭.೩೩%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕ ಸಂಖ್ಯೆ ೫.೧೮ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಇರುವ ಹೋರಾಟ ಎನ್ನುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಶಹಾಪೂರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡುವಂತಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ ಹೋರಾಟ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ ಹೋರಾಟದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿಯಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವಿಧೇಯತೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೨೪ರಷ್ಟು ವಿಧೇಯತೆಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾರೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ವಿಧೇಯತೆಯಿಂದ ಕಾಣುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾರಸ್ಯ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೭ರಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ಜೀವನವಿದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು,

ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ಜೀವನವಿದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿಗಳು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವರು. ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದಂತೆ ಮತ್ತು ಈ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಇವರ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಾದರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಒರಟು ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕಾಣುವುದಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವರು. ಆದರೆ ಇವರು ಒರಟು ಸ್ವಾಭಾವದವರಲ್ಲವಾದರು ಆದರೆ ಕಾಣಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಆ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ.

ತೀವ್ರತರ ಒರಟ/ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ ಒರಟರು ಅಂದರೆ ಇವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಏನು ಮಾಡುವರೋ ಈ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಇವರು ಸರಿಯಾದವರಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸ್ಥಿತಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ಶೇಕಡ ೧೯ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಇವರು ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಇವರ ವೇಷಭೂಷಣ ಒಂದಾದರೆ ಇವರು ಈಗಾಗಲೇ ಮನೆಯವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿರುವ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು, ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರು ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆ ಮೂಡಿದೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಕಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿಗಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಭಿನ್ನವಿರುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥೈಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳು ಎಡವಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವರು.

ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಇವರನ್ನು ವಿಧೇಯತೆಯಿಂದ, ಸಾಮರಸ್ಯತೆಯಿಂದ, ಪಾಪ ಎನ್ನುವ ಅನುಕಂಪದಿಂದ, ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ, ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬ ವಿರಳ. ಏನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ, ನಾವು ಇರುವುದು ಹೀಗೆ, ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಮ್ಮಂತೆ ಕಾಣಿರಿ. ನಾವು ಮನುಷ್ಯರೆ. ನಮಗೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದೋ ಘಳಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದಿದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ತಪ್ಪು-ಒಪ್ಪುಗಳ ಅರಿವು ಅವರಿಗಿದೆ.

೫.೧೮ ಕಲೆ

ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಕಲೆಯೆನ್ನುವುದು ಸಹಜವಾಗಿ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕರಗತವಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ನಟನೆ ಕಲೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರು ಹಣ ಸಂಗ್ರಹಣಕ್ಕಾಗಿಯಾದರು ಬಹಳ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳು ಸಂದರ್ಭ, ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಹಣ, ಊಟ, ವಸತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. 'ಸರ್ ಹಣ ಕೊಡಿ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಿಂದ ಏನನ್ನೂ ತಿಂದಿಲ್ಲ'. 'ಸರ್ ಊಟ ಕೊಡಿಸಿ, ಹೊಟ್ಟೆ; ತುಂಬ ಹಸಿತಾ ಇದೆ'. 'ಸರ್ ಎರಡು ದಿನಗಳಿಂದ ಏನೂ ತಿಂದಿಲ್ಲ. ಏನಾದರು ಕೊಡಿ' ಎಂದು ಭಿಕ್ಷೆ ಕೇಳುವುದು. ಈ ರೀತಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಿಂದ ರಾತ್ರಿಯ ವರೆಗೂ ಕೇಳುತ್ತ ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನು ಯಾಮಾರಿಸುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಯಾವಾಗ ಭಿಕ್ಷೆ ಹಣ ಸಿಗುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಏನಾದರು ತಿಂದ್ಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿತಾಯ ಅನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆ ಇವರಿಗೆ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಇದನ್ನರಿತೋ ಏನೋ

ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಡೆ ಯಾವುದೋ ವಿದ್ವಾಂಸ ಹೇಳುವಂತೆ ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ನಟನಾಗಬೇಕು ಅಂದರೆ ಅವನನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ. ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಟನೆಯನ್ನು ಅರಿಯಬಲ್ಲ, ಕಲಿಯಬಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಸರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯ.

ಕೆಲವು ಬೀದಿಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮಲಿರುವ ಸಂಗೀತ ಕಲೆ ಅಥವಾ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ಕಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನು ರಂಜಿಸಿ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಎಷೋ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಾಗ ಹೆಸರಾಂತ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿನಿರತ ಕಲಾವಿದರು, ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಿನಿಮಾ, ರಂಗಭೂಮಿ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.(ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರಾನು ಮೆಂಡಲ್.) ಇದರಿಂದ ಬೀದಿ ಕಲಾವಿದರ ಬದುಕು ಹಸನಾಗಿ ಇಂದು ಸೌಖ್ಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಂದೆ ಇವೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಬೀದಿಮಕ್ಕಳು ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರದಾರಿಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡುವ, ವೇಷ–ಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನು ರಂಜಿಸುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಪ್ರಯಾಣಿಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆದು ಅವರಿಂದ ಹಣ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಡೆಸುವುದು ಮಾತ್ರ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನಿಲ್ಲ.

ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಯಾಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಜನರನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಯಾಣಿಕರ ಭಾರವಾದ ಲಗೇಜ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಅವರು ಹೇಳಿದ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವ, ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಒಂದಿಷ್ಟು ಬೀದಿಮಕ್ಕಳು ತೀರ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಪ್ರಯಾಣಿಕರ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವುದು, ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು, ಇಲ್ಲವೇ ನೇರವಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಚಾಣಾಕ್ಷತನದಿಂದ ಕದಿಯುವುದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಸಮಯ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನೋಡಿ ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವ ಕಲೆಯನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುವರು. ಭವಿಷ್ಯ ಇದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಏನು ಮೂಡುತ್ತದೆಯೋ ಅದನ್ನು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಒಂದೇ ಇವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳ ಚಿಂತೆ ಇವರಿಗಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜನರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಮೈಗೆ ಪೆಟ್ಟು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಬಳಲುತ್ತ ರೈಲ್ವೆಯ ಹಳಿಯ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತಾರೆ ಇಲ್ಲವೆ ಕುಳಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾರೆ.

೫.೧೯. ತಾರತಮ್ಯ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕಡಿಮೆ ಅಥವಾ ಕೆಳಸ್ತರದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಇವರನ್ನು ದುಷ್ಟರು, ಕೆಟ್ಟವರು,

ನತದೃಷ್ಟರು, ಕಳ್ಳರು, ದರೋಡೆಕೋರರು, ಶುಚಿ ಇಲ್ಲದವರು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಇವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ತೀರ ಕೀಳುಭಾವನೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಇವರನ್ನು ಹತ್ತಿರವೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಎಲ್ಲಿ ಮೈಲಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಆಘಾತಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಮಾನವನ ಈ ಕುತಂತ್ರಗಳನ್ನು, ಶೋಷಣೆಗಳನ್ನು, ಮಾನಸಿಕ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ನಾವೇಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಆ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ನಮಗೇಕೆ ಅವಕಾಶಗಳು, ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾರೆಂದರೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟೊಂದು ನೋವು ಪಟ್ಟಿರಬಹುದು ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಊಹಿಸಿದಾಗ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೋವು ಅಪಮಾನ, ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ: ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಭಾರತ ಈಗಾಗಲೇ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ನಮಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಿದೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತಲೆ ಇವೆ. ಆದರೂ ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆ ಯಾರ ಕೈಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಿಗದೆ ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಕೆಲವೊಂದನ್ನು ಹೇಳುವುದಾದರೆ; ಅಹಿತವಾದ ಜನಪರ ಕಾಳಜಿ, ಮಾನವಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕುಂಟಿತ, ಅನಕ್ಷರತೆ, ಅಂಧಶ್ರದ್ದೆಯಿಂದಕೂಡಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೀವನದ ಅಳಿವು-ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಯಾರು ಅಷ್ಟೊಂದು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಇಂತಹ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನೋಡುವುದುಂಟು, ಅವರನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ನಿರ್ಗತಿಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವರು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗಬಾರದು ಎಂಬ ಒಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಜನರು ಸರ್ಕಾರ, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಈ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಎಂಬ ಸಂಶೋಧನೆಯೂ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಜೀವಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿರುವ ಮಾನ-ಅಪಮಾನಗಳನ್ನು, ಶೋಷಣೆ, ತಾರತಮ್ಯ, ಕಿರುಕುಳ, ಕೀಳರಿಮೆ ಭಾವನೆ, ಆಹಾರ, ಆರೋಗ್ಯ, ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿ ಅವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ : ಆರು

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

೬.೧. ಅಸಂಘಟಿತ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನ

೬.೨. ವಲಸೆ ಕರಾಳ ಭಾಗ

೬.೨.೧. ವಲಸೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ತಿಳುವಳಿಕೆ

೬.೨.೨. ನಗರೀಕರಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

೬.೨.೩. ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗೊಂದಲಗಳು

೬.೨.೪. ವಲಸೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು

೬.೩. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕತೆ

೬.೪. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ನಿರುದ್ಯೋಗ

೬.೫. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಸಮರ್ಪಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳು

೬.೬. ತಂದೆ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗ

೬.೭. ತಾಯಿ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗ

೬.೮. ತಂದೆಯಂದಿರ ವೃತ್ತಿ ಜೀವನ

೬.೯. ತಂದೆ-ತಾಯಂದಿರ ವಾರದ ಆದಾಯ

೬.೧೦. ಕುಟುಂಬದ ಆದಾಯ

೬.೧೧. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ನಿತ್ಯದ ಉಳಿತಾಯ

೬.೧೨. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಖರ್ಚು

ಅಧ್ಯಾಯ : ಆರು

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನದ ಕುರಿತಾಗಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಮಕ್ಕಳು ಕುಟುಂಬ, ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಕರ ಪೋಷಣೆಯಿಲ್ಲದೇ ಹೋದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸರಿಯಾದ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕೊರತೆಯಾದಲ್ಲಿ, ಅವರು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊರೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕುಟುಂಬ ಇಲ್ಲವೇ ಅವಲಂಬಿತ ಸದಸ್ಯರು ಸೂಕ್ತವಾದ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ನಂತರ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಅಡ್ಡದಾರಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅಸಂಘಟಿತ ಅಥವಾ ವಿಭಜನೆಯ ಕುಟುಂಬವು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಹೊಂದಿ ಕಾಳಜಿವಹಿಸಲು ವಿಫಲರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಸಫಲತೆಗೆ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಮಾನವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶವು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮುದಾಯಗಳು ನಾವು ಎನ್ನುವ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶವು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದು, ಸರಳ ಹಾಗೂ ಬೆಸುಗೆಯ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಮವನ್ನು ಶಿಸ್ತುಬದ್ಧವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯು ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಸಾಮಾಜಿಕ ರೂಢಿಗಳನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜನರ ನಡುವಿನ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬನೆಯ, ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಸೆದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಸುಗೆ ಹಾಕುತ್ತದೆ.

೬.೧ ಅಸಂಘಟಿತ ಕಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನ

ಮೋನಿಸ್ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಪಟ್ಟಣ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಔಪಚಾರಿಕತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಅವರ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯು ಅನಾಮಧೇಯತೆಯಂತ, ನಿರಾಕಾರ ಸಂಬಂಧ, ವೈವಿಧ್ಯ ಜೀವನಶೈಲಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಜನರು

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ನಗರೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ನಗರ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಅಧಿಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದೆ. ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ, ಮೂರನೇ ವಿಶ್ವದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಳವು(ಸ್ಪಾಟರ್ಪ್ ವೈಟ್ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ೨೦೦೭ರಲ್ಲಿ ೨.೧ ಶತಕೋಟಿ ಮತ್ತು ೨೦೧೦ರಲ್ಲಿ ೫ ಶತಕೋಟಿ ಹೊಂದಿತ್ತು.) ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು 'ಜಗತ್ತಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಲಕ್ಷಣವು ಮನೆ ನಗರವಾಗಿದೆ'. ನಗರೀಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಕೃಷಿಯೇತರ ವೃತ್ತಿ, ಅತಿಯಾದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಸಾಂಧ್ರತೆ, ಗೃಹದ ಮತ್ತು ಭೂಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ನಗರೀಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಜನರ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹೊಂದಿದ ಸಮುದಾಯಗಳು ಸರಕಾರಿ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಉತ್ಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಹುತೇಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ನಗರಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಇಬ್ಭಾಗದಿಂದ ಗುಂಪುಗಳ ವಲಸೆ, ಪ್ರಮುಖ ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಕೋಪ ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ೧೯೪೭ರ ಭಾರತದ ಇಬ್ಭಾಗವು ೧೦ದಶಲಕ್ಷ ನಿರಾಶ್ರಿತ ಜನಸಖ್ಯೆಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನುಸುಳಿರುತ್ತದೆ. ನಗರೀಕರಣ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಗುಂಪುಗಳ ವಲಸೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಬಿರುಸಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಪರಿಣಾಮವೇನೆಂದರೆ, ನಗರ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾದ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ಇಲ್ಲಿ ತಳ್ಳು(ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ) ಅಂಶ ಹಾಗೂ ಜಗ್ಗು ಅಂಶ (ನಗರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ) ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಬೀದಿವಾಸ, ಅಕ್ರಮ ವಸತಿ ಹಾಗೂ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರ ವಾಸ ಸ್ಥಳಗಳು ನಗರ ಗುಂಪುಗಳ ಅನಿವಾರ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ. ನಗರದ ಅತಿಯಾದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಪರಿಣಾಮವು ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ನಗರಗಳಲ್ಲಿನ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಕಾರಣವು ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ನಗರದ ಉದ್ಭವ ಹಾಗೂ ವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅಶಿಸ್ತುಬದ್ಧವಾದ ನಗರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮಹಾನಗರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿಗೆ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶದೊಂದಿಗಿನ ನೇರ ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ನಗರೀಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ನಗರದ ೧/೫ ಭಾಗದಷ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಕ್ರಮ ವಸತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತಮ ಜೀವನೋಪಾಯ ಹಾಗೂ ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಅರಸಿಕೊಂಡು ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಗುಂಪುಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕಡಿಮೆ ಹಾಗೂ ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆದಾಯ ದೊರಕದ ಕಾರಣ ಈ ವಲಸಿಗರು ಹೀನಸ್ಥಿತಿಯ ವಾಸ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಲಿ ಸರಕಾರಿ ಭೂಮಿಗಳು ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳ ಸಮೀಪ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಅತಿಯಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

೬.೨ ವಲಸೆ ಕರಾಳ ಭಾಗ: ಅತಿಯಾದ ವಲಸೆಯು(ಗ್ರಾಮೀಣದಿಂದ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಅರೆ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ) ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹಂಚಿಕೆಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಶಬ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ನಗರಗಳು ನೀಡುವ ಆರ್ಥಿಕ ಅನುಕೂಲಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ವಲಸೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕೇತರ ಕಾರಣಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಲು ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರವು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಡತನ, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಬರ, ನೆರೆ ಹಾವಳಿಯು ತಳ್ಳು ಅಂಶಗಳಾದರೆ, ನಗರೀಕರಣ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಜಗ್ಗು ಅಂಶಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ.

೧೯೯೧-೨೦೦೧ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೯೮ ದಶಲಕ್ಷ ಜನರು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೩೩ ದಶಲಕ್ಷ ಪುರುಷರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ೬೫ ದಶಲಕ್ಷ ಮಹಿಳೆಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಪುರುಷರು ವಲಸೆಗೆ ಉದ್ಯೋಗವು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾದರೆ, ಮಹಿಳೆಯರ ವಲಸೆಗೆ ವಿವಾಹವು ಮಾಪನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಲಸೆಯ ಬಿರುಸಿನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಜಗ್ಗು, ತಳ್ಳು ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಬಿರುಸಿನ ವಲಸೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ತಜ್ಞರು ದಂಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ವಲಸೆಯ ದಿಕ್ಕು ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಾಗುವ ವಲಸೆಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಬಡರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

೬.೨.೧ ವಲಸೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ತಿಳುವಳಿಕೆ: ೧೯೫೪ರಲ್ಲಿ ಲೆವಿಸ್ ಅವರು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಪೂರೈಕೆ ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಗ್ರಾಮೀಣ-ನಗರ ವಲಸೆಯ ಪರಿಣಾಮವೆಂದು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ವಲಯಗಳಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ವೇತನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ೧೯೭೦ರಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ವಲಸೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಲೆವಿಸ್ ಅವರ ತರ್ಕವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತ ಹಾರಿಸ್ ಮತ್ತು ಬೊಡರೊರ್ ಅವರು ಜನರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಿಂದ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಉಳಿದ ಆಯ್ಕೆಗಳ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿಯೂ ವಲಸೆ ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಭೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಸರಕಾರಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳು ವಲಸೆ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿವೆ. ವಲಸೆಯು ಕುಟುಂಬದ ಆದಾಯವನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಮೂಹಿಕ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮೂಹಿಕ ಜಾಲತಾಣಗಳೂ ವಲಸೆಯ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವಲಸಿಗರನ್ನು ಗುರಿ ಮುಟ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆಂದು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ ೧೯೮೩ ಅವರು ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಪ್ರಕಾರ ವಲಸಿಗರು ಸ್ನೇಹಿತರ ಹಾಗೂ ಬಂಧುಗಳಿಗಾಗಿ

ವಲಸೆ ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಲಚು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರ ಅಧ್ಯಯನವು ಜಾಲಗಳ ಬೆಸುಗೆಯಿಂದಾಗಿ ವಲಸೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳದೊಂದಿಗಿನ ಬಲವಾದ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಶಾಶ್ವತ ಹಾಗೂ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವಲಸೆ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ವಲಸೆಯು ನಿರ್ಧಿಷ್ಟ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತಲಿವೆ. ಶಾಶ್ವತ ವಲಸಿಗರು ನಗರದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೆಲೆಸಲು ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ ಆದರೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವಲಸಿಗರು ಕೇವಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಅವಧಿಗಳ ವರೆಗೂ ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವಲಸಿಗರು ಗ್ರಾಮದೊಂದಿಗಿನ ಮೂಲ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಅವಶ್ಯಕ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಲ್ಲಿ ಮರಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಲಸಿಗರ ಭೌತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರ ಎರಡು ಜಗತ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

೬.೨.೨ ನಗರೀಕರಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು: ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ನಗರೀಕರಣವು ಕೇವಲ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಾಗೂ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಬರುವ ಇತರ ಬದಲಾವಣೆ ಹಾಗೂ ಪರಿವರ್ತನೆಗಿಂತ ಅತಿ ಶೀಘ್ರಗತಿಯಾದದ್ದು ಎಂದು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದೆಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಕರ್ನಾಟಕವು ತನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧತೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರದ ಹಲವು ಕಲ್ಯಾಣ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಇದರಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಾಗೂ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದ ಶೀಘ್ರಗತಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿತು. ಕೃಷಿಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾದ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ಕರಕುಶಲ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡಿತು. ನಗರಗಳ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಹಾನಗರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಯಿತು. ಕೈಗಾರೀಕರಣ, ಸೇವಾ ವಲಯ, ಸಂಸ್ಕರಣ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ನಗರಗಳ ಪ್ರಭಾವಯುತ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಕಳೆದ ಹಲವು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸಿಗರು ಹರಿದು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಮೀರಿ ನಗರೀಕರಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಗರೀಕರಣ ಗಾತ್ರ, ವೇಗ, ಮಾದರಿ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುರಂಗುರಂಗಿನ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಸಂಪನ್ಮೂಲ ತಳಹದಿ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಗರೀಕರಣವನ್ನು ಗಮನಾರ್ಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವು ಒಂದಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಸರಾಸರಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇದಾಗಿದ್ದು. ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಕಳೆದ ಶತಮಾನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ೧೯೦೧ರಲ್ಲಿ ೧೨.೫೬ರಷ್ಟು ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದು ನಂತರದ ೧೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೯೧೧ರಲ್ಲಿ ೧೧.೫೬ರಷ್ಟು ಕುಸಿದಿರುತ್ತದೆ. ನಂತರ ೧೯೪೧-೫೧ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಹೆಚ್ಚಳವಾಯಿತು. ೧೯೫೧-೬೧ರಲ್ಲೂ ಇದೆ ಹೆಚ್ಚಳ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ೧೯೮೧-೯೧ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವು ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದರದಲ್ಲಿ ಕುಸಿತವನ್ನು ಕಂಡಿತು (೩೦.೧೯). ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ನಗರ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಎಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಯಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಗರ ಜನಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ:

ನಗರೀಕರಣದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇಕಡವಾರು ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕವು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಾದ ಉತ್ತಮ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ: ೬.೧ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಗರ ಜನಂಖ್ಯೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ವರ್ಷ	ಪಟ್ಟಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ (ಮಿಲಿಯನಗಳಲ್ಲಿ)	ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಶೇಕಡವಾರು	ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ಹತ್ತುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರ
೧೯೦೧	೨೧೯	೧೩.೦೫	೧.೬೪	೧೨.೫೭	–
೧೯೧೧	೧೮೩	೧೩.೫೩	೧.೫೮	೧೧.೬೭	೩.೬೬
೧೯೨೧	೧೯೭	೧೩.೩೮	೧.೮೪	೧೩.೭೫	೧೬.೪೬
೧೯೩೧	೨೧೫	೧೪.೬೩	೨.೨೪	೧೫.೩೧	೨೧.೭೪
೧೯೪೧	೨೧೨	೧೬.೨೬	೨.೭೫	೧೬.೯೧	೨೨.೭೭
೧೯೫೧	೨೮೯	೧೯.೪೦	೪.೪೫	೨೨.೯೪	೬೧.೮೨
೧೯೬೧	೨೩೧	೨೩.೫೪	೫.೨೭	೨೨.೩೯	೧೮.೪೩
೧೯೭೧	೨೪೫	೨೯.೩೦	೭.೧೨	೨೪.೩೦	೩೫.೧೦
೧೯೮೧	೨೫೦	೩೭.೦೪	೧೦.೭೧	೨೮.೯೧	೫೦.೪೨
೧೯೯೧	೨೫೪	೪೪.೮೧	೧೩.೮೫	೩೦.೯೧	೨೯.೩೨
೨೦೦೧	೨೭೦	೫೨.೮೫	೧೭.೯೬	೩೩.೯೯	೩೦.೯೨
೨೦೧೧	೩೪೭	೬೧.೧೦	೨೩.೬೩	೩೮.೫೭	೩೧.೫೪

ಆಧಾರ: ರಿಜಿಷ್ಟರ್ ಜನರಲ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯ (ವೇರಿಯಸ್ ಇಯರ್ಸ್)

೨೦೦೧ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ೧೯೯೦-೯೧ರಲ್ಲಿದ್ದ ೨೫.೭ರಷ್ಟು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ನಗರೀಕರಣದ ಮಟ್ಟವು ೨೦೦೦-೦೧ರಲ್ಲಿ ೨೭.ಲಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಳವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ೧೯೮೧ರಿಂದ ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ೧೯೮೧ರಲ್ಲಿ ೨೮.೮೯ರಷ್ಟಿದ್ದ ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೯೯೦-೯೧ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ३೦.೯೨ರಷ್ಟು ನಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ತನ್ನ ಭಾಗವನ್ನು ನೀಡಿತು. ಇದು ೨೦೦೧ರಲ್ಲಿ ३४ರಷ್ಟು ಏರಿಕೆ ಮತ್ತು ೨೦೧೧ಕ್ಕೆ ३೭.೫೫ರಷ್ಟು ಏರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದೇನೆಂದರೆ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಶೀಘ್ರಗತಿಯ ನಗರೀಕರಣವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ೧೯೮೦ರಿಂದ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ರಾಜ್ಯವು ತನ್ನ ಐ.ಟಿ ಮತ್ತು ಬಿ.ಟಿ ವಲಯಗಳ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಜಾಗತಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ, ಪಟ್ಟಣ, ಅರೆ ನಗರದ ಜನರು ನಗರಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಹಾನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಊಹಿಸಿದಂತೆ ಸರಕು, ಸೇವೆ, ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಹಲವು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳು, ಅವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳ ಪೂರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾದ ಬೇಡಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಪೂರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಧಿಕಗೊಂಡಿತು. ಅತಿಯಾಗಿ ಹರಿದು ಬಂದ ವಲಸಿಗರು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಬಡವರು ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಗದವರು ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನೂತನ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅತ್ಯಂತ ಹುರುಪಿನಿಂದ ನಗರ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ನಗರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ಧ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಿದಾಡಿತು. ಇದರಿಂದ ಕೇವಲ ಬಡವರು ಎಂಬ ಮಾತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗದೇ ವಲಸೆಯಿಂದ ನಗರದಲ್ಲೂ ಬಡತನದ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಜೀವನ ನಡೆಸುವಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗವಿಲ್ಲದಿರುವುದರ ಪರಿಣಾಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡತನದಷ್ಟೇ ಬಡತನವು ನಗರಗಳಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು.

ರಾಜಕೀಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಯು ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿತ್ತು. ೧೯೯३ರಲ್ಲಿ ೭३ನೆಯ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಃಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಮತ್ತು ೭४ನೆಯ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯಿದೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ

ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ನಗರಗಳ, ನಗರ ಪಾಲಿಕೆ ಕಾಯಿದೆ ಅಡಿ ಆಡಳಿತ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ನೂತನ ಪದ್ಧತಿಯಡಿ ಎಲ್ಲ ಜನರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಹಾಗೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಯಾವುದೇ ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ವರ್ಗ ಮುಂತಾದವುಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೇ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ನಾಗರೀಕರಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ಮನೋಭಾವನೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾದ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬಹು ರೀತಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು. ಅಡಿಪಾಯ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಅವರಿಂದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಬಯಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದಕಾರಣ ವಿಭಿನ್ನ ಗುಂಪಿನ ಜನ ಮತ್ತು ನಾಗರೀಕರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀಮಂತ, ಬಡವ, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ನಗರ ಪಾಲಿಕೆಯು ತನ್ನ ಅವಶ್ಯಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಲ್ಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲ ನಾಗರೀಕತೆಗೆ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳಾದ ನೀರು, ರಸ್ತೆ, ನೈರ್ಮಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಮನೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಪರಿಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿಯೂ ಕೇವಲ ೪೪ರಷ್ಟು ಮನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ನೈರ್ಮಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಅತೃಪ್ತಿಕರ(೨೦೦೧ರ ಜನಗಣತಿ) ಇದು ತುಂಬಾ ಶೋಚನೀಯವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೈರ್ಮಲ್ಯದ ಅಂಗವಾದ ಶೌಚಾಲಯವು ತುಂಬ ಅವಶ್ಯಕವಾದದು. ಆದರೆ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬಡವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಬಡವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಗೃಹದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು ತುಂಬ ಹೃದ್ರಾವಕವಾದ ಸಂಗತಿ.

ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸರಾಸರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ೧೯೮೧ರಲ್ಲಿ ನಗರದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ೨೮.೯೧ರಷ್ಟು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ೩೦.೯೧ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೯೦೧ರಲ್ಲಿ ೧೩.೦೫ ದಶಲಕ್ಷ ದಿಂದ ೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ೪೪.೮೧ ದಶಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಏರಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಗರದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ೧೨.೫೦ರಷ್ಟು, ೩೦.೯೧ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಏರಿತು. ೧೯೬೧-೭೧ರಲ್ಲಿ ನಗರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರವು ೨೫.೧೦ಕ್ಕೆ ದ್ವಿಗುಣವಾಯಿತು. ಇದು ೧೯೭೧-೮೧ರಲ್ಲಿ ಅತಿವೇಗವಾಗಿ ೫೦.೪೨ಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಆದರೆ ೧೯೮೧-೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ೨೯.೩೨ಕ್ಕೆ ಇಳಿಕೆಯಾಯಿತು. ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದರವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಗರೀಕರಣವು ಅತಿ ಶೀಘ್ರಗತಿಯದಾಗಿದೆ. ಕಳೆದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಾರತ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ತ್ವರಿತಗತಿಯ ನಗರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ೧೯ ಮತ್ತು ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲುಂಟಾದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ರಚನಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಪ್ರಮುಖ ಪರಿವರ್ತನೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಉತ್ತಮ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ನಗರಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದಿರುವುದು. ರಾಜ್ಯವು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ, ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಸೇವೆಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ಜೀವನಮಟ್ಟದ ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಶೇಕಡವಾರು ಅಧಿಕಗೊಂಡುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ನಗರದಲ್ಲುಂಟಾದ ಈ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ಅರೆ-ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಗಣನೀಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಲಸಿಗರು ಬಂದಿರುವುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಗರ ಗುಂಪುಗಳು(ಜನಸಂದಣಿ) ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿದವು.

೬.೨.೩ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗೊಂದಲಗಳು: ತಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅಕ್ರಮ ವಸತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ, ನಗರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಲಯಗಳಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಅಸಫಲತೆಯೇ ಕಾರಣ. ನಗರ ಕೌಶಲ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಂತಹ ಕೊರತೆಯನ್ನು ವಲಸಿಗರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಇವರು ನಿರುದ್ಯೋಗ ಹಾಗೂ ಅರೆ ಉದ್ಯೋಗದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಡತನ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಇವರು ಅಕ್ರಮ ವಸತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅತಿಯಾದ ಬಡತನದ ಕಾರಣ ಇವರು ನೈರ್ಮಲ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಂದ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇತರೆ ನಗರಗಳಂತೆ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಶೀಘ್ರಗತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಪಟ್ಟಣಗಳು ಹಾಗೂ ನಗರಗಳಿಗಿಂತ ಮಹಾನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಳಚೆಗಳ ತ್ವರಿತ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಕೊಳಚೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ೪೦.೬ದಶಲಕ್ಷ ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತ ಸರಕಾರವು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಅಂಶವನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದಿದೆ. ನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರತಿ ಏಳನೆಯ ಮನುಷ್ಯನು ಅಪವರ್ತನೀಯವಾಗಿ ಕೊಳಚೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಕೊಳಚೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗೋಜಲಾಗಿ ನಗರದ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್(ಮಾರಕ)ಆಗಿ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ಅನಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಹಾನಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಬಡ ವಲಸಿಗರು ತಮ್ಮ ಯಾತನೆಯ ವಲಸೆಯಿಂದ ಹೊಸ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹಲವಾರು ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಮಾರು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆಶ್ರಯ, ವಸತಿ, ಬಡತನದ ಜೀವನ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಹಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗೋಜಲುಗಳು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಇದು ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ಯಾವುವು ಅಂದರೆ ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿ, ಅರೆ ಉದ್ಯೋಗ, ಅಪರಾಧ, ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆ, ಅನಾರೋಗ್ಯ ಶೋಚನೀಯ ವಸತಿಗಳು, ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಾದ ಶುದ್ಧ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ವಸತಿ, ವಿದ್ಯುತ್, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನವರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆ, ಬಡತನ, ಅನಾಥತ್ವ, ದೈಹಿಕ ನ್ಯೂನ್ಯತೆ, ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ, ಮುರಿದು ಹೋದ ಮನೆ ಮುಂತಾದ ಶೋಚನೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ವಲಸೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗೋಜಲು ಎಂದರೆ ಕೊಳಚೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವುದು ಬಡತನ, ಮುರಿದು ಹೋದ ಮನೆ, ಹೀನ ರೀತಿಯ ಸಮಾಜೀಕರಣ, ಆಸ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಎಲ್ಲವೂ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ನೋವಿನ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿವೆ.

೬.೨.೪ ವಲಸೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು

ಕೋಷ್ಟಕ ೬.೨ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ವಲಸೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿವರ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಸ್ಥಳಿಯರು							ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದವರು							ಮೊತ್ತ ಪ್ರತಿಶತ
	ಯಾದಗಿರಿ		ಶಹಾಪುರ		ಸುರಪುರ		ಜಿಲ್ಲಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡವಾರು	ಯಾದಗಿರಿ		ಶಹಾಪುರ		ಸುರಪುರ		ಜಿಲ್ಲಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡವಾರು	
ಜಾತಿ/ಲಿಂಗ	ಗಂ	ಹೆ	ಗಂ	ಹೆ	ಗಂ	ಹೆ	%	ಗಂ	ಹೆ	ಗಂ	ಹೆ	ಗಂ	ಹೆ	%	%
ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ	೬	೨	೬	೩	೬	೩	೨೬ (೮೬.೬೬%)	೧	೧	೧		೧		೪ (೧೩.೩೩%)	೩೦(೧೦೦%)
ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ	೬	೨	೬	೨	೬	೨	೨೪ (೮೦%)	೧	೧	೧	೧	೧	೧	೬ (೨೦%)	೩೦(೧೦೦%)
ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ	೭	೩	೫	೩	೬	೩	೨೭ (೯೦%)			೨		೧		೩ (೧೦%)	೩೦(೧೦೦%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೬	೩	೭	೩	೬	೨	೨೭ (೯೦%)	೧				೧	೧	೩ (೧೦%)	೩೦(೧೦೦%)
ಇತರೆ	೬	೧	೬	೨	೬	೨	೨೩ (೭೬.೬೬%)	೧	೨	೧	೧	೧	೧	೭ (೨೩.೩೩%)	೩೦(೧೦೦%)
ಒಟ್ಟು	೩೧	೧೧	೩೦	೧೩	೩೦	೧೨	೧೨೭	೪	೪	೫	೨	೫	೩	೨೩	೧೫೦ (೧೦೦%)
ತಾಲ್ಲೂಕು ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ	೪೨		೪೩		೪೨			೮		೭		೮			
ತಾಲ್ಲೂಕು ಶೇಕಡ%	೮೪%		೮೬%		೮೪%			೧೬%		೧೪%		೧೬%			
ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲಾ ಶೇಕಡವಾರು %	೮೪.೬೬%							೧೫.೩೩%							

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕದ ಸಂಖ್ಯೆ ೬.೨ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು-ಬರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಬದುಕೇ ಹಾಗೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಲೆಮಾರಿ ಜೀವನವಿದ್ದಂತೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಲೆಮಾರಿಯಾಗಿ ವಲಸೆ ಬಂದು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿವರ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ನೋಡುವುದಾದರೆ.

ವಲಸೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೨೩ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದು ಶೇಕಡ ೧೫.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇತರೆ ತಾಲೂಕು, ಜಿಲ್ಲೆ, ಹೊರ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ೨೩ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ೯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದು ೧೪ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ೪ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ೬ ಶೇಕಡ ೨೦, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ತಲಾ ೩ರಂತೆ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದು ೪೨ ಶೇಕಡ ೮೪ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪೂರು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದು ೪೩ ಶೇಕಡ ೮೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪೂರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದು ೪೨ ಶೇಕಡ ೮೪ರಷ್ಟು, ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೮೪.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೮೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೮೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೯೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೯೦ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೭೬.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತವರು ಅಲ್ಲ. ಅವರು ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಕಾಣುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದವರು. ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವ ಮತ್ತು ಬರುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸದಾ ನಿಸ್ಸೀಮರು. ಅದರಂತೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿಯು ಇತರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಕೊಂಡವರು ಸಹ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಇವರು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೆಲೆನಿಲ್ಲುವ ಸಮುದಾಯದ ಮಕ್ಕಳು ಖಂಡಿತವಲ್ಲ. ಅದೇನಿದ್ದರು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಷ್ಟೆ ಎನ್ನುವುದು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಅಂದರೆ ಪಕ್ಕದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಬಂದವರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೧೫.೩೩ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೮೪.೬೬ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ. ಅದೇನೇ ಇರಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸವೇ ಸರಿ.

೬.೩ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕತೆ

ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನ ತುಂಬ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿರುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಸಂಗತಿ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಮುದಾಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದೆ ಅಥವಾ ಹೊಂದುತ್ತಿದೆ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರ್ಥಿಕ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಕೊರತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆಯೋ, ಅಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕುಂಠಿತಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಈ ಒಂದು ಬೀದಿಮಕ್ಕಳ ಸಮುದಾಯವೇ ಜೀವಂತ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಸಮುದಾಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಯಾವೊಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರೀತಿ ಅಲೆಮಾರಿಯಂತೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದು ಸ್ವಂತ ಮನೆ, ಒಂದು ಸ್ವಂತ ಉದ್ಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಇನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉನ್ನತ, ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಹೇಗೆ? ಆ ಸಮುದಾಯ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸದೃಢವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಊಟ, ವಸತಿ, ಬಟ್ಟೆ, ಉದ್ಯೋಗ, ಆದಾಯ, ಬಡತನ ಮತ್ತು ಇತರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇವರಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟದಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಏಳ್ಗೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸದೃಢವಾಗಬೇಕಾದ ಅವಕಾಶಗಳು ಯಾವತ್ತು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಯತ್ನವಂತು ನಿತ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಇಂದಿಗೂ ಇವರ ಮಾತಿಗೆ, ಇವರ ಹೋರಾಟದ ದಾರಿಗೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲ.

೬.೪ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ನಿರುದ್ಯೋಗ

ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು, ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು, ರಸ್ತೆಯ ಕಂಬಗಳ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ, ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ತಾಣಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಹಸಿವೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಅಥವಾ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಯಾರೂ ಇವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಕೆಲಸ ಕೊಡಲು ನಿರಾಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಕೆಲಸ ಪಡೆಯಲು ಇವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳು ಇವೆ. ಇವರಿಗೆ ಈ ಬೀದಿ ಮಗು ನಮಗೆ ಪರಿಚಯ ಇರುವವನು, ನಂಬಿಕಸ್ಥನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೆಲಸ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವವರು, ಬೆಂಬಲಿಸುವವರು ಇದ್ದರೆ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ, ಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬಂದಂಥ ಹಣದಿಂದ ತನ್ನ ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಹೇಗೋ ಪಡೆದು, ಹಗಲಿರುಳು ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ದುಡಿಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಲೀಕರು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಳ

ಕೊಡದೆ ಕಷ್ಟ ಕೊಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಬೈಯುತ್ತ ಅಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸದಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತ ಮರಳಿ ಬೀದಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೆ ಕೆಲಸದ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಪುಸಲಾಯಿಸಿ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಎಸಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಶೋಷಣೆಗೈಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲವೇ ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ, ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ದಂಧೆಗೆ ದೂಡುವ, ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ ಕೊಡುವ, ಕಿರುಕುಳ ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಅವಳನ್ನು ತಮಗೆ ಇಷ್ಟಬಂದಂತೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗದ ಆಸೆ ತೋರಿಸಿ ದೂರದ ಊರಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವರನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ ನಮಗೇನು ಬೇಕಿಲ್ಲ ಎಂದರೂ ಬಿಡದೆ ಕೂಡಿಹಾಕಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುಂಪುಗಳಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಕನಿಷ್ಠ ವೇತನ ಕೊಡದೆ ಸತಾಯಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲೇ ಹೊರಟದ್ದಾರೆ. ಯಾರೂ ಇವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕಾಣದಿಲ್ಲದಿರುವುದು ನೋವಿನ ಸಂಗತಿ.

೬.೫ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಸಮರ್ಪಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳು

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಿಧ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ ಪಾರ್ಕಿಂಗ್ ಹುಡುಗರು, ಕಾರ್ ತೊಳೆಯುವರು, ಕೆಲವು ಹುಡುಗಿಯರು ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವುದು, ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಬಿಡಿ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು, ಡ್ರಗ್ಸ್ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು, ಹೋಟೆಲ್ ಗ್ಯಾರೇಜ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸಪ್ಲಾಯರ್‌ಗಳಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ, ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳ ವ್ಯಸನಿಗಳ ಮಾರಾಟಗಾರರಾಗಿ, ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ಶಾರೀರಿಕ ಅಂಗವಿಕಲ ಮಕ್ಕಳು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಎಂದು ಯುನಿಸೆಫ್ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕರು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಲಾಭ–ನಷ್ಟ, ಆದಾಯದ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಿಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಚಿಂದಿ ಆಯುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಶುಭ–ಸಮಾರಂಭಗಳು, ನಾಮಕರಣಗಳು, ವಿವಾಹ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಸ–ಮುಸುರೆ ತೊಳೆಯುವ ಇಲ್ಲವೇ ಅಡುಗೆ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಹಣ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹಸಿವು ನೀಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಣದ ಬದಲಿಗೆ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮಕ್ಕಳ ಗುಂಪುಗಳು ಇದರಲ್ಲಿವೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಲೆಮಾರಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮಕ್ಕಳು ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಹೊರಗಡೆ ಬಂದು ದಿನವಿಡಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿದಾಗ ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿ, ಮನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ನೀಡಿ ಮರಳಿ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಾರಾಟದಂತಹ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ಮಾತ್ರ.

೬.೬ ತಂದೆ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗ

ಕೋಷ್ಟಕ ೬.೩ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ತಂದೆ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗದ ವಿವರ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ತಯ ಉದ್ಯೋಗ				ತಂದ ನಿರುದ್ಯೋಗ				ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ				ಮಾಹಿತಿ ನೀಡದವರು			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೧	೨	೩	೬ (೨೦%)	೭	೩	೨	೧೨ (೪೦%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩%)	–	೨	೩	೫ (೧೬.೬%)
ಪ.ಪಂ	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩%)	೬	೫	೨	೧೩ (೪೩.೩)	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩%)	–	–	೩	೩ (೧೦)
ಹಿಂ.ವ	೩	೪	೪	೧೧ (೩೬.೬)	೪	೨	೧	೭ (೨೩.೩%)	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩%)	–	–	೨	೨ (೬.೬)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೧	೨	೩	೬ (೨೦%)	೭	೪	೨	೧೩ (೪೩.೩)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩%)	–	೧	೩	೪ (೧೩.೩%)
ಇತರೆ	೨	೩	೪	೯ (೩೦%)	೬	೫	೨	೧೩ (೪೩.೩)	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩%)	–	–	೧	೧ (೩.೩)
ಒಟ್ಟು	೯	೧೪	೧೬	೩೯	೩೦	೧೯	೯	೫೮	೧೧	೧೪	೧೩	೩೮	–	೩	೧೨	೧೫
ತಾ. ಶೇಕಡ	೧೮%	೨೮%	೩೨%		೬೦%	೩೮%	೧೮%		೨೨%	೨೮%	೨೬%		–	೬%	೨೪%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೨೬%				೩೮.೬೬%				೨೫.೩೩%				೧೦%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕದ ಸಂಖ್ಯೆ ೬.೩ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಂದಿರು ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಸಂದರ್ಶನಗೈದಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ ತಂದೆ ಉದ್ಯೋಗ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೨ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಂದಿರು ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದರು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಂಪುಗಳು ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳು ತಲಾ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಂದಿರು ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ತಂದೆ ನಿರುದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿರುವುದು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೬೦ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೧೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೩೮.೬೬ರಷ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೪೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯರ ಇದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೫.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, ಸಾಮಾನ್ಯ, ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಮಾಹಿತಿ ನೀಡದವರು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೬ರಷ್ಟು, ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೪ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ

ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೇಂದ್ರಿಕರಿಸಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೧೧ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಂದೆ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡದೆ ಇದ್ದರು.

ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೋಡುವುದು ಅಂದರೆ ಅದು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಯಾವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಿರುವುದೋ ಸಹಜವಾಗಿ ಆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಿದಾಗ ಇಲ್ಲಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯರು ಮತ್ತು ಅವರ ತಂದೆಯರ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಕಂಡುಬಂದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಉದ್ಯೋಗವು ಒಂದು. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಂದಿರ ಉದ್ಯೋಗದ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದಾಗ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯರು ತಮ್ಮ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದವರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೨೫.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸದವರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೮.೬೬ರಷ್ಟು ಆಗಿದೆ.

ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ತಂದೆಯಂದಿರು ಇತರ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ ಆದಾಗ್ಯೂ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸುರಕ್ಷೆ ಒಂದೇ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ನೀಡುವುದು, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು, ಕಾಳಜಿ ತೋರುವುದು, ಉಪವಾಸವಿದ್ದರು ಪರವಿಲ್ಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪದ್ರವವಿರಕೂಡದು ಎಂಬ ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡವರು ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನುಳಿದಂತೆ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಇರುವುದರಿಂದ, ಕುಟುಂಬದ ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆಯ ಅಭಾವದಿಂದ ಬೇಸರಗೊಂಡು ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಬಂದಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ತಾಯಿ ಪಾತ್ರವು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೬.೭ ತಾಯಿ ಉದ್ಯೋಗ / ನಿರುದ್ಯೋಗ

ಕೋಷ್ಟಕ ೬.೪ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ತಾಯಿ ಉದ್ಯೋಗ / ನಿರುದ್ಯೋಗದ ವಿವರ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ತಾಯಿ ಉದ್ಯೋಗ				ತಾಯಿ ನಿರುದ್ಯೋಗ				ಮಾಹಿತಿ ನೀಡದವರು				ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೪	೨	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೩	೪	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೧	೨	೨	೫ (೧೬.೬೬%)
ಪ.ಪಂ	೪	೪	೨	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೩	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೨	೨	೪	೮ (೨೬.೬೬%)
ಹಿಂ.ವ	೩	೨	೧	೬ (೨೦%)	೪	೪	೫	೧೩ (೪೩.೩೩)	೧	–	೨	೩ (೧೦%)	೨	೪	೨	೮ (೨೬.೬೬%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೪	೨	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೨	೪	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೨	೩	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೧	೨	೩	೬ (೨೦%)
ಇತರೆ	೪	೪	೨	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೨	೩	೪	೯ (೩೦%)
ಒಟ್ಟು	೧೯	೧೪	೯	೪೨	೧೩	೧೬	೧೭	೪೬	೯	೮	೯	೨೬	೮	೧೩	೧೫	೩೬
ತಾ. ಶೇಕಡ	೩೮%	೨೮%	೧೮%		೨೬%	೩೨%	೩೪%		೧೮%	೧೬%	೧೮%		೧೬%	೨೬%	೩೦%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೨೮%				೩೦.೬೬%				೧೭.೩೩%				೨೪%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕದ ಸಂಖ್ಯೆ ೬.೪೮ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಾಯಿಂದರ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ನಿರುದ್ಯೋಗದ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದು ಮೊದಲಿಗೆ ತಾಯಿ ಉದ್ಯೋಗ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು, ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು, ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೪೨ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯಂದಿರು ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಗುಂಪುಗಳು ತಲಾ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ತಾಯಿ ನಿರುದ್ಯೋಗಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳು ಶೇಕಡ ೪೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಮಾಹಿತಿ ನೀಡದವರು ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು, ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೭.೩೩ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರಿಕರಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪಗಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡದೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೨೪ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ.

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಮುದಾಯ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದರಲ್ಲಿನ ಯಾವ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಲಾಭದಾಯಕವಾದ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದರೂ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅಂದಾಗ ಸಹಜವಾಗಿ ಆ ಕುಟುಂಬ ದಿನಕಳೆದಂತೆಲ್ಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಮುದಾಯದ ಇತರ ಕುಟುಂಬಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ, ಇತರೆ ಕುಟುಂಬಗಳು ಬೆಳೆದಂತೆ ಸಮುದಾಯವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಹುದ್ದೆಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಅಥವಾ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದರೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವುದು, ಒಂದು ವಾರ ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿದರೆ ನಾಲ್ಕು ವಾರಗಳ ಕಾಲ ಹಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದರೆ ಹೇಗೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಮಕ್ಕಳು ಪರಾವಲಂಬಿಗಳು. ದುಡಿಯುವ ಒಂದು ಕೈಗೆ, ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುವ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಇವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಪಾರಂಪರಿಕ ಭಿಕ್ಷೆ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಬಹುತೇಕರಿಗೆ ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ. ಕನಿಷ್ಠ ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೆ ಯಾವುದಾದರು ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನಾದರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವನ ನಡೆಸಬಹುದು. ಅದು ಸಹ ಇಲ್ಲದೇ ಸದಾ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಹೊರತು ಯಾವುದೇ ಪರ್ಯಾಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳು ಇವರ ಏಳ್ಗೆಗೆ ಮಾರಕವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಆಧುನಿಕ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವರು ಹೊಸದಾಗಿ ಯಾವ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ನಮಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಮೌಢ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು, ಸಂಘ–ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸರ್ಕಾರಗಳು ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವಹಿಸಿ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳು ಈ ಸಮುದಾಯದ ಉದ್ಯೋಗ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ.

೬.೮ ತಂದೆಯಂದಿರ ವೃತ್ತಿ ಜೀವನ

ಕೋಷ್ಟಕ ೬.೫ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ತಂದೆಯಂದಿರ ವೃತ್ತಿ ವಿವರ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಕೂಲಿ				ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರ				ಭಿಕ್ಷೆ				ಇತರೆ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪಜಾ	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೪	೨	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೧	೨	೩	೬ (೨೦%)	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)
ಪ.ಪಂ	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೪	೪	೨	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೩	೪	೯ (೩೦%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)
ಹಿಂ.ವ	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೩	೨	೧	೬ (೨೦%)	೩	೪	೪	೧೧ (೩೬.೬೬)	೧	–	೨	೩ (೧೦%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೪	೨	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೧	೨	೩	೬ (೨೦%)	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)
ಇತರೆ	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೪	೪	೨	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೩	೪	೯ (೩೦%)	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)
ಒಟ್ಟು	೧೧	೧೪	೧೩	೩೮	೧೯	೧೪	೯	೪೨	೯	೧೪	೧೮	೪೧	೧೧	೮	೧೦	೨೯
ತಾ. ಶೇಕಡ	೨೨%	೨೮%	೨೬%		೩೮%	೨೮%	೧೮%		೧೮%	೨೮%	೩೬%		೨೨%	೧೬%	೨೦%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೨೫.೩೩%				೨೮%				೨೭.೩೩%				೧೯.೩೩%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕದ ಸಂಖ್ಯೆ ೬.೫ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಂದಿರು ವೃತ್ತಿ ಕುರಿತು ಬಂದಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ತಂದೆ ವೃತ್ತಿ ಕೂಲಿ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೨೫.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವರು. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ತಂದೆಯಂದಿರು ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಕುಟುಂಬ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ತಂದೆಯ ವೃತ್ತಿ ಚಿಲ್ಲೆರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟು ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳು ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೬ರಷ್ಟು, ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೭.೩೩ರಷ್ಟು ತಂದೆಯಂದಿರು ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು ಇತರೆ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಇತರೆ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ೨೯ ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು ತಂದೆಯಂದಿರು ಇತರೆ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ.

ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳು ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟದಿಂದ ತುಸು ದೂರ ಇರುವ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗೆ ಬಾಳುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಅದರಂತೆ ಸುಖಿ ಕುಟುಂಬ ಇರುವುದು ಸಹಜ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಆಧುನಿಕ ಒತ್ತಡದ ಬದುಕಿನ ಕುಟುಂಬಗಳು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರವನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಿವೆ ಏನೋ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ಸಂಶಯ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಮಧ್ಯಮ ಕುಟುಂಬಗಳು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ತಮಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಗೊತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿ.

ಆದಾಗ್ಯೂ ಕೆಲವು ಕುಟುಂಬದ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಜೀವನ ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ದುರಂತ. ಅಂಥ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲು ಶೇಕಡ ೨೫ರಷ್ಟು ತಂದೆಯಿಂದರು ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರ, ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ತಂದೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬಂದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು, ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಿರುವ ತಂದೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಸಹಜವಾಗಿ ಶೇಕಡ ೨೭.೩೩ರಷ್ಟು ಬಂದರೆ, ಇತರೆ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಂದೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದವರು ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು ಆಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ತಂದೆಯಂದಿರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿ–ಮಕ್ಕಳಿಗೋಸ್ಕರ ಯಾವುದಾದರು ಒಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಸಂಬಳದ ಮೂಲಕ ಉತ್ತಮ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಅದರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಉತ್ತಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ದುರಂತ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ ಮೋಜಿನ ಜೀವನ, ಅತೃಪ್ತಿ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರ ಮಾಡಲು ಆರಂಭ ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿದೆ.

೬.೯ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯಿಂದರ ವಾರದ ಆದಾಯ

ಕೋಷ್ಟಕ ೬.೬ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯಂದಿರ ವಾರದ ಆದಾಯ ವಿವರ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ತಂದೆ ಆದಾಯ ೧೦೦ ರೂ ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ				ತಂದೆ ಆದಾಯ ೧೦೦ ರೂ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು				ತಾಯಿ ಆದಾಯ ೧೦೦ ರೂ ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ				ತಾಯಿ ಆದಾಯ ೧೦೦ ರೂ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)	೩	೨	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೧	೨	೩	೬ (೨೦%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)
ಪ.ಪಂ	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೩	೪	೨	೯ (೩೦%)	೨	೩	೪	೯ (೩೦%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)
ಹಿಂ.ವ	೧	–	೨	೩ (೧೦%)	೩	೨	೧	೬ (೨೦%)	೩	೪	೪	೧೧ (೩೬.೬೬)	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)	೩	೨	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೧	೨	೩	೬ (೨೦%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)
ಇತರೆ	೨	೧	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	೩	೪	೨	೯ (೩೦%)	೨	೩	೪	೯ (೩೦%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)
ಒಟ್ಟು	೧೧	೮	೧೦	೨೯	೧೫	೧೪	೯	೩೮	೯	೧೪	೧೮	೪೧	೧೫	೧೪	೧೩	೪೨
ತಾ. ಶೇಕಡ	೨೨%	೧೬%	೨೦%		೩೦%	೨೮%	೧೮%		೧೮%	೨೮%	೩೬%		೩೦%	೨೮%	೨೬%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೧೯.೩೩%				೨೮%				೨೭.೩೩%				೨೫.೩೩%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕದ ಸಂಖ್ಯೆ ೬.೬ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಂದಿರ ವಾರದ ಆದಾಯದ ಕುರಿತು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯಂತೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಂದಿರ ಆದಾಯ ವಾರಕ್ಕೆ ೧೦೦ ರೂ. ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವಾರಕ್ಕೆ ೧೦೦ ರೂ.ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ತಂದೆ ಆದಾಯ ವಾರಕ್ಕೆ ೧೦೦ ರೂ. ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಇರುವ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರಿಕರಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗಗಳು ತಲಾ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಆದಾಯ ವಾರಕ್ಕೆ ೧೦೦ ರೂ. ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ತಾಯಿ ಆದಾಯ ವಾರಕ್ಕೆ ೧೦೦ ರೂ. ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೭.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ತಾಯಿ ಆದಾಯ ವಾರಕ್ಕೆ ೧೦೦ ರೂ. ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ

ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೫.೩೩ರಷ್ಟು ತಂದೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬದಲಾಗಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ತಂದೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ದುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ ಅವರ ಆದಾಯ ವಾರಕ್ಕೆ ೧೦೦ ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಆದಾಯವಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲಕರು ಬಹುಪಾಲು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಎಂದು ದಾಖಲೆಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆ-ತಾಯಂದಿರ ವಾರದ ಆದಾಯದ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಇವರ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಆದಾಯ ವಾರಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಮೊದಲಿಗೆ ತಂದೆಯ ಆದಾಯ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚ ಎಲ್ಲವೂ ಒಳಗೊಂಡು ಉಳಿದ ಹಣ ಅಥವಾ ಆದಾಯ ರೂ. ೧೦೦ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಇರುವವರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು, ಇನ್ನು ತಾಯಿಯ ಆದಾಯ ವಾರಕ್ಕೆ ಇತರ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೨೭.೩೩ರಷ್ಟು, ಇನ್ನು ರೂ.೧೦೦ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ತಂದೆಯರ ಆದಾಯ ಪಡೆಯುವವರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ತಾಯಿಯರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೨೫.೩೩ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಈ ಮೂಲಕ ಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ತಿಂಗಳ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿದಾಗ ರೂ.೫೦೦ರಿಂದ ೬೦೦ಗಳು ಮಾತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಅಥವಾ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ. ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಅಸಾಧ್ಯ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ವಿಘಟನೆ, ಕಲಹ, ಒಳ ಜಗಳಗಳು ಅರಂಭಗೊಂಡು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಇನ್ನು ಇವರ ಮಕ್ಕಳ ಆಸೆಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಹೌದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಂತೃಪ್ತಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟವಾದುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಅನಧಿಕೃತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬಾಳನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಘಟನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಆದಾಯದ ಕೊರತೆಯಿಂದಲೇ ಮನೆ

ಬಿಟ್ಟು ಬೀದಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೊಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡವಾರು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದಂತೆ ಆ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದದ್ದು ಮಕ್ಕಳು ಬಡವರು ಅಷ್ಟೇ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮಂತರು, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರು, ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಕುಟುಂಬದ ಮಕ್ಕಳು, ಅನುತ್ತೀರ್ಣರಾದ ಮಕ್ಕಳು, ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದ ಮಕ್ಕಳು, ಮೋಸಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ಮಕ್ಕಳು, ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ ಮಕ್ಕಳು ಹೀಗೆ ಹಲವು ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಸೇರುವರು ಎಂದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕ ಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

೬.೧೦ ಕುಟುಂಬದ ಆದಾಯ

ಕುಟುಂಬದ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬಡ ಕುಟುಂಬಗಳು ದುಸ್ತರ ಜೀವನದಿಂದ ಹತಾಶೆಗೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದೆ. ೨೦೦೬ರಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆ ಎಂಬ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಬಡವರಿಗೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ನೂರು ದಿನಗಳ ಕೆಲಸ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಮೂಲಕ ವಲಸೆ ತಡೆಗಟ್ಟುವುದಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗೆ ಸುಸ್ಥಿರ ಜೀವನೋಪಾಯ ಒದಗಿಸಿ ಅವರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಿಸುವುದು. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯತಿಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳ ಪಾಲಾಗಿ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಆಪರೇಟರ್ ನಿಂದ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ ಅಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ವರೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ತುಂಬ ಸಬಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಹೊರತು ಜನರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಅದೆಷ್ಟೊ ಬೊಗಾಸ್ ಬಿಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ಯಾಯ ವೊಳಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಯಾವ ಉದ್ದೇಶ ವಲಸೆ ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು ಆಗಿದೆಯೋ ಅದು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಲಾಭಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಯಥಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಜನರು ವಲಸೆ ಹೋಗಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ದೂರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕಾರಣೀಕರ್ತರೇ ಸರಿ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೬.೭ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುಟುಂಬದ ಆದಾಯ ವಿವರ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಉತ್ತಮ				ಮಧ್ಯಮ				ಕಡಿಮೆ				ಆದಾಯವಿಲ್ಲ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	–	–	–	–	–	–	–	–	೮	೭	೮	೨೩ (೭೬.೬೬%)	–	–	–	–
ಪ.ಪಂ	–	–	–	–	–	–	–	–	೫	೧೦	೧೦	೨೫ (೮೬.೬೬%)	–	–	–	–
ಹಿಂ.ವ	–	–	–	–	–	–	–	–	೧೦	೧೦	೧೦	೩೦ (೧೦೦%)	–	–	–	–
ಸಾಮಾನ್ಯ	–	–	–	–	–	–	–	–	೧೦	೧೦	೧೦	೩೦ (೧೦೦%)	–	–	–	–
ಇತರೆ	೮	೬	೫	೧೯ (೬೩.೩೩%)	೪	೪	೪	೧೨ (೪೦%)	–	–	–	–	೬	೩	೨	೧೧(೩೬.೬೬%)
ಒಟ್ಟು	೮	೬	೫		೪	೪	೪		೩೩	೩೭	೩೮		೬	೩	೨	
ತಾ. ಶೇಕಡ	೧೬%	೧೨%	೧೦%	೧೯	೮%	೮%	೮%	೧೨	೬೬%	೭೪%	೭೬%	೧೦೮	೧೨%	೬%	೪%	೧೧
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೧೨.೬೬%				೮%				೭೨.೦೦%				೭.೩೩%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕದ ಸಂಖ್ಯೆ ೬.೭ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲಕರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆದಾಯ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯ ಗುಂಪುವುಳ್ಳ ಪಾಲಕರು/ಕುಟುಂಬಗಳು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೬೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೭೪ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೭೬ರಷ್ಟು, ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೭೨ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ದುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೭೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಠ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೮೬.೬೬, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೦೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲರು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಆದಾಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೨ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೭.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರವಾಣದಲ್ಲಿ ಪಾಲಕರು ಕುಟುಂಬಗಳು ಯಾವುದೇ ಆದಾಯ ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು ಆರ್ಥಿಕ ದುರ್ಬಲ ಹೊಂದಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳಿವೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತಮ ಆದಾಯವಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳು ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೨.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬಗಳು ಆದಾಯ/ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೬೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಯಾವುದೇ ಗುಂಪುಗಳು ಇಲ್ಲ.

ಮಧ್ಯಮ ಆದಾಯವಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳು ಯಾದಗಿರಿ, ಶಹಾಪೂರ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸುರಪೂರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮಧ್ಯಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳು ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಮಧ್ಯಮವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಆದಾಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಉತ್ತರಗಳ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ

ವಾಗಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೧೨.೬೬ರಷ್ಟು ಆದರೆ ಮಧ್ಯಮವಾದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು ಇದರೊಂದಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಅದಾಯಗಳಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೭೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಆದಾಯವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೭.೩೩ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಬಹುಪಾಲು ಕುಟುಂಬಗಳು ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳು ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕುಟುಂಬದ ಬಲವರ್ಧನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಆರಂಭಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಆ ಮೂಲಕ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಮತ್ತು ಆದಾಯವಿಲ್ಲದ ಕುಟುಂಬಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಒಂದು ಬಡತನ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯ ಇರುವುದು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗಿದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಬಹುಪಾಲು ಮಕ್ಕಳ ಕುಟುಂಬದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದದ್ದು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಧೋರಣೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಕೆಲವು ಕುಟುಂಬಸ್ಥರು ಕೌಶಲ್ಯ ರಹಿತ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ರೈತಾಪಿ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುಂಪುಗಳು ಇವರು ಬದುಕಿನ ಮತ್ತು ಬದುಕಲು ಬೇಕಿರುವ ಕನಿಷ್ಠ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಾದ ಊಟ, ವಸತಿ, ಬಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗದ ಕೊರತೆ ತುಂಬ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವರು ಹೇಗೆ ಮೇಲೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇವರ ಕುಟುಂಬಸ್ಥರ ಸುಧಾರಣೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ. ಇವರ ಕುಟುಂಬಸ್ಥರ ಸುರಕ್ಷೆ ಎಷ್ಟರ ವರೆಗೆ ಕಾಪಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ.

೬.೧೧ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ನಿತ್ಯದ ಉಳಿತಾಯ

ಕೋಷ್ಟಕ ೬.೮ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ನಿತ್ಯದ ಉಳಿತಾಯದ ವಿವರ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಉಳಿತಾಯ ಇಲ್ಲ				ಉಳಿತಾಯದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ಇಲ್ಲ				೫೦ರೂ ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಉಳಿತಾಯ				೫೦ ರೂ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉಳಿತಾಯ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೪	೨	೯ (೩೦%)	೩	೧	೨	೬ (೨೦%)	೨	೩	೩	೮ ೨೬.೬೬(%)
ಪ.ಪಂ	೨	೨	೨	೬ (೨೦%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೨	೪	೯ (೩೦%)
ಹಿಂ.ವ	೨	೨	೧	೫ (೧೬.೬೬%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೩	೪	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೧	೧	೧	೩ (೧೦%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)
ಇತರೆ	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೧	೨	೬ (೨೦%)	೧	೪	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)
ಒಟ್ಟು	೧೦	೯	೧೦	೨೯	೧೩	೧೩	೧೧	೩೭	೧೩	೧೪	೧೪	೪೧	೧೪	೧೪	೧೫	೪೩
ತಾ. ಶೇಕಡ	೨೦%	೧೮%	೨೦%		೨೬%	೨೬%	೨೨%		೨೬%	೨೮%	೨೮%		೨೮%	೨೮%	೧೫%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೧೯.೩೩%				೨೪.೬೬%				೨೭.೩೩%				೨೮.೬೬%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕದ ಸಂಖ್ಯೆ ೬.೮ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ನಿತ್ಯದ ಉಳಿತಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ ಮೊದಲು ಉಳಿತಾಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಹಾಗೂ ಶಹಾಪುರ

ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಳಿತಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಉಳಿತಾಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೨೪.೬೬ರಷ್ಟು ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವರು.

೫೦ ರೂ. ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಉಳಿತಾಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ೪೧ ಶೇಕಡ ೨೭.೩೩ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿ ದಿನಕ್ಕೆ ೫೦ ರೂ. ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಹಣವನ್ನು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ೫೦ ರೂ. ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

೫೦. ರೂ. ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ದಿನಕ್ಕೆ ಉಳಿತಾಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು, ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೫ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

೬.೧೨ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಖರ್ಚು

ಕೋಷ್ಟಕ ೬.೯ ಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ ಉಳಿತಾಯದ ಹಣ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವರು

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಧೂಮಪಾನ				ವೈಟ್ನರ್ (ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯ)				ಸಿನಿಮಾ				ಮದ್ಯಪಾನ ಮತ್ತು ಜೂಜಾಟ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೪	೭	೨	೧೩ (೪೩.೩೩%)	೨	–	೨	೪ (೧೩.೩೩%)	೨	೧	೨	೫ (೧೬.೬೬%)	೨	೨	೪	೮ (೨೬೬೬%)
ಪ.ಪಂ	೩	೪	೫	೧೨ (೪೦.೦೦)	೧	೨	೧	೪ (೧೩.೩೩%)	–	೨	೨	೪ (೧೩.೩೩%)	೬	೨	೨	೧೦ (೩೩.೩೩%)
ಹಿಂ.ವ	೪	೧೦	೪	೧೮ (೬೦%)	೨	–	೨	೪ (೧೩.೩೩%)	೨	–	೨	೪ (೧೩.೩೩%)	೨	–	೨	೪ (೧೩.೩೩%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೧೦	೪	೧೦	೨೪ (೮೦%)	–	೨	–	೨ (೬.೬೬)	–	೨	–	೨ (೬೬೬)	–	೨	–	೨ (೬.೬೬)
ಇತರೆ	೩	೨	–	೫ (೧೬.೬೬%)	೫	೪	೩	೧೨ (೪೦.೦೦)	೨	೪	೪	೧೦ (೩೩.೩೩%)	–	–	೩	೩ (೧೦%)
ಒಟ್ಟು	೨೪	೨೭	೨೧		೧೦	೮	೮		೬	೯	೧೦		೧೦	೬	೧೧	
ತಾ. ಶೇಕಡ	೪೮%	೫೪%	೪೨%	೭೨	೨೦%	೧೬%	೧೬%	೨೬	೧೮%	೧೮%	೨೦%	೨೫	೨೦%	೧೨%	೨೨%	೨೭
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೪೮%				೧೭.೩೩%				೧೬.೬೬%				೧೮%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕದ ಸಂಖ್ಯೆ ೬.೯ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಯ ಉಳಿತಾಯದ ಹಣ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವರು ಧೂಮಪಾನ, ವೈಟ್ನರ್ ಸೇವನೆ(ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯ) ಸಿನಿಮಾ, ಮದ್ಯಪಾನ ಮತ್ತು ಜೂಜಾಟ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಧೂಮಪಾನ ಸೇವನೆಗೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೫೪ರಷ್ಟು, ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೨ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೮ರಷ್ಟು ಧೂಮಪಾನ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಹಣ ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡುವರು ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೪೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೬೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೮೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಧೂಮಪಾನ ಮಾಡುವರು.

ವೈಟ್ನರ್(ಮಾಕ ದ್ರವ್ಯ) ಸೇವನೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೭.೩೩ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ವೈಟ್ನರ್(ಮಾದಕ) ಸೇವನೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಧಿಕ ಹಣ ಹಾಳು ಮಾಡುವರು. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರಿಕರಿಸಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯ(ವೈಟ್ನರ್) ಸೇವನೆಗೆ ಹಣ ಹಾಳು ಮಾಡುವರು.

ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪೂರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಣ ಹಾಳು ಮಾಡುವರು. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಣ ಹಾಳು ಮಾಡುವರು.

ಮದ್ಯಪಾನ ಮತ್ತು ಜೂಜಾಟಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಹಣ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ

ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮದ್ಯಪಾನ ಮತ್ತು ಜೂಜಾಟ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಳಿತಾಯದ ಹಣವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕೊಂಚ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೇಳಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೆ ಧೂಮಪಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಖರ್ಚುಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೪೮ರಷ್ಟು. ವೈಟ್ನರ್(ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಾದಕ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಸೇವಿಸುವ ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯ)ಗೆ ಮಾಡುವ ಖರ್ಚು ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೧೭.೩೩ರಷ್ಟು, ಮದ್ಯಪಾನ ಮತ್ತು ಜೂಜಾಟಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಖರ್ಚು ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಅಂದರೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ನೀಡದಿರುವುದು ಸ್ವತಃ ಆರೋಗ್ಯದ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು, ಕಾಯಿಲೆಗಳನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಆ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತಾವೇ ಬೇಗನೇ ಹತ್ರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು ಮಾಡುತ್ತ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳವರು.

ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ತಾವು ತಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಇತರರ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಸುವವರು ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಒತ್ತಾಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮದ್ಯಪಾನ, ಧೂಮಪಾನ, ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಸೇವನೆ, ಅಸುರಕ್ಷಿತ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕಂತಲೇ ಬಹುಪಾಲು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆಯ ಅಥವಾ ಭಿಕ್ಷೆಯ ಹಣವನ್ನು ಪೋಲು ಮಾಡುವರು.

ಈ ರೀತಿಯ ದುಶ್ಚಟಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿರುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಸಹವಾಸ ದೋಷದಿಂದ ದುಷ್ಟ ಗುಂಪುಗಳೊಂದಿಗೆ, ಗುಂಡಾ ಪ್ರೇರಿತ ಜನಸಮೂಹಗಳೊಂದಿಗೆ, ಗುಂಡಾಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಕಳ್ಳತನ, ಅರ್ಧ ಕೊಲೆ, ಅನೈತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿ ಅಪರಾಧ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಈ ತರಹದ ಅಪರಾಧ ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಬಂದ ಅಧಿಕ ಹಣವನ್ನು ಮೋಜು–ಮಸ್ತಿ ಎಂಬಂತೆ ಮಹಾನಗರಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ವಿಲಾಸ ಜೀವನಕ್ಕೆ ದುಂದು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿ, ಮತ್ತಷ್ಟು ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ಯಾರದೋ ದುಡ್ಡು ಯಲ್ಲಮ್ಮನ ಜಾತ್ರೆಯಂತೆ' ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವರು.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಈ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಲಸೆ, ಉದ್ಯೋಗ, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಆದಾಯ, ಬಡತನ, ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ಖರ್ಚುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಡಿಯಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ ಅನ್ನುವುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ. ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ನೋಡಿ ಸಾರಾಂಶದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಲವರು ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಿಧ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ ಪಾರ್ಕಿಂಗ್ ಹುಡುಗರು, ಕಾರ್ ತೊಳೆಯುವರು, ಕೆಲವು ಹುಡುಗಿಯರು ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವುದು, ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಬಿಡಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು, ಡ್ರಗ್ಸ್ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು, ಹೊಟೇಲ್ ಗ್ಯಾರೇಜ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸಪ್ಲಯ್ಯರ್‌ಗಳಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿ, ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳ ವ್ಯಸನಿಗಳ ಮಾರಾಟಗಾರರಾಗಿ, ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ಶಾರೀರಿಕ ಅಂಗವಿಕಲ ಮಕ್ಕಳು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವ ಹೀಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಬರ್ನ್ಸ್ ತನ್ನ Slum settalment provide advantageous living conditions for low income urbon families ದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕೆಲವರಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಮಲಗಲು ಜಾಗವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಪಾಲು ಮಕ್ಕಳು ಅಂಗಡಿ ಮುಂಭಾಗ, ಮಾಲ್ ಮುಂಬಾಗ, ಬಸ್‌ನಿಲ್ದಾಣ, ರೈಲ್ವೇ ನಿಲ್ದಾಣ, ಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಕೆಳಗಡೆ, ಸಿನಿಮಾ ಮಂದಿರ ಇತರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಕೆಲವು ಹುಡುಗಿಯರು ಸೆಕ್ಯುರಿಟಿ ಗಾರ್ಡ್‌ಗಳಂತಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ ಇಂತಹವರು ಲೈಂಗಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದರೆ ಇವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಇಂಥ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬಹುಪಾಲು ಕುಟುಂಬಗಳು ವಲಸೆ, ಕೊಳಚೆ, ನಗರೀಕರಣದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಡತನ ರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು, ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಮಕ್ಕಳ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಮನಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಲಾಭ ಗಳಿಸುವ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಅಹಿತಕರ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಅಪರಾಧಿ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಿಲುಕುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕುಟುಂಬಗಳು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹಿನ್ನಡೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾವೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸರಕಾರ, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ಹೊರೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ. ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ : ಏಳು

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಸವಾಲುಗಳು ಹಾಗೂ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳು

೭.೧. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು
- ೭.೧.೧. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು

೭.೨. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸವಾಲುಗಳು
- ೭.೨.೧. ವಸತಿ ಸವಾಲುಗಳು
- ೭.೨.೨. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸವಾಲುಗಳು
- ೭.೨.೩. ಆರ್ಥಿಕ ಸವಾಲುಗಳು
- ೭.೨.೪. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸವಾಲುಗಳು
- ೭.೨.೫. ಬೀದಿ ಜೀವನ ತ್ಯಜಿಸುವಿಕೆ
- ೭.೨.೬. ಕೆಲಸದ ಅಪಾಯಗಳು
- ೭.೨.೭. ಜೀವನದ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದ ಆತಂಕಗಳು
- ೭.೨.೮. ಮನರಂಜನೆ
- ೭.೨.೯. ಸಾಧನೆಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ತುರ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಕೊರತೆ

೭.೩. ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳು
- ೭.೩.೧. ಅವಶ್ಯಕತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು
- ೭.೩.೨. ಪಾಲಕರ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸುಧಾರಣೆ
- ೭.೩.೩. ತಂಗುದಾಣ
- ೭.೩.೪. ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆ
- ೭.೩.೫. ಉದ್ಯೋಗ ವಿನಿಮಯ ಕೇಂದ್ರ
- ೭.೩.೬. ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಮನರಂಜನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ : ಏಳು

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಸವಾಲುಗಳು ಹಾಗೂ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ನಾವು ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಏಕೆ ಹಾಗಾಗುತ್ತಾರೆ, ಅವರೆದುರಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವತ್ತ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡೋಣ. ಆದರೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಹುತೇಕ ಮನೆಗೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಅಡಚಣೆಗಳಿಗೆ ತಳಕು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೇವಲ ಬಡತನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಡಕು, ರಾಜಕೀಯದ ತಳಮಳ, ಲೈಂಗಿಕ, ದೈಹಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಶೋಷಣಾ ರೀತಿಗಳೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ, ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ತಲೆಹಿಡುಕರು, ಮಾನಸಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸೇರಿವೆ. ಬೀದಿಗೆ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳು ಅನೇಕ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳಿಂದ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

೭.೧ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಕಳೆದ ೨೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಅನುಕಂಪವಿತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಜಗಲಿ ಬದಿಯಲ್ಲೋ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಲು ಜಾಗ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಅವರನ್ನು ಯಾರೂ ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ನಮ್ಮ ನಾಗರೀಕ ಸಮಾಜದ ಕಳ್ಳರೆಂದೇ ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. 'ಇವರು ಇರಬಾರದ ಜಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಬಡ ಮಕ್ಕಳು' ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಸರಿದಾರಿಗೆ ತರಲು ಅಸಂಖ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ನಡೆದಿವೆ. ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಪರ ನ್ಯಾಯವಾದಿಗಳೂ ವಾದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಪರಿಹಾರ ನಗಣ್ಯವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇವರನ್ನು ಈಗ ಈ ಸಮಾಜವು 'ಅಪಾಯಕಾರಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದವರು' ಎಂದೇ ಬಗೆಯುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸುವ ಸಮಾಜ ಸೇವಕರೂ ಕೂಡ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗದೆ ಕೈಚೆಲ್ಲಿ

ಕೂರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ. ಇವರ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕೆಲಸ ಆಮೆ ನಡಿಗೆಯ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ: ಅವರಿಗಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗ, ವಸತಿ, ಆಶ್ರಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಒದಗಿಸಿದರೂ, ಇವು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿದ್ದು, ದಿಢೀರನೆ ಮರೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ದಾನಿಗಳ ಕೊರತೆ, ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಸರಕಾರದ ವಿಳಂಬ ನೀತಿ, ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವು ಕಾರಣಗಳೂ ಇವೆ. ಕೆಲವು ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಪೂರ್ತಿ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುದು ದೂರವೇ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಆಗಿದೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಯುನಿಸೆಫ್ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ: ೧) ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಗಲು ಹೊತ್ತಿನ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಬಿಸಿಯೂಟ, ಅವರು ದುಡಿಯುವುದಾದರೆ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ತಕ್ಕ ಕಿರು ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ೨) ಅವರು ಕುಟುಂಬದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯದಂತೆ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುವುದು. ಹಗಲು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಊಟೋಪಚಾರಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಉಡುಪು ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸಮುದಾಯ ಅಡುಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯ, ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ.

ವಿಶ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನವೆಂಬರ್ ೨೦, ೧೯೮೯ ರಂದು ಒಂದು ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿತು. ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಮುಖ್ಯ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಎಂದರೆ, 'ಅವರ ಶಾರೀರಿಕ, ಮಾನಸಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಷ್ಟದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅವರ ಸಮುದಾಯ, ಕುಟುಂಬದ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ, ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬೇರು ಸಹಿತ ಕಿತ್ತು ಹಾಕುವುದು ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಈ ಸಮಾವೇಶದ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳ ತೀವ್ರ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಈ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುವುದು ತನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಈ ಸಮಾವೇಶವು ಘೋಷಿಸಿದೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಆರೈಕೆ, ಪೋಷಣೆ, ಅಗತ್ಯಗಳ ಪೂರೈಕೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಆದ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಪೂರೈಸುವ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಈ ಸಮಾವೇಶ ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. 'ಮೊದಲ ಗಮನ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ' ಈ ಆದ್ಯತೆಯ ಸೂತ್ರದಂತೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಕಷ್ಟದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹತಾಶ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಲಪುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಅನಾಥ ಮತ್ತು ಅಲಕ್ಷಿತ ಮಕ್ಕಳು, ವೇಶ್ಯೆಯರ ಮಕ್ಕಳು, ಬಾಲಾಪರಾಧಿಗಳು, ಏಡ್ಸ್ ಕಾಯಿಲೆಗೆ ತುತ್ತಾಗಿರುವ ಪೋಷಕರ ಮಕ್ಕಳು ಅಥವಾ ಏಡ್ಸ್ ಕಾಯಿಲೆಗೆ ಬಲಿಯಾದ ಮತ್ತು ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳು, ಮಾದಕದ್ರವ್ಯ ವ್ಯಸನವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳು. ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇತರೆ ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದರೂ ಬೇಗನೆ ಆಮಿಷಗಳಿಗೆ

ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರು ಬದುಕುವ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವರನ್ನು ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಕಾರ್ಮಿಕರೆಂಬ ತಪ್ಪು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದ ಅವರ ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮ ಮತ್ತು ಪುನರ್ವಸತಿಯ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಈ ಮಕ್ಕಳ ಭವಿಷ್ಯವು ಅವರ ವಾಸ ಸ್ಥಾನ, ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಶೈಲಿಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹು ಪಾಲು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮಗಾಗಿ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದವರಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಕೂಲಿ/ವೇತನ ಅತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ನಗದು ಅಥವಾ ಯಾವುದೋ ಪದಾರ್ಥಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೀದಿಗಳೇ ಉದ್ಯೋಗದ ಜಾಗಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವರು ತಮಗೆ ದೊರೆಯುವ ಅಲ್ಪ ವೇತನಕ್ಕಾಗಿ ದಿನದ ಬಹುಪಾಲು ಬೀದಿಯಲ್ಲೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಇವರ ಉದ್ಯೋಗಗಳೆಂದರೆ ರಸ್ತೆ ಮಾರಾಟ, ಬೂಟು ಪಾಲಿಷ್ ಮಾಡುವುದು, ಕೆಲವರು ಕಸ ತೆಗೆಯುವವರಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ವೇಶ್ಯೆಯರೂ ಆಗಬಹುದು. ಇವರ ಜೀವನ ವಿಧಾನದ ಕಾರಣ, ಅವರು ಹಿರಿಯರ ಪಾಲನೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ದುಡಿಯುವವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಇವರು ಬಲುಬೇಗ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ವಶವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅಪಾಯಗಳು ಒದಗಬಹುದು, ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಬಹುದು, ನಿಂದೆಗೊಳಗಾಗಬಹುದು, ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಬಹುದು. ಅವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಪ್ರತಿಫಲ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕಿನ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಮಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅವರು ಬಲುಬೇಗನೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ವಶಕ್ಕೀಡಾಗುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೀದಿಯೇ ಮನೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ಅವರು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸೂರಿಲ್ಲದೆ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತಾರೆ, ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೆಲವು ಇದೇ ವರ್ಗದ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಜೊತೆ ವಿನೋದವಾಗಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇತರರ ಬಲೆಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಅವರು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುವ ಕಾಲಾವಧಿ, ಬೀದಿಯ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭಾವ, ವಯಸ್ಕರ ಇರುವಿಕೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ಇವು ಅವರ ಬದುಕಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಯುನಿಸೆಫ್(೧೯೯೭) ಸಂಸ್ಥೆಯು ಬೀದಿಮಕ್ಕಳ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಮಕ್ಕಳು, ಅದೇ ಬೀದಿಯ ಮಕ್ಕಳು, ಮತ್ತು ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಮಕ್ಕಳು. ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ದೈಹಿಕ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಕುಟುಂಬಸ್ಥರಿಂದ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಜನರಿಂದ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ಎರಡು ಕಡೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೫೪.೬೨ರಷ್ಟು ಹುಡಗರಿದ್ದರೆ, ಶೇಕಡ ೪೫.೩೮ರಷ್ಟು

ಹುಡುಗಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಖಾಸಗಿ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಟಚ್ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರೆ ಶೇಕಡ ೨೨.೭೭ರಷ್ಟು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಮಾನವೀಯತೆಯಿಂದ ನೋಡಲ್ಲ, ಹೊಡೆಯುವುದು, ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಅವರಿಗೆ ಹಸಿವಿದೆ, ಭಯವಿದೆ, ಪಾಲಕರಿಲ್ಲ, ಆಸರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬೊಂಟಿಯಾಗಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು, ಆರೋಗ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದು, ಹೃದಯ ಸಂಬಂಧಿ ಖಾಯಿಲೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವುದು, ಗುಣಾತ್ಮಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು, ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ನೀಡುವ ಕೆಲಸಗಳಾಗ ಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹಲವು ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ನೋಡದೆ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಿನ್ನತೆಯನುಗುಣವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳೇನು ಎಂದು ಗುರುತಿಸವುದು ಸೂಕ್ತ.

ಪೊಲೀಸ್ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಗೊಳಗಾಗಬೇಕಾದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಇವರಿಂದಲೇ ಅತಿಯಾದ ಹಿಂಸೆಗೊಳಗಾಗುತ್ತಿರುವುದು ವಿಷಾದನೀಯ. ಪೊಲೀಸರು ಇವರಿಗೆ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲದೇ ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಗೆಂದು ಹಣವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ತಪ್ಪು ಆರೋಪಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲು ಇಲ್ಲವೇ ಇವರನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಕಳ್ಳತನ ಹಾಗೂ ಇತರ ಅಪರಾಧಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಒದೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂಸೆಯು ಮರಣಾಂತಿಕವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯವು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗದೇ ಮರೆಮಾಚಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಲವು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೊಣೆಗೆ ಕಾರಣರಾದವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಲವು ಚಿತ್ರಣಗಳು ಮತ್ತು ಕಥೆಗಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಸಹಾಯಕ ಬಲಿಪಶುಗಳನ್ನಾಗಿ, ಭಯಂಕರ ಅಪರಾಧಿಗಳು ಅಥವಾ ನಾಯಕರಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದವರೆಂದು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನೈಜ ಸತ್ಯತೆಯೇ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಲವು ಹತಾಶ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿ ಬಂದಿರುವ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ತುಂಬಾ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾಗದೇ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಾನೂನನ್ನು ದಾಟಿ ಹಲವರು ಉಳಿಯಬಹುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಇವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಮಗವೂ ಅನನ್ಯವಾಗಿದೆ ಅನನ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು.

೭.೧.೧ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು

ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲಸಗಾರ ಪೋಷಕರು ತಾವು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅವರ ಭದ್ರತೆಯ ಕಾರಣ. ಬಾಲಕಿಯರನ್ನು ಮನೆಗೆಲಸದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಇವರು ತಪ್ಪಿಸಿ ಹೊರಗೋಡುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಇವರ ವರ್ತನೆ ಬಾಲಕರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಭ್ಯವಾಗಿರುವುದೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಸಿರುವ ಕಾರಣ ಅವರು ವಿಧೇಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಹಣಕಾಸಿನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮನೆಯವರ ಜೊತೆ ಜಗಳವಾಗುವುದು ಕಡಿಮೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರಿಗಿಂತ ಶಿಸ್ತು, ಶ್ರದ್ಧೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಬೇಗನೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಅಪರೂಪವೇ ಸರಿ.

೭.೨ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸವಾಲುಗಳು

ಅವರು ವಾಸ ಮಾಡುವ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭದ್ರತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಆತಂಕಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ, ಕುಡಿಯಲು, ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯಲು ನೀರು ಕೂಡ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸ್ನಾನವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ, ಹಲ್ಲುಜ್ಜುವುದು, ತಲೆ ಬಾಚುವುದು, ಉಗುರು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ, ಇವರು ಯಾವುದೇ ಸಭ್ಯರೀತಿಯ ಉಡುಪು ಧರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಶೌಚಾಲಯದ ಕೊರತೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ತಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಜಾಗದಲ್ಲೇ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವು ಆಯಾ ಋತುವಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ತಲೆದೋರುತ್ತವೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಮಕ್ಕಳು ಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮು, ನೆಗಡಿ, ಶೀತ ಬಾಧೆಗೀಡಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಚರ್ಮ ರೋಗ, ಸೋಂಕು ರೋಗಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ತುರಿ, ಕಜ್ಜಿ, ಇಸಬು ಮೊದಲಾದ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಇವರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಹಿಸಲಾಗದ ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವು, ಗೂರಲು ಮತ್ತು ಕ್ಷಯ ರೋಗಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಆ ಮಗುವಿನ ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು, ತಂದೆ-ತಾಯಿಯಿಂದ ಬಂದ ಆನುವಂಶಿಕ ರೋಗಗಳು ಹೀಗೆ ನಾನಾ ರೀತಿಯದಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಲೆದೋರುತ್ತವೆ. ರಕ್ತ ಹೀನತೆ, ಮುಟ್ಟು ತೊಂದರೆ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದವು.

ಈ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ರೋಗವನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವೈದ್ಯರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡುವುದೇ

ಇಲ್ಲ. ಇವರಲ್ಲಿ ಹಲವರಿಗೆ ಸರಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ, ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸೌಲಭ್ಯ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ದೊರೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಮಕ್ಕಳು ತಿಳಿಸುವಂತೆ, ಅಲ್ಲಿನ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಅವರಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಲು ನಿರಾಕರಿಸುವುದೂ ಉಂಟು. ಇವರಿಗೆ ಔಷಧಿ ಖರೀದಿಸಲು ಹಣವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಈ ಕಾರಣ ನಾಟಿ ಔಷಧಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಆಹಾರದ ಸೌಕರ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ದೊರೆಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯದ ಮಾತು. ಅವರಿಗೆ ರಕ್ತ ರೋಗಕ್ಕೀಡಾಗಿ ದುರ್ಬಲರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಗಾಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತೀರಾ ಸಹಜ, ಅದಕ್ಕೆ ಔಷಧಿಯೂ ದೊರೆಯದೆ ಸೋಂಕಿಗೀಡಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಯುವಕರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಉಪಕರಣವನ್ನು ಬಳಸಿ ಗಾಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಸೂಕ್ತ ಮದ್ದೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಇವರು ಹೀಗೆ ವಂಚಿತರೂ ಮತ್ತು ಅಲಕ್ಷಿತರೂ ಆಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಾನಸಿಕ ಖಿನ್ನತೆಯೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಈ ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಜನನೇಂದ್ರಿಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಬೀದಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚಿನಮಟ್ಟಿಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಮಾರಕ ರೋಗಗಳಾದ ಎಚ್.ಐ.ವಿ/ಏಡ್ಸ್, ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ, ಅಭದ್ರ ಗರ್ಭಸ್ರಾವ, ಬಾಣಂತಿತನದ ಆರೈಕೆಯ ಕೊರತೆಗೀಡಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಕ್ಷಯ, ಚರ್ಮ ಮತ್ತು ದಂತರೋಗಗಳು, ಪರಾವಲಂಬಿ ಸೋಂಕುರೋಗಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬದ ಅಗತ್ಯ ಪೂರೈಸಲಾಗದೆ ಇವರು ಎಳೆ ವಯಸ್ಸಲ್ಲೇ ದುಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿ ಸೊರಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಬಡತನದಿಂದ ಮನೆ ತೊರೆದು ಹೋಗಲಾಗದೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಾಳಲಾಗದೆ, ಯಾವ ಕೌಶಲ್ಯದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ತರಬೇತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಇವರು ದಾರಿದ್ರ್ಯದಲ್ಲೆ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಮತ್ತೊಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ಮತ್ತು ತೀವ್ರ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ. ಅವರ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರಿಗೆ ಇವರ ಪಾಲನೆ ಪೋಷಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಲಿ, ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು. ಸಾಂಸಾರಿಕ ಜಗಳಗಳು, ಹೊಡೆದಾಟ, ಸಾಲಬಾಧೆ, ರೋಗಪೀಡೆ, ಹೀಗೆ ನಾನಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಇವರು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ನೋಡಿ ಬೇಸತ್ತು ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಪೋಷಕರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಆಸೆ, ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡಿ ಅರೆಹೊಟ್ಟೆ ಗಳಿಸಿದರೆ, ತಂದೆ ಕುಡಿದು ಅವಳ ಹಣ ಕಸಿದು ಕಚ್ಚಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮಕ್ಕಳು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲಾರರು, ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲು ಧೈರ್ಯ ಸಾಲದೆ ಈ ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕೇ ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವರ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅವರನ್ನು ಅಸಭ್ಯವಾಗಿ, ಕ್ರೌರ್ಯದಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರ ಈ ದುರ್ಭರ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ತಾಯಿತಂದೆಗೆ ತಾವು ಒಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದೂ ದುಃಖ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುವ ಜನರು, ಬಂಧುಗಳು

ಹೀಗೆ ಕಂಡವರೆಲ್ಲಾ ಅವರನ್ನು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರೀತಿ ಶೋಷಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಿಂಸೆ ತಾಳಲಾರದೆ ತಾವು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೋಡಿ ಬಂದದ್ದಾಗಿ ಈ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಅದು ಆ ಮಗುವಿಗೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಇದು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹಿನ್ನಡೆ ಮತ್ತು ದೌರ್ಬಲ್ಯ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನೆರೆಯವರಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಎದುರಿಗೆ ಬೀಳುವವನು ಎಂದು ಉದಾಸೀನ ಮಾಡಿದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಪೆಟ್ಟು, ಶಿಕ್ಷೆ ಸಹಿಸಲಾಗದೆ ಓಡಿಬಂದವರೆಷ್ಟೋ ಮಂದಿ. ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಎನ್.ಜಿ.ಓ ಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದರೆ, ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿಗೂ ಮನೆ ತೊರೆದು ಬರಲು ತನ್ನದೇ ಆದ ಕಾರಣಗಳಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚದ ಆಕರ್ಷಣೆ, ಮತ್ತು ಹೊಸದಾಗಿ ಗಳಿಸಿದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಬಹುತೇಕ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲದೆ ಬಂದು, ಅನಾಥರಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಮತ್ತು ತನಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವ ಸರಕಾರ ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅವರ ಜೀವನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಇವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಡತನವೇ ತೀವ್ರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಅಗತ್ಯಗಳಾದ ಆಶ್ರಯ, ಅನ್ನ, ಆರೋಗ್ಯ, ವಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿರುತ್ತದೆ. ಬೀದಿ ಮಗು ಎಂದರೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲೇ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಮಗು. ಆ ಮಗುವನ್ನು ಮನೆಯವರು ಹೊರದೂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ತಾಯಿ, ತಂದೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಮನೆಯಿಂದಾಚೆ ದಬ್ಬಿದಾಗ, ಅವರು ಯಾವುದೋ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲೋ, ಗಲ್ಲಿಯ ಬದಿಯಲ್ಲೋ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸದೆ ವಿಧಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅವರ ಕುಟುಂಬ ಕಡು ಬಡತನ, ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಿದ್ದಾಗ, ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇವರ ಅಳಿದುಳಿದ ಇತರ ಕುಟುಂಬ ಸದಸ್ಯರೂ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಾಶ್ರಿತರಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಗುರುತಿಸಿ ನೆಲೆ ಒದಗಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಇವೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಮೊದಲು ಗುರುತಿಸುವುದು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ. ಹುಡುಗಿಯರೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಲಾಗದೆ, ಲೈಂಗಿಕ ಹಿಂಸೆಯ ಅಪಾಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ದಾರಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಮೊದಲು ಅವರು ಮನೆಗೆಲಸದವರಾಗಿ ದುಡಿಯಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಆಮಿಷಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಅವರು ವೇಶ್ಯಾ ವೃತ್ತಿಗೂ ಇಳಿಯಬಹುದು. ಇವರನ್ನು ಏಜೆಂಟರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದವರೆಂದು ಸಮಾಜದ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೆಲವು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಏಜೆಂಟರ ಹತ್ತಿರ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ, ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಾಲಕಿಯರು ದಾಳಿ ತಪ್ಪಿಸಲು ಹುಡುಗರಂತೆ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟು ಓಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಪೊಲೀಸರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ, ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೆಲವು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸರಕಾರಿ ಮತ್ತು ಎನ್.ಜಿ.ಒ ಗಳು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಹುಡುಗರಿಗಿಂತ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಕಷ್ಟಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವರನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ದುಡಿಯಲು ಉದ್ಯೋಗ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಕೆಲವು ಕೆಲಸಗಳು ಅವರಿಗೆ ಶರೀರ ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಪಾಳಿಯ ಕಾರಣ ಒಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಸಿಕ್ಕರೂ ಸಂಬಳ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರನ್ನು ನೇಮಿಸುವರೇ ಹೊರತು ಹುಡುಗಿಯರನ್ನಲ್ಲ.

ಒಂದು ಸಂಶೋಧನಾಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಕಾರ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈಗ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆಂಬ ನಿಖರವಾದ ಅಂದಾಜು ನಮಗೆ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಆದರೆ ವಿಶ್ವದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಆ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳು ಇಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಈ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಮನ್ನು ಅಣಕಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರಣವೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ, ನಾವು ದಿಕ್ಕು ತೋಚದೆ, ಅವರಿಗೆ ನಾವೇನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದಂತಹ ನಗರೀಕರಣವು ಅತಿವೇಗವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಕಳೆದ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಉಲ್ಬಣ ಮತ್ತು ಜಟಿಲವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ೧೯೯೦ರ ಉದಾರೀಕರಣ ನೀತಿಯಿಂದ. ಬಡತನ ಮತ್ತು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟ ಮಿಲಿಯಾಂತರ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಬೆಳೆದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತವು ವಿಶ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ, ಇತರ ೧೯೨ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ೨೦೩೦ರ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸುಸ್ಥಿರ ಅಬಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಮಗುವೂ ಘನತೆಯಿಂದ ಬದುಕಬೇಕು ಎನ್ನುವುದೇ ಈ ಸಂಕಲ್ಪವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಇವರಿಗೆ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ದೊರೆಯದಿರುವಾಗ ಭಾರತವು ಈ ಜಾಗತಿಕ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದರೂ ಅಚ್ಚರಿಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ! ಈ ಅಭಾಗ್ಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಆಹಾರ, ಉಡಲು ಮೈ ಮುಚ್ಚುವ ಬಟ್ಟೆ, ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಸೌಲಭ್ಯ, ಅವರಿಗೆ ಸುರಕ್ಷತೆ, ಅಭಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ವಿಫಲರಾಗಿ, ನಾವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದೂ ಆತ್ಮವಂಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಮುದಾಯದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ, ಈ ಮಕ್ಕಳು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಿಂಸೆ, ತೊಂದರೆಗೀಡಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇವರು ಅವಕಾಶ ವಂಚಿತರೂ, ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳೂ, ಯಾವುದೇ ಮನರಂಜನೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ಮನಸೋ ಇಚ್ಛೆ ಬೆಳೆದವರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೊಳೆಗೇರಿ ಮಕ್ಕಳು ಕೂರಲೂ ಜಾಗವಿಲ್ಲದೆ, ದಿನದ ಬಹು ಕಾಲ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದು, ಯಾವಾಗಲೋ ತಮ್ಮ ಮನೆ ಎಂಬ ಗೂಡಿಗೆ ಮರಳಿ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆ ಮುದುಡಿ ಮಲಗಿ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲೂ ಇವರಿಗೆ ವಾಸಕ್ಕೆ ಜಾಗ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯಾವ ಸುಭದ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸರಕಾರ ಬಿಸಿಯೂಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಊಟದ ನಂತರ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಯಾವುದೋ ನೆಪ ಹೇಳಿ ಹೊರಗೋಡುವ ಪ್ರಕರಣಗಳೂ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿವೆ.

ಇವರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡುವುದಾದರೆ, ಕಾನೂನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ದೃಢ ನಿಲುವನ್ನೂ ತಾಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಕ್ಕಳ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ಇವರಿಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕಿದರೆ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಸಾಲದು, ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ದುಡಿದರೂ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸಾಲದು ಎನ್ನುವ ದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಕೊಡುವ ಪುರಸೊತ್ತೂ ಅವರಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆ ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ಒದಗಿಸಲು ಸರಕಾರ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ, ಈ ಮಗು ಓದಿದರೆ, ದುಡಿಯುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅದರ ಪೋಷಕರ ಆತಂಕವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣ, ಉಚಿತ, ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಇವರು ಸಿಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆ ಶಾಲಾ ಸಮವಸ್ತ್ರ, ಪುಸ್ತಕ, ಪೆನ್ಸಿಲ್, ಚೀಲ ಯಾವ ಆಸೆ ಇದ್ದರೂ ಅದು ದೊರಕುವುದು ಕಷ್ಟವೇ ಸರಿ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ದೂರವೇ ಉಳಿದು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು, ಶೌಚಾಲಯ, ಇವುಗಳ ಅಭಾವ ಅವರನ್ನು ಬೀದಿಗೆ ಓಡುವುದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುವ ಸಂಭವವೂ ಹೆಚ್ಚು. ಬಾಲ್ಯದ ಈ ಕಹಿ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಬೇಸತ್ತ ಮಕ್ಕಳು ದುಡುಕಿನ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಪೋಷಕರ ಉದಾಸೀನ, ಹಿಂಸೆ, ಹಸಿವು, ಇವರನ್ನು ಆಚೆಗೆ ದೂಡುತ್ತವೆ. ಊರಿಂದೂರಿಗೆ, ಜಿಲ್ಲೆಯಾಚೆ, ರಾಜ್ಯದಾಚೆ ಹೀಗೆ ಇವರು ತಾವು ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಚದುರಿ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ, ಅವರ ತಾಯಿ ತಂದೆಗೆ ಇವರನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಆತುರವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಸಿವಿಗಾಗಿ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಕಳ್ಳತನ, ಪೊಲೀಸರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಹೆದರಿ ಅಡಗಿ ಕೂರುವುದು, ರೈಲು, ಬಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಟಿಕೆಟಿಲ್ಲದೆ ಓಡಾಡಿ ಹೊಟೇಲ್, ನಗರಗಳ ಚಿತ್ರ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು

ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಬದುಕು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಅಗತ್ಯವೇ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳ ಮಾರಾಟಗಾರರ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಅವರ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುವುದೂ ಉಂಟು. ಯಾರಿಗೋ ಸುಪಾರಿ ನೀಡಿ, ಇವರಿಂದ ಕೊಲೆ, ದರೋಡೆ ಮಾಡಿಸಿ, ತಾವು ಲಾಭ ಗಳಿಸುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಕಡಿಮೆಯೇನಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಹತಾಶ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿಡೀ ನಂಬಿಕೆ, ಪ್ರೀತಿ, ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿಯೇ ಬಾಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಸಮಾಜದ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆದ್ದು ಉಗ್ರಗಾಮಿಗಳಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಇವೆ.

ಈ ಮಕ್ಕಳ ದಿನವಹಿ ಬದುಕು ದಾರುಣವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯಲು ಇವರು ಹಿಂಸೆ, ವಂಚನೆ, ಹಲವು ರೀತಿಯ ಶೋಷಣೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಬಾಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಕೆಲವು ಈ ರೀತಿಯ ಮಕ್ಕಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಬರಲು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಅತೀವ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸ, ಬಲ ಮತ್ತು ಧೈರ್ಯಗಳೂ ಬೇಕು. ತಮಗಿರುವ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಜಾಣತನದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನವರ ಬೆಂಬಲವೂ ತೀರ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತಮಗಾಗಿರುವ ಆಘಾತ, ಖಿನ್ನತೆ, ಮನೋವಿಕಲತೆಗಳಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಇವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಾಳುವುದು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯ; ಆದರೆ ಅಸಾಧ್ಯವೇನಲ್ಲ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ವಾತಾವರಣ ಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರ ಜ್ಞಾನ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳೆದಾಗ್ಯೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಇವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಅರ್ಧ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರ, ಸೂರು, ಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ಸೌಕರ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ಔಷಧೋಪಚಾರ, ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಮನರಂಜನೆಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಡಿಲೀಮ್ ೧೯೮೯ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ನಿರಾಶ್ರಿತ ಅತಿಯಾಗಿ ದುಡಿಯುವುದು, ಪೊಲೀಸ್ ಕಿರುಕಳ, ಅನುಭವಿಸುವ ದೈಹಿಕ ನಿಂದನೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ದಾದಾಗಳ, ವಯಸ್ಕ ಮತ್ತು ಹಳೆ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ತಿರಸ್ಕಾರಗಳೂ ಸೇರುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಾಲನ್ ೧೯೯೭ ಅವರು ಕೈಗೊಂಡ ಅಧ್ಯಯನದ ತಿರ್ಮಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಸೂರಿಗಿಂತಹ ಹಳೆ ಹುಡಗರ ಪ್ರೀತಿ, ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕುವ ಪ್ರೀತಿ ಅವರಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕ'.

ಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತವೆ. ಸ್ವಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವಿಕೆ ಒತ್ತಡ ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಯುವಕರ ಮಾನಸಿಕ ಖಿನ್ನತೆ ಮತ್ತು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣಗಳಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದವು, ಈ ಮಕ್ಕಳು ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ಸ್ವಪರಿಚಯವಿದೆ ಎಂದು ಮತ್ತು ಕೀಳರಿಮೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ

ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಮುಕ್ತಾ ಶ್ರೀವಾಸ್ತವ ೧೯೯೫ ಹೇಳುವಂತೆ, ಈ ಮಕ್ಕಳು ಕೀಳರಿಮೆಯಿಂದ ಬಳಲುತಿದ್ದು, ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪದೆಪದೆ ಖಿನ್ನತೆ, ಹತಾಶೆ ಮತ್ತು ನಿಸಹಾಯಕರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಡಿಸಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಂತೆ, ಪ್ರೀತಿಯ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಪಾಲಕರಿಂದ ಕಾಳಜಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಪ್ತವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ಜೋಪಾನ ಮಾಡದಿರುವಿಕೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. 'ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಂಬಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಗು ತನ್ನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಸಂಕೀರ್ಣ ಒಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಅವರನ್ನು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲ, ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಮುಗ್ಧ ಜಾಗರೂಕ ಮತ್ತು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. 'ಸಮಾಜದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸಹಜವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗಿನ ಗಟ್ಟಿ ಸಂಬಂಧಗಳು ಅಥವಾ ಇವರಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವಂತಹ ಸಂಬಂಧಗಳು ಬಹಳ ಅಪರೂಪವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಕಲೆ ಅರಿಯಲು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಗುಂಪಿನ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಮ್ಮದೇ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಅವು ಅವರ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಮನೋ-ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನ ಈಡೇರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿವೆ'. ಆದರೂ ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. 'ಪ್ರೀತಿಯ ಮನೋಭಾವನೆ, ಜೋಪಾನ, ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಅಥವಾ ಸಮಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ನಾಯಕತ್ವ ಮೂಡಿಸಲು ಕೈಗೊಂಡರೆ ಬೀದಿ ಮಗುವನ್ನು ಸರಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಬಹುದು ಎನ್ನಲಾಗುವುದು.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಇವರು ಸಮಾಜದಿಂದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ಅನೇಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಸತಿ, ಉದ್ಯೋಗ, ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಮನರಂಜನೆಗಳಂಥ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

೭.೨.೧ ವಸತಿ ಸವಾಲುಗಳು: ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲು ಆಗಿದೆ. ದಿನನಿತ್ಯದ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಅಲೆದಾಡಿ ರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ಕಣ್ತುಂಬ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಲು ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ ಇಲ್ಲದೆ ಪರದಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ, ನಿಲ್ದಾಣದ ಗೋಡೆಗಳ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಆಸನದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ, ನಿಲುವಾದ ಕಂಬಗಳ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ನಿದ್ರೆಗೆ ಜಾರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲವೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಗೆ ಜಾರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ

ಹೊದಿಕೆ, ಹಾಸಿಗೆ ಯಾವುದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೊಳ್ಳೆಗಳ ಕಾಟ, ಚಳಿಗಾಲವಿದ್ದರೆ ಚಳಿ ಕಾಟ, ಮಳೆಗಾಲವಿದ್ದರೆ ಮಳೆ ಕಾಟ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಸವಾಲಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿರುವುದರೊಂದಿಗೆ ಇವರ ಆರೋಗ್ಯದ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ. ನಿದ್ರೆಗೆ ಜಾರಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಿಲ್ದಾಣದ ಕಾರ್ಯನಿರತ ಪೊಲೀಸರು ಬೂಟ್ ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದೆತವನ್ನು ಉಡುಗೊರೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇವರನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಿಕರ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು, ಹಣವನ್ನು ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವರೋ ಎಂಬ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಪೀಡಿತರಾಗಿ ನಿಲ್ದಾಣದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಮೂಲಕ ಇವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಊಟ ಮತ್ತು ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಸವಾಲಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಸುರಕ್ಷತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ವಸತಿಗಳನ್ನು ಇವರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಶಕ್ತಿ ಇವರಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಕ್ಕಳು ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಅಹಿತಕರ ಘಟನೆಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಪೊಲೀಸರು ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಣೆಗಾರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕಾರಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವ ಹುನ್ನಾರ ಸಹ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಮಕ್ಕಳ ನೋವಿನ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗತಿಕರಾದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮಲಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕಿರುಕುಳ, ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಅತ್ಯಾಚಾರ, ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಲ್ಲವೇ ಬ್ಲಾಕ್‌ಮೇಲ್ ಮಾಡುವಂಥ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವರನ್ನು ಆರೋಪಿಗಳಂತೆ ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಕಾಣುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಕುಗ್ಗಿ ತಮ್ಮ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಉತ್ತಮವಾದ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಇವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣವಾದ ಸವಾಲು ಆಗಿದೆ.

೭.೨.೩ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸವಾಲುಗಳು: ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಕುಂಠಿತಗೊಂಡಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸರಿ ದಾರಿಗೆ ತರುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಕಠಿಣ ಸವಾಲು ಮಕ್ಕಳದ್ದು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾರಣಕ್ಕೆ ನಿಂತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯಲು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಡುವ ಸೂಕ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ದೊರಕದೆ ಇರುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅರ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಗಂಭೀರವಾದ ಸವಾಲಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಗಂಧ ಗಾಳಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ನಮ್ಮನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಡೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹೊಸ-ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಬೇಕು. ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ

ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ, ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಯಂಥ ವಿಶೇಷ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ, ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆ ತರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒತ್ತು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಿಯ ಸಮಿತಿಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಅದು ನಿರಂತರ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ, ತಿಳಿಯುವ, ಸುಧಾರಿಸುವ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವ, ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ವಿಶೇಷ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸದಾ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ 'ಯಾವೊಬ್ಬ ಮಗು ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗಬಾರದೆಂದಾಗಿರಬೇಕು'. ಅಂದಾಗ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹಾರಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

೭.೨.೪ ಆರ್ಥಿಕ ಸವಾಲುಗಳು: ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವೃತ್ತಿ ಆಧಾರಿತ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು, ತಂತ್ರ-ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು. ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಜ್ಞಾನದನುಗುಣವಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಆರ್ಥಿಕ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಕಲಿಕೆಯು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು. ಈಗಾಗಲೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸಲು ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ನೀಡುವ ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಪದ್ಧತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವೃತ್ತಿಯಾಧಾರಿತ ಕಂಪನಿ, ವ್ಯಾಪಾರ ಮಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬಲವರ್ಧನೆಯಾಗುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬೇಕು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಿ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ನೆರವು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ನೀಡಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಂತೆ ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಸಾಕಷ್ಟು ಶ್ರಮಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಪ್ರಮುಖ ಸವಾಲಾಗಿದೆ.

೭.೨.೫ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸವಾಲುಗಳು: ಶೋಷಣೆ, ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಹಿಂಸೆ, ಅವಮಾನ, ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುವುದು, ಉದಾಸೀನದಂತಹ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಸತಿ, ಆಹಾರ, ಬಟ್ಟೆ ಮನರಂಜನೆಯಂಥ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಅತೀ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪತ್ಯೇಕವಾದ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಬೇಕು. ಶೋಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಮಾನತೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು,

ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ದಂಡವನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಹಿಂಸೆಗೆ ಘೋರವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಮಾನಹಾನಿಯಂಥ ಮೊಕದ್ದಮೆ ನೀಡಿ ತಪ್ಪತಸ್ಥರಿಗೆ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಷ್ಟೇ ಸಮ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವ ಮತ್ತು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆತು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬೀದಿ ಜೀವನದಿಂದ ಕೆಲವು ಗುಣಗಳೂ ಮೈಗೂಡಿರುತ್ತವೆ: ಒಂದು ತಂಡದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು, ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ಸಮಯಪ್ರಜ್ಞೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಅನುಕಂಪ, ಇವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಮಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವರಿಂದ ಅವರು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಾದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಅಭಿರುಚಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸಮಾನ ವಯಸ್ಕರು, ಸಮಾನ ಲಿಂಗಿಗಳು ಬೇಗ ಪರಸ್ಪರ ಗೆಳೆಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಗುಂಪಿನ ಹಿರಿಯರ ಜೊತೆಯೂ ಉತ್ತಮ ನಂಟು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಪರಸ್ಪರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯ ಗುಣ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಈ ಸಣ್ಣ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲೂ ಒಂದು ಗುಂಪು ಇರುವಂತೆ ಒಗ್ಗಟ್ಟು ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ದುಃಖವಾದಾಗ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ, ಕೈಲಾದ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಗ್ರಹಿಸುವುದು, ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಸವಾಲಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಗಮನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಖಂಡನೀಯ.

೭.೨.೬ ಬೀದಿ ಜೀವನ ತ್ಯಜಿಸುವಿಕೆ

ಕೋಷ್ಟಕ – ೭.೧ ನಿಮಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕರೆ ಈ ಬೀದಿ ಜೀವನ ತ್ಯಜಿಸುವಿರಾ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಹೌದು				ಇಲ್ಲ				ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ				ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೩	೧	೨	೬ (೨೦%)	೨	೩	೩	೮ ೨೬.೬೬(%)	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೪	೨	೯ (೩೦%)
ಪ.ಪಂ	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೨	೪	೯ (೩೦%)	೨	೨	೨	೬ (೨೦%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)
ಹಿಂ.ವ	೩	೩	೪	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೨	೨	೧	೫ (೧೬.೬೬%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೧	೧	೧	೩ (೧೦%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)
ಇತರೆ	೧	೪	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೧	೨	೬ (೨೦%)
ಒಟ್ಟು	೧೩	೧೪	೧೪	೪೧	೧೪	೧೪	೧೫	೪೩	೧೦	೯	೧೦	೨೯	೧೩	೧೩	೧೧	೩೭
ತಾ. ಶೇಕಡ	೨೬%	೨೮%	೨೮%		೨೮%	೨೮%	೩೦%		೨೦%	೧೮%	೨೦%		೨೬%	೨೬%	೨೨%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೨೭.೩೩%				೨೮.೬೬%				೧೯.೩೩%				೨೪.೬೬%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕದ ಸಂಖ್ಯೆ ೭.೧ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ 'ಹೌದು' ತ್ಯಜಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೨೭ರಷ್ಟು, 'ಇಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೨೮.೬೬ರಷ್ಟು, 'ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು 'ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೨೪.೬೬ರಷ್ಟು ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕುವಾರು ನೋಡಿದಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ ಹೌದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೬.೨೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ಇಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ಮತ್ತು ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತಲಾ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು, ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೪.೬೬ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಸುರಕ್ಷಿತ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೇಳಲಾದ ಸಂದರ್ಶನದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದ ಬಹುಪಾಲು ಮಕ್ಕಳು ನಮಗೆ ಯಾವ ಕೆಲಸ ಬೇಡ ಇದೊಂದೆ ಸಾಕು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವವರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೨೮.೬೬ರಷ್ಟು, ಇದರಿಂದ ಏತಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಈ

ಜೀವನ ತ್ಯಜಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ್ದು ನಿಜ. ಮಕ್ಕಳು ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ ನಮಗೆ ಇದು ಒಂದು ಯಾರ ಹಂಗು ಮತ್ತು ಅಳುಕಿಲ್ಲದ ವಿಲಾಸ ಜೀವನ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ನಡೆದದ್ದೆ ದಾರಿ, ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದೆ ಮಾರ್ಗ ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಸೂಕ್ತ ಜೀವನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ನಂತರದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೭ರಷ್ಟು ಹೌದು ಖಂಡಿತ ಈ ಬೀದಿ ಜೀವನ ಬೇಡ. ಇದು ಸೂಕ್ತ ಜೀವನಕ್ರಮವಲ್ಲ ಇದೊಂದು ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲದ, ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ, ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು ಕನಿಷ್ಠ ಯಾವ ಒಂದು ಗುರಿ ಇಲ್ಲದ ಪಯಣ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಮರಳಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಬದುಕಬೇಕು, ಬಾಳಬೇಕು, ತಂದೆ-ತಾಯಿಯಂದಿರ ಬಳಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, ಗೌರವದಿಂದ ಜೀವಿಸಬೇಕು. ಈಗಾಗಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ನೊಂದಿದ್ದೇವೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ, ಪೋಲೀಸ್ ಅವರಿಂದ, ದುಷ್ಟಜನರ ಗುಂಪುಗಳಿಂದ, ಹಿಂಸೆಯನ್ನು, ಮೋಸವನ್ನು ಮಾಡುವ ಜನರಿಂದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಾಕು ಸಾಕು ಈ ಜೀವನ ಎನ್ನುವಂತಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ ಈ ಬೀದಿ ಜೀವನವೇ ಬೇಕು ಎಂಬುದಾಗಿ ಬಯಸುವವರು ಶೇಕಡ ೨೪.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ ಎಂದೇಳುವವರ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು ಆಗಿದೆ.

ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವಂತಹ ಮನಃ ಪರಿವರ್ತನ ತರಗತಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು. ಆ ಮೂಲಕ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಉಪನ್ಯಾಸ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಬೀದಿ ಜೀವನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮೊದಲ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಇದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರಗಳಿಂದ, ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರಗಳ ಮಟ್ಟದ ವರೆಗೆ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಯೋಜನೆಗಳು, ಕಾರ್ಯಗಾರಗಳು ನಡೆಯಬೇಕು ಅಂದಾಗ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆ ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

೭.೨.೭ ಕೆಲಸದ ಅಪಾಯಗಳು

ಕೋಷ್ಟಕ – ೭.೨ ನಿಮಗಿರುವ ಕೆಲಸದ ಅಪಾಯಗಳು ಯಾವವು

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಬೌತಿಕ ಅಪಾಯಗಳು				ಯಂತ್ರಗಳ ಅಪಾಯಗಳು				ನಿರ್ದಿಷ್ಟತ ಇಲ್ಲ				ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೨	೩	೩	೮ ೨೬.೬೬(%)	೩	೧	೨	೬ (೨೦%)	೩	೪	೨	೯ (೩೦%)
ಪ.ಪಂ	೨	೨	೨	೬ (೨೦%)	೩	೨	೪	೯ (೩೦%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)
ಹಿಂ.ವ	೨	೨	೧	೫ (೧೬.೬೬%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೩	೪	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೧	೧	೧	೩ (೧೦%)	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)
ಇತರೆ	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೧	೪	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೧	೨	೬ (೨೦%)
ಒಟ್ಟು	೧೦	೯	೧೦	೨೯	೧೪	೧೪	೧೫	೪೩	೧೩	೧೪	೧೪	೪೧	೧೩	೧೩	೧೧	೩೭
ತಾ. ಶೇಕಡ	೨೦%	೧೮%	೨೦%		೨೮%	೨೮%	೩೦%		೨೬%	೨೮%	೨೮%		೨೬%	೨೬%	೨೨%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೧೯.೩೩%				೨೮.೬೬%				೨೭.೩೩%				೨೪.೬೬%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕದ ಸಂಖ್ಯೆ ೭.೨ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ 'ಬೌತಿಕ ಅಪಾಯಗಳು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು, 'ಯಂತ್ರಗಳಿಂದಾಗುವ ಅಪಾಯಗಳು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೨೮.೬೬ರಷ್ಟು, 'ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ಇಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೨೭ರಷ್ಟು ಮತ್ತು 'ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೨೪.೬೬ರಷ್ಟು ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕುವಾರು ನೋಡಿದಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ 'ಭೌತಿಕ ಅಪಾಯಗಳು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ಯಂತ್ರಗಳಿಂದಾಗುವ ಅಪಾಯಗಳು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ಇಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದ ಮೊದಲ ಕೆಲಸ. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹುಡುಕುವುದು ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕರೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಆಗುವ ಅಪಾಯಗಳು ಇಡಿ ಜೀವನವನ್ನೇ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಾಶಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಲಾಯಿತು. ಆ ಮಾಹಿತಿಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಭೌತಿಕ ಅಪಾಯಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಘಾಸಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು ಆದರೆ, ಯಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಬರುವ ಅಪಾಯಗಳು ಶೇಕಡ ೨೮.೬೬ರಷ್ಟು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಯಾವ ಅಪಾಯಗಳು ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತವೆಯೋ ಅವುಗಳ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ, ನಿಖರತೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೨೭ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ ಅಪಾಯಗಳು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೨೪.೬೬ರಷ್ಟು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾಯಗಳು ಬಂದು ಅವರನ್ನು ಅವರ ಆರೋಗ್ಯದ ಮೇಲೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುವುದು ಖಾತರಿಯಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಾಲೀಕರು ಮುಂಜಾಗ್ರತ ಕ್ರಮವಾಗಿ

ಕೋಷ್ಟಕದ ಸಂಖ್ಯೆ ೭.೩ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ 'ಹೌದು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೨೪ರಷ್ಟು, 'ಇಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೧೫.೩೩ರಷ್ಟು, 'ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೪೦.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು 'ನಮಗೆ ಅದೆಲ್ಲ ಬೇಕಿಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕುವಾರು ನೋಡಿದಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ 'ಹೌದು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ಇಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೪ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೪ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೪೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೪೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೪೩.೩೩ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ನಮಗೆ ಅದೆಲ್ಲ ಬೇಕಿಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪೨ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೧೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಕುರಿತಾಗಿ ಇರುವ ಮುಂದಾಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಗಮನ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವರು ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ನಿಮಗೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಏನಾದರು ಗುರಿ ಇದೆಯೇ, ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಮಿಶ್ರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಮಕ್ಕಳು ಅಂದರೆ ಶೇಕಡ ೪೦.೬೬ರಷ್ಟು ನಮಗೆ ಗುರಿ ಅನ್ನುವುದೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ನುಡಿದರೆ. ನಮಗೆ ಅವೆಲ್ಲ ಬೇಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ಅಂದರೆ ಶೇಕಡ ೧೫.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಗುರಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವರು ಹೌದು ನಮಗೆ ಗುರಿ ಇದೆ ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಾವು ಒಂದಿಷ್ಟು ಗುರಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಿದೆ. ವ್ಯರ್ಥ ಜೀವನ ಹಾಳುಮಾಡುವುದು ಉಕ್ತಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಶೇಕಡ ೨೪ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಅವಶ್ಯವಿದೆ.

ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುವಾಗ ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮನೆಮಾಡಿರುವ ನಾವು ನತದೃಷ್ಟರು. ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೊಳಗಾದವರು, ಕೆಟ್ಟವರು, ಅಸಹಾಯಕರು, ನಮ್ಮ ಜೀವನವೇ ಇಷ್ಟು; ಇದನ್ನು ಯಾರೂ ಬದಲಾಯಿಸಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮುಂತಾದ ಅಸಹಾಯಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಿತ್ತೆಸೆಯಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಥಳೀಯ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರಗಳು, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣಬೇಕು. ಅಂದಾಗ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಬೆಳೆದು, ನಾವು ಸಹ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಏನಾದರು ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲೆವು ಎಂಬ ಸಂಕಲ್ಪ ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆ ರೀತಿಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದು ಪ್ರತಿಯೋರ್ವನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ

೭.೨.೯ ಮನರಂಜನೆ

ಕೋಷ್ಟಕ – ೭.೪ ನಿಮಗೆ ಮನರಂಜನ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು (ಆಟೋಟಗಳು) ದೊರಕಿವೆಯೋ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಆಟೋಟಗಳು				ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು				ಮನರಜನೆಗಳು				ಯಾವುದು ಇಲ್ಲ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	–	–	–	–	–	–	–	–	೮	೭	೮	೨೩ (೭೬.೬೬%)	–	–	–	–
ಪ.ಪಂ	–	–	–	–	–	–	–	–	೫	೧೦	೧೦	೨೫ (೮೬.೬೬%)	–	–	–	–
ಹಿಂ.ವ	–	–	–	–	–	–	–	–	೧೦	೧೦	೧೦	೩೦ (೧೦೦%)	–	–	–	–
ಸಾಮಾನ್ಯ	–	–	–	–	–	–	–	–	೧೦	೧೦	೧೦	೩೦ (೧೦೦%)	–	–	–	–
ಇತರೆ	೬	೩	೨	೧೧(೩೬.೬೬%)	೪	೪	೪	೧೨ (೪೦%)	–	–	–	–	೮	೬	೫	೧೯ (೬೩.೩೩%)
ಒಟ್ಟು	೬	೩	೨		೪	೪	೪		೩೩	೩೭	೩೮		೮	೬	೫	
ತಾ. ಶೇಕಡ	೧೨%	೬%	೪%	೧೧	೮%	೮%	೮%	೧೨	೬೬%	೭೪%	೭೬%	೧೦೮	೧೬%	೧೨%	೧೦%	೧೯
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೭.೩೩%				೮%				೭೨%				೧೨.೬೬%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕದ ಸಂಖ್ಯೆ ೭.೪ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ 'ಆಟೋಟಗಳು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೭.೩೩ರಷ್ಟು, 'ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು, 'ಮನರಂಜನೆಗಳು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೭೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು 'ಯಾವುದು ಇಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೧೨.೬೬ರಷ್ಟು ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕುವಾರು ನೋಡಿದಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ 'ಆಟೋಟಗಳು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೨ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೪ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಇತರೆ ಮಾತ್ರ ಶೇಕಡ ೩೬.೬೬ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಇತರೆ ಮಾತ್ರ ಶೇಕಡ ೪೦ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ಮನರಂಜನೆಗಳು' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೬೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೭೪ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೭೬ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೭೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೮೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ತಲಾ ೧೦೦ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ಯಾವುದು ಇಲ್ಲ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೨ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಇತರೆ ಮಾತ್ರ ಶೇಕಡ ೬೩.೩೩ ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳು ಮನರಂಜನೆ ಮತ್ತು ಸಂತೋಷದಾಯಕ ಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವಂತೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಹ ಈ ರೀತಿಯ ಸಮಯಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವರೇ ಅಥವಾ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಂತೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುವರೇ, ಒಬ್ಬರು ಮೇಲು ಒಬ್ಬರು ಕೀಳು

ಎಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಮಾಜ ಪರಿಭಾವಿಸುವುದೇ, ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ನಿಮಗೆ ಮನರಂಜನೆ, ಖುಷಿ, ಸಂತೋಷದಾಯಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಗುತ್ತವೆಯೇ? ಎಂದು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲು ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೇಳಲಾಗಿತ್ತು. ಇದರನ್ವಯ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ್ದು ಬಹುಪಾಲು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮನರಂಜನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆಯಾಗಿ ಹುಡುಕುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆಂದು ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡ ೭೨ರಷ್ಟು ಇದ್ದರೆ, ಆಟೋಟಗಳ ಮೂಲಕ ಮನರಂಜನೆಯನ್ನು ಶೇಕಡ ೭.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಶೇಕಡ ೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇದ್ಯಾವುದು ನಮಗೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಶೇಕಡ ೧೨.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಮನರಂಜನೆಯು ಸಿನಿಮ, ಕಲೆ, ನಾಟಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಅಧಿಕ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಜೂಜಾಟ ಮತ್ತು ಆಟೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟಿಂಗ್ ದಂಧೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವುದು, ಮನರಂಜನೆಗಾಗಿ ವ್ಯರ್ಥ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಯಾರ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಯಾರ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಮನರಂಜನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಿರುವುದು ಸಹ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅತಿಯಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರೇಮ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಮಮತೆ, ಗೌರವ, ನಂಬಿಕೆ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಕಾಳಜಿ, ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮರಸ್ಯ ಜೀವನ. ಆದರೆ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳು ಇದರಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿ ಬಕಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಹಪಹಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಬೀದಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಯಾರೂ ಪ್ರೀತಿ-ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಸಲುಗೆಯಿಂದ ಯಾರೂ ಮಾತಾಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ವರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಬೇಸತ್ತ ಮಕ್ಕಳು ಇದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಮಕ್ಕಳು ಆಟೋಟ, ಹಾಡು, ಕುಣಿತ, ನೃತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಸಿನಿಮಾ, ನಾಟಕದಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಅಂತರಾಳದ ನೋವುಗಳನ್ನು ಮರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆಸ್ವಾದಿಸಿ ಭಾವುಕರಾಗಿ ನಾನು ಅವರಂತೆ ಸುಂದರ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಏಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡಬಾರದೆಂಬ ನಿಲುವಿಗೆ ಬಂದು ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗೆ ತೆರಳಿ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಸಂಗಗಳುಂಟು.

೭.೨.೧೦ ಸಾಧನೆಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ತುರ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಕೊರತೆ

ಕೋಷ್ಟಕ - ೭.೫ ನಿಮಗೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲು ಬೇಕಾಗಿರುವ ತುರ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಯಾವವು

ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ವಿವರ (ಜಾತಿ)	ಆಹಾರ				ತಂಗುದಾಣ				ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವ				ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ			
	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ	ತಾಲೂಕುವಾರು			ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಶೇಕಡ
	ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು		ಯಾ	ಶ	ಸು	
ಪ.ಜಾ	೨	೨	೩	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೪	೨	೯ (೩೦%)	೩	೧	೨	೬ (೨೦%)	೨	೩	೩	೮ ೨೬.೬೬(%)
ಪ.ಪಂ	೨	೨	೨	೬ (೨೦%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೨	೪	೯ (೩೦%)
ಹಿಂ.ವ	೨	೨	೧	೫ (೧೬.೬೬%)	೨	೩	೨	೭ (೨೩.೩೩%)	೩	೩	೪	೧೦ (೩೩.೩೩%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)
ಸಾಮಾನ್ಯ	೧	೧	೧	೩ (೧೦%)	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೩	೩	೯ (೩೦%)	೩	೪	೩	೧೦ (೩೩.೩೩%)
ಇತರೆ	೩	೨	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೧	೨	೬ (೨೦%)	೧	೪	೩	೮ (೨೬.೬೬%)	೩	೩	೨	೮ (೨೬.೬೬%)
ಒಟ್ಟು	೧೦	೯	೧೦	೨೯	೧೩	೧೩	೧೧	೩೭	೧೩	೧೪	೧೪	೪೧	೧೪	೧೪	೧೫	೪೩
ತಾ. ಶೇಕಡ	೨೦%	೧೮%	೨೦%		೨೬%	೨೬%	೨೨%		೨೬%	೨೮%	೨೮%		೨೮%	೨೮%	೩೦%	
ಜಿಲ್ಲೆ ಶೇಕಡ	೧೯.೩೩%				೨೪.೬೬%				೨೭.೩೩%				೨೮.೬೬%			

ಆಧಾರ: ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

ಕೋಷ್ಟಕದ ಸಂಖ್ಯೆ ೭.೫ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ 'ಆಹಾರ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು, 'ತಂಗುದಾಣ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೨೪.೬೬ರಷ್ಟು, 'ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೨೭.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು 'ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶೇಕಡ ೨೮.೬೬ರಷ್ಟು ಎಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕುವಾರು ನೋಡಿದಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ 'ಆಹಾರ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೧೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೧೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೧೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ತಂಗುದಾಣ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೨ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೬ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೦ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾದಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು, ಶಹಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೮ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಶೇಕಡ ೩೦ರಷ್ಟು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಶೇಕಡ ೩೩.೩೩ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಶೇಕಡ ೨೬.೬೬ರಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಈ ನಿಮ್ಮ ಬೀದಿ ಜೀವನ ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲು ತುರ್ತಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಸಹಾಯ ಅಥವಾ ನೀವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ನಿಮಗೆ ಬೆಂಬಲವಾದಂಥ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸೌಲಭ್ಯ ಯಾವುದು ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮುಂದಿಟ್ಟಾಗ ಅವರಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ ೨೪.೬೬ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸೂಕ್ತ ವಾಸಿಸುವ

ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾದ ವಾಸಸ್ಥಳ ಅಥವಾ ತಂಗುದಾಣದ ಅವಶ್ಯವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮೊದಲು ನಮಗೆ ಸಿಗಬೇಕು ಎಂದವರು ಶೇಕಡ ೨೮.೬೭ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ನಮಗೆ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಅಥವಾ ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕು, ಅದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕರೆ ನಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ನಮ್ಮಿಷ್ಟದಂತೆ ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗನುಸಾರ ಜೀವನ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯಕವಾದಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ನಮಗೆ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆ ತುರ್ತಾಗಿ ಬೇಕು, ನಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿಯಿಲ್ಲ ಸಾಕಷ್ಟು ಆರೋಗ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೊದಲ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸಿದರೆ ಸೂಕ್ತವಾದಿತು ಎಂದು ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ನಮಗೆ ಆಹಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ತುಂಬ ಇದೆ. ಮೊದಲು ನಮಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಊಟ ನೀಡಿ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಏನಾದರು ಮಾಡಿ ಎಂದು ಶೇಕಡ ೧೯.೩೩ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಸಿವಿನ ಯಾತನೆಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದ್ದು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವರ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಂತೆ ಆಹಾರವು ಬೇಕು, ವಸತಿಯು ಬೇಕು, ವೈದ್ಯಕೀಯ ನೆರವು ಬೇಕು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅತಿಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಸಿಗಲೇಬೇಕಾದದ್ದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

೭.೩ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳು

ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಅಂಶಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ, ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸರಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದ್ದು. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆದಷ್ಟೂ ಬೇಗನೆ ಅವರು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಪುನರ್ವಸತಿಗೊಳಪಡಿಸಬೇಕು.
- ಅವರಿಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ದೊರೆಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು.
- ಬೀದಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನ ಶಿಕ್ಷಣಾವಕಾಶ ಒದಗಿಸಿ, ಅವರ ಕೀಳರಿಮೆಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಬೇಕು.
- ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ದಾಖಲಿಸಿ, ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇಡವಾದ ಗರ್ಭ ಧಾರಣೆ ಇತರ ಅಪಾಯಗಳಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸೋಂಕು ತಗಲದಂತೆ, ಏಡ್ಸ್/ಎಚ್ಐವಿ ಮತ್ತಿತರ ಕಾಯಿಲೆ ಬಾರದಂತೆ ನಿಗಾ ವಹಿಸಿ ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕು.
- ಇವರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸುವ, ಆರೋಗ್ಯಕರ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ತುರ್ತಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ತರಬೇತಾದ ನುರಿತ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

- ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೀದಿ ಬದುಕಿನ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳ ಅರಿವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ಜೊತೆ ಇರಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ತಾಯಿ ತಂದೆ ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರ ಒಡನಾಟಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು.
- ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ತುರ್ತಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವರು ಶಾಲೆಗೆ ದಾಖಲಾದರೂ, ನಡುವೆ ಅದನ್ನು ತೊರೆಯದಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿ ಉಪಕರಿಸಬೇಕು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೈಬಿಡದಂತೆ ನಿಗಾ ವಹಿಸಬೇಕು.
- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಸರಿಯಾದ ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅವರ ಕುಟುಂಬ, ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಶಾಲೆ ಈ ಮೂರು ಇವರ ಬದುಕನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಲ್ಲದು. ಹಾಗಾಗಿ ತುಂಬ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕು.
- ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಬಡತನಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕುವ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರದಂತೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿಯೇ ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಸಹಕಾರದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.
- ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಡತನಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಯವರ ಕಷ್ಟ ನೋಡಲಾರದೆ, ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲಾಗದೆ ಬೀದಿಗಳ ಮೊರೆ ಹೊಗುವುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ತಡೆಯಬಹುದು.
- ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಅವರು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣಗಳು, ಅದನ್ನು ತಡೆಯುವ ನಿವಾರಣೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇವೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ತಿನ್ನಲು ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಉಡುಪು ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಕರ್ತವ್ಯ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸೇರಿದ್ದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು.
- ಇವರನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ, ಪುನರ್ವಸತಿ ಇಲ್ಲವೇ ಕುಟುಂಬದ ಜೊತೆ ಮತ್ತೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದರೆ, ಅವರು ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರೆ, ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಹುಪಾಲು ನೀಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇವರು ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ, ಉಪಯುಕ್ತ ನಾಗರಿಕರಾಗುತ್ತಾರೆ.
- ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಸಮಾಜಕಾರ್ಯ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಹಲವು ಮುಖಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸಿದೆ, ಈ ಬಗ್ಗೆ ಆಯಾ ರಾಜ್ಯ, ದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೇನಲ್ಲ; ಇದಕ್ಕೆ ತಾಳ್ಮೆ ಮತ್ತು ಸೌಜನ್ಯ ಮತ್ತು ತಾಳಿಕೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

- ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದಿನದ ಯಾವುದೇ ತುರ್ತು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಾರ್ಥ ನೀಡುವ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು.
- ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುವ, ಅಪಹರಿಸುವ, ದೌರ್ಜನ್ಯ ಎಸಗುವ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಿಂಸೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವವರನ್ನು ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ನಿಗಾ ವಹಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಬೇಕು.
- ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವ ಪಾಲಕರು, ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು, ಮಾಲೀಕರು, ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರಿಗೆ ಶೀಘ್ರವೇ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುವಂತೆ ವಿಶೇಷ ಕಾನೂನು ರಚಿತವಾಗಬೇಕು.
- **ಪಾಲಕರ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸುಧಾರಣೆ:** ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲಕರ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಣೆ ತರುವಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಕಾನೂನಿನ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಹಾಯವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದುವೇಳೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲವಿದ್ದರೆ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡಬೇಕು. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಆಪ್ತಸಮಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅವರಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದದ್ದನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ತಂಡವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳು ಪುನಃ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು.
- **ತಂಗುದಾಣ(ವಸತಿ):** ಈಗಾಗಲೇ ವಸತಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಒಂದು ತಂಗುದಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಮಗು ನಿರ್ಗತಿಕನಂತೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಮಲಗಿ, ಸಮಾಜದಿಂದ ಹಿಂಸೆ, ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಶೋಷಣೆ, ಅಪಮಾನ ಅನುಭವಿಸುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ತಂಗುದಾಣಗಳು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು.
- **ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆ:** ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಟೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವಾಕೇಂದ್ರ ಅಥವಾ ಘಟಕ ರಚನೆಯಾಗಬೇಕು, ಕನಿಷ್ಠ ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಆರೋಗ್ಯ ತಪಾಸಣೆಯಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಹಾಗೂ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ರಚಿಸಬೇಕು.
- **ಉದ್ಯೋಗ ವಿನಿಮಯ ಕೇಂದ್ರ:** ಕನಿಷ್ಠ ವಾರಕ್ಕೊಂದು ದಿನದಂತೆ ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣದ ಹತ್ತಿರ ಅಥವಾ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ಮೇಳ ಅಥವಾ ಉದ್ಯೋಗ ವಿನಿಮಯದಂತಹ

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಮಗು ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಬೀದಿಗೆ ಬಂದರೆ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಮತ್ತು ಇಷ್ಟವಾದ ಹಾಗೂ ಸರಳವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಇದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಮಾತ್ರ ಆಗಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನನ್ನು ಬೀದಿ ಬದುಕಿಗೆ ದಾಸನಾಗದಂತೆ ತಡೆಹಿಡಿಯುವ ನುರಿತ ಸಮಾಜ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಂದ ಸೂಕ್ತ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಉದ್ಯೋಗದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖರಾಗಬೇಕು. ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಸಬೇಕು.

- **ಶಿಕ್ಷಣ:** ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿವಹಿಸಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳದಂತೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಬೇಕು. ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಬೇಕು. ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆಯಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೊಸ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನಿಲ್ಲಬಾರದು. ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಿತ ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆಟೋಟ, ಮನರಂಜನೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು.
- **ಅವಶ್ಯಕತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು:** ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಆಯಾ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಾರ್ಯಗಳು ರಚಿಸಬೇಕು. ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ ಅಬ್ಸರ್‌ವೇಷನ್, ರಿಮಾಂಡ್, ಸರ್ಟಿಫೈಡ್ ಸ್ಕೂಲ್, ಎಜುಕೇಷನ್, ಟ್ರೈನಿಂಗ್, ಹೆಲ್ತ್‌ಕೇರ್ ಅಂತಹ ಸುಧಾರಣೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ನವೀನತೆಯಿಂದ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣದಂತೆ ಪುನರ್‌ಸೃಷ್ಟಿಸಿಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೊಸದಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಕಾಯ್ದೆ-ಕಾನೂನು ಜಾರಿಯಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಹೊರಗಡೆ ಹೋಗುವ ಮತ್ತು ಒಳಗಡೆ ಬರುವಂತೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಬೇಕು. ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾರೂ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿಲ್ಲ. ಅದು ನನ್ನ ಮನೆ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬರುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕು.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಹೀಗೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಸಿರುವ ಹಲವಾರು ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಮೂಲ ಅಗತ್ಯಗಳು-ವಸತಿ, ಆಹಾರ, ಉಡುಪು, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು

ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎದುರಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ, ಅಕ್ಕರೆಗಳು ದೊರೆಯದಿರುವ ಕಾರಣ ಅವರ ವರ್ತನೆ ಒರಟಾಗಿದ್ದು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದು. 'ಒಂದು ಬೀದಿ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಹೊರಗೆ ಒರಟಾಗಿ ತೋರಿದರೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಮಗುವಿರಬಹುದು'. ಸಮಾಜವು ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ನೋಡುವ ರೀತಿಯೇ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರನ್ನು ಸಂಶಯದಿಂದಲೇ ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವರು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಮಾಜ ವಿರೋಧಿ ಮತ್ತು ಅಪರಾಧ ಹಿನ್ನೆಲೆಯದು ಎಂದು ಗಮನಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಶೋಧಕರು ಮುಂದುವರೆದು, 'ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿಲ್ಲ ಅವರ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳು, ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಮತ್ತು ಈ ಅದೃಷ್ಟಹೀನ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಅರಿವೇ ನಮಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಸಮಾಜವನ್ನು ಅದರ ದೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ತೆಗಳುವಂತಿಲ್ಲ'. ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಅವರ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆ ತರುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿದೆ.

ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೆಂದರೆ, ಮೊದಲು ಅವರ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳ ಅಂದಾಜು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಈ ೯ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ. ಸಮರ್ಪಕ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಹಾರ, ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳ ಪೂರೈಕೆ, ಸ್ನಾನ ಮತ್ತು ಶೌಚಾಲಯಗಳ ಸೌಕರ್ಯಗಳು, ಮನರಂಜನಾ ಸೌಲಭ್ಯ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು, ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡುವುದು, ಅವರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಇರಿಸಲು ಒಂದು ಸೂಕ್ತ ಜಾಗ ಒದಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು. ಇವು ಅವರ ಕೆಲವು ತೀವ್ರ ಮತ್ತು ತುರ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಮಾತ್ರ. ದೀರ್ಘ ಕಾಲೀನ ಸಮಸ್ಯಾ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವರ ಕಲ್ಯಾಣ ಮತ್ತು ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅಂದಾಜು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸೇವಾ ಯೋಜನೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಕಳೆದಿದ್ದರೂ, ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಯೋಜನೆಗಳು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪೂರೈಸಿವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ಅಧ್ಯಾಯ : ಎಂಟು

ಸಮಾರೋಪ

ಫಲಿತಗಳು

ಸಲಹೆಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ : ಎಂಟು

ಸಮಾರೋಪ

ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಇಷ್ಟ ಇಲ್ಲ ಹೇಳಿ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಪ್ರೀತಿ, ಅವರಾಡುವ ಆಟ, ಪಾಠ, ಮುಗ್ಧತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಚೆಂದ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಮನೆ ಮತ್ತು ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಕೋಣೆ ಬಹುತೇಕ ಎರಡು ಒಂದೇ ರೀತಿ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ನಮಗೆ ಯಾವುದೋ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿರದೆ ಇದ್ದರೆ ಅಥವಾ ದೂರದ ಅಜ್ಜ-ಅಜ್ಜಿಯಂದಿರ ಬಳಿ ಹೋಗಿದ್ದರೆ. ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ತಕ್ಷಣವೇ ಆ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡುವ, ಮುದ್ದಾಡುವ ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಫೋನ್ ತೆಗೆದು ರಿಂಗಾಯಿಸುವ ಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ತುಂಟನಾಗಿದ್ದರೂ ಸರಿ ನಮಗೆ ಅವು ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮಗು ನಮ್ಮಿಂದ ಶಾಶ್ವತವೋ, ತಾತ್ಕಾಲಿಕವೋ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಣದಂತೆ ಹೊರಟುಹೋದರೆ ಆ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಊಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಖಂಡಿತ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ದುಃಖವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಬಹುದೇ ಹೊರತು ವರ್ಣಿಸಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ.

ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದ ಅಥವಾ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಮಗುವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಹಾದಿ-ಬೀದಿ, ಊರು-ಕೇರಿ, ಮಠ-ಮಂದಿರಗಳೆನ್ನುತ್ತ ಊಟ-ತಿಂಡಿ, ನಿದ್ರೆ-ನೀರಡಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಯೆನ್ನದೆ ನಿರಂತರ ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೊರಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎಂಥ ಕಟುಕನಿಗೂ ಕರಳು ಕಿತ್ತುಬರುವುದು. ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ, ದೈವ-ದೇವರುಗಳಲ್ಲಿ, ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಗುವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಡಿ, ತಮಗೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಹೇಳಿ; ನಾವು ಬಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡು

ಹೋಗುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚುವ ಪರಿ ಕೇಳುಗರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಊರು–ಕೇರಿ ತಿರುಗಾಡುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಗದ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ವೆಚ್ಚ ಒಂದು ಕಡೆ ಇವರನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಕುಬ್ಜರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಉಪಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಮನೆ–ಹೊಲ–ಗದ್ದೆ, ಆಸ್ತಿ–ಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಶ್ಯಬಿದ್ದರೆ ಮಗನಿಗಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ಮಗನಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡದು ಯಾವುದು ಇಲ್ಲ ಎನ್ನು ಮಗುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳ ಮನೋಧೋರಣೆಗೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಮನೆಯಂಗಳದಲ್ಲಿ ಆಟವಾಡುವ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ತನ್ನ ಮಗುವಿನ ನೆನೆದು ಕಣ್ಣೀರು ತೆಗೆಯುವ ಎಷ್ಟೋ ತಂದೆ–ತಾಯಿಂದರ ಕಷ್ಟ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದ ಮಗುವಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದ ಅವರ ಅಲ್ಲಿನ ಕಷ್ಟ–ಸುಖ ಇವರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂತಹ ವಿಪರ್ಯಾಸ ನೋಡಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ಬದುಕು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಹೇಗೋ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳು, ತಿಂಗಳುಗಳು ಮತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಮನೆಗೆ ಮಗು ಬಾರದೆ ಇದ್ದರೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂಬಂತೆ. ನನಗೊಬ್ಬ ಮಗು ಇದ್ದ, ಈಗ ಸತ್ತನೋ, ಬದುಕಿದ್ದಾನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಇರಲಿ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಣ್ಣಗಿರಲಿ. ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ನಮ್ಮ ನೆನಪು ಬಂದಾಗಾದರೂ ಬರಲಿ ಎನ್ನು ಆಶಾದಾಯಕವಾದ ಮಾತು ಹೆತ್ತವರಿಂದ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಂದರ್ಭಗಳು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನಿತ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಥಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ, ಡಾನ್‌ಬಾಸ್ಕೋದಂಥ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸರ್ಕಾರದ ಕೆಲವು ಇಲಾಖೆಗಳು ಶ್ರಮವಹಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ತರಲು ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೇ ಯಕ್ಷ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಈಗ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯು ನಗರ ಜೀವನದ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು, ನಗರದ ಬಡತನದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಯುವ ಜನರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಆಸರೆಯ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವರೇ ಇದನ್ನು ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದರೆ, ಮತ್ತೆ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಪೋಷಕರ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಈ ಮೊದಲು ಪೋಷಕರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ತಾವು ತುರ್ತಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈಗ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಏರುಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಾ

ನಡೆದಿದೆ. ಆಫ್ರಿಕಾ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಎಚ್.ಐ.ವಿ/ಏಡ್ಸ ಅಂತಹ ಕಾಯಿಲೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಅದು ಉಲ್ಬಣವಾಗಿ, ೧೫ ವರ್ಷ ಮೀರದ ಅನೇಕ ಎಳೆಯರು ೩.೫೪ ದಶಲಕ್ಷ ಮಂದಿ ತಮ್ಮ ತಾಯಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ, ೧೩ ದಶಲಕ್ಷದಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನಾದರೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತೀವ್ರ ಮಾರಕ ಕಾಯಿಲೆಯ ಕಾರಣ, ಅವರು ಆಶ್ರಯಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆ ತೊರೆದು ಹೋಗಲೇಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿಬಂತು. ಆದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ನಿರ್ಗತಿಕ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಡತನ ಅಥವಾ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು, ಅವರು ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲದೆ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಬಟ್ಟೆ ಬರೆ, ವಸತಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಿತರ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಅನೇಕ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಪಾಲಾಗಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತಲೆದೋರುತ್ತಿದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ತಾವೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ತಾಯಿ ತಂದೆಯ ಮರಣವಾಗಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರನ್ನು ಮನೆಗಳಿಂದಲೇ ಹೊರದೂಡಲ್ಪಡುವ ಹೀನಾಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿದೆ.

ಪ್ರತಿ ಬೀದಿ ಮಗುವಿನ ಹಿಂದೆಯೂ ಒಂದು ದಾರುಣ ಕತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ನಾನಾ ಕಾರಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ದಿಢೀರ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಮನೆಯ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಬಂಧಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕುವ ಆಸೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರು ಏನಾದರೂ ಸರಿಯಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ದೊರೆತಾಕ್ಷಣ ಈ ಎಳೆಯರು ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಬದುಕು ನಡೆಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಿತ್ಯಕ್ತರು ಮತ್ತು ಅನಾಥರಿಗೆ ಯಾವ ವಸತಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರನ್ನು ಪೋಷಕರೆನಿಸಿದವರೇ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರದೂಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವಿರಲಿ, ಅನ್ನ ವಸ್ತ್ರ, ಆಶ್ರಯ ಯಾವುದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕುಟುಂಬ ಅವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ವಿಫಲವಾಗಿ ಹೊರಹಾಕುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಈ ಮಕ್ಕಳೇ ಹೊರಬರುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಒದಗಿದಾಗ, ಅವರು ಅಲೆಮಾರಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ದಾರಿ ಹುಡುಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಗರದಲ್ಲಿ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ತಾವು ಬದುಕಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಅವರು ಯಾವ ವೃತ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಇಳಿಯುವ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಳ್ಳತನ, ಚಿಲ್ಲರೆ ಅಪರಾಧಗಳು, ದಿನ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ, ಕಸದ ತೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು, ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಉಡಲು ಉಡುಪು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಯಂತೂ ಅವರಿಂದ ದೂರವೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊರೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಜದ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅದೃಷ್ಟ ವಂಚಿತರು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಯಾದಗಿರಿನಂಥ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ರೈಲು, ಬಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಭಾಗದಿಂದ ಓಡಿ

ಬರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ಯಾವ ಆಸರೆಯೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲವಿರಲು ಜನರೂ, ಪೊಲೀಸರೂ ಆಸ್ಪದ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಸಕ್ತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿನಲ್ಲಿರುವ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಹಲವು ಮುಖಗಳನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೂಲ ಕಾರಣಗಳು ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ, ಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುವ ಪರಿಹಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನವು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೇದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ. ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಬಂಧು-ಬಳಗ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು, ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ, ಯಾವ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಗತಿಕರಂತೆ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೊಂದು ಬಗೆಯ ವಿಚಿತ್ರ ಜೀವನವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇತ್ತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಜನಪದರು ಹೇಳುವ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ರಾಜ ಇದ್ದ, ರಾಜನು ತನ್ನ ಸಕಲ ಆಸ್ತಿ, ಅಂತಸ್ತು, ಐಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ............. (ಕಥೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ). ಹೀಗೆ ಬಹುತೇಕ ಜನಪದ ಕತೆಗಳು ಮನೆಯಿಂದ ಆರಂಭಗೊಂಡು ಕಾಡಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತ ಮಹಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಏಕೆ? ಬಹುತೇಕ ಕಥೆಗಳು ಅರಮನೆಯ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಡಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಮಹತ್ವವಾದರೂ ಏನು? ಎಂಬ ಕುತೂಹಲದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಬಹುಶಃ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ವಿರಚಿಸಿದ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ರಾಮ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು, ವ್ಯಾಸಮುನಿ ರಚಿಸಿದ ಮಹಾಭಾರತ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ನಮಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬಲ್ಲವು.

ಹೀಗೆ ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗೌರವಯುತವಾಗಿ ಕಾಣಲು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಲವು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಮಕ್ಕಳ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ದುರ್ಬಲ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಶಕ್ತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಚಾರ, ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ದುರ್ಬಲ ಮಗುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು ಸಹಾಯಕವಾಗಬೇಕು.

ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ಮಕ್ಕಳು ಇಲ್ಲವೇ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ-ತೀಡಿ, ತಪ್ಪು-ಸರಿಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ತಪ್ಪನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವ ಹಾಗೂ ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವನ್ನು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೂಡಿಸುವ ಸುಧಾರಣೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕು.

ಅಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣವು ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವಂತ ಮನೆಯಂತೆ ರಚಿತವಾಗಬೇಕು. ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಮಗು ಯಾವ ರೀತಿ ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಾನೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇಂದಿನ ಸುಧಾರಣೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಬೇಕು.

ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕು. ಅಂದಾಗ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಜ್ವಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮಾರಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾದರಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ ಚಾರ್ಲಿ ಚಾಪ್ಲೆನ್, ವಿವೇಕ, ಐವಿಯನ್ ಸಾರ್ಕಸ್ ಮುಂತಾದವರ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯಚಿತ್ರಗಳು, ಬರಹಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬರಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ ಸಮ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಎ. ವಿಕ್ಟಮ್‌ನಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳವರ ಕುರಿತಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸುವುದು ಜರೂರಿದೆ. ಬೀದಿ ಬದುಕು ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಪಾಠವನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಗುರುವಿದ್ದಂತೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಹಸಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ನದ ಬೆಲೆ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನ ತೀರ ಕೆಳಮಟ್ಟದಾಗಿದ್ದು ಅದು ಜೀವಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಅದನ್ನರಿತು ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳು ಬಾಳಬೇಕು. ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪಾಲಕರು, ಪೋಷಕರು, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಬೇಕು. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬಾಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವ ದುಷ್ಟರ ಗುಂಪನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸವಲತ್ತು ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಉತ್ತಮ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎಂದರೆ ಯಾರು, ಅವರ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲೆಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು. ಇದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಅಧ್ಯಯನಗಳು, ಬರಹಗಳು ಜನರನ್ನು ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ಆರಂಭಿಸಬೇಕಿದೆ. ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿನ ಬೀದಿಮಕ್ಕಳು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಗಳು, ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳು, ಹಿಂಸೆಗಳು ಮಾನವನ ತಲೆತಗ್ಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಕ್ರೂರವಾದ ಹತ್ಯೆಗಳು, ಲೈಂಗಿಕ ಕಿರುಕುಳಗಳು, ಕೊಲೆಗಳು ಭಯಾನಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಶಾಂತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ,. ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುವ ಬಡತನ, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಅನಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತನಗಳು ಮಕ್ಕಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ

ಬಹುದೊಡ್ಡದಾದ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಇನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಾಗಬೇಕಿವೆ.

ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಈ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡು ಸರ್ಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಿಶೇಷವಾದ ಒತ್ತು ನೀಡಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು, ಕಾಯ್ದೆ-ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು, ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿವೆ. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು, ಕಾರ್ಯಗಾರಗಳು, ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ವಿಶೇಷ ಬರಹಗಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿವೆ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಗಳೆರಡು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ತುರ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ರಚನಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೂಲ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಜಿಸಬೇಕು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಜರೂರಿದೆ. ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿವೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸರ್ಕಾರಗಳು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದರೂ ಅಲಕ್ಷಿತ ತಳಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಿಹಾರ ನೀಡುವ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಜರೂರಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಗ್ರ ಚಿತ್ರಣದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಮಿತಿ, ಪ್ರಾಕಲ್ಪನೆ, ಮಹತ್ವ, ಇದುವರೆಗೆ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಭಾಗವನ್ನು ಓದುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗದ ಮೂಲಕ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನುಗುಣವಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಕ್ಷೇತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅಥವಾ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪರಿಚಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಭೌಗೋಳಿಕತೆ, ಜನತೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ಆರ್ಥಿಕತೆ, ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ವಿವರಣೆ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಯಾದಗಿರಿ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಗು ಎಂದರೇನು, ಮಕ್ಕಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆ ಹೇಗಿದೆ, ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುವುದು ಎಲ್ಲಿಂದ, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ಅನಾಥರೇ,; ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವರ್ಗೀಕರಣ, ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣ, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಜೀವಿಸುವ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಆಧಾರಿತ ಸ್ಥಳಗಳು, ದೇಶ, ವಿದೇಶ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

ನಾಲ್ಕನೆ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇರುವ ರಕ್ಷಣೆ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಕಾಯ್ದೆ-ಕಾನೂನುಗಳು, ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಸುಧಾರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತ, ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ ಕಾಯ್ದೆ-ಕಾನೂನುಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಸಂವಿಧಾನಬದ್ಧ ಕಾರ್ಯಗಳು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸುವಂತಾಗಲಿ ಎನ್ನುವ ಆಶಯವನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ.

ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಕುಟುಂಬಗಳು, ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ, ವಯೋಮಾನ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಕೆಲಸಗಳು, ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆ, ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ, ಶೋಷಣೆ, ಕಿರುಕುಳ, ಕೀಳರಿಮೆ, ತಾರತಮ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಮಾಜದಿಂದ ಹೇಗೆಲ್ಲ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಅಪಮಾನ, ಅವಮಾನಗಳನ್ನು ಹೇಗೆಲ್ಲ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು ಆಗಿದೆ.

ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಆಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತವಲ್ಲದ ಕುಟುಂಬದ ಜೀವನಕ್ರಮಗಳು, ವಲಸೆ ಕರಾಳ

ಭಾಗ ಮತ್ತು ವಲಸೆಯ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಆರ್ಥಿಕತೆ, ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಅಸಮರ್ಪಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳು, ತಂದೆ–ತಾಯಿಯರ ವೃತ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವನಕ್ರಮಗಳು, ಆದಾಯ, ಉಳಿತಾಯ ಮತ್ತು ಖರ್ಚುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೋಷ್ಟಕದ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಯಾವವು, ಅವುಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಯಾವೆಲ್ಲ ತೊಂದರೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎದುರಿಸುವ ಸವಾಲುಗಳು ಯಾವುವು, ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಪುನರ್ವಸತಿ ಪರಿಹಾರ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎಂಟನೆಯ ಅಥವಾ ಕೊನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಸಮಾರೋಪವಾಗಿದ್ದು ಇದು ಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಟ್ಟಿ, ನಕ್ಷೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಒಂದು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಸಂಶೋಧನಾ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ.

ಫಲಿತಗಳು

೧. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೇ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ.

೨. ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸರಿಯಿರದೇ ಇರುವುದು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಮೂಲ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಅತಿಯಾದ ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಹೇರುವಿಕೆಯು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರುವಿಕೆಗೆ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

೩. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದು ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಗಂಭೀರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೪. ಕೈಗಾರೀಕರಣ ಮತ್ತು ನಗರೀಕರಣದೊಂದಿಗೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ರಭಸವು ಬಡತನದೊಂದಿಗೆ ಕುಟುಂಬ ಜೀವನಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ. ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ವಿಚ್ಛೇದನ ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಒತ್ತಡ ಜೀವನ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೫. ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಜಾಗತೀಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಹಾಗೂ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಗರೀಕರಣಗೊಂಡಂತೆಲ್ಲ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಧಿಕಗೊಂಡು ಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೬. ಬೀದಿ ಜೀವನ ಅತ್ಯಂತ ಹೀನ ರೀತಿಯ ಶೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ಅಮಾನವೀಯ ವರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಹಲವಾರು ಗಂಭೀರ ಕಾಯಿಲೆಗೆ ತುತ್ತಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ, ಅವರನ್ನು ಹಿಂಸಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ತೊಡಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತ ಅಪರಾಧ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಮಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

೭. ಬಹುತೇಕ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ತಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಳ ಸಿಗುವಂತಹ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಅಪಾಯಕಾರಕ ಮತ್ತು ಆಪತ್ತುಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೮. ಮೂಲಭೂತ ಅಗತ್ಯತೆಗಳಾದ ಊಟ, ಬಟ್ಟೆ, ವಸತಿಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಇತರೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳಿಂದಾಗಿಯೂ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೯. ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳು ಬೀದಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಸರ್ಕಾರ, ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಾಜಗಳು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಕುರಿತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸ್ತುತ

ಸಮಸ್ಯೆಯು ಕಳೆದ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ವಿಫಲವಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಂಟಿಗರಾಗಿ ತಿರಸ್ಕೃತರಾಗುತ್ತ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೧೦. ಸುದೀರ್ಘ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಪಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಮರು ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

೧೧. ವಿಶ್ವದೆಲ್ಲಡೆಯೂ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವರು ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ; ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ, ಟ್ರಾಫಿಕ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ಬಸ್ ಹಾಗೂ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ಹೊಟೇಲ್, ಗ್ಯಾರೇಜುಗಳಲ್ಲಿ, ಸಿನಿಮಾ ಟಾಕೀಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ವ್ಯಾಪಾರ ಮಳಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತಮಗೆ ಅನೂಕುಲಕರವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವ್ಯಾಪಾರ, ಚಿಂದಿ ಆಯುವಿಕೆ, ಭಿಕ್ಷೆ ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಜೀವನ ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೧೨. ಈ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹಲವರು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಒತ್ತಾಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇವರು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಯವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೇವಲ ರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಇನ್ನುಳಿದಂತೆ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಪೋಷಕರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವರು ಅತ್ಯಂತ ಬಡತನದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಪೋಷಕರಿಂದ ಕಡೆಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಗೊಂಡು ಬೀದಿಯಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

೧೩. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷತೆ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಲವಾರು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ಕುಟುಂಬದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಹಂಬಲವಿದ್ದರೂ, ಉಳಿವಿನ ಒತ್ತಡದ ಕಾರಣ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗದಿರುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಲ ಮಕ್ಕಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದಿನಗೂಲಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಾ, ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಮ್ಯಾಗಜೀನ್ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತ, ಶೂ ಪಾಲೀಷ್ ಮತ್ತು ಇತರ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

೧೪. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆಗಾಗಿ ಒತ್ತಾಯವಾಗಿ ವೇಶ್ಯಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇವರು ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಬೀದಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಕೆಲಸ, ದಿನಪತ್ರಿಕ ಮಾರುವಲ್ಲಿ, ಚಿಂದಿ ಆಯುವಿಕೆ, ಧೂಳೊರೊಸುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ.

ಸಲಹೆಗಳು

ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವುದು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ, ಅವರನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ಕೇವಲ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತರೆ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಮುಗಿಯದು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ, ಶಾಲಾ–ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ, ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕೌಟುಂಬಿಕವಾಗಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ, ಆಪ್ತಸಮಾಲೋಚನೆ ಮಾಡುವಂಥ ಸೂಕ್ತವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಬಿರಗಳು, ಮನಃಪರಿವರ್ತನಾ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು, ವಸತಿ ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ತಂಗುದಾಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ನುರಿತ ಸಮಾಜ ಸೇವಕರ ಸೇವೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವರಿಂದ ಸೂಕ್ತವಾದ ತಂತ್ರ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು, ಕಾನೂನು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು ಜೊತೆಗೆ ಮನೋರಂಜನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಕಲಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಇದರಿಂದ ಯಾವ ಬೀದಿ ಮಗುವು ವಂಚಿತನಾಗಬಾರದು. ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನಮಟ್ಟ ಅತ್ಯಂತ ಕೆಟ್ಟ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನು? ಜೊತೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದವರೆಗೆ ಇದು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೂ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಿಗಬೇಕಾದ ರಕ್ಷಣೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಮಮತೆ, ಆಹಾರ, ವಸತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಸಿಗದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳ ಹಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಿಹಾರ ನೀಡುವ ಕೆಲಸಗಳು ಆಗಬೇಕು.(ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಅನಾಥವಾಗಿದ್ದರೆ; ಅನಾಥಾಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು ಇಲ್ಲವೇ ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ದತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ಮಕ್ಕಳು ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಲು ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಅದರನ್ವಯ ಉತ್ತಮ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವುದು, ಮಕ್ಕಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿಯಲು ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಇಲ್ಲವೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸುವುದು, ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಆಪ್ತಸಮಾಲೋಚನೆ; ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿ ಮನೆವಾಪಸಾತಿ ಮಾಡುವುದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವಂಚಿತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.) ಹೀಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಲು ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ತರಬೇತಿಗಳು ಮಾನಸಿಕವಾದ ಪುನರ್ವಸತಿಯನ್ನು, ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕಾನೂನು ವಿಷಯಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ,

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ವಿಚಾರಗಳು, ಮತ್ತು ಸ್ವಃ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪ್ಪಟಂತೆ ನಿರಂತರ ತರಬೇತಿ ಬೆಳೆಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಸುಧಾರಣೆ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದು(ಮನೆವಾಪಸಾತಿ ಮಾಡುವುದು, ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಮೂಲಕ, ಪಾಲಕರನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಪೊಲೀಸ್ ಕಛೇರಿಗಳ ಮೂಲಕ, ಸ್ವತಃ ಕಳುಹಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಸ್ವಯಂ–ಸೇವಕರಿಂದ ಮನೆವಾಪಸಾತಿ ಮಾಡುವುದು,) ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಮನಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡುವುದು. ಆಪ್ತ ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮುಖಾಂತರ ಮರಳಿ ಶಾಲೆಗೆ/ವಸತಿ ನಿಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವುದು, ಅನಾಥರನ್ನು ಅನಾಥ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವುದು. ಬಾಲಕರ/ ಬಾಲಕಿಯರ, ಬಾಲಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವುದು. ಇತರೆ ಅವಶ್ಯಕತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ(ಪೋಷಣೆ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವುದು, ಪರಿವೀಕ್ಷಣಾಲಯಕ್ಕೆ ದಾಖಲಿಸುವುದು, ದತ್ತು ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು, ಸರ್ಟಿಫೈಡ್ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸುವುದು. ಫಿಟ್–ಫರ್ಸ್ಟನ್ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸುವುದು, ಮಹಿಳಾ ನಿಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವುದು, ಪುರುಷ ನಿಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವುದು) ಹಾಗೂ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ತರಬೇತಿ ಒದಗಿಸುವುದು, ಉತ್ತಮ ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸುವುದು, ವಿಕಲಚೇತನರನ್ನು ವಿಕಲಚೇತನರ ಆಶ್ರಮ ತಾಣಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸುವುದು, ಸಾಕು ಮನೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸುವುದು, ದೊಡ್ಡ–ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ದಾಖಲಿಸಿ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ, ವಿವಾಹ, ಮಾಡುವುದು, ಮೂಗ–ಅಂಧರ ವಸತಿ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸುವುದು ಆಗಬೇಕು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬೀದಿ ಮಗು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಇರಕೂಡದು. ಆ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು.

- ನಗರ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಗಣತಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುವಲ್ಲಿ ಸಮಾಜಕಾರ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು. ವೃತ್ತಿಪರ ಸಮಾಜ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಇವರಿಗೆ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪುರಸಭೆ/ನಗರಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಗಮನಹರಿಸಲು ಒಂದು ಸಮನ್ವಯ ಸಮಿತಿ ಇರಬೇಕು.
- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಥವಾ ಗುಂಪಿಗಾಗಲಿ ಪುನರ್ವಸತಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನ ರೂಪುಗೊಳಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಈ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಬಡ ಜನರಿಗಾಗಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಯೋಜನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸಬೇಕು.

- ಪುನರ್ವಸತಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಬದಲಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವಂತೆ ಸೂಕ್ತ ಮೇಲುಸ್ತುವಾರಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕು.
- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರಿಸುವ ಆಪ್ತ ಸಮಾಲೋಚಕರಿಗೆ, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಸಮಾಜ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಬೇಕು.
- ಈಗಾಗಲೇ ಪುನರ್ವಸತಿ ಪಡೆದಂತಹ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವವರೆಗೂ ಮಧ್ಯ ಜರುಗುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುವುದು.
- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಮೂಡಿಸಲು ಪೂರಕ ವಾತಾವರಣ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು.
- ಪುನರ್ವಸತಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ, ಕೌಶಲ್ಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಆದಾಯ ನೀಡುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಬೇಕು.
- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿ ಅವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕ್ರಿಯಾಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು.
- ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಆಗಬೇಕು.
- ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಆಗಬೇಕು.

ಅನುಬಂಧ

* ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು
* ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ
* ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಟ್ಟಿ ಭಾಗ-೧ ಮತ್ತು ಭಾಗ -೨
* ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳು

ಆಕಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳು

- ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ೨೦೧೬, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ನೀತಿ, ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
- ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ೨೦೧೭, ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈಪಿಡಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
- ಕರೀಮ್ ಅಬ್ದುಲ್ ರಾಗಂ, ೨೦೧೦, ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಗಳು, ಹನಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶಹಾಪುರ
- ಕಾಳೆಗೌಡ ನಾಗವಾರ, ೨೦೧೮, ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳದೊ, ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು
- ಚೈಲ್ಡ್ ರೈಟ್ಸ್ ಟ್ರಸ್ಟ್, ೧೯೮೯, ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ನಾವು ಬದ್ಧರು, ಸಿ.ಆರ್.ಟಿ., ಬೆಂಗಳೂರು
- ಗುರುಸಿದ್ಧ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ೧೯೮೯, ಕಾಳೆಬೆಳಗುಂದಿ ಬನದೇಶ್ವರ ಸುಪ್ರಭಾತ, ಕರ ಬಸವೇಶ್ವರ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಯಾದಗಿರಿ
- ಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಸಿ.ಟಿ., ೨೦೦೫, ಏಳು ಊರಿನ ದೇವತೆಗಳು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
- ಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಸಿ.ಟಿ., ೨೦೧೩, ಜನಪದ ಊಟೋಪಚಾರಗಳು, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
- ಗೋಪಾಲ ಬಾ. ರಾ., ೧೯೯೫, ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್, ಬೆಂಗಳೂರು
- ಗೌಳಿ ಎಸ್. ವಿ., ೧೯೯೯, ಮೈಲಾರಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ, ರೇವಣಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಮುದ್ರಾಣಾಲಯ, ಯಾದಗಿರಿ
- ಚಂದ್ರ ಪೂಜಾರಿ. ಎಂ., ೨೦೧೧, ಸಂಶೋಧನೆ ಏನು? ಏಕೆ? ಹೇಗೆ?, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
- ಜನಾರ್ದನ, ೨೦೧೨, 'ಭಿಕ್ಷುಕರ ಬದುಕು' ಒಂದು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
- ತಾಲೂಕಾ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ೨೦೧೭, ಗುರುಮಠದ ಸಿರಿ, ತಾಲೂಕು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಯಾದಗಿರಿ.
- ನರಸಿಂಹ ಗುಪ್ತ ಬಳಿಚಕ್ರ, ೧೯೮೮, ಶ್ರೀಗುರು ಕೂಡಲೂರು ಬಸವಲಿಂಗ ಶರಣರು, ಆರ್ಯವೈಶ್ಯ ಸಂಘ, ಕಲಬುರಗಿ
- ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಜಿ., ೨೦೧೭, ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಹಕ್ಕು, ವಿಶ್ವಶಾಂತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು
- ನಾಯಕ ಡಿ.ಬಿ.(ಪ್ರ.ಸಂ), ೨೦೧೭, ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ರಾಮ ಚರಿತ್ರೆ ಕೋಶ ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಂಪುಟ, ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಗೋಟಗೋಡಿ
- ನಾಯಕ ಹಾ.ಮಾ., ೨೦೧೫, ಜಾನಪದ ಸ್ವರೂಪ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

- ಪಾಟೀಲ್ ಎಂ. ವಿ., ೧೯೯೧, ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್
- ಪುಟ್ಟಯ್ಯ ಬಿ.ಎಂ., ೨೦೧೫, ಸಂಶೋಧನೆ ತಾತ್ವಿಕ ಆಯಾಮಗಳು, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
- ಫಾದರ್ ವರ್ಗೀಸ್ ಪಲ್ಲೀಪುರಂ(ಸಂ), ಮಡಿಲ ಸೇರಿದ ಹೂಗಳು, ಬಾಸ್ಕೋ ನ್ಯಾಷನಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಆಂಡ್ ಡಾಕ್ಯುಮೆಂಟೇಶನ್ ಸೆಂಟರ್, ಬೆಂಗಳೂರು
- ಬಸನಗೌಡ ಪಾಟೀಲ, ೨೦೧೧, ಇತಿಹಾಸ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದಗಿರಿ, ಹುಣಸಗಿ ಪೊಲೀಸ್ ಪಾಟೀಲ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ, ಹುಣಸಗಿ
- ಭರಮಪ್ಪ ನಿಂ. ಭಾವಿ., ಜಗದೀಶ ಮುಗಳಿ, ನೇಮಿನಾಥ(ಸಂ), ೨೦೧೯, ಅಂತರ್ವಾಣಿ (ಸಂಪುಟ–೨೮), ಇಂದಣೀಲಮಣಿಂ ಪ್ರಕಾಶನ, ಚಿಕ್ಕೋಡಿ
- ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ (ಅಂತರ್ಜಾಲ ಮಾಹಿತಿ)
- ಭೀಮರಾಯ ಲಿಂಗೇರಿ, ೨೦೧೫, ಶೋಧ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಯಾದಗಿರಿ
- ಭೀಮಶಾ ಜಿ. ಸಿಂಗೆ., ೨೦೧೬, ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂಕಿ–ಅಂಶಗಳ ನೋಟ ೨೦೧೫–೧೬, ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಗ್ರಹಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಯಾದಗಿರಿ
- ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿ, ೨೦೦೮, ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆ ಕೈಪಿಡಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆ, ೨೦೧೬, ಅಂತಃಕರಣ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಮಗ್ರ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣಾ ಸೊಸೈಟಿ, ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆ ಹಾಗೂ ವಿಕಲಚೇತನರ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ನಾಗರೀಕರ ಸಬಲೀಕರಣ ಇಲಾಖೆ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು
- ಮರುಳಸಿದ್ದಯ್ಯ, ಎಚ್. ಎಂ., ೨೦೦೯, ಸಮಾಜಕಾರ್ಯ, ಐ.ಬಿ.ಎಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು
- ಮಂಜುನಾಥ ಬೇವಿನಕಟ್ಟಿ, ೨೦೧೬, ಜನ ಜಾನಪದ, ಗೌತಮ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಕಮಲಾಪೂರ.
- ಮಂಜುನಾಥ ಬೇವಿನಕಟ್ಟಿ. ೨೦೦೭, ಆದಿವಾಸಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ನಂದನ, ಬೆಂಗಳೂರು
- ಮಂಜುನಾಥ ಬೇವಿನಕಟ್ಟಿ. ೨೦೧೦, ಪರಿಷೆ ಫ್ಲಿ/ಎಸ್ ಮಾನ್ಯೇವು, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
- ಮಂಜುನಾಥ ಬೇವಿನಕಟ್ಟಿ (ಸಂ), ೨೦೧೦, ಕನ್ನಡ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವ ಕನಸಿನ ಆಯಾಮಗಳು, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
- ಮೊಗಳ್ಳಿ ಗಣೇಶ್, ೨೦೧೮, ದೇವರ ದಾರಿ, ಅರ್ಹನಶಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ
- ಮೊಗಳ್ಳಿ ಗಣೇಶ್, ೨೦೧೦, ಹಂಪಿ ಜೀವಜಾಲ ಜಾನಪದ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
- ಮೃತ್ಯಾಂಜಯ ಹೊರಕೇರಿ, ೨೦೦೦, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಸುಗ್ಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ
- ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್, ೨೦೧೬, ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವರದಿ ೨೦೧೪, ೨೦೧೫, ಯಾದಗಿರಿ

- ರಮೇಶ ಸ.ಚಿ., (ಸಂ) ೨೦೦೫, ಅಲೆಮಾರಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
- ರಮೇಶ ಸ.ಚಿ., (ಸಂ), ೨೦೦೪, ಜಾನಪದ ಕರ್ನಾಟಕ (ಸಂ–೩ ಸಂ–೧.), ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
- ರಮೇಶ ಸ.ಚಿ. (ಸಂ), ೨೦೧೮, ಜಾನಪದ ಕರ್ನಾಟಕ (ಸಂ–೧೦ ಸಂ–೨.), ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
- ರಮೇಶ ಸ.ಚಿ. (ಸಂ), ೨೦೦೧, ಬೇಟೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪದಕೋಶ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
- ರಮೇಶ ಎಂ.ಎಸ್., ೨೦೦೮, ಸಮಾಜಕಾರ್ಯ ವೃತ್ತಿ, ಶಾರದ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್, ವಿಜಯಪೂರ
- ರಾಗೌ, ೨೦೧೨, ಜಾನಪದ ಸಂಶೋಧನ, ತನು ಮನು ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರ
- ವಾಣಿ ಪೆರಿಯೋಡಿ. ಹಿತಾ(ಸಂ), ೨೦೧೫, ಚಂದದ ಬದುಕು, ಜಿಲ್ಲಾಡಳಿತ, ಕೊಪ್ಪಳ
- ವಾಸುದೇವ ಶರ್ಮಾ, ೨೦೧೦, ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳು ಇಂದಿನ ಪ್ರಜೆಗಳು, ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಅಂಕಣ–೨, ಸಂವಹನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು
- ವಾಸುದೇವ ಶರ್ಮಾ, ಜಿ.ಸಿ ಸತೀಶ್(ಅನು), ೨೦೧೮, ಮಕ್ಕಳ ನ್ಯಾಯ(ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ) ಕಾಯಿದೆ ೨೦೧೫, ಚೈಲ್ಡ್ ರೈಟ್ಸ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಬಾಲ್ಯ, ಬೆಂಗಳೂರು
- ವಾಸುದೇವ ಶರ್ಮಾ, ಸತೀಶ್, ನಾಗಸಿಂಹ(ಸಂ), ೨೦೧೭, ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು, ಕರ್ನಾಟಕ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಿಗಾ ಕೇಂದ್ರ, ಬೆಂಗಳೂರು
- ವಾಸುದೇವ ಶರ್ಮಾ, ೨೦೧೦, ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ...., ಸಂವಹನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು
- ವಾಸುದೇವ ಶರ್ಮಾ, ೨೦೧೭, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಚೈಲ್ಡ್ ರೈಟ್ಸ್ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು
- ಶಂಕರ್‌ರಾವ್ ಚ.ನ., ೨೦೧೧, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಕೈಪಿಡಿ, ಜೈ ಭಾರತ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು
- ಶಾನಭಾಗ ಸಿ.ಆರ್., ೨೦೧೩, ಶೋಷಣೆಯ ಮೂಲ, ಕ್ರಿಯಾ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು
- ಶಿರೂರ ಬಿ.ವ್ಹಿ., ೨೦೦೮, ಸಂಶೋಧನ ಸ್ವರೂಪ, ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
- ಶೈಲಜಾ ಎನ್, ೨೦೧೨, ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ, ಸತ್ವ್‌ವರ್ತ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, ಬಿಜಾಪುರ
- ಶೆಟ್ಟಿಕೇರಾ ಸಿ.ಆರ್.ಕಂಬಾರ, ೨೦೧೮, ಗಿರಿನಾಡು, ಗಾಯತ್ರಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬಳ್ಳಾರಿ
- ಶೆಟ್ಟಿಕೇರಾ ಸಿ.ಆರ್.ಕಂಬಾರ, ೨೦೧೮, ಬೀದಿ ಬದುಕು, ಜಿಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಯಾದಗಿರಿ
- ಶೆಟ್ಟಿಕೇರಾ ಸಿ.ಆರ್.ಕಂಬಾರ, ೨೦೧೯, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳು, ಗಾಯತ್ರಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬಳ್ಳಾರಿ
- ಶೆಟ್ಟಿಕೇರಾ ಸಿ.ಆರ್.ಕಂಬಾರ(ಸಂ), ೨೦೧೯, ಶೋಧ, ನವಯುಗ ಇಂಟರ್ ನ್ಯಾಷಿನಲ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, ದೆಹಲಿ

- ಶೆಟ್ಟಿಕೇರಾ ಸಿ.ಆರ್.ಕಂಬಾರ(ಸಂ), ೨೦೧೯, ಸಮುದಾಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ನವಯುಗ ಇಂಟರ್ ನ್ಯಾಷಿನಲ್ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್, ದೆಹಲಿ
- ಶೆಟ್ಟಿಕೇರಾ ಸಿ.ಆರ್.ಕಂಬಾರ(ಸಂ), ೨೦೧೯, ಜಾನಪದ ಸಂಗಮ, ಗಾಯತ್ರಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬಳ್ಳಾರಿ
- ಹಂಪ ನಾಗರಾಜಯ್ಯ, ೧೯೯೮, ಕೊಪ್ಪಳ ಶಾಸನಗಳು, ರತ್ನತ್ರಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು
- ಹಾಲತಿ ಸೋಮಶೇಖರ್(ಸಂ), ೨೦೧೨, ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು, ವಿಸ್ಮಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು
- ಹೆಬ್ಬಾಲೆ ಕೆ. ನಾಗೇಶ್, ೨೦೧೨, ಮುಕ್ತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಹಂಪಿ ಪರಿಸರ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
- ಹೆಬ್ಬಾಲೆ ಕೆ. ನಾಗೇಶ್, ೨೦೦೫, ಕಾವೇರಿ ಜಾನಪದ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
- ಹೆಬ್ಬಾಲೆ ಕೆ. ನಾಗೇಶ್, ೨೦೧೧, ಬಹು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ದೇಸಿ ಜಾತ್ರೆಗಳು ಮಹಾಸಮನ್ವಯ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
- www.ncpcr.gov.in
- www.en.wikipedia.org/wiki/street_children
- https://rashradhwani.com

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕೃತಿಗಳು

1. Karnataka child rights observatory, 2017, legistlators regional conference 2017 on child rights, UNICEF, Bangalore
2. Nina P. Nayak, Anuradha Saibaba Rajesh, 2009, 'Justice for children' P. Puliani, Bangalore.
3. George Kollashany, 2006, Buddhivantha, National Research of Documentation centre, Bangalore
4. George Kolleshany, 2006, Street presence, National Research and Documentation Centre, Basco, Bangalore
5. George Kolleshany, 2006, Foster family, renewal hope, A new life, National Research and Documentation Centre, Basco, Bangalore
6. George P.S., Anna Mary George, 2015, Working with children at risk, Bosco, Bangalore
7. Ghosh. A., 1992, 'Street children of Calcutta' NLI NOIDA, New Delhi.
8. Lalitha Iyer, Malcolm Harper, 2013, Resceuing Railway children, Sage Publication India. New Delhi
9. .Mattew Thomas JoB, Jobin Tom, Shara Bhattacharjee, 2018, Quest for change,

Basco, Bangalore

10. Nick Frost & Nigel parton, 2009, 'Understanding children's social care, SAGE, London

11. Phillips W.S.K, 1992, 'Street children of Indore' NLI NOIDA, New Delhi.

12. Reddy N., 1992, 'Street children of Bangalore' NLI NOIDA, New Delhi.

13. Rita Panicker & Kalpana, 1993, 'Street Girl children of Delhi', NLI (Child labour Cell), New Delhi.

14. UNESCO, 2001, Education for street and working children in India, UNESCO, Delhi.

ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಗಳು

೧. ಭೀಮರಾಯ ಲಿಂಗೇರಿ, ೨೦೦೬, ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂದ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕಲಬುರಗಿ.

೨. ವಾಸದೇವ ಎಮ್. ಸಿ., ೨೦೧೩, ಪ್ರಾಬಲಮ್ಸ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಪ್ರಾಸ್ಪೆಕ್ಟಸ್ ಆಫ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಇನ್ ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ; ಎ ಸೋಶಿಯಲೋಜಿಕಲ್ ಸ್ಟಡಿ, ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಅಪ್ರಕಟಿತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು

೩. ರಮೇಶ ನಾಯಕ, ೨೦೧೫, ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂದ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

೪. ರವಿ ಕುಮಾರ, ೨೦೧೩, ರೆಸ್ಕಿವ್ ಆಂಡ್ ರಿಹಾಬ್ಲಿಟೇಷನ್ ಪ್ರೊಗ್ರಾಮ್ಸ್ ಫಾರ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ಸ್ ಇನ್ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸಿಟಿ, ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಅಪ್ರಕಟಿತ ಮಹಾಪ್ರಬಂದ, ಆಚಾರ್ಯ ನಾಗರ್ಜುನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಗುಂಟೂರು.

೫. ರೀಮಾ ಕುಮಾರಿ, ೨೦೦೬, ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಇನ್ ಮೀರತ್, ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಅಪ್ರಕಟಿತ ಮಹಾಪ್ರಬಂದ, ಚರಣ್ ಚಿಂಗ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಪೂರ

೬. ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಎಸ್. ನಾಯಕ, ೨೦೧೨, ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಲೆಮಾರಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂದ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

೭. ಸಮಂತ ವ್ಹಿ, ೨೦೦೧, ರಿಹ್ಯಾಬಿಲಿಟೇಷನ್ ನೀಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಸ್ಟ್ರೀಟ್ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್, ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಅಪ್ರಕಟಿತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಆನಂತಪುರ

೮. ಸುಭಾಶ್ಚಂದ್ರ ಕೌಲಗಿ, ೨೦೦೨, ಮೋಟನಳ್ಳಿ ಹಸನ ಸಾಹೇಬ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕಲಬುರಗಿ

ವರದಿಗಳು

೧. ಸಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂಸಿ, ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಪೋಷಣೆ ಯಾರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ? (ಬ್ರೋಚರ್)
೨. ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಕೈಪಿಡಿ (ಬ್ರೋಚರ್)
೩. ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಕೈಪಿಡಿ (ಬ್ರೋಚರ್)
೪. ಬಾಲ ನ್ಯಾಯ ಕಾಯ್ದೆ ೨೦೦೦ ಕೈಪಿಡಿ (ವರದಿ)
೫. ಕಾಂಪೈನ್ ಎಗೆನೆಸ್ಟ್ ಚೈಲ್ಡ್ ಟ್ರಾಫಿಕಿಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕೈಪಿಡಿ, (ಬ್ರೋಚರ್)
೬. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೦, ಡಾನ್ ಬಾಸ್ಕೋ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೭. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೦, ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೮. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೧, ಡಾನ್ ಬಾಸ್ಕೋ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೯. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೧, ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೧೦. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೨, ಡಾನ್ ಬಾಸ್ಕೋ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೧೧. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೨, ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೧೨. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೩, ಡಾನ್ ಬಾಸ್ಕೋ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೧೩. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೩, ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೧೪. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೪, ಡಾನ್ ಬಾಸ್ಕೋ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೧೫. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೪, ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೧೬. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೫, ಡಾನ್ ಬಾಸ್ಕೋ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೧೭. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೫, ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೧೮. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೬, ಡಾನ್ ಬಾಸ್ಕೋ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೧೯. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೬, ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೦. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೭, ಡಾನ್ ಬಾಸ್ಕೋ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೧. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೭, ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೨. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೮, ಡಾನ್ ಬಾಸ್ಕೋ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೩. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೮, ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೪. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೯, ಡಾನ್ ಬಾಸ್ಕೋ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೫. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೯, ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೬. ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ೨೦೧೮, ಡಾನ್ ಬಾಸ್ಕೋ ಸಂಸ್ಥೆ, ಯಾದಗಿರಿ
೨೭. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಸಭಾ ಚುನಾವಣೆ ೨೦೧೮, ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೮. ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ನಾವು ಬದ್ಧರು, ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ೧೯೮೯, ಬೆಂಗಳೂರು
೨೯. ವಿದಾನ ಸೌಧದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆಯೇ? ೨೦೧೫–೧೬. ಬೆಂಗಳೂರು
೩೦. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಸತ್ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಾಲೋಚನೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
೩೧. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಂಸತ್ ೧೫ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ಕುರಿತು ಮಕ್ಕಳ ಸಮಾಲೋಚನೆ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ-೫೮೩ ೨೭೬

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ (ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ)

ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ

ಮಾನ್ಯರೇ,

ನಾನು ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿಯಲ್ಲಿ **"ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ (ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ)"** ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು **ಡಾ. ಸ.ಚಿ. ರಮೇಶ** ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು **ಡಾ. ರಮೇಶ್ ಎಂ. ಸೋನಕಾಂಬಳೆ** ಅವರ ಸಹ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ತಾವು ಕೆಳಕಂಡ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಉತ್ತರಿಸಿ ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನ ಕಾರ್ಯದ ಯಶಸ್ವಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸುತ್ತೇನೆ. ತಾವು ಉತ್ತರಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು.

ವಂದನೆಗಳೊಂದಿಗೆ,

ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಿ

ಚಂದಪ್ಪ ಆರ್. ಕಂಬಾರ
ಸಂಶೋಧಕರು
ಮೊ.ಸಂ: 9964662849, ಹಂಪಿ.

ಭಾಗ-ಒಂದು
ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿವರ

1. ಹೆಸರು :
____
2. ಲಿಂಗ : ಗಂಡು / ಹೆಣ್ಣು
3. ವಯಸ್ಸು : 1-5/ 6-10/ 11-15/ 16-18 ವರ್ಷಗಳು
4. ಶಿಕ್ಷಣ : 1-10/ ಪಿಯುಸಿ/ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು/ ಇತರೆ
5. ಸ್ಥಳವಾರು : ಯಾದಗಿರಿ/ ಶಹಾಪುರ/ ಸುರಪುರ
6. ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗ : ಪ.ಜಾ/ ಪ.ಪಂ/ ಹಿಂ.ವ/ ಸಾಮಾನ್ಯ/ ಇತರೆ
7. ಧರ್ಮ : ಹಿಂದು/ ಮುಸ್ಲಿಂ/ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್/ ಇತರೆ
8. ಮಾತೃಭಾಷೆ : ಕನ್ನಡ/ ಉರ್ದು/ ಹಿಂದಿ/ ತೆಲಗು
9. ಉದ್ಯೋಗ : ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ/ ಮನೆಕೆಲಸ/ ಚಿಂದಿ ಆಯುವುದು/ ಕೂಲಿ/ ಇತರೆ
10. ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯ : ಉನ್ನತ ಆದಾಯ ಗುಂಪು/ ಮಧ್ಯಮ ಆದಾಯ/ ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯ/ ಆದಾಯ ಇಲ್ಲ

ಭಾಗ–ಎರಡು

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ (ಸೂಕ್ತವಾದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ✓ ಗುರುತು ಹಾಕಿ)

ಕ್ರ.ಸಂ	ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ	ಉತ್ತರ			
11.	ನೀವು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವೇನು?	ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ	ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಬಂದಿದ್ದು	ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತನ	ಅನಾಥ
12.	ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿನ ನೀವೇನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತಿದ್ದಿರಿ?	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ	ಕೂಲಿ	ಮನೆಕೆಲಸ	ಇತರೆ
13.	ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರುವ ಮುನ್ನ ನೀವು ಯಾರೊಂದಿಗೆ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ?	ತಂದೆ–ತಾಯಿಂಯೊಂದಿಗೆ	ನೆರೆಹೊರೆಯವರೊಂದಿಗೆ	ಕುಟುಂಬಸ್ಥರು	ಇತರರು
14.	ನೀವು ಬೀದಿಂಯಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶ	ಕೆಲಸ ಸಿಗದೆ	ನಿತ್ಯದ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ	ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ	ಇತರೆ
15.	ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೀವು ನೆಲೆಸುವ ತಾಣಗಳು ಯಾವುವು?	ಮಾರುಕಟ್ಟೆ	ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣ	ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ	ಇತರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು
16.	ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಪಾಲಕರು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವರು?	ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ	ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರೀತಿ	ಹಿಂಸೆ/ಕಾಟ	ಅಸಡ್ಡೆ/ಅಲಕ್ಷ್ಯ
17.	ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರೊಂದಿಗೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಹೇಗೆ?	ಪ್ರೀತಿ	ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರೀತಿ	ಹಿಂಸೆ/ಕಾಟ	ಅಸಡ್ಡೆ/ಅಲಕ್ಷ್ಯ
18.	ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆಂಯವರೊಂದಿಗನ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ ಹೇಗೆ?	ಸಹನೂಭೂತಿ	ಶತೃತ್ವ/ಹಗೆತನ	ಅಷ್ಟಕಷ್ಟೆ	ಅಸಡ್ಡ/ಅಲಸ್ಯೆ
19.	ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಇರುವ ನಿಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಗಳು ಹೇಗೆ?	ಹೋರಾಟದ ಸಂಬಂಧಗಳು	ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ ಹೋರಾಟದ ಸಂಬಂಧಗಳು	ವಿಧಯತೇ	ಸಾಮರಸ್ಯೆ
20.	ನಿಮಗೆ ಕೀಳುರಿಮೆ ಭಾವನೆ ಇದೆಯೇ?	ತುಂಬ	ಮಧ್ಯಮ	ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ	ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ
21.	ನಿಮ್ಮ ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸಗಳೇನು?	ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದು	ಚಿಂದಿ ಆಯುವದು	ಕೂಲಿ	ಇತರೆ
22.	ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸದ ಅವಧಿ ಎಷ್ಟು?	ಪೂರ್ಣ ದಿನ	ಗಂಟೆಯ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ	ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಇಲ್ಲ	ಅರ್ಧ ದಿನ
23.	ನೀವು ಬೀದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳಿಂದ ಇದ್ದಿರಿ (ಕಾಲಾವಧಿ)?	ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನದಿಂದ	ಆರು ತಿಂಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು	ಒಂದ ರಿಂದ ಆರು ತಿಂಗಳ ವರೆಗೆ	ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ
24.	ನೀವು ಮನೆಯಿಂದ ಬೀದಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಂತರ ನೇರವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲಿಗೆ?	ಪ್ಲಾಟ್ ಫಾರಂ	ಸರ್ಕಾರಿ ಸುಧಾರಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ	ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ	ಕೆಲಸಕ್ಕೆ
25.	ನಿಮಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸಿಗುವುದೇ? ಸಿಕ್ಕರೆ ಎಷ್ಟು ಸಮಯದ ವರೆಗೆ?	ಅರ್ಧ ಗಂಟೆ	ಒಂದು ಗಂಟೆ	ಎರಡು ಗಂಟೆ	ಎರಡು ಗಂಟೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು
26.	ನಿಮಗೆ ಕೆಲಸದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಶೋಷಣೆಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತಿವೆ?	ಅವಧಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರ ಮೂಲಕ	ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೈಯುವುದರ ಮೂಲಕ	ಯಾವುದಾದರು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ಖಾಸಗಿ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಬೈಯುವುದು	ಇತರೆ
27.	ನಿಮಗೆ ಇನ್ನ್ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳು ಆಗುತ್ತವೇ?	ದುಡಿಮೆಗೆ ಕನಿಷ್ಟ ವೇತನ	ಅಧಿಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು	ರಾತ್ರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು	ದೈಹಿಕ ನಿಂದನೆ
28.	ನೀವು ಪೊಲೀಸ್ ಮತ್ತು ದುಷ್ಟ ಜನರಿಂದ ಕಿರುಕುಳ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಾ?	ಪೊಲೀಸ್‌ರ ಮೂಲಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ	ಸಹವಾಸ ದೋಷ ಹಿರಿಯರಿಂದ ದೌರ್ಜನ್ಯ	ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ದೌರ್ಜನ್ಯ	ಇತರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದ
29.	ನೀವು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಯಾವು ಮೂಲಕ ಪಡೆಯುತ್ತಿರಿ?	ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ	ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ	ಯಾವುದೇ ಸೌಲತ್ತುಗಳು ಪಡೆಯುದಿಲ್ಲ	ಇತರೆ
30.	ನಿಮಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಕೊರತೆ ಕಾಡುವುದೇ?	ವಿಪರೀತ	ಮಧ್ಯಮ	ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ	ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ
31.	ನಿಮಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ತೊಂದರೆಗಳು ಇವೆಂಯೇ?	ಹೌದು	ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ	ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ	ಇಲ್ಲ
32.	ನಿಮಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಆರೋಗ್ಯ ತೊಂದರೆಗಳು ಇವೆಂಯೇ?	ಕೆಮ್ಮು–ನೆಗಡಿ	ಜ್ವರ–ಸುಸ್ತು	ಹೊಟ್ಟೆನೋವು	ಇತರೆ
33.	ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ–ತಾಯಿಂದಿರು ಜೀವಂತ ಇರುವರೇ?	ತಂದೆ ಮರಣ	ತಂದೆ ಜೀವಂತ	ತಾಯಿ ಮರಣ	ತಾಯಿ ಜೀವಂತ
34.	ನಿಮ್ಮ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರು ಜೀವಂತ ಇರುವರೇ?	ಸಹೋದರರು ಜೀವಂತ	ಸಹೋದರರು ಮರಣ	ಸಹೋದರಿಯರು ಜೀವಂತ	ಸಹೋದರಿಯರು ಮರಣ
35.	ಹದಿಹರೆಯದವರಾದ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಮತ್ತು ನೆರೆಂಯವರೊಂದಿನ ಸಂಬಂಧ ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.?	ಸಹಾನುಭೂತಿ	ಶತ್ರುತನ / ಹಗೆ ಸಾಧಿಸುವ ರೀತಿ	ಅಷ್ಟಕಷ್ಟೆ	ಅಸಡ್ಡೆ / ಅಲಕ್ಷ್ಯ

36.	ನೀವು ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಲು ಕಾರಣ ಯಾರು?	ಬಡತನ	ನಿಮ್ಮ ನಿರಾಶಕ್ತಿ	ಕುಟುಂಬದ ನಿರಾಸಕ್ತಿ	ಕಲಿಕೆ ಕಷ್ಟ
37.	ಇತರ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ನೀವು ಹೇಗೆ ಇರುವಿರಿ?	ಒಟ್ಟಾಗಿ	ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಟ್ಟಾಗಿ	ಒಟ್ಟಾಗಿಲ್ಲದ	ತಾರತಮ್ಯಕ್ಕೊಳಗಾದ
38.	ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ವರ್ತನೆ ಹೇಗನಿಸುತ್ತದೆ?	ಏಕಾಂಗಿ	ಒರಟು	ಆತಂಕ ಮನೋಭಾವನೆ	ಮಾತುಗಾರ
39.	ನಿಮ್ಮ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ವಿಧಾನಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ?	ಚಿಕಿತ್ಸೆ	ಮಾತ್ರೆಗಳ ಸೇವನೆ	ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ದಾಖಲು	ಇಲ್ಲ
40.	ನಿಮಗೆ ಪಾಲಕರು ಯಾವ ರೀತಿ ಇದ್ದಾರೆ?	ಮಲತಾಯಿ/ ಮಲತಂದೆ	ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ	ಸಿಂಗಲ್ ಪಾಲಕರು	ಲಿವಿಂಗ್ ಟುಗೇದರ್
41.	ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಟ್ಟ ಎಷ್ಟು?	ಅನಕ್ಷರತೆ	ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ	ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ	ಇತರೆ
42.	ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಷ್ಟು?	ಅನಕ್ಷರತೆ	ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ	ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ	ಇತರೆ
43.	ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರು ಯಾರು?	ತಂದೆ	ತಾಯಿ	ಸಹೋದರ/ಸಹೋದರಿ	ಇಲ್ಲ
44.	ನಿಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಪಾಲಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?	ವಿಚಿತ್ರ	ಸ್ವಭಾವಿಕ	ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ	ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ
45.	ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಸ್ವರೂಪ ಎಂಥದ್ದು?	ನಿರಂತರ ಕಿರಿಕಿರಿ	ವಲಸೆ ಬಂದವರು	ಕುಡಿತದ ಚಟ	ಕೌಟುಂಬಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ
46.	ನೀವು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ನಂತರ ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಿದ್ದಿರಾ?	ಮನೆಗೆ ನಿತ್ಯ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ.	ಪತ್ರ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ	ಫೋನ್ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ	ಯಾವುದು ಇಲ್ಲ

ಭಾಗ–ಮೂರು

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ (ಸೂಕ್ತವಾದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ✓ ಗುರುತು ಹಾಕಿ)

ಕ್ರ.ಸಂ	ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ	ಉತ್ತರ			
47.	ನೀವು ಇತರೆ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿರುವಿರಾ?	ಇಲ್ಲ ಸ್ಥಳೀಯರು	ಇತರೆ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದವರು		
48.	ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಹೇಗಿದೆ?	ಉತ್ತಮ ಆದಾಯ ಗುಂಪು	ಮಧ್ಯಮ ಆದಾಯ ಗುಂಪು	ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯ ಗುಂಪು	ಆದಾಯವೇ ಇಲ್ಲ
49.	ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರೇ?	ಹೌದು ತಂದೆ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರು	ಇಲ್ಲ ನಿರುದ್ಯೋಗಿ	ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ	ಮಾಹಿತಿ ನೀಡದವರು
50.	ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರೆ?	ಹೌದು ತಾಯಿ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರು	ಇಲ್ಲ ನಿರುದ್ಯೋಗಿ	ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ	ಮಾಹಿತಿ ನೀಡದವರು
51.	ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ವೃತ್ತಿ ಯಾವುದು?	ಕೂಲಿ	ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿ	ಭಿಕ್ಷೆ	ಇತರೆ
52.	ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ ವೃತ್ತಿ ಯಾವುದು?	ಕೂಲಿ	ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿ	ಭಿಕ್ಷೆ	ಇತರ
53.	ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳ ವಾರಕ್ಕೆ ಆದಾಯ ಎಷ್ಟು?	ತಂದೆ ಆದಾಯ ರೂ.೧೦೦ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ	ತಂದೆ ಆದಾಯ ರೂ.೧೦೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು	ತಾಯಿ ಆದಾಯ ರೂ.೧೦೦ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ	ತಾಯಿ ಆದಾಯ ರೂ.೧೦೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು
54.	ನಿಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ದುಡಿಮೆ / ವೇತನ ಎಷ್ಟು?	ಇಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ವಸತಿ, ಊಟ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಯ	ರೂ.೧೦೦ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ	ರೂ.೧೦೦–೧೫೦	ರೂ.೧೫೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು
55.	ನಿಮ್ಮ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಉಳಿತಾಯ ಎಷ್ಟು?	ಉಳಿತಾಯ ಇಲ್ಲ	ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ಇಲ್ಲ	ರೂ.೫೦ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ	ರೂ.೫೦ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು
56.	ನಿಮ್ಮ ಉಳಿತಾಯದ ಹಣ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವಿರಿ?	ದೂಮಪಾನ	ಮಾದಕವಸ್ತು (ವೈಟ್ನರ್)	ಸಿನಿಮಾ	ಮದ್ಯಪಾನ ಮತ್ತು ಜೂಜಾಟ
57.	ನಿಮಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸದ ಅಪಾಯಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ?	ಬೌತಿಕ ಅಪಾಯಗಳು	ಯಂತ್ರಗಳ ಅಪಾಯಗಳು	ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ಇಲ್ಲ	ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ
58.	ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೇಗಿದೆ?	ಸ್ವಂತ	ಬಾಡಿಗೆ	ಗುಡಿಸಲ	ಕಚ್ಚಾಪಕ್ಕ
59.	ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರಾ?	ಹೌದು ನಿರಂತರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ	ಯಾವಗೋ ಒಂದು ಸಾರಿ	ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ	ಇಲ್ಲ
60.	ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಬಡತನವೇ ನಿನ್ನ ಈ ರೀತಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಾರಕವೇ?	ಹೌದು	ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ	ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ	ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ
61.	ನಿಮಗೆ ಮನೆಗೆ ವಾಪಸ್ಸು ಹೋಗಲು ಮನಸು ಇಲ್ಲವೇ?	ಇದೆ	ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ	ಹೋಗೊಕೆ ಮನಸ್ಸಿದೆ ಆದರೆ ಭಯ ಇದೆ	ಮತ್ತೆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗಡೆ ಹಾಕಿದರೆ?
62.	ನೀನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗಡೆ ಬಂದ ನಂತರ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ನಿನಗಾಗಿ ಹುಡುಕುವುದು/ದುಃಖ ಪಡುವುದು ಮಾಡಲ್ಲ ಎಂದು ನಿನಗೆ ಅನಿಸಲ್ಲವೇ?	ಹೌದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ	ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ	ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಚಿಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ	ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ

ಭಾಗ–ನಾಲ್ಕು

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸವಾಲುಗಳು (ಸೂಕ್ತವಾದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ✓ ಗುರುತು ಹಾಕಿ)

ಕ್ರ.ಸಂ	ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳು	ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ			
63.	ನಿಮಗೆ ವೃತ್ತಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದರೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಇಚ್ಚಿಸುವಿರಾ?	ತರಬೇತಿ ಬೇಕು	ತರಬೇತಿ ಬೇಡ	ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ	ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ
64.	ನಿಮಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕರೆ ಈ ಬೀದಿ ಜೀವನ ತ್ಯಜಿಸುವಿರಾ?	ಹೌದು	ಇಲ್ಲ	ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ	ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ
65.	ನಿಮಗೆ ಕೆಲಸ ಬೇಕು ಎಂದಾದರೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕೆಲಸ ಬಯಸುವಿರಿ?	ಯಾವ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಸರಿ	ಮನೆ ಕೆಲಸ	ವ್ಯಾಪಾರ	ಗುಮಸ್ತ ಕೆಲಸ
66.	ನೀವು ಎಲ್ಲರಂತೆ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಲು ಏನನ್ನು ನೀರಿಕ್ಷಿಸುವಿರಿ?	ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ಆಹಾರ	ಮನೆ ಮತ್ತು ಹಾರೈಕೆ ಮಾಡುವವರು	ಶಾಲೆ	ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಲಸ
67.	ನೀವು ಪರಿವೀಕ್ಷಣಾಲಯ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರ?	ಸೇರಿದೆ	ಸೇರಿಲ್ಲ	ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಿದೆ	ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ
68.	ನೀವು ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಪರಿವೀಕ್ಷಣಾಲಯ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರಿ?	೧ ಸಾರಿ	೨ ಸಾರಿ	೩ಸಾರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು	ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ
69.	ನಿಮಗೆ ಗುರಿ ಇದೆಯೇ?	ಹೌದು	ಇಲ್ಲ	ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ	ನಮಗೆ ಅದೆಲ್ಲ ಬೇಕಿಲ್ಲ
70.	ನೀವು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿವೀಕ್ಷಣಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಇರಬೇಕು	ನಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ	ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟ–ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ	ನಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ	ಅವರಿಂದೇನು ನಮಗೆ ಏನು ಲಾಭವಿಲ್ಲ
71.	ನೀವು ನೋಡಿದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿವೀಕ್ಷಣಾಲಯಗಳಲ್ಲಿನ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಹೇಗಿವೆ?	ಉತ್ತಮ	ಮಧ್ಯಮ	ಕೆಟ್ಟ	ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ
72.	ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮತ್ತು ಪರಿವೀಕ್ಷಣಾಲಯಗಳಲ್ಲಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಅನಿಸುತ್ತವೆ?	ಉತ್ತಮ	ಮಧ್ಯಮ	ಕೆಟ್ಟ	ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ
73.	ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮತ್ತು ಪರಿವೀಕ್ಷಣಾಲಯಗಳಲ್ಲಿನ ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟ ಹೇಗಿದೆ?	ಪೋಷಣೆ	ಪೋಷಣೆ ಕೊರತೆ	ಕಠಿಣವಾಗಿ	ಸರಿ ಅನಿಸಿಲ್ಲ
74.	ನಿಮಗೆ ಮನರಂಜನಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು (ಆಟೋಟಗಳು) ದೊರಕಿವೆಯೇ?	ಆಟೋಟಗಳು	ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು	ಮನರಂಜನೆಗಳು	ಯಾವುದು ಇಲ್ಲ
75.	ನಿಮಗೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾದ ಸೇವೆಗಳು ಯಾವುವು?	ಆಹಾರ	ತಂಗುದಾಣ	ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆ	ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ
76.	ನಿಮಗೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲು ಬೇಕಾಗಿರುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಯಾವವು?	ಶಿಕ್ಷಣ	ತರಬೇತಿ	ಉದ್ಯೋಗ	ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ

ಭಾಗ–ಐದು

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಸಲಹೆಗಳು

ಕ್ರಸಂ	ಸಲಹೆಗಳು
77.	
78.	
79.	
80.	

ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಟ್ಟಿ (೨೦೧೨ ರಿಂದ ೨೦೧೮ ವರೆಗೆ)

ಭಾಗ-೧

ಕ್ರ.ಸಂ	ಗೌಪತ್ಯಗಾಗಿ ಹೆಸರು ಬದಲಾಹಿಸಿದೆ	ಲಿಂಗ	ವಯಸ್ಸು	ಜಾತಿ	ಸ್ಥಳ	ಶಿಕ್ಷಣ	ತಾಲೂಕು	ಮೂಲಕ	ವರ್ಷ/ಪರಾ
೧	ಅ	ಗಂಡು	೧೬	ಎಸ್.ಸಿ(ಲಂಬಾಣಿ)	ರಬ್ಬನಹಳ್ಳಿ ತಾಂಡ	೧೦	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೨ ಪ್ರಾ.ಸೇ
೨	ಆ	ಹೆಣ್ಣು	೧೨	ಎಸ್.ಸಿ(ಲಂಬಾಣಿ)	ರಬ್ಬನಹಳ್ಳಿ ತಾಂಡ	೬	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	ಪ್ರಾ.ಸೇ
೩	ಇ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್	ಕೌಳೂರು	೭	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ವ.ಗು
೪	ಈ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	–	ವಡಿಗೇರಾ	–	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	–
೫	ಉ	ಗಂಡು	೧೭	–	ಹೊರುಂಚಾ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಖುದ್ದಾಗಿ	ಎಚ್.ಪಿ
೬	ಐ	ಗಂಡು	೧೨	–	ಸುರಪುರ	–	ಶಿವಮೊಗ್ಗ	–	ಎಚ್.ಪಿ
೭	ಋ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	–	ಮುನಮುಟಗಿ	–	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ತಾ.ಶ	ಎಚ್.ಪಿ
೮	ನ:ಜಾ ಗಂಡ	ಗಂಡು	೨ದಿನ	–	ಅಲ್ಲಿಪುರ	–	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಅ.ಶಿ.ಗು
೯	ಎ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಲಿಂಗಾಯಿತ	ಚಕ್ಕರ್‌ಕಟ್ಟಾ	೧೧	ಯಾದಗಿರಿ	–	ವ.ಗು
೧೦	ಏ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಎಸ್.ಸಿ	ಕಂದಕೂರು	೧೧	ಕಲಬುರಗಿ	–	ವ.ಗು
೧೧	ಐ	ಹೆಣ್ಣು	೧೪	ಈಡಿಗ	ಕೋನಾಳ	–	ಶಹಾಪುರ	ಅಂಗನ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೨	ಒ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಈಡಿಗ	ಕೋನಾಳ	–	ಶಹಾಪುರ	ಅಂಗನ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೩	ಓ	ಗಂಡು	೧೫	ಕುರುಬ	ಸುಲ್ತಾನ ಬಜಾರ	೮	ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ	–	–
೧೪	ಔ	ಗಂಡು	೧೧	ಈಡಿಗ	ಹಾಲಗೇರಾ	–	ಶಹಾಪುರ	ಶಿಶುಅಭಿವೃದ್ಧಿ	ಸಿಡಬ್ಲ್ಯು ಬಳ್ಳಾರಿ
೧೫	ಅಂ	ಗಂಡು	೬	ಈಡಿಗ	ಹಾಲಗೇರಾ	–	ಶಹಾಪುರ	ಶಿಶುಅಭಿವೃದ್ಧಿ	ಸಿಡಬ್ಲ್ಯು ಬಳ್ಳಾರಿ
೧೬	ಅಃ	ಹೆಣ್ಣು	೧೧	ಬೇಡರ	ಚಿಕ್ಕನಳ್ಳಿ	–	ಸುರಪುರ	–	ಎಚ್.ಪಿ
೧೭	ಕ	ಹೆಣ್ಣು	೧೧	ಕುರುಬ	ಚಂದಾಪುರ	–	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಎಚ್.ಪಿ
೧೮	ಖ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ಸೌದಾಗರ ತಾಂಡ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಖುದ್ದಾಗಿ	ವ.ಗು
೧೯	ಗ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಎಸ್.ಸಿ ಮಾದಿಗ	ರಸ್ತಾಪುರ	–	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ತಾ.ಶ	ಎಚ್.ಪಿ
೨೦	ಘ	ಹೆಣ್ಣು	೧೪	ಎಸ್.ಸಿ ಮಾದಿಗ	ರಸ್ತಾಪುರ	–	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ತಾ.ಶ	ಎಚ್.ಪಿ
೨೧	ಙ	ಹೆಣ್ಣು	೧೧	(ಬುದ್ದಿಮಾಂದ್ಯ)	–	–	–	ಶಾಲೆ	ವ.ಗು
೨೨	ಚ	ಹೆಣ್ಣು	೧೨	ಎಸ್.ಸಿ ಮಾದಿಗ	ಚಾಮನಹಳ್ಳಿ	–	–	ಬೆ. ವರ್ಗಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೨೩	ನ:ಜಾ ಗಂಡು	ಗಂಡು	೨ ದಿನ	–	ಸೈದಾಪುರ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ತಾ.ಸೈ	ಅ.ಶಿ
೨೪	ಜ	ಗಂಡು	೧೮	ವಡ್ಡರ್	ಉಳ್ಳೆಸೂಗುರು	–	ಶಹಾಪುರು	ಬೆ.ವರ್ಗಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೨೫	ನವಜಾತ ಗಂಡು	ಗಂಡು	೩ ದಿನ	–	–	–	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ತಾ.ಶ	ಅ.ಶಿ
೨೬	ಜ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಇತರರು	ಠಾಣಗುಂದಿ	೧೨	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	–
೨೭	ಟ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ಕುಂಟಮರಿ	೮	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ತಾ ಸೈ	ಎಚ್.ಪಿ
೨೮	ಅನಾಥ ಹೆಣ್ಣು	ಹೆಣ್ಣು	೨	–	ಶಹಾಪುರ	–	ಶಹಾಪುರ	–	ವ.ಗು
೨೯	ಡ	ಹೆಣ್ಣು	೧೧	–	ಕಂದಕೂರು	೫	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಎಚ್.ಪಿ
೩೦	ಢ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ತಾತಳಗೇರಿ	೮	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ವ.ಗು
೩೧	ಣ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಲಿಂಗಾಯತ	ಅಮ್ಮಾಪುರ	೧೦	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಎಚ್.ಪಿ
೩೨	ತ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಬೇಡ	ಹಳಿಸಾಗರ	೧೦	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ತಾ.ಶ	ಎಚ್.ಪಿ
೩೩	ಥ	ಗಂಡು	೩	–	ಬೆಳಗೇರಾ	–	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಎಚ್.ಪಿ
೩೪	ದ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಮಾದಿಗ	ಬಾಲಚೇಡ	೨	ಯಾದಗಿರಿ	–	೨೦೧೩ ಎಚ್.ಪಿ
೩೫	ಧ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ಮೈಲಾಪುರ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಬೆ.ವರ್ಗ	ಎಚ್.ಪಿ

೩೬	ನ	ಹೆಣ್ಣು	೮	ಕುಂಬಾರ	ಸೈದಾಪುರ	೧	ಯಾದಗಿರಿ	ಬಿ.ವರ್ಗ	ಎಚ್.ಪಿ
೩೭	ಪ	ಹೆಣ್ಣು	೨	ಯಳವರು	ಚಟಣ ಗಲ್ಲಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೩೮	ಫ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ಹುಡಾಕ	–	–	–	ವ.ಗು
೩೯	ಬ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಅಜೀಜ್ ಕಾಲೋನಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೪೦	ಭ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ಚಂದ್ರಕಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ನ್ಯಾ.ಯಾ	ವ.ಗು
೪೧	ಮ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	–	ಕರಡಕಲ್	೮	ಶಹಾಪುರ	ವಗಾ.ಬಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೪೨	ಯ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ವಡ್ಡರ	ಪಗಲಾಪುರ	೩	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೪೩	ರ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಮುಸ್ಲಿಂ	ವಡಗೇರಾ	೩	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ಠಾ.ವ	ಎಚ್.ಪಿ
೪೪	ಲ	ಹೆಣ್ಣು	೧೪	ಬೇಡ	ಮುದನೂರ	೩	ಸುರಪುರ	ಬಾ.ವ	ವ.ಗು
೪೫	ವ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ತಳವಾರ	ಆಲ್ದಾಳ	–	ಬಿಜಾಪುರ	–	ಎಚ್.ಪಿ
೪೬	ಶ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ಮುಂಡರಗಿ	೨	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೪೭	ಷ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಉಪ್ಪಾರ	ಗೋಪಳಾಪುರ	೯	ಯಾದಗಿರಿ	ಡಿಸಿಪಿಒ ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೪೮	ಹೆಣ್ಣು ಮಗು	–	೨	–	–	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಡಾ.ಬಾ	ವ.ಗು
೪೯	ಹ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ತಳವಾರ	ರಾಜಪುರ	–	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ಠಾ.ಶ	ಎಚ್.ಪಿ
೫೦	ಳ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ವರ್ಕನಳ್ಳಿ ತಾಂಡ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೫೧	ಕ್ಷ	ಗಂಡು	೨	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಯಾದಗಿರಿ	೩	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ವ.ಗು
೫೨	ಜ್ಞ	ಗಂಡು	೧೦	ರೆಡ್ಡಿ	ಕರ್ಮಂಗಟ್	–	–	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೫೩	ನ:ಜಾ ಹೆಣ್ಣು	ಹೆಣ್ಣು	೩ ದಿನ	--	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಅ.ಶಿ
೫೪	ಕಾ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ಗಂಗಾನಗರ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಡಾ.ಬಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೫೫	ಕಿ	ಗಂಡು	೧೧	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಡಾ.ಬಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೫೬	ಕೀ	ಹೆಣ್ಣು	–	–	–	–	–	ಡಾ.ಬಾ	ವ.ಗು
೫೭	ಕು	ಗಂಡು	೧೧	ಮಾದಿಗ	–	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೫೮	ಕೂ	ಗಂಡು	೬	ಲಿಂಗಾಯತ	ಶಿವನಗರ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಡಿಸಿಪಿಒ ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೫೯	ಕೆ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಹೊಲೆಯ	ಕಂಚಗರಹಳ್ಳಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೬೦	ಕೇ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ವಡಗೇರಾ	–	ಶಹಾಪುರ	–	ಸೇ.ಯಾ
೬೧	ಕೈ	ಹೆಣ್ಣು	೧೪	ಲಮಾಣಿ	ಜಾಲಿಗಿಡ ತಾಂಡಾ	–	ಸುರಪುರ	ನ್ಯಾ. ಯಾ	ಸೇ.ಯಾ
೬೨	ಕೊ	ಹೆಣ್ಣು	೨ ತಿಂಗಳು	ಮರಾಠ	–	–	–	–	೨೦೧೪ ಎಚ್.ಪಿ
೬೩	ಕೋ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಪುಟಪಾಕ್	–	ಯಾದಗಿರಿ	ನ್ಯಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೬೪	ಕೌ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಯಾದಗಿರಿ	೧೦	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೬೫	ಕಂ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	–	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೬೬	ಕಃ	ಹೆಣ್ಣು	–	–	ಮಾದ್ವರ	೩	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಸೇ.ಯಾ
೬೭	ಖ	ಹೆಣ್ಣು	೧೦	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ವಂಕಸಂಬ್ರ	೪	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಎಚ್.ಪಿ
೬೮	ಖಾ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ಬಾಲಚೇಡ್	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಡಿಸಿಪಿಒ ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೬೯	ಖಿ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಕಬ್ಬಲಿಗ	–	೧೦	–	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೭೦	ಖೀ	ಹೆಣ್ಣು	೧೦	–	ಅರಿಕೇರಾ ಬಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಅಂಗನ	ಸೇ.ಯಾ
೭೧	ಖು	ಹೆಣ್ಣು	೧೪	–	ಅರಿಕೇರಾ ಬಿ	೯	ಯಾದಗಿರಿ	–	ವ.ಗು
೭೨	ಖೂ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	–	ಕಡೆಚೂರ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಸಿಡಿಪಿಒ ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೭೩	ಖೆ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಕುರುಬ	ಮಾಚನೂರ	೧೨	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೭೪	ಖೇ	ಹೆಣ್ಣು	೧೪	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ಯಾರಗೋಳ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೭೫	ಖೈ	ಹೆಣ್ಣು	೧೧	–	–	–	–	–	ಎಚ್.ಪಿ
೭೬	ಖೊ	ಹೆಣ್ಣು	೯	–	–	೨	–	–	ಎಚ್.ಪಿ
೭೭	ಖೋ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಕುರುಬ	ಇಂಗಳಿಗಿ	–	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೭೮	ಖೌ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಬುಡಗ ಜಂಗಮ	–	೩	–	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೭೯	ಖಂ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೮೦	ಖಃ	ಹೆಣ್ಣು	೯	–	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಡಾ.ಬಾ	ಸೇ.ಯ

೮೧	ಗ	ಹೆಣ್ಣು	೧೩	ಕಬ್ಬಲಿಗ	–	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಡಾ.ಬಾ	ಸೇ.ಯಾ
೮೨	ಗಾ	ಹೆಣ್ಣು	೧೦	ಕಬ್ಬಲಿಗ	–	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಡಾ.ಬಾ	ಸೇ.ಯಾ
೮೩	ಗಿ	ಹೆಣ್ಣು	೬	–	ಬಳಿಚಕ್ರ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಡಾ.ಬಾ	ಸೇ.ಯಾ
೮೪	ಗೀ	ಹೆಣ್ಣು	೮	–	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಡಾ.ಬಾ	ಸೇ.ಯಾ
೮೫	ಗು	ಹೆಣ್ಣು	೮	–	ಅಚೋಲ್	೩	ಯಾದಗಿರಿ	ಡಾ.ಬಾ	ಸೇ.ಯಾ
೮೬	ಗೂ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಬೇಡ	ಮೀನಾಸಪುರ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ವ.ಗು
೮೭	ಗೆ	ಗಂಡು	೧೨	ಎಸ್.ಸಿ	–	–	–	ಡಾ.ಬಾ	ವ.ಗು
೮೮	ಗೇ	ಹೆಣ್ಣು	೧೨	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಯರಗೋಳ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಸಿಡಿಪಿಒ	ಸೇ,ಯಾ
೮೯	ಗೈ	ಹೆಣ್ಣು	೧೦	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಯರಗೋಳ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಸಿಡಿಪಿಒ	ಸೇ,ಯಾ
೯೦	ಗೊ	ಹೆಣ್ಣು	೮	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಯರಗೋಳ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಸಿಡಿಪಿಒ	ಸೇ,ಯಾ
೯೧	ಗೋ	ಹೆಣ್ಣು	೬	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಯರಗೋಳ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಸಿಡಿಪಿಒ	ಸೇ,ಯಾ
೯೨	ಗೌ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ವಡ್ಡರ	ಕ್ಯಾಸಪನಹಳ್ಳಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೯೩	ಗಂ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ಅಬ್ಬೆತುಮಕುರ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೯೪	ಗಃ	ಹೆಣ್ಣು	೯	–	–	–	–	ಕೊಪ್ಪಳ.ವ	ಸೇ.ಯಾ
೯೫	ಫ	ಹೆಣ್ಣು	೬	ಬುಡ್ಗಜಂಗಮ	ಗಂಜ್ ಯಾದಗಿರಿ	೧	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಸೇ,ಯಾ
೯೬	ಫಾ	ಗಂಡು	೭	ಬುಡ್ಗಜಂಗಮ	ಗಂಜ್ ಯಾದಗಿರಿ	೨	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಸೇ,ಯಾ
೯೭	ಫಿ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	–	ಬೆಂಗಳೂರು	೮	ಬೆಂಗಳೂರು	–	ಎಚ್.ಪಿ
೯೮	ಫೀ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	–	–	–	–	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೯೯	ಫು	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಮುಸ್ಲಿಂ	–	–	–	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೦೦	ಫೂ	ಹೆಣ್ಣು	೧೧	ಮುಸ್ಲಿಂ	–	–	–	ಬಿಜಾಪುರ. ವ	ಸೇ,ಯಾ
೧೦೧	ನ.ಜಾ ಗಂಡು	ಗಂಡು	೧ ತಿಂಗಳು	–	–	–	–	ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್	ಅಶಿ
೧೦೨	ಫೇ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಎಸ್.ಸಿ	–	೧೦	–	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೦೩	ಫೈ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಮಡಿವಾಳ	–	–	–	ಸಿಡಿಪಿಒ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೦೪	ಫೊ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಕುರುಬ	–	–	–	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೦೫	ಫೋ	ಹೆಣ್ಣು	೧೦	ಹಿಂದು	–	–	–	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೦೬	ಫೌ	ಗಂಡು	೧೨	ಎಸ್.ಸಿ	–	–	–	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೦೭	ಫಂ	ಹೆಣ್ಣು	೧೨	ಎಸ್.ಸಿ	ಗುರುಸಣಗಿ	೧೦	ಶಹಾಪುರ	ಡಾ,ಬಾ	೨೦೧೫ ಎಚ್.ಪಿ
೧೦೮	ನ.ಜಾ ಗಂಡು	ಗಂಡು	೧ದಿನ	–	–	–	–	–	ಅ.ಶಿ
೧೦೯	ಜ	ಹೆಣ್ಣು	೧೩	ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್	ನಾಯ್ಕಲ್	೬	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೧೦	ಜಾ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಎಸ್.ಸಿ	ದೇವಲಗುಡ್ಡ	೩	ಸುರಪುರ	ಖಿದ್ಮಾಗಿ	ಸೇ,ಯಾ
೧೧೦	ಜಿ	ಹೆಣ್ಣು	೧೦	ಎಸ್.ಸಿ	ದೇವಲಗುಡ್ಡ	೧	ಸುರಪುರ	ಸಿಡಬ್ಲ್ಯುಸಿ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೧೨	ಜೀ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಎಸ್.ಸಿ	ದೇವಲಗುಡ್ಡ	೧	ಸುರಪುರ	ಸಿಡಬ್ಲ್ಯುಸಿ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೧೩	ಜು	ಹೆಣ್ಣು	೧೧	ಎಸ್.ಸಿ(ಗೊಲ್ಲ)	ಹೊನಗೇರಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಗದಗ. ವ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೧೪	ಜೂ	ಹೆಣ್ಣು	೧೧	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ಮುಗದುಮ್ ಪುರ ತಾಂಡಾ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಸಾರ್ವಜನಿಕ	ಸೇ,ಯಾ
೧೧೫	ಜೆ	ಹೆಣ್ಣು	೯	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ಮುಗದುಮ್ ಪುರ ತಾಂಡಾ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಸಾರ್ವಜನಿಕ	ಸೇ,ಯಾ
೧೧೬	ನ.ಜಾ ಹೆಣ್ಣು	ಹೆಣ್ಣು	೩ ದಿನ	–	–	–	–	ಸಿಡಬ್ಲ್ಯುಸಿ	ಅಶಿ
೧೧೭	ಜೈ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಲಿಂಗಾಯಿತ	ದೊಡ್ಡಸಾಗರ	೯	ಶಹಾಪುರ	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೧೮	ಜೊ	ಹೆಣ್ಣು	೯	ಲಿಂಗಾಯಿತ	ದೊಡ್ಡಸಾಗರ	೩	ಶಹಾಪುರ	ಖಿದ್ಮಾಗಿ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೧೯	ಜೋ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಕುರುಬ	ಟೊಕಾಪುರ	೫	ಶಹಾಪುರ	ಬಾ.ಕಾ ನಿ	೨೦೧೬ –
೧೨೦	ಜೌ	ಗಂಡು	೧೩	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ಟೊಕಾಪುರ	೫	ಶಹಾಪುರ	ಬಾ.ಕಾ.ನಿ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೨೧	ಜಂ	ಗಂಡು	೧೨	ಉಪ್ಪಾರ	ಟೊಕಾಪುರ	೪	ಶಹಾಪುರ	ಬಾ.ಕಾ.ನಿ	–
೧೨೨	ಜಃ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಹಿಂದು	ಕೃಷ್ಣಪುರ	೧೦	ಸುರಪುರ	ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೨೩	ಚ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಬೇಡ	ಸೈದಾಪುರ	೧೦	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೨೪	ಚಾ	ಹೆಣ್ಣು	೩	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ಮೋಟನಳ್ಳಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೨೫	ಚಿ	ಹೆಣ್ಣು	೬	–	–	–	–	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ವ ಆಂಧ್ರ

೧೨೬	ಚೀ	ಗಂಡು	೭	–	ಹೊಸಳ್ಳಿಕ್ರಾಸ್	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್	ವ.ಗು
೧೨೭	ಚು	ಗಂಡು	೮	ಎಸ್.ಸಿ ಮಾದಿಗ	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್	ವ.ಗು
೧೨೮	ಚೂ	ಗಂಡು	೭	ಎಸ್.ಸಿ ಮಾದಿಗ	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್	ವ.ಗು
೧೨೯	ಚೆ	ಗಂಡು	೧೧	ಎಸ್.ಸಿ ಮಾದಿಗ	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್	ವ.ಗು
೧೩೦	ಚೇ	ಹೆಣ್ಣು	೧೪	ಉಪ್ಪಾರ	ಕಿಲ್ಲನಕೇರಾ	೭	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೩೧	ನ.ಜಾ ಹೆಣ್ಣು	ಹೆಣ್ಣು	೧ದಿನ	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ಅಲ್ಲಿಪುರ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಸಿಡಿಪಿಓ	ಅ,ಶಿ
೧೩೨	ನ.ಜಾ ಹೆಣ್ಣು	ಹೆಣ್ಣು	೧೦ದಿನ	ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್	ಆಶನಾಳ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಡಿಸಿಪಿಓ (ಪರಿತ್ಯಾಕ್ತ)	ಅ,ಶಿ
೧೩೩	ಚೋ	ಹೆಣ್ಣು	೯	ಎಸ್.ಸಿ	–	೨	–	ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್	ಸೇ,ಯಾ
೧೩೪	ಚೌ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಮುಸ್ಲಿಂ	ತಳ್ಳಿಳಿ	–	ಸುರಪುರ	ನ್ಯಾ,ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೩೫	ಚಂ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಈಳಿಗೇರ್	–	೧೨	–	–	ಎಚ್.ಪಿ
೧೩೬	ಚಃ	ಹೆಣ್ಣು	೧೩	ಕಬ್ಬಲಿಗ	–	–	–	–	ಸೇ,ಯಾ
೧೩೭	ಛ	ಹೆಣ್ಣು	೧೮	ಕಬ್ಬಲಿಗ	–	–	–	ಡಿಸಿಪಿಓ	ವ.ಗು
೧೩೮	ನ.ಜಾ ಗಂಡು	ಗಂಡು	೧ ದಿನ	–	–	–	–	ಡಿಸಿಪಿಓ	ಅ,ಶಿ
೧೩೯	ಛಿ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಬೇಡ	ದೇವರಗಡ್ಡಿ	೧೦	ಸುರಪುರ	ನ್ಯಾ,ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೪೦	ಛೀ	ಹೆಣ್ಣು	೧೦	ಎಸ್.ಸಿ	–	೩	–	ಖುದ್ದಾಗಿ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೪೧	ಛು	ಗಂಡು	೧೩	–	–	–	–	ಬೀ.ವ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೪೨	ಛೂ	ಗಂಡು	೭	–	–	೫	–	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೪೩	ಛೆ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	–	–	–	–	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಸೇ,ಯಾ
೧೪೪	ಛೇ	ಹೆಣ್ಣು	೬	–	ಬಳಿಚಕ್ರ	೧	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಅ,ಶಿ
೧೪೫	ಛೈ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	–	ಗೊಂದೆನೂರ	–	ಸುರಪುರ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೪೬	ಛೊ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ಯದ್ಲಾಪುರ ತಾಂಡಾ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಸೇ,ಯಾ
೧೪೭	ಛೋ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ಚಾಮನಾಳ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೪೮	ಛೌ	ಹೆಣ್ಣು	೮	–	ಮದ್ರಿಕಿ	–	ಶಹಾಪುರ	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಸೇ.ಯಾ
೧೪೯	ಛಂ	ಹೆಣ್ಣು	೬	–	ಮದ್ರಿಕಿ	–	ಶಹಾಪುರ	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಸೇ.ಯಾ
೧೫೦	ಛಃ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಎಸ್.ಸಿ ಮಾದಿಗ	ಸಣ್ಣ ಸಂಬ್ರ	೯	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಸೇ.ಯಾ
೧೫೧	ಜ	ಹೆಣ್ಣು	೧೪	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಹೆಬ್ಬಳ	–	ಸುರಪುರ	ಡಿಸಿಪಿಓ ಯಾ	ಎಚ್,ಪಿ
೧೫೨	ಜಾ	ಹೆಣ್ಣು	೧೩	ಕುರುಬ	ಗುಡ್ಲಗುಂಟಿ	೭	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಸೇ,ಯಾ
೧೫೩	ಜಿ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಎಸ್.ಸಿ ಹೆಳವ	ಗುಡ್ಲಗುಂಟಿ	೯	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಸೇ,ಯಾ
೧೫೪	ಜೀ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಬೇಡ	–	೭	–	ಚೈಲ್ಡ್ ಲೇಬರ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೫೫	ಜು	ಗಂಡು	–	ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್	ವಾಡಿ	–	ಚಿತ್ತಾಪುರ	–	ವ.ಗು
೧೫೬	ಜೂ	ಹೆಣ್ಣು	೧೦	–	–	–	–	ಸಿಡಬ್ಲುಸಿ ಕೇರಳಾ	ವ.ಕೇ
೧೫೭	ಜೆ	ಗಂಡು	೧೪	ಎಸ್,ಸಿ	ಗುರುಮಿಠಕಲ್	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಖಾನಪುರ. ವ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೫೮	ಜೇ	ಗಂಡು	೯	ಹಿಂದು	ಸೈದಾಪುರ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೫೯	ಜೈ	ಹೆಣ್ಣು	೧೩	ಎಸ್.ಸಿ ಹೊಲೆಂಯ	ಕ್ಯಾತ್ನಾಳ	–	ಶಹಾಪುರ	ಡಿಸಿಪಿಓ ಯಾ	ಸೇ,ಯಾ
೧೬೦	ಜೊ	ಹೆಣ್ಣು	೧೦	ಲಿಂಗಾಯತ್	–	೪	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್	ಸೇ,ಯಾ
೧೬೧	ಜೋ	ಹೆಣ್ಣು	೧೦	ಲಿಂಗಾಯತ್	ಗಣಪುರ	೪	ಯಾದಗಿರಿ	ಸಾರ್ವಜನಿಕ	ಸೇ,ಯಾ
೧೬೨	ಜೌ	ಗಂಡು	೧೩	ಹಿಂದು	ತಡಬಿಡಿ	೮	ಶಹಾಪುರ	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೇಬರ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೬೩	ಜಂ	ಹೆಣ್ಣು	೮	ಕುರುಬ	ಹೈಂಯಾಳ	–	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೬೪	ಜಂ	ಗಂಡು	೭	ಕುರುಬ	ಹೈಂಯಾಳ	–	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೬೫	ನ.ಜಾ ಗಂಡು	ಗಂಡು	೧ ದಿನ	–	–	–	–	ಸಿಡಿಪಿಓ ಯಾ	ಅ,ಶಿ
೧೬೬	ಝಾ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಎಸ್.ಸಿ	ಗೆದ್ದಲಮರಿ	–	ಸುರಪುರ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೬೭	ಝಿ	ಹೆಣ್ಣು	೧೪	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ಕೊಯಿಲೂರ	೩	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೬೮	ಝೀ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಕ್ಷತ್ರಿಯ	ಯಾದಗಿರಿ	೧೦	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೬೯	ಝು	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ಕಕ್ಕಸಗೇರಾ ತಾಂಡಾ	೧೧	ಸುರಪುರ	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೭೦	ಝೂ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	–	–	–	–	ಪೋ.ಠಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ

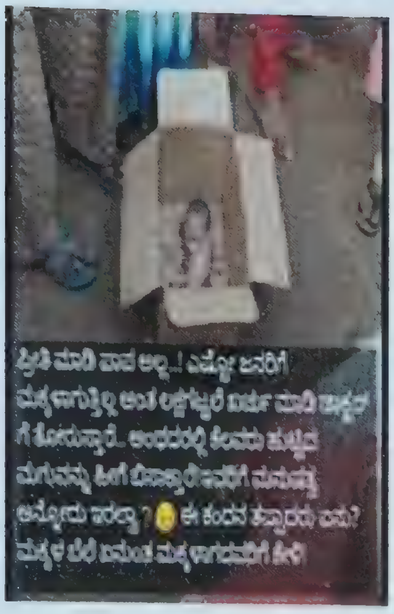
೧೭೧	ಝ	ಹೆಣ್ಣು	–	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ವನಿಗೇರಾ	–	ಯಾದಗಿರಿ	–	೨೦೧೮ ಸೇ,ಯಾ
೧೭೨	ಝೀ	ಹೆಣ್ಣು	–	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ವನಿಗೇರಾ	–	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಸೇ,ಯಾ
೧೭೩	ಝೃ	ಹೆಣ್ಣು	೧೮	ಉಪ್ಪಾರ	ಬೈಚ್ಬಾಳ	೯	ಸುರಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೭೪	ಝೊ	ಹೆಣ್ಣು	೧೩	–	–	–	–	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	–
೧೭೫	ಝೋ	ಗಂಡು	೧೫	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ಗಿದ್ದುಗೊಂಡು ತಾಂಡಾ	–	ಸುರಪುರ	ಡಿಸಿಪಿಒ ಯಾ	ವ.ಗು
೧೭೬	ಝೌ	ಗಂಡು	–	–	–	–	–	ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್	ವ.ಗು
೧೭೭	ಝಂ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಲಿಂಗಾಯತ್	–	–	–	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ವ.ಗು
೧೭೮	ಝಃ	ಹೆಣ್ಣು	೧೪	ಲಿಂಗಾಯತ್	–	–	–	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ವ.ಗು
೧೭೯	ಞ	ಹೆಣ್ಣು	೧೮	ಎಸ್.ಸಿ ಮಾದಿಗ	ಮಲ್ಹಾರ	೧೨	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ವ.ಗು
೧೮೦	ಞಆ	ಹೆಣ್ಣು	೧೧	ವಡ್ಡರ ಎಸ್.ಸಿ	ವನದುರ್ಗ	೬	ಸುರಪುರ	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೮೧	ಞಿ	ಹೆಣ್ಣು	೧೮	ಕಬ್ಬಲಿಗ	ಮೈಲಾಪುರ	೧೦	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೮೨	ಞೀ	ಹೆಣ್ಣು	–	ಹಿಂದು	ಭೀಮನಹಳ್ಳಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೇಬರ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೮೩	ಞು	ಹೆಣ್ಣು	–	ಕುರುಬ	ರಸ್ತಾಪುರ	–	ಶಹಾಪುರ	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೮೪	ಞೂ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಕುರುಬ	–	೧೦	–	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೮೫	ಞೆ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ಯಾದಗಿರಿ	೧೨	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೮೬	ಞೇ	ಹೆಣ್ಣು	೧೬	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ಯಾದಗಿರಿ	೧೦	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೮೭	ಞೈ	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಮನಗನಾಳ	೧೦	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೮೮	ಞೊ	ಗಂಡು	೧೨	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ಗಿಡ್ಡಿಬಂಡ ತಾಂಡಾ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್ ಲೇಬ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೮೯	ಞೋ	ಗಂಡು	೭	ಯಳವರ	–	–	–	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೯೦	ಞೌ	ಹೆಣ್ಣು	–	ಎಸ್.ಸಿ ಹೊಲೆಯ	ಹಾಲಗೇರಾ	–	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೯೧	ಞಂ	ಹೆಣ್ಣು	–	ಎಸ್.ಸಿ ಹೊಲೆತ	ಗಡ್ಡೆಸೂಗುರು	–	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೯೨	ಞಃ	ಹೆಣ್ಣು	೧೫	ಬೇಡ	ಮರಕಲ್	೧೦	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೯೩	ನ.ಜಾ ಹೆಣ್ಣು	ಹೆಣ್ಣು	೧ ದಿನ	–	ವಂಕಸಂಬ್ರ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಅ,ಶಿ
೧೯೪	ಟಾ	ಹೆಣ್ಣು	೧೧	ಹಿಂದು	–	೪	–	ಚೈಲ್ಡ್ ಲೈನ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೯೫	ನ.ಜಾ ಗಂಡು	ಗಂಡು	೧ದಿನ	–	–	–	–	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಅ,ಶಿ
೧೯೬	ಟೀ	ಹೆಣ್ಣು	೧೪	ಕುರುಬ	ಬಂದಳ್ಳಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೧೯೭	ಟು	ಹೆಣ್ಣು	೧೭	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ಕಕ್ಕಸಗೇರಾ	–	ಸುರಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	ಸೇ,ಯಾ
೧೯೮	ಟೂ	ಗಂಡು	೧೭	–	ಯಾದಗಿರಿ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಚೈಲ್ಡ್‌ಲೈನ್	ಎಚ್.ಪಿ
೧೯೯	ಟೆ	ಹೆಣ್ಣು	–	ಬೇಡರ	ಶಹಾಪುರ	–	ಶಹಾಪುರ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೨೦೦	ಟೇ	ಹೆಣ್ಣು	೧೪	ಎಸ್.ಸಿ ಲಮಾಣಿ	ಬೋರಬಂಡ	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಪೋ.ತಾ.ಯಾ	ಎಚ್.ಪಿ
೨೦೧	ನ.ಜಾ ಗಂಡು	ಗಂಡು	೧ ದಿನ	–	–	–	ಯಾದಗಿರಿ	ಸಾರ್ವಜನಿಕ	ಅ,ಶಿ

ಭಾಗ-೨
(ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಬಂದ' ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಟ್ಟಿ)
(೨೦೧೫ ರಿಂದ ೨೦೧೭)

ಕ್ರ.ಸಂ (ಮುಂ.)	ಗೌಪತ್ಯಾಗಿ ಹೆಸರು ಬದಲಾಹಿಸಿದೆ	ತಂದೆ ಹೆಸರು ಬದಲಾಹಿಸಿದೆ	ಲಿಂಗ	ಶಿಕ್ಷಣ	ವಯಸ್ಸು	ಸ್ಥಳ	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಮೂಲಕ	ವರ್ಷ/ ವರಾ
೨೦೨	ಎ	ಎ೧	ಗಂಡು	೭	೧೫	ಚಿಂತನಳ್ಳಿ	ಯಾದಗಿರಿ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೭
೨೦೩	ಬಿ	ಬಿ೨	ಗಂಡು	–	೧೪	ಹುಲಕಲ್	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೭
೨೦೪	ಸಿ	ಸಿ೩	ಗಂಡು	–	೧೬	ಬೂದಿಹಾಳ	ಸುರಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೭
೨೦೫	ಡಿ	ಡಿ೪	ಗಂಡು	–	೧೩	ಶಹಾಪುರ	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೭
೨೦೬	ಇ	ಇ೫	ಗಂಡು	–	೧೫	ಗೋಗಿ	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೭
೨೦೭	ಎಫ್	ಎಫ್೬	ಗಂಡು	–	೧೪	ರಾಮಸಮುದ್ರ	ಯಾದಗಿರಿ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೬
೨೦೮	ಜಿ	ಜಿ೭	ಗಂಡು	–	೧೪	ಟೊಖಾಪುರ	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೬
೨೦೯	ಹೆಚ್	ಹೆಚ್೮	ಗಂಡು	–	೧೦	ಯರಗೋಳ	ಯಾದಗಿರಿ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೬
೨೧೦	ಆಯ್	ಆಯ್೯	ಗಂಡು	–	೧೨	ಹೋಸಳ್ಳಿ	ಯಾದಗಿರಿ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೬
೨೧೧	ಜೆ	ಜೆ೧೦	ಗಂಡು	–	೧೪	ಹಿರೆ ತುಮಕೂರು	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೬
೨೧೨	ಕೆ	ಕೆ೧೧	ಗಂಡು	–	೧೩	ಯಾದಗಿರಿ	ಯಾದಗಿರಿ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೬
೨೧೩	ಎಲ್	ಎಲ್೧೨	ಗಂಡು	–	೧೩	ಸಗರ	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೬
೨೧೪	ಎಮ್	ಎಮ್೧೩	ಗಂಡು	–	೧೫	ಮರಮಕಲ್ಲು	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೬
೨೧೫	ಎನ್	ಎನ್೧೪	ಗಂಡು	–	೧೫	ಶಹಾಪುರ	ಯಾದಗಿರಿ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೬
೨೧೬	ಓ	ಓ೧೫	ಗಂಡು	–	೧೪	ಸರಳ	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೬
೨೧೭	ಪಿ	ಪಿ೧೬	ಗಂಡು	–	೧೫	ಹತ್ತಿಕುಣಿ	ಯಾದಗಿರಿ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೬
೨೧೮	ಕ್ಯೂ	ಕ್ಯೂ೧೭	ಗಂಡು	–	೧೪	ಕೊಡಮನರಹಳ್ಳಿ	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೬
೨೧೯	ಆರ್	ಆರ್೧೮	ಗಂಡು	–	೧೨	ಬಳಬಟ್ಟಿ	ಯಾದಗಿರಿ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೬
೨೨೦	ಎಸ್	ಎಸ್೧೯	ಗಂಡು	–	೧೪	ದೋರನಹಳ್ಳಿ	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೫
೨೨೧	ಟಿ	ಟಿ೨೦	ಗಂಡು	–	೧೪	ಕೋನಹಳ್ಳಿ	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೫
೨೨೨	ಯು	ಯು೨೧	ಗಂಡು	–	೧೪	ತ ವಡಿಗೇರಾ	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೫
೨೨೩	ವ್ಹಿ	ವ್ಹಿ೨೨	ಗಂಡು	–	೧೫	ಹತ್ತಿಕುಣಿ	ಯಾದಗಿರಿ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೫
೨೨೪	ಡಬ್ಲ್ಯೂ	ಡಬ್ಲ್ಯೂ೨೩	ಗಂಡು	–	೧೪	ಶಿರಿವಾರ	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೫
೨೨೫	ಎಕ್ಸ್	ಎಕ್ಸ್೨೪	ಗಂಡು	–	೧೩	ಚಟ್ನಳ್ಳಿ	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೫
೨೨೬	ವೈ	ವೈ೨೫	ಗಂಡು	–	೧೭	ಮಕ್ತಾಪುರ	ಶಹಾಪುರ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೫
೨೨೭	ಝಡ್	ಝಡ್೨೬	ಗಂಡು	–	೧೩	ಕೊಯಿಲೂರು	ಯಾದಗಿರಿ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೫
೨೨೮	ಎ೧	ಎ೨	ಗಂಡು	–	೧೨	ಕೊಯಿಲೂರು	ಯಾದಗಿರಿ	ಖುದ್ದಾಗಿ	೨೦೧೫

ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳು

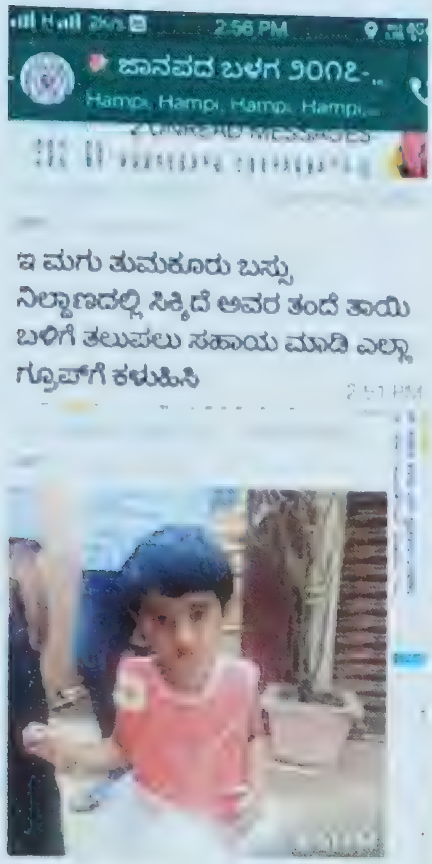
ಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಮಕ್ಕಳು

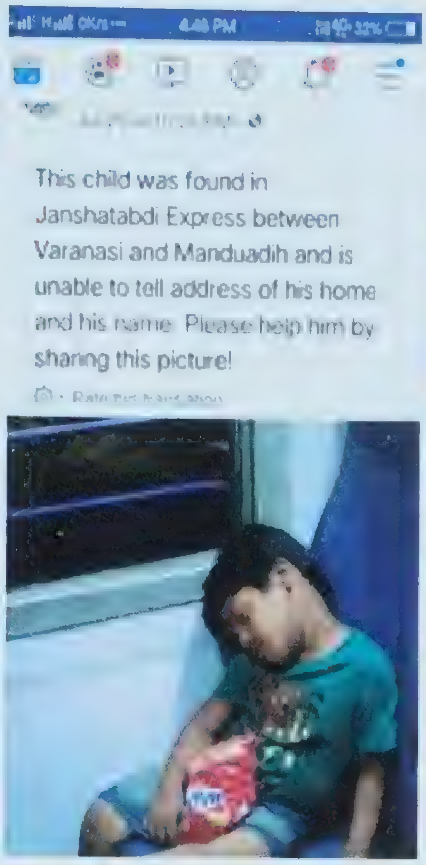

ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಲತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣೆಯಾದ ಮಕ್ಕಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

ರೈಲ್ವೆ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಿರುವ ಬೀದಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು

ರೈಲ್ವೆ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಸ ಗುಡಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತ ಬೀದಿ ಹುಡುಗ

ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಿರುವ ಬೀದಿ ಹುಡುಗ

ರೈಲು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಸ ಗೂಡಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತ ಬೀದಿ ಹುಡುಗ

ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಿರುವ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು

ರೈಲ್ವೆ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡು ಹೇಳಿ ಹಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಬೀದಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು

ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ಬೀದಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು

ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿರುವ ಬೀದಿ ಹುಡುಗ

ಬೀದಿ ಮಕ್ಕಳ ಗುಂಪು

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಿರುವ ಬಾಲಕಿ

ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಬಂದ ಮಗುವಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜಸೇವಕರು

ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮನೆಯಿಂದ ದೂರಾದ ಮಕ್ಕಳು

ಮಗುವಿನ ಮನಃ ಪರಿವರ್ತನೆ ನಂತರ ಪಾಲಕರು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡೋಗಲು
ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಥಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಮನಃ ಪರಿವರ್ತನಾ ಶಿಬಿರ ನಂತರ ಮರಳಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರವುದು

ತಬ್ಬಲಿಗಳಿಗೆ ಸಿಗುವುದೇ ಆಸರೆ?

ಶಹಾಪುರದಲ್ಲೊಂದು ಮನ ಕಲುಕುವ ಘಟನೆ | ತಂದೆ ತಾಯಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ 3 ಮಕ್ಕಳು

[illegible]

ನೆರವಿಗೆ ಮೊರೆ

[illegible] ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ರೋದಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳಾದ [illegible]

ನೆರವಾಗಬೇಕಿದೆ ಸರ್ಕಾರ

[illegible]

ಬಡಾವಣೆ ನಿವಾಸಿಗಳೇ ಆಸರೆಯಾದ್ರು...

ತಂದೆ, ತಾಯಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಈ ಅನಾಥ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ [illegible]

ಮಾರಕ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್‌ನಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ [illegible] (44) [illegible] (12), [illegible] (10) ಹಾಗೂ [illegible] (8) [illegible]

ವಿಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆ ವರದಿ, ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆ

ಬೇಡಿದ್ದು ಸಾವಿರಾರು ದಕ್ಕಿದ್ದು ಚೂರುಪಾರು

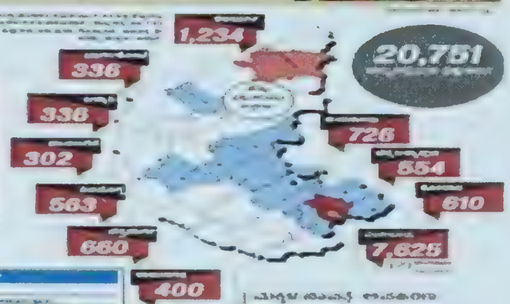

1098
10581

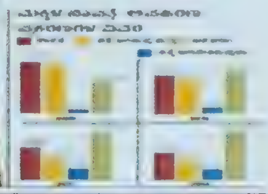
ಬದುಕು ಕಲಿಸಿತು 'ಪುನರ್ವಸತಿ ಕೇಂದ್ರ'

ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಗೆ ಬೇಯುತಿವೆ ಕೂಸುಗಳು

www.prajavani.net

ಪ್ರಜಾವಾಣಿ

ಮಂಡ್ಯ: ಬೆಟ್ಟಿಂಗ್ ತರಗೆ ತಂದ ಆಪತ್ತು 5

ರಾಯಚೂರು: ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ ಸಾವು

ಸಾಧ್ವಿಯ 'ಶಾಪ': ಸಂದಿಗ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಿಜೆಪಿ 8

ಆರೋಪಿಗಳ ಪತ್ತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಒತ್ತಡ

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 2ನೇ ಹಂತ ಚುನಾವಣೆ: ಬಹಿರಂಗ ಪ್ರಚಾರ ಅಂತ್ಯ ಇಂದು

ಯಾರದ್ದೋ ಮಗು, ಯಾರೋ ತಾಯಿ, ಮುಗ್ಧತೆಯೇ ಬಂಡವಾಳ

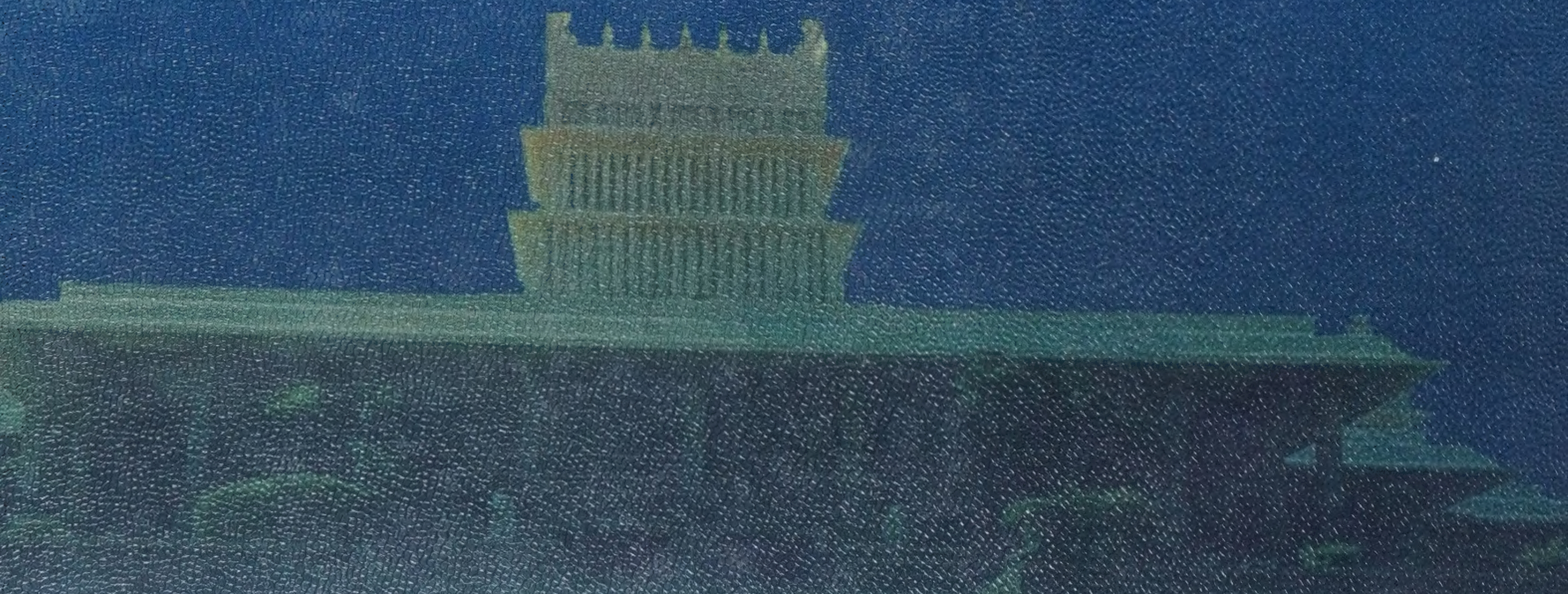
ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಗೆ ಬೇಯುತಿವೆ ಕೂಸುಗಳು

ಒಳನೋಟ

ನಾಲಿಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಕಿರಾತಕರು!

ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ